

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

©Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Eser Adı: Hüsn ü Dil
Müellifi: Yenipazarlı Vâîf
Hazırlayan: M. Fatih Köksal
Yayın Yılı: 2024
ISBN: 978-975-17-5133-1
Ana Yayın Numarası: 3718
Kültür Eserleri Dizisi- 644

Adres: Emek Mahallesi Wilhelm Thomsen Caddesi No:4/Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr
<http://ekitap.ktb.gov.tr>

YENİPAZARLI VÂLÎ

HÜSN Ü DİL

Hazırlayan

Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL*

Ankara

2024

*Prof. Dr. İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

KISALTMALAR

- AKM : Atatürk Kùltür Merkezi
bk. : Bakanız
C : Cilt
Çev. : Çeviren
DTCF : Dil ve Tarih Coğrafya Fakùltesi
E : Süleymaniye Ktp., Es'ad Efendi, 2560
H : Hicrî
Hzl. : Hazırlayan
Ktp. : Kùtùphane
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
mm. : Milimetre
Nu. : Numara
L : Süleymaniye Ktp., Lala İsmail, 410
R : Kayseri Raşid Efendi Ktp., 1391/2
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TTK : Türk Tarih Kurumu
Ü : İstanbul Üniversitesi Kùtùphanesi, TY 1947
vs. : Ve saire
Y1 : Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Ktp., 214
Y2 : Yapı Kredi Bankası Ktp., 477
Yay. : Yayınları

GİRİŞ

HÜSN Ü DİL'İN TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ ve TESİRLERİ

Klâsik Türk şiirinin yüzyıllar süren seyri boyunca kaleme alınan mesnevilerde Yûsuf u Züleyhâ, Leylâ vü Mecnûn, Ferhâd u Şîrîn veya Husrev ü Şîrîn gibi çift kahramanlı aşk hikâyeleri, hem telif hem tercüme olarak en çok tercih edilen hikâyeler olagelmıştır. Bu meşhur hikâyeler kadar yaygın olmayan, ama gelenek içinde yine bir İran şairi tarafından yazılıp Türk şairlerince tercüme edilen eserlerden biri de *Hüsn ü Dil*'dir. *Hüsn ü Dil*'in yukarıda sayılan diğer çift kahramanlı aşk hikâyeleri kadar ilgiye mazhar olamamasının sebepleri arasında, yazarının “Hamse” sahibi meşhur Nizâmî kadar tanınmaması, konunun muğlaklığı ve alegorik oluşu sayılabilir. Ayrıca, Yûsuf u Züleyhâ gibi Kur’an’da geçen bir kıssaya, Leylâ vü Mecnûn gibi meşhur bir Arap hikâyesine yahut Husrev ü Şîrîn gibi eski İran mitolojisine dayanmıyor olmasının da bu yaygınlaşmama önemli rol oynadığı söylenebilir.

Hüsn ü Dil, İranlı şair Fettâhî-i Nişâbûrî (ö. 852=1448/49) tarafından kaleme alınmış, insan vücudunun bazı organ ve hassalarının teşhis edilmek suretiyle bir aşk hikâyesi şeklinde sunulduğu temsili bir eserdir. *Hüsn ü Dil* hikâyesinin özellikle on altıncı yüzyıl Türk şairleri üzerinde etkili olduğu, yapılan dört tercümeden bellidir. Bunlardan başka, biri on dokuzuncu asrın sonunda olmak üzere üç şairimizin daha *Hüsn ü Dil* yazmış olması, özellikle Âhî ve Lâmi’î’nin eserlerinin el yazması nüshalarının çokça bulunması, ayrıca Fettâhî’nin Farsça eserinin de kütüphanelerimizde yazma nüshalarına rastlanabilmesi bu etkinin derecesini gösterir.

Hüsn ü Dil’in Türk edebiyatındaki tesirleri, şairlerimizin eseri tercüme etmeleriyle sınırlı kalmamıştır. Alegorik yapısıyla *Hüsn ü Dil*, kendisinden sonra aynı vadiye yazılmış başka eserleri de etkilemiştir. Bunlardan biri Kara Fazlî (ö. 1562/63?)’nin “Gül ü Bülbül” mesnevisidir¹. Tamamen tasavvufi unsurlarla yüklü bu temsili hikâyede Gül, *Hüsn ü Dil*’in Hüsn’ü; Bülbül de Dil’i gibidir. Bülbül’ün çektikleri, zindanlara düşmesi, sonra Gül’e mektup yazması, Gül’ün önceki cevabı, sonra merhamet etmesi, sonuçta evlenmeleri *Hüsn ü Dil*’deki olaylarla aynıdır. *Hüsn ü Dil*’deki Nazar’ın rolünü ise bu hikâyede Bahar Rüzgârı üstlenmiştir.

Fuzûlî’nin Hüsn ü Aşk adıyla da bilinen “Sıhhat ü Maraz” adlı eseri de insan vücudunun çeşitli uzuvlarının kahraman oldukları temsili bir eserdir. Fuzûlî’nin bu eserini Fettâhî’nin *Hüsn ü Dil*’ini örnek alarak yazdığı görüşü vardır. Ne var ki insanla ilgili uzuv ve hislerin teşhis edilmesi suretiyle hikâye anlatma tarzını esas alarak yazılan her eserde bu tesir aranabilir. Yoksa *Sıhhat ü Maraz*’la *Hüsn ü Dil* arasında bir konu benzerliği bulunmamaktadır².

Gül ü Bülbül mesnevisi gibi hikâyede olayın akışı bakımından da *Hüsn ü Dil*’i andıran

¹ *Gül ü Bülbül*’ün geniş bir özeti için bk. Nezahat Öztekin (1988). *Gül ü Bülbül – Fazlî*. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Ayrıca bk. Nezahat Öztekin (1988). “*Fazlî’nin Gül ü Bülbül’ü Üzerine Bir İnceleme*”. *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi* 4: 118-134.

² *Sıhhat ü Maraz* için bk. Abdülbaki Gölpınarlı (1940). *Sıhhat ü Maraz Tercümesi*. İstanbul. Eser, 7-18. sayfalarda özetlenmiştir.

ve *Hüsn ü Dil* tesiri açıkça belli bir başka eser de Simkeşîzade Feyzî'nin en hacimli mesnevisi olan "Gamze vü Dil"dir. *Gamze vü Dil* de konunun ele alınışı, kahraman ve yer isimlerindeki müştereklik gibi hususlarıyla *Hüsn ü Dil* den mülhem eserlerimizdendir³. Bu mesnevinin de sadece kahramanlarının insan vücudunun uzuvlarını ve hislerini temsil etmesi özelliğiyle değil, başlangıcı, olayların seyri ve özellikle de sonucu bakımından *Hüsn ü Dil* e çok benzer.

Bunlardan başka, Türk edebiyatının en güzel mesnevilerinden sayılan Şeyh Gâlib'in *Hüsn ü Aşk*'ında da *Hüsn ü Dil* tesiri olduğu görüşü vardır. Ancak İskoç Türkolog E. J. W. Gibb, bu görüşü ilk savunan Alman müsteşriki Von Hammer'e katılmaz. Her iki eserde de kadın kahramanların adlarının aynı ve alegorik olmaları dışında hiçbir ortak yön olmadığını söyleyen Gibb⁴, Hammer'in bu konuda hatalı olduğunu, zira Şeyh Gâlib'in üslûbu tamamen kendine ait bir şair olduğunu ifade eder⁵. Biri Alman, biri İngiliz iki müsteşrikin bundan yaklaşık yüz elli ve yüz sene önce bizim edebiyatımızın çok önemli bir eserinin kaynağı üzerine ileri sürdükleri bu görüşlerinden zamanımıza gelinceye kadar söz edilmemesi gariptir⁶. İki eserin konuları arasında *Gül ü Bülbül* ve *Gamze vü Dil* le olan kadar benzerlik bulunmadığı bir gerçektir. Ancak iki eser arasındaki müştereklik sadece kadın kahramanların adları ve temsilî oluşlarından ibaret değildir. Her iki eserin de alegorik ve bu alegorinin insan vücudunun uzuv ve hassaları üzerine kurulu oluşunun yanı sıra olayın bir ikili aşk hikâyesi formunda sunulması da mühim bir noktadır. Bu tarzın ilk defa Fettâhî tarafından denendiği⁷ de göz ardı edilmemelidir. *Hüsn ü Dil* de insan vücudunun daha çok zahirî tarafları, yani organları temsil edilirken, *Hüsn ü Aşk*'ta açık bir şekilde tasavvufu çağrıştıran "hassa"lar teşhis edilmiştir. Ancak şunu söylemek de gerekir ki bütün bu müşterek taraflar için bir "taklit"ten değil, belki "model edinme"den söz edilebilir.

³ Bk. Osman Coşkun (1993). *Feyzî'nin Mesnevileri*. Yayınlanmamış Çalışma. Samsun.

⁴ E.J.W. Gibb (1967). *A History of Ottoman Poetry*. C. 2. London. 181.

⁵ E.J.W. Gibb (1967). *A History of Ottoman Poetry*. C. 2. London. 186.

⁶ Bu konuda görüş beyan eden tek edebiyat tarihçimiz Vasfi Mahir Kocatürk'tür. Kocatürk, "*Hüsn ü Dil*, tarz ve ruh bakımından *Hüsn ü Aşk*'a kaynaklık eden eserlerdendir. Fakat *Hüsn ü Aşk*'ın müphem ve esrarlı mahiyetine mukabil bunda berrak ve tabii bir hikâye âlemi yaşamaktadır." demektedir. Ancak burada Kocatürk'ün bahsettiği *Hüsn ü Dil*, Fettâhî'nin değil, Âhî'nin eseridir. Bk. Vasfi Mahir Kocatürk (1970). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara. 418.

⁷ Hamide Demirel (1991). *The Poet Fuzuli*. Ankara. 148.

I. BÖLÜM

YENİPAZARLI VÂLÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1. Hayatı

Yenipazarlı Vâlî, Türk edebiyatının ilk manzum *Hüsn ü Dil* ini yazan şairdir. Bugün eseri elimizde olan *Hüsn ü Dil* yazarlarından Lâmi'î ve Âhi, edebiyatımızın tanınmış ve hakkında çeşitli çalışmalar yapılmış isimleridir. Hâlbuki Vâlî, devrinde yazılmış birkaç tezkire dışında adından pek söz edilmeyen, özellikle de çağdaş edebiyat tarihlerimizde ve ansiklopedik eserlerde yer verilmemiş bir şairdir⁸.

Vâlî'nin hayatı ve eserleri üzerine bilgilerimiz son derece kısıtlıdır. Vâlî'yi bize tanıtan beş şu'arâ tezkiresi vardır. Bunlar, Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Beyânî, Riyâzî, Kaf-zâde Fâizî ve Rızâ tezkireleridir⁹. Ne var ki bu tezkirelerdeki bilgiler hep birbirinin tekrarı durumundadır. Bu tezkirelerden ilki Kınalı-zâde'nin eseri olmakla birlikte en zengin malumatı Riyâzî vermiştir. Diğer üç tezkiredeki bilgiler de Riyâzî'nin özeti ve tekrarı gibidir. Verilen örnek beyitler de Riyâzî'ninkiyle aynıdır.

Tezkirelere göre Vâlî, Yenipazarlıdır¹⁰. Asıl adı “Ahmed”dir. Kınalı-zâde ve Beyânî

---

⁸ Mevcut edebiyat tarihlerimiz içinde Vâlî'yi müstakil bir yer ayırarak tanıtan tek eser Vasfi Mahir Kocatürk'ün *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*'dir. Bk. Vasfi Mahir Kocatürk (1970). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara. 384.

⁹ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü's-şu'arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1033; Beyânî Cârullah Efendi. *Tezkire-i Şuarâ*. İÜ Kütüphanesi. TY. 2568. 99a; Riyâzî. *Tezkire-i Şuarâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu: 3871. 113a-113b; Kaf-zâde Fâizî. *Zübdetü'l-eş'âr*. İÜ Kütüphanesi TY 3289. 115a; Rızâ Seyyid Zehr-i Mâr-zâde (1315). *Tezkire-i Rızâ*. İstanbul: İkdâm Matbaası. 103. *Zübdetü'l-eş'âr*'ın kütüphane kaydına göre müellif hattı olan Millî Kütüphane, Yz.A 679 nüshasında (124a-b) şairin memleketi olarak “Yenipazar” yerine kenara yazılı “Vâlî-i Begbâzârî” ibaresiyle Beypazarlı olarak gösterilmesi başka eserlerde ve bu eserin inceleyebildiğimiz diğer nüshalarında görülmemektedir.

¹⁰ *Kâmûsü'l-a'lâm*'da Osmanlı coğrafyasında Yenipazar adını taşıyan birbirine yakın üç yerleşim merkezi olduğu kayıtlıdır. Bu üç yerleşim yeri de Bosna civarındadır. Bunlardan birinin eski adı Râşîye (Novipazar)'dir ve Bosna ile Kosova arasında yer almaktadır. İkincisi otuz bin nüfuslu, kaplıcasıyla meşhur bir kasaba ve sancak merkezidir. Üçüncü Yenipazar, aslında ayrı bir birim olmayıp ikincisinin doğu ve güneyinden ibaret olan küçük bölgenin adıdır. Bk. Şemseddin Samî. *Kâmûsü'l-a'lâm*. C. 6. 4803. Evliya Çelebi ise sadece bir Yenipazar'dan bahseder. Çelebi'ye göre burası Fatih zamanında gelişip imar olduğu için bu adı almıştır. Üç vilayet hududunun birleştiği bir yerde olan bu kaza, kırk elli mahalle, yirmi üç cami, on bir mescid, on bir sıbyan mektebi, iki tekke, üç misafirhane, dokuz pınar, kırk çeşme, üç bin kadar ev, hanlar, saraylar, hamamlarla dolu canlı bir şehirdir. Yedi adet de kilisesi olan bu şehrin gelişmesine içinden akan yedi nehir de ayrı bir katkı sağlamıştır (Bk. Evliya Çelebi (1984). *Seyahatname*. C. 6. Sadeleştiren Mümin Çevik. İstanbul. 376-378).

tezkirelerinde “nâmı Aḥmed’dür”¹¹ denilirken *Riyâzû’ş-şu’arâ*’da “Aḥmed Çelebi”¹², *Rıza Tezkiresi*’nde “Aḥmed Efendi”¹³, *Mecelletü’n-nisâb*’da “Aḥmed”¹⁴, *Sicill-i Osmânî*’de “Vâlî Aḥmed Ağa”¹⁵ diye anılmaktadır.

Yenipazar’da doğan şair, sonradan İstanbul’a gelmiş devrin meşhur âlimlerinin başında gelen Hoca Sa’deddîn Efendi’den mülâzım olmuş, bilâhare kadılık yapmıştır. Şuarâ tezkirelerinde ve diğer eserlerde Vâlî’nin ailesi, doğum tarihi, nerelerde kadılık yaptığı ve hayatının diğer safhalarıyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Bir şiir mecmuasında Vâlî’nin Hoca Sa’deddîn Efendi’den ders almak istediğine dair bir kıt’ası yer almaktadır¹⁶.

Riyâzû’ş-şu’arâ’daki şu ifadeler de, şairin muhtemelen ölmeden önce sılasına dönmek istediğini ve bunu şiir yoluyla bir devlet büyüğüne arz ettiğini göstermektedir: “*Şılasını maṭleb idindüginde dimişdür*”:

Şıladur câ’ize bu nazm-ı şafâ-efzâya

Serverâ eyle kerem kııl beni ol semte revân”¹⁷

Vâlî 1007 (1598/99)’de Yenipazar’da ölmüştür. Vâlî’nin ölüm yeri ve tarihi konusunda bilgi veren kaynaklarda ihtilaf bulunmamaktadır. Nâil Tuman, *Riyâzî Tezkiresi*’nde yer alan Vâlî’nin ölümü üzerine düşürülmüş “‘Aleyhi rahmeti’l-Bârî” ibaresinin Hâşimî’ye ait olduğunu bildirmektedir¹⁸.

Şairin Mehmed ve Sa’d adlarında iki erkek çocuğu olduğunu da yine yukarıda bahsettiğimiz mecmua¹⁹ sayesinde öğreniyoruz.

¹¹ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü’ş-şu’arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1033; Beyânî Cârullah Efendi. *Tezkire-i Şuarâ*. İÜ Kütüphanesi. TY. 2568. 99a.

¹² Riyâzî. *Tezkire-i Şuarâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu: 3871. 113a.

¹³ Rızâ Seyyid Zehr-i Mâr-zâde (1315). *Tezkire-i Rızâ*. İstanbul: İkdâm Matbaası. 103.

¹⁴ Müstakîm-zâde Süleymân Sa’deddîn. *Mecelletü’n-nisâb fi’n-neseb ve’l-künâ ve’l-ekâb*. Süleymaniye Kütüphanesi. Hâlet Efendi Nu. 658. 433b.

¹⁵ Mehmed Süreyyâ (1308-1311). *Sicill-i Osmânî veya Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*. 4 Cilt. İstanbul: Matbaa-i Âmire. 602.

¹⁶ *Mecmû’a-i Gazeliyât*. Millî Kütüphane. Yz. A 4228. 67a-b. Bu mecmua, hemen tamamı 16. yüzyıl şairlerinin başta gazel ve tahmis olmak üzere çeşitli nazım şekillerinde yazılmış, kimileri nazire olan çeşitli şiirlerini ihtiva etmektedir. En çok Ümîdî ve Hayâlî’nin şiirlerinin bulunduğu bahis konusu mecmuaya seçilen şiirlerin önemli bir kısmının Nev’î, Ahı-zâde Hasan, Ahı-zâde Halîmî, Azmî-zâde Hâletî, Sâ’î, Bâkî, Hasîbî gibi *Hüsn ü Dil*’e takriz yazan şairlerin şiirlerinin oluşturması, mecmuanın Vâlî’nin de içinde bulunduğu bir şiir ve şair çevresi içerisinde tutulmuş olması ihtimalini akla getirmektedir. Vâlî’nin söz konusu kıt’asının tam metni şairin “edebî kişiliği”nin incelendiği bölümde verilmiştir.

¹⁷ Riyâzî. *Tezkire-i Şuarâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu: 3871. 113a. Bu beyitteki “sıla” kelimesi, şairlerin şiirlerini sundukları devlet büyüklerinden aldıkları “caize” mânâsıyla beraber “memleket”, “ata yurdu” olarak da düşünülerek tevriyeli kullanılmıştır.

¹⁸ Tuman, Nâil. *Tuhfe-i Nâilî*. Milli Eğitim Bakanlığı Türk Ansiklopedisi Bürosu B/870 (Yayımlar Dairesi Başkanlığı Kütüphanesi). 1146.

¹⁹ *Mecmû’a-i Gazeliyât*. Millî Kütüphane. Yz. A 4228. 67b-68a. Bu mecmuada Vâlî’nin yukarıda sözü edilen Hoca Sa’deddîn Efendi’den ders almak istediğine dair kıt’asının ardından çocukları için yazdığı

Vâlî hayattayken yazılan iki tezkire olan Kınalı-zâde ve Riyâzî'nin eserlerinde şairin en çok "genç oluşu" üzerinde durulmaktadır. Kınalı-zâde Hasan Çelebi, tezkiresini yazdığı 994 (=1585) senesinde Vâlî henüz "tullâb"dandır. Hasan Çelebi, bol seci'li ifadesiyle Vâlî'nin genç yaşına rağmen ilimde kat ettiği mesafeyi ve bu yönüyle tanınan biri olduğunu anlatır²⁰. Beyânî de Vâlî'nin genç yaşta ilim ve irfanda söz sahibi olduğunu bildirir²¹.

Vâlî'nin hayatıyla ilgili tezkirelerdeki bilgiler bundan ibaret. Ancak *Hüsn ü Dil*indeki bazı beyitler şairle ilgili bilgilerimize önemli katkılar sağlamaktadır. Bunlardan biri eserin yazılışıyla ilgili tarih mısraıdır. *Hüsn ü Dil*'in bütün nüshalarını incelemeden önce, şairle ilgili olarak verdiğimiz bilgilerde onun *Hüsn ü Dil*'in Raşid Efendi Kütüphanesi nüshasında yer alan, eserin yazılış tarihinin verildiği ve ebced hesabıyla 1002 sayısını veren

Târîh-i tamâmını münebbih
Etmemti bi-mennihi ve cûdih 1002 (3536)

beytine istinaden eserin 1002 yılında yazıldığını, yine adı geçen nüshada yer alan

Yigirmi üç idi sinn ü sâlüm
Var idi zamânenen melâlüm (3537)

Ĥatmine bu iki nazmuñ ol Ĥaķ
Bir sâlde eyledi muvaffaķ (3538)

beyitlerine dayanarak²² da "Eser 1002'de yazıldığına ve o tarihte şair 23 yaşında olduğuna göre doğumu 979 (=1571) senesine tekabül etmektedir. Tezkireler ölüm tarihini 1007 olarak gösterdiğine göre demek ki şair 28 yaşında, bir sanatkâr için çok erken bir çağda vefat etmiştir."²³ demiştik. Sonradan tenkitli metin kurmak için diğer nüshaları incelediğimizde Süleymaniye Lala İsmail ve Es'ad Efendi nüshalarında da aynı tarihin mevcut olduğunu gördük. Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter kütüphanesi'ndeki iki nüshada da aynı tarih beyti yer almaktadır. *Hüsn ü Dil*'e takriz yazan kişilerden Şeyhülislâm Zekeriyâ Efendi'nin 1592, Ahı-zâde Hasan Efendi'nin 1589 ve Muhammed Su'ûdî Efendi'nin 1590 senesinde ölmüş olmalarını ise "Şeyhülislâm Zekeriyâ Efendi'nin ölümü eserin yazılışından bir sene önceye tekabül etmektedir. Eğer eserin yazılışı için düşünülen tarihte bir hata yoksa bu, Şeyhülislam'ın takrizini eser henüz tamamlanmadan yazdığını gösterir. Aynı şekilde Suudî ve Ahı-zâde Hasan Çelebi'nin ölüm tarihleri de eserin telif tarihinden iki ve dört sene evveline rastlamaktadır. Yukarıdaki eserin yazılış tarihiyle ilgili ihtimal de dâhil olmak üzere, eğer Vâlî *Hüsn ü Dil*'ini yazmaya eserin tamamlanmasından üç sene önce

---

iki kıt'anın başlıkları şöyledir: "Bu Kıt'ayı Dağı Büyük Oğlı Mehemmed Çelebi İçün Dimişdür.", "Bu Kıt'ayı Dağı Küçük Oğlı Sa'd Çelebi İçün Dimişdür."

²⁰ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü's-su'arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1034.

²¹ Beyânî Cârullah Efendi. *Tezkire-i Suarâ*. İÜ Kütüphanesi. TY. 2568. 99a.

²² Hüsn ü Dil'in müellif hattı olduğu bildirilen nüsha dâhil üç nüshasında da eserin yazılışına düşülen tarih mısraı 1002 (1593/94) tarihini vermekte, hatta bu tarih eserin Raşid Efendi Kütüphanesi nüshasında rakam olarak da söz konusu mısraların sonunda yer almaktadır.

²³ M. Fatih Köksal (1996). *Yenipazarlı Vâlî'nin Hüsn ü Dil Mesnevisi (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyesi Üniversitesi. 6; M. Fatih Köksal (1996). "Türk Edebiyatında Hüsn ü Dil Hikâyeleri ve Yenipazarlı Vâlî'nin Hüsn ü Dil Mesnevisi". *Türklük Bilimi Araştırmaları* 6: 91-126. 107-108.

başlamamışsa, bu takriz sahiplerinin başka bir eseri için yazdıkları takrizleri Vâlî'nin bu eserine nakletmesi ihtimali de düşünülebilir." şeklinde değerlendirmiştik²⁴.

Söz konusu çalışmalarımızdan sonra Hüseyin Kefevî'nin 997 ("fî evâsıt-ı rebî' ü'l-evvel 997": Ocak-Şubat 1589) senesinde telif ettiği *Râz-nâme*'sinde, Vâlî'nin 1002 tarihinde yazdığını belirlediğimiz *Hüsn ü Dil*'inden bahsedildiğini öğrendik²⁵. Bu belge, verdiğimiz bu bilgileri nakz edici bir durum ortaya çıkarmıştı. Ancak *Hüsn ü Dil*'in İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1947'de kayıtlı sonradan gördüğümüz nüshasında yer alan tarih manzumesinin diğerlerinden tamamen farklı olması bu problemin çözülmesini sağlamıştır. Ebced hesabıyla 995 (1586-87) tarihini veren söz konusu nüshadaki Türkçe tarih mısraı şudur:

Târîhdür aña bî-kem ü kâst
Pâyânını buldı Hüsn ü Dil râst²⁶

Aynı eserin değişik nüshalarında hem lafız hem hesap olarak birbirinden tamamen farklı tarih beyitlerinin bulunması çok rastlanılan bir durum değildir. Bizce bu sorunun en mantıklı açıklaması, Vâlî'nin *Hüsn ü Dil*'ini ilk nazmedişinden sonra birtakım ekleme-çıkarma ve değişiklikler yaparak öncekinden az çok değişiklikler içeren yeni bir nüsha ortaya koymuş olduğu şeklinde yapılabilir. Nitekim tarih beytinin farklı olduğu bu nüsha, çalışmamızın nüshaların tanıtıldığı bölümünde etraflıca anlatıldığı gibi diğer nüshalardan çok farklı, onlarda bulunmayan 200 civarında beyit ihtiva etmesi, daha fazla sayıda beyitte de ayrı bir beyit mi, yoksa aynı beyitteki nüsha farklılığı mı olduğu noktasında bizi çok yerde tereddütte bırakacak kadar farklılığın bulunduğu bir nüshadır. Kanaatimizce Vâlî, eserini ilk defa 995 tarihinde kaleme almış, bilâhare 1002 tarihinde öncekinden kısmen farklı bir manzum tercüme daha yapmıştır. Dolayısıyla Vâlî'nin doğum tarihini hesap ederken, eseri 23 yaşında kaleme aldığına göre, ilk yazılış tarihi olan 995'den 23'ü çıkarmak gerekir ki bu durumda Vâlî'nin doğum tarihinin hicrî 972 (1564/65) olması gerekir. Zira Vâlî'nin eseri yazdığındaki yaşıyla ilgili beyit İstanbul Üniversitesi nüshasında da "yirmi üç" (bîst ü se) olarak geçmektedir²⁷. Ölüm tarihi 1007 olduğuna göre de 35 yaşında öldüğü ortaya çıkmaktadır.

Hüseyin Kefevî, yukarıda sözünü ettiğimiz eserin Vâlî ile ilgili bölümüne "Rûmili'nde Yeñibâzâr'dandır." ibaresiyle başlamakta, "Sultânü'l-ulemâ Hâce Efendi Hâzretleri"nden (Hoca Sa'deddîn Efendi) mülâzım olduğu bilgisini vermektedir. Vâlî'nin *Hüsn ü Dil*'ini Musâhib Mehmed Ağa aracılığıyla padişaha -3. Murad'a- sunduğu bilgisine bu eser sayesinde ulaşıyoruz:

"Hüsn ü Dil kitabını nazm idüp ahâlî-perver Muşâhib Mehmed Ağa hazretleri vâsıtasıyla niķâb-ı hümayûna ma' nûz olup 'avâtıf-ı 'aliyye-i pâdişâhîden behremendân olmaķ recâsında iken ittifâken ol eşnâda Kur'an-ı 'azîmden tefe'ül idüp huşûl-i murâda beşâret olduğum kendü hûb-inşâ ve mergûb-edâ bu bî-bedel maķâle idüp fakîre getürdi. Aynı ile bu mecmû'aya şebt

²⁴ M. Fatih Köksal (1996). "*Türk Edebiyatında Hüsn ü Dil Hikâyeleri ve Yenipazarlı Vâlî'nin Hüsn ü Dil Mesnevisi*". *Türklük Bilimi Araştırmaları* 6: 91-126. 111.

²⁵ Hüseyin Kefevî. *Râz-nâme*. Millî Kütüphane. Yz. A. 1961. 69a-71a. Adı geçen eseri bildirerek bu bilgiyi lutfetme inceliğinde bulunan değerli meslektaşım İ. Hakkı Aksoyak'a teşekkür ederim.

²⁶ Vâlî. *Hüsn ü Dil*. İÜ Kütüphanesi. TY. 1947. 116a.

²⁷ Diğer nüshalardaki "Yigirmi üç idi sinn ü sâlüm" mısraı İÜ nüshasında aynı anlama gelen "Kim bîst ü se idi sinn ü sâlüm" şeklindedir.

olındı²⁸

Yenipazarlı Vâlî, zaman zaman Vâlî mahlaslı şairlerin en meşhuru olan Abdurrahman Vâlî ile karıştırılmıştır. Şair hakkında çok kısa bilgi verilen *Kâmûsu'l-a'lâm*'de adı "Abdurrahman" olarak gösterilmiş²⁹, bir katalogda da *Hüsn ü Dil* Abdurrahman Vâlî'ye mal edilmiştir³⁰. *Hüsn ü Dil* nüshalarından birinin³¹ fevâйд yapraklarında Vâlî'nin *Kınalı-zâde Tezkiresi*'nden aynen nakledilmiş biyografisinde "Nâmı Aḥmed'dür" cümlesinin "Nâmı 'Abdu'r-raḥmân'dur" şeklinde verilmesi, aynı nüshanın bir başka fevâйд yaprağında da Abdurrahman Vâlî'ye ait olduğu bilinen bir manzumenin aktarılması da bu karıştırmalara örnek olarak gösterilebilir.

Hüsn ü Dil'in baş kısmında devrin birçok ilim adamı, şair ve devlet adamının eser için yazdıkları takrizler bulunmaktadır. Bu takrizlerin şairin edebî yönüyle ilgili değerlendirilmesi "Edebî Kişiliği" bölümünde yapılmıştır. Takriz yazan kimselerin Vâlî'nin bir şekilde tanıdığı, ilişki kurduğu kimseler olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu takriz sahiplerinin şairin çevresini oluşturan kişiler olduğunu söyleyebiliriz. Esere takriz yazanların belirleyebildiğimiz kadarıyla kimi özellikleri şöyledir:

<i>Takriz Sahibinin Adı</i>	<i>Mahlası</i>	<i>Memleketi</i>	<i>Doğ.-Öl. Yılı</i>	<i>Mesleği</i>
Zekeriya Efendi	Meylî	Ankara	1514-1592	Müderriş, şeyhülislâm
Abdülbaki Efendi	Bâkî	İstanbul	1526-1599	Müderriş, kazasker
Abdülhalim Muhammed	Halimî	İstanbul	1555-1604	Müderriş, kazasker
Ahi-zâde Yahya Efendi		İstanbul	1574-1611	Müderriş, kadı
Nev'î Efendi	Nev'î	Malkara	1533-1598	Müderriş, kadı
Paşa-zâde Hüseyin Efendi	Hasibî		?-1614	Müderriş, kadı
Muhammed Su'ûdî	Su'ûdî	Niksar	?-1590	Müderriş, kadı
Taşköpri-zâde Kemal Efendi	Kemâlî	Taşköprü	1551-1620	Müderriş, kazasker
Kefevî Hüseyin Efendi	Kefevî	Kefe	?-1601	Müderriş, kadı, musikişinas
Kınalı-zâde Fehmî Çelebi	Fehmî	Şam	1564-1595	Müderriş
Azmi-zâde Hâletî Efendi	Hâletî	İstanbul	1569-1632	Müderriş, kazasker
Nihâlî Mehmed Efendi	Nihâlî		?-1617	Müderriş, kadı
Ahi-zâde Hasan Çelebi	Hasan	İstanbul	1568-1588	Müderriş
Ahi-zâde Hüseyin Çelebi	Hüdâyî	İstanbul	1572-1633	Müderriş, şeyhülislam
Mustafa Âlî Çelebi	Âlî	Gelibolu	1541-1599	Defterdar, tarihçi

²⁸ Hüseyin Kefevî. *Râz-nâme*. Millî Kütüphane. Yz. A. 1961. 69a-71a.

²⁹ Şemseddin Samî (1316). *Kâmûsu'l-a'lâm*. C. 6. İstanbul. 4672.

³⁰ Ali Rıza Karabulut (1995). *Kayserî Raşid Efendi Kütüphanesindeki Yazmalar Kataloğu*. Ankara. 25.

³¹ Vâlî. *Hüsn ü Dil*. İÜ Kütüphanesi. TY 1947.

Resmî Mahmud Çelebi	Resmî	Manastır	?-?	Kadı
Riyâzî Çelebi	Riyâzî		?-1644	Kadı
Vâlihî Efendi	Vâlihî	Üsküp	?-1599	Kadı
Mevlânâ Sâ'î Efendi	Sâ'î	İskanbul	?-1595	Müderriş, kadı
Hasan Çelebi (El-Mu'îd)			?-?	
Hilâlî Efendi	Hilâlî	Üsküp	?-?	Kadı
Ma'rûf Efendi	Ârifî	Trabzon	?-1593	Müderriş, kadı
Gazanfer Ağa			?-1603	Müderriş, bâbüssaade ağası
Derviş Ağa		Bosna	?-?	Bâbüssaade ağası

2. Eserleri

Eski kaynaklarda Vâlî'nin eserlerinden isim olarak bahsedilmez. Zaten *Hüsn ü Dil* dahi - Hüseyin Kefevî'nin yukarıda zikrettiğimiz eseri dışında- sadece *Zübdetü'l-eş'âr*'da örnek olarak alınan bir beyit dolayısıyla zikredilmektedir.³² Kınalı-zâde, Vâlî'nin eserleri olduğunu isim vermeden “*mağbûl ve memdûh eş'âr u ebyâtı ve muşanna' u muhayyel mu'ammiyâtı ve ba'zı kitâb-ı belâğatıyâtı vardır.*”³³ diyor. Şairin, çalışmamıza esas olan *Hüsn ü Dil* mesnevisi dışında tespit edebildiğimiz eserleri şunlardır:

1. **Çil Hadîs-i Resûl (Birinci Kırk Hadis Tercümesi):** Eser tarafımızdan yayımlanmıştır.³⁴

2. **Hadîs-i Erbâîn (İkimci Kırk Hadis Tercümesi):** Eser tarafımızdan yayımlanmıştır.³⁵

3. **Aşk-nâme veya Le'âl-i Aşk:** Vâlî, *Hüsn ü Dil*'in “Sebeb-i Nazm” bölümünde “Aşk-nâme” ve “Le'âl-i Aşk” isimli eser(ler)den bahsetmektedir. *Aşk-nâme*'den eserinin “hâtıme” bölümünde de bahseden şair, önce *Aşk-nâme*'yi yazdığını, *Aşk-nâme*'nin övgüye lâyık, ince ve süslü bir eser olduğunu, parlak ifadeli ve anlaşılır bir dille yazdığı eserini “tarz-ı hasen” üzere nazm ettiğini ve dostlarının onu okuyarak övdüklerini söylemektedir:

Evvel ki raqam-zen oldı hâme
Çıkmışdı beyâza ‘Aşk-nâme (3528)

Mazmûnın idüp sezâ-yı taḥsîn
Nazm itmiş idüm laṭîf ü rengîn (3529)

³² *Zübdetü'l-eş'âr*'daki ifade şöyledir: “Bu beyt *Hüsn ü Dil*'indendir:

Olduḡda günâhum eyle memlû

Maḡşerde neler çeker terâzû (Kaf-zâde Fâizî. *Zübdetü'l-eş'âr*. İÜ Kütüphanesi TY 3289. 124a)

³³ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü's-şu'arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1034.

³⁴ Bk. M. Fatih Köksal (2007). “Yenipazarlı Vâlî'nin Manzum İlk Kırk Hadis Tercümesi”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 237-251.

³⁵ Bk. M. Fatih Köksal (2015). “Yenipazarlı Vâlî'nin İkinci Kırk Hadis Manzumesi”. *M. Ali Tanyeri Anısına Makaleler*. Ed. H. Aynur, H. Koncu, F. M. Şen. İstanbul: Ülke Armağan Yay. 215-230.

Ṭarz-ı ḥâsen üzre oldı manzûm
Rûşen-raqam u güşâde-mefhûm (3530)

İdüp nazâr ol kitâba ihvân
Taḥsîn güherin iderdi iḥsân (3531)

Bu “tarz-ı ḥâsen” ibaresinden maksadın “mesnevî türü” olduğunu düşünüyörüz; çünkü Vâlî, *Hamse*’ye “cevâb” yazmak niyetinde olduğunu eserinin muhtelif yerlerinde belirtmektedir.

3. Edebî Kişiliği

Yenipazarlı Vâlî’nin edebî kişiliği üzerine tezkirelerde hemen her şair için benzerleri söylenmiş klâsik övgü ibarelerinden başka tespitlere ulaşamıyoruz. Bu sebeple, Vâlî’nin edebî kişiliğini ortaya koyabilmek için elimizdeki en makbul kıstaslar *Hüsn ü Dil* mesnevisi ile manzum *Kırk Hadis Tercümeleri*’dir. Bunlardan başka, Vâlî’ye ait olarak ulaşabildiğimiz metinler, bazı mecmualarda ve tezkirelerde yer alan birkaç şiir parçasından ibarettir.

Şu’arâ tezkirelerinde, Vâlî’nin edebî kişiliği üzerine görüşler şöyledir:

Tezkiresine aldığı şairlerle ilgili genellikle tarafsız yorumlar yapan Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Vâlî’nin genç yaşına rağmen ilim ve sanatta ulaştığı mertebeyi şu cümlelerle anlatır: “*Vâşıl-ı sinn-i şebâb ve dâhil-i rey‘ân-ı ‘ömr-i bâ-şitâb iken ḥâ’iz-i fezâ’l ü ma‘ârif-i bî-ḥadd ü ḥisâb olup gerden-i dil ü cânı kalâ’id-i kelimât ile ḥâlî ve sâgar-ı vücûdı rahîḳ-i leṭâ’if ü nevâdir ile mâlîdür.*”³⁶ Onun henüz genç olduğu üzerinde özellikle dururken edebî alanda ileride şöhret bulacağından emin olduğunu ekler: “*İḳlîm-i ma‘ârif ü kelimâta vâlî olması gün gibi zâhir ve mütelâlîdür.*”³⁷

Mahlasından dolayı Vâlî, -çalışmamızın “Metin” kısmının başına tamamını aldığımız takrizlerde de görüleceği üzere- bazı şairler tarafından “söz mülkünün vâlîsi” vb. sıfatlarla anılmıştır. Tezkiresini yazarken önemli ölçüde Kınalı-zâde’den yararlandığı açık olan Beyânî de bu tarz ifadeler kullanarak “*Henüz sinn-i şebâbda iken taḥşîl ü iktisâb-ı ma‘ârifde şitâb üzre olup vâlî-i iḳlîm ü ‘irfân ve mâlik-i memâlik-i ‘ilm ü itḳân olmuşdur.*”³⁸ demektedir.

Aynı vasıflandırmaya *Riyâzü’ş-şu’arâ*’da da rastlamaktayız. Vâlî’nin hayatı hakkında verdiği çok kısa bilgiden sonra, şiirlerinden örneklere geçilirken “*Bu eş‘âr vâlî-i şehri belâgat olduğın iş‘âr ider.*”³⁹ denmektedir.

Edebî kişiliği ile ilgili olarak *Rızâ Tezkiresi*’nde de yukarıdakilere benzer bir ifadeden başka değerlendirme bulunmamaktadır: “*Vâlî-i şehri belâgat ve şehryâr-ı iḳlîm-i ‘ilm ü ma‘rifetür.*”⁴⁰

³⁶ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü’ş-şu’arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1034.

³⁷ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü’ş-şu’arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1034.

³⁸ Beyânî Cârullah Efendi. *Tezkire-i Şuarâ*. İÜ Kütüphanesi. TY. 2568. 99a.

³⁹ Riyâzî. *Tezkire-i Şuarâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu: 3871. 113a.

⁴⁰ Rızâ Seyyid Zehr-i Mâr-zâde (1315). *Tezkire-i Rızâ*. İstanbul: İkdâm Matbaası. 103.

Takriz yazma geleneği, milletimizin hakbilirlik, hakkı teslim etme, iyiyi övme, liyâkata saygı gibi yüksek meziyetlerinin Klâsik edebiyatımıza yansımadır, diyebiliriz. *Hüsn ü Dil*'in de baş kısmında 16. asrın seçkin 24 şair, âlim ve devlet adamının Vâlî ve eseri hakkında takrizleri vardır. Tamamı manzum olan bu takrizler, *Hüsn ü Dil*'in bütün nüshalarında bulunmaktadır. Bunlar -nesnellikleri tartışılır olmakla birlikte- bir anlamda adı geçen şair, âlim ve devlet adamlarının Vâlî'nin edebî yönüyle ilgili tespit ve değerlendirmeleridir. Birkaçı Farsça ve Arapça olan bu manzum takrizlerin sahipleri arasında o asrın ve bütün bir Türk şiirinin şâhikaları arasında bulunan Bâkî'den "rubâî" tarzının en meşhur şairi Azmî-zâde Hâletî'ye, Üsküplü Vâlihî'den Taşköprü-zâde Kemâl Efendi'ye kadar meşhur birçok simanın bulunması bile, tek başına, genç yaşta eser vermeye başlayan Vâlî'nin edebî değeriyle ilgili çok önemli bir referanstır.

Bu takrizlerin birçoğundaki ifadeler her eser ve her yazar için de söylenmesi mümkün olan -tezkirelerde umumiyetle görülen klâsik övgü sözleri gibi- "genel" sözlerdir. Takrizlerin bazıları, hatta tamamı "hatır" için yazılmış olsa bile her biri devrinin birer "dev"i olan şahsiyetlerin bu takrizleri kaleme almaları, en azından Vâlî'yi tanıdıklarını ve ona değer verdiklerini ortaya koymaktadır. İlk takrizin sahibi olan şeyhülislâm Zekeriya Efendi Farsça-Türkçe karışık yazdığı takrizinin Farsça bir beytinde Vâlî ve *Hüsn ü Dil*'i hakkında "Bu mesnevide şairlik etmiştir; yok yanlış söyledim, hata ettim, sâhirlilik (sihirbazlık) etmiştir." demekte, devamındaki Türkçe bir beyitte de Arapların en meşhur şairi Hassân dahi bu güzel eseri övse Vâlî'nin eserinin bu övgüye lâyık olduğunu ifade etmektedir. Devamındaki bütün takrizler şairle ilgili olağanüstü övgü sözleriyle doludur. Hüseyin Kefevî Efendi, Vâlî'nin bu "nazm"ıyla Âhî'nin -mensur *Hüsn ü Dil*'i kasederek- "nesr"ini heba ettiğini, Vâlî'nin sadece bu eserinin bile adının her yere yayılmasına yeteceğini söyler. Resmî Mahmud Çelebi, Vâlî'nin bu eseriyle belâgat ehlini meftun ettiğini söyleyerek onu, şiirde Nizâmî'nin takipçisi, Câmî ile aynı yerde oturan bir şair olarak değerlendirir. Üsküplü Vâlihî de onun Nizâmî ve Câmî yolunda şiirler yazdığını ifade ederek bu kitabın cennet gülü gibi ebedî solmayacağını ve insan için böyle güzel bir eser olamayacağını ve bu eserin insanın adını ebedî yaşatacağını belirtmektedir.

Vâlî'nin edebî yönü için başkalarının neler dediklerini ortaya koyduktan sonra Vâlî'nin kendi şairliğini yine kendisinin nasıl ifade ettiğine bakalım. Bütün "Divan" şairleri gibi Vâlî de "iddialı"dır. *Hüsn ü Dil* tercümesini neden kaleme aldığını anlatırken orijinal *Hüsn ü Dil* in yazarı ve "sâhib- Şebistân" Fettâhî'yi andıktan sonra eseri kendisinde önce tercüme eden Âhî ve Lâmi'î'den söz ederken önce onları över, sonra eksik bıraktıklarını, onların anlaşılmasız olduklarını vs. anlatır ve ancak kendisinin bu eksikleri tamamlayabildiğini söyler. O bâkireye (Fettâhî'nin eserine) şevher (koca) kendisi olmuştur:

Vâlî çü o bikre oldı şevher
Nazm itdi mişâl-i 'ıkd-ı gevher (390)

Her nüktesin intihâl kıldı
Esrârına intikâl kıldı (391)

Âhî'nin *Hüsn ü Dil*'i "bakır", kendisinininki "inci"dir ve mukayese edilemezler:

Güftârum anuñla bir degüldür
Zîrâ şebe ile bir degül dür (400)

Eseri Vâlî'ye göre "efsâne" değil "efsun"dur, ona "sihir" dese yaraşır, hiç kullanılmamış anlamlar ihtiva eden eseri, fikir bağının meyvesidir:

El-ḥaḳ bu kitâb-ı bî-bahâne
Efsûn durur degül fesâne (401)

Ger siḥr dir isem aña ḥaḳdur
Taḥsîn-i belîġe mâ-şadaḳdur (402)

Ma‘ nâları cümle bîkr olupdur
Nev-bâve-i bâġ-ı fikr olupdur (403)

Yine “fahriyye”lerde çok görüldüğü üzere kendisini İran’ın en meşhur şairleriyle mukayese eder. Böyle üslûbu Nizâmî dahi kazanamamıştır, Husrev bu nazmı ancak takip etse yeridir. Nizâmî’nin *Penc Genc*’ine (Hamse) el vurmakta sıkıntıya girmez; Câmî, bâdesini kendisinden içmiştir ve bu yüzden şiiri halkı sarhoş etse bunda şaşılacak bir şey yoktur. Bu nazmın yanında Hâtîfî anılmaz bile, Nevâyî bu şiiri görseydi eline kalem almaya bile cesaret edemezdi:

Üslûb-ı suḥanda bu nizâmı
Kesb eylememiş durur Nizâmî (409)

Efsâne-i siḥr-senc-i Ḥusrev
Olursa revâ bu nazma pey-rev (410)

Dest-i hünerüm girer mi rence
Urmaḳda o Penc Genc’e pençe (411)

İçdi ṭolusını baña Câmî
Mest itse sözüm n’ola enâmı (412)

Kilkümle urılsa nazma bünyâd
Olmaz kelimât-ı Hâtîfî yâd (413)

Nazmumda göreydi bu şafâyı
Almazdı ele ḳalem Nevâyî (414)

Vâlî’nin nesir sahasında da söyleyecekleri vardır. Nesir şarabı çok önceleri içilmiş, kendisine ise -aslında şarabın en kıymetli yeri olan- tortusu (dürd) kalmıştır:

Evvelde içildi câm-ı inşâ
Ḳaldı baña cümle dürd-i şahbâ (431)

Buradan şairin nesir örnekleri de verdiği kanaat getirebiliriz. Vâlî, *Hüsn ü Dil*’de yer eserinin “orijinal” oluşuna değinmekte, başkalarının sözlerine, mazmun ve teşbihlerine taklide yönelmeyi hiç tercih etmediğini belirtmekte ve sözlerinin “delinmemiş inciler” olduğunu söylemektedir:

Mu‘ tâd degül ki ṭıfl-kirdâr
Ḥâyîdeye meylüm ola her bâr (453)

Her lafz ki şeb̄t olındı bî-reyb
Feyz itdi ħarîr-i ħâme-i gayb (454)

El şunmadum il sözine güstâĥ
Bir dürr̄e yaraşmaz iki sūrâĥ (455)

Vâlî'ye göre gerçek şiir er geç erbabı nazarında gerçek değerini bulur ve kanatlanıp uçarak söz kadrini bilen birinin eline geçer. Kendisini çekemeyenlerin kem sözlerini atasözlerinden yola çıkarak değerlendirir. Köpeğin aya karşı uluması aya nasıl zarar vermezse, eserine laf söyleyenlerin durumu da öyledir:

Seg mâhı görüp ulursa nâlân
Nûrına anuñ gelür mi noķşân (477)

Onun eseri için menfî söz söyleyenler helvaya üşüşen sinekler gibidir:

Düşmen n'ola ta' nı kılsa pîşe
Ĥalvâya üşer meges hemîşe (478)

Hüsn ü Dil, Vâlî'nin edebî değerinin ortaya konulabilmesinde şüphesiz çok önemli bir kaynak durumundadır. Buraya kadar şair üzerine başkalarının söyledikleri ve şairin eserini kendisini ifadeye çalıştığı bölümler üzerinde durduk. Klâsik edebiyatımıza mensup şairlerin edebî değerlerini tayin ve tespit edebilmek hususunda nazım şekillerinin rolü büyüktür. Zira şairlerin gazel tarzındaki üslûp, ifade ve söyleyişleri, mesnevi tarzındakinden çok farklıdır. Aynı şekilde rubaî, kıt'a vs. gibi nazım şekilleri için de bu husus geçerlidir. Bu itibarla "*Hüsn ü Dil* şairi Vâlî" üzerine yapacağımız yorumlar, bütünüyle "şair Vâlî"yi kapsayamayacaktır.

Yenipazarlı Vâlî'nin şiirinde vezin ve kafiye konusunda en küçük aksaklık ve bozukluk görülmez. Süslü, sanatlı bir söyleyiş sahibi olmasına rağmen "ağdalı" bir dili olduğu söylenemez. *Hüsn ü Dil* de hemen hemen bütün edebî sanatlara örnekler bulmak mümkündür. Yalnız objektif bir bakış açısıyla esere yaklaştığımızda *Hüsn ü Dil* hakkında takrizlerde övgü dolu ifadelerle bahsedilen zarif, nükteli, ince üslûbu göremeyiz. *Hüsn ü Dil*'i, söz gelimi aynı nazım şekliyle yazılmış ve benzer bir konuyu işleyen, özellikle "temsili" olması bakımından da benzeşen başka bir mesnevi ile, *Hüsn ü Aşk*'la karşılaştırdığımızda fark edilecek "edâ" ve "dil" farkı, aslında iki şair arasındaki farktır. Pek tanınmayan *Hüsn ü Dil* mütercimini Türk şiirinin zirvelerinden biri olan Şeyh Gâlib'le karşılaştırmak elbette haksızlık sayılabilir. Ancak *Hüsn ü Aşk*'ı okurken duyulan coşku ve heyecanı, şiirden alınan zevki *Hüsn ü Dil* de bulmak imkânsızdır. Bunda eserin tercüme olması dolayısıyla, aslına uyulması zaruretinin de rolü olabilir.

"Gazel" nazım şekli, bilindiği gibi şairin hem "hissiyât"ını ortaya koyabilmesi ve hem de şiir kudretini, sanat kabiliyetini yansıtabilmesi açısından en uygun nazım şeklidir. Vâlî'nin "gazel" vadisindeki kudretinin, dolayısıyla edebî kişiliğinin daha etraflı anlaşılması için tezkirelerde yer alan şiirlerini aktaralım⁴¹.

⁴¹ Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü 'ş-şu'arâ*. 2 Cilt. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay. 1034-1035; Beyânî Cârullah Efendi. *Tezkire-i Şuarâ*. İÜ Kütüphanesi. TY. 2568. 99a; Riyâzî. *Tezkire-i Şuarâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu: 3871. 113a-b; Kaf-zâde Fâizî. *Zübdetü'l-eş'âr*. İÜ Kütüphanesi TY 3289. 115a; Rızâ Seyyid Zehr-i Mâr-zâde (1315). *Tezkire-i Rızâ*. İstanbul: İkdâm Matbaası. 103. Bu beyitlerin kimi tezkirelerde birçoğu -söz gelimi Kınalı-zâde'de-, kimi tezkirelerde sadece biri -söz gelimi Rızâ'da- yer almaktadır. Alınan beyitlerde hem farklı tezkirelere

Fem-i yâre öykünmege oldı râğıb
 N'ola mühri qoz qabına qoysa kâtib
 * * * *
 Şıladur câyize bu nazm-ı şafâ-efzâyâ
 Ser-verâ eyle kerem kııl beni ol semte revân

Mey ayağa urılup der-beste oldı mey-kede
 Gel qapu aç müşteri olalum ey pîr-i muğân
 * * * *
 Bulınmasa mey-i leb-i cânân içün ' arağ
 ' Aşş eyleñ ehl-i diller ile keyfe me't-tefağ
 * * * *

Ne fitne eyler ara yerde çeşm-i fettânı
 Bıçağ bıçağa olur gamzesiyle müjgânı
 * * * *

Hecr ile bir bağıryanmış ' aşık-ı gam-dîdedür
 Hağ budur kim lâle-i hamrâ dahı vâdîdedür
 * * * *

Yâ gönül kendüyi âhîr teşnelikden hâk ider
 Yâ hod olur kuvvet-i rûhı anuñ la' l-i şeker
 * * * *

Fâş kııl derdüñi ey ehl-i gamuñ cur' a-keşi
 Şüret-i hâl hacil eylesün ol mâhveşi
 * * * *

İrmek durur o kâmeti bâlâyâ niyyetüm
 Üftâdeyem velî ki bülend oldı himmetüm

Varur yanınca şalınur ol serv-i hoş-hıram
 Ağyâr-ı nâ-bekâr dilâ aldı âfetüm

Bağr-i hünerde dürr-i girân-mâyeyem bugün
 Vâlî ' aceb mi bilmese kemîne kıymetüm
 * * * *

Der-ism-i Receb
 Vişâl-i hûba qamu berr ü bağr rağbet idüp
 Kimi güherle kimi nağd ile ider talebi

Çü muntazam ola dil aña vire gevherini
 Añılsa kân-ı le 'âlîye nağd-i la' l-i lebi

Elimizdeki bu parça parça şiirler, Vâlî'nin gazel tarzındaki kabiliyeti üzerine değerlendirme yapabilmek için yetersiz kalmaktadır. Yine de bir görüş bildirecek olursak ilk

---

göre, hem de aynı tezkirelerin değişik nüshalarına göre ufak tefek farklılıklar bulunmaktadır. Bunlara işaret etmek gereği görmedik.

bakışta gazelde akıcılıktan ve sadelikten ziyade, söz oyunları ve sanat hünerlerine yöneldiğini; bunun dışında, klâsik şiirimizin geleneksel konuları ve mazmunlar dünyası içinde kalem oynatan, yeni “buluş”lar aradığını, fakat özellikle “edâ” bakımından zayıf kaldığını söyleyebiliriz.

Yukarıda tanıttığımız “kırk hadis tercümelere” tamamen “dinî ve didaktik” gayeyle yazılmış eserlerdir. Şair burada bir edebî eser ortaya koymaktan çok, “kırk hadis ezberleme”nin önemine dayalı bir hadisin muhatabı olabilmek ve aynı zamanda öğretmek amacıyla bir “manzume” ortaya koymuştur. Bu itibarla bu eserler sadece “vezin ve kafîye” bakımından “şiir” sayılabilir durumdadır.

Yenipazarlı Vâlî’ye ait şiir metni olarak elimizde bunlardan başka bir mecmuada yer alan üç adet kıt’ası bulunmaktadır.⁴² Bu kıt’alardan “Vâlî’nin Hâce Efendi’den Ders Okımak Recâsında Didüğü Kıt’ı adur.” başlığı altındaki kıt’a şöyledir.⁴³:

Ey felek-şadr u hümâ-şadr u hümâyûn-rıf’ at
Lücce-i luţf u kerem kân-ı nevâl ü ihsân

Hâce-i dîde-i düvel müstmend-i milk ü milel*
Mecma’-ı ‘ilm ü ‘amel melce’-i eşraf-ı zamân

Rakam-ı sihr-tırâzuñ ferah-efzâ-yı nazar
Kalem-i nâdire-sâzuñ suhan-ârâ-yı cihân

Nefeât-ı nefesün şemmesidür nâfe-i Çîn
Reşehât-ı kalemün kaçresidür çeşme-i cân

Yirde yatar yüzi başmaz diyü hergiz kimse
Yüz sürer rıf’ at için küyuña mihr-i rahşân

Meskenet yolını hurşîdden öğren dirler
Ben dağı yüz süregeldüm ki bulam rıf’ at-ı şân

N’ola ger kaçre isem luţf kıl ey baħr-i kerem
Terbiyetle dür olur kaçre-i ebr-i nîsân

Zerrece mihrüni ben hâke dirîg eyleme kim
Pertev-i mihr ile perverde olur gevher-i kân

Bendeñi devlet-i ta’lîme sezâvâr eyle
Görsün ihsânunuñ bu tab’-ı hirâsân âsân

⁴² Çeşitli şiir mecmualarında Vâlî mahlaslı şiirler görmüş olmamızla birlikte bunların Yenipazarlı Vâlî’ye ait olup olmadığı veya hangi Vâlî’ye ait olduğu hususu muğlaktır.

⁴³ *Mecmû’a-i Gazeliyât*. Millî Kütüphane. Yz.A 4228. 67a.

* Bu mısram vezni bozuktur.

Ḳatı rıf atde gerek ṭālî' -i rûşendür bu
Ḡurre göstermege kendin olıcaḳ mihr 'ıyân

Tâ ki ḥurşîd-i felekden meh-i nev kesb ide nûr
Tâ ki ḥâk üstine her gün gün ola nûr-efşân

Ola dergâhuña a' nâḳ-ı emâsil mâ' il
Rıf atüñ ḳaşırına aḥdâḳ-ı e' âlî nigerân

Vâlî'nin, oğulları Mehmed ve Sa'd Çelebi'ler için yazdığı kıt'aların baş kısmından dörder beyit şöyledir (İlk dört beyit Mehmed Çelebi, ikinci dört beyit Sa'd Çelebi için kaleme aldığı kıt'alardandır).⁴⁴

Ey dür-i dürc-i ' aṭâ ey meh-i burc-ı iḳbâl
Zât-ı Bercîs-şemâ' il meh-i ḥurşîd-maḳâm

Raḳamuñ maḥzen-i râz [u] ḳalemüñ nâdire-sâz
Teşne-i neşve-i ' ilmüñ ' ulemâ-yı a' lâm

Suḥanuñ ḥall-i safâyâ-yı me' ânî [ü] bedî'
Dehenüñ ḳâşif-i esrâr-ı mezâyâ-yı kelâm

Şeref-i terbiyetüñ mâşıṭa-i rûy-ı murâd
Kenef-i ' âṭifetüñ vâşıṭa-i neyl-i merâm
* * * *

Ey hüner-perver ü dâniş-ver [ü] pākîze-güher
Ve'y kerem-güster ü sa' d-aḥter ü ferḥunde-ḥışâl

Kâmet-efrûḥte serv-i çemen-i ' izz ü şeref
Sâye-endâḥte naḥl-i gül-i gülzâr-ı celâl

Meş' al-efrûz-ı fezâ' il ' alem-efrâz-ı hüner
Dâniş-âmûz-ı meḥâdîm-i ' adîmü'l-emtâl

Feyz-i enfâs-ı leb-i nâdire-güftâruñdan
Her dem olmaḳda ter ü tâze riyâzü'l-mâ

Şairleri sanat kudretlerine göre kategorize etmenin elbette objektif ölçütleri yoktur konabilecek kriterler bize matematik doğrular gibi kesin sonuç veremez. Aslında böyle bir sınıflandırma, kişiden kişiye değişebilir bir özellik taşıdığı, daha açık ifadesiyle “beğeni” ile ilgili olduğu için doğru da olmayabilir. Yine de Vâlî için böyle bir değerlendirme yapacak olursak onun Divan sanatkârları içinde ancak üçüncü sınıf şairler zümresine girebilecek bir şair olduğunu söyleyebiliriz. Bu hükmü verirken elbette elimizdeki metinlerden hareket ediyoruz. Ancak, bu yorumu yaparken değerlendirmemizi henüz otuz beş yaş civarında ölmüş bir şairin eserleri

⁴⁴ *Mecmû'a-i Gazeliyât*. Millî Kütüphane. Yz.A 4228. 67b, 68a.

üzerinde yaptığımızı da hatırlatmak gerekir. Yani ömrü vefa etseydi muhtemelen sanatını geliştirmiş, meselâ çok arzu ettiği anlaşılan “hamse” yazma imkânını yakalayabilmiş olsaydı belki ünü de yayılmış olabilirdi.

II. BÖLÜM

HÜSN Ü DİL'İN TANITILMASI

1. *Hüsn ü Dil* Hakkında Genel Bilgiler

Eserin adı: Vâlî, eserinin adını biri “sebeb-i nazm”, diğeri “hâtime” bölümünde olmak üzere iki yerde zikretmektedir:

Bu kışşa ki nazm-ı *Hüsn ü Dil*'dür
Ser-mâye-i ‘aql u cân u dildür (393)

Şimdi yine bu kitâb-ı sâmi
Kim *Hüsn ü Dil* oldu hûb nâmi (3532)

Eserin nazım şekli ve vezni: *Hüsn ü Dil* “mesnevi” nazım şekliyle ve aruzun “mef ‘û lü me fâ ‘i lün fe‘ ülün” kalıbıyla yazılmıştır. Ayrıca eserdeki tamamı Farsça olan 63 bölüm ve konu başlıkları da kendi arasında kafiyeli beyitler halindedir.⁴⁵ Başlıkların tamamı “fe‘ilâtün me fâ‘ilün fe‘ilün” kalıbındadır. Eser baştan sona mesnevi nazım şekliyle yazılmış; yani kimi mesnevilerde olduğu gibi araya gazeller veya başka nazım şekilleri yerleştirilmemiştir.

Eserin beyit sayısı: Çeşitli nüshalarında farklılık olmakla beraber eser yaklaşık 3400 beyit tutarındadır. Hazırladığımız tenkitli metinde ortaya çıkan beyit sayısı ise 3562’dir. Bu durum, nüshaların değerlendirildiği “Nüshaların Tanıtılması” bölümünde görüleceği gibi nüshalar arasındaki büyük farklılıktan kaynaklanmaktadır.

Vâlî’nin lafzen zikrettiği sayı ise tek tek nüshaların hepsinden daha azdır. Şair eserindeki beyit sayısını iki beyitte 3362 beyit olarak bildirmiştir (Ü nüshasında ise ikinci beyte yer verilmemiş ve beyit sayısı 3000 olarak kaydedilmiştir):

Erbâb-ı kemâle gösterüp yüz
Ebyâtı olupdur *üç biñ üç yüz* (3533)

Altmış iki beyt-i ser-suhan hem
Tarz-ı ‘Acem üzre oldu munzam (3534)

Eserin yazıldığı tarih: Çalışmamızın muhtelif yerlerinde belirtilen bir özelliği burada bir kere daha tekrarlamamız gerekir: *Hüsn ü Dil*’in nüshalarında iki değişik tarih beyti vardır. Biri hariç, nüshaların tamamındaki tarih beyti, tarih kısmı ebced hesabıyla H. 1002 tarihini veren Arapça şu beyittir:

Târîh-i tamâmını münebbih
Etmemtü be-mennihi vücûdih 1002 (3536)

⁴⁵ Aslında eserdeki başlık sayısı 64’tür. Bunlardan başka Arapça yegâne başlık ise konu başlığı şeklinde değildir.

Ü nüshasındaki tarih beyti ise Türkçe olup H. 995 tarihini vermektedir:

Tārīhdür aña bî-kem ü kâst⁴⁶

Pâyânını buldı Hüsn ü Dil rāst 995

Vâlî'nin hayatı hakkında bilgi verilen ve nüshaları tanıttığımız bölümlerinde de değindiğimiz gibi farklı tarihler ortaya çıkması meselesindeki düşüncemiz şudur: Kuvvetli bir ihtimalle Vâlî eserini ilk defa H. 995'de yazmış, her nedense sonradan eserini yenileme ihtiyacını duşmuş ve H. 1002'de birtakım ekleme-çıkarmalar ve takdim-tehirlere yeni bir müellif hattı nüsha daha ortaya koymuştur. Eldeki nüshalardan anlaşıldığı kadarıyla 1002 tarihli nüsha daha çok yaygınlık kazanmıştır.

Eserin sunulduğu padişah: Vâlî, “padişaha övgü”yü eserinin “giriş” bölümünün en uzun alt bölümü olarak takdim etmiştir. 69 beyit (268.-336. beyitler) tutarındaki bu bölümde eseri padişaha sunduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Hüseyin Kefevî'nin *Râz-nâme* adlı eserinde karşılaştığımız bir not sayesinde (Bk. “Hayatı”) Vâlî'nin eserini Musâhib Mehmed Ağa aracılığıyla padişaha (3. Murad) sunduğu ve “avâtîf-ı ‘aliyye-i pâdişâhî”ye mazhar olduğuna öğreniyoruz.

Eserin yazılış sebebi: Mensur olsun, manzum olsun eski eserlerimizin hemen tamamında bir “sebeb-i telif” bölümü vardır. Vâlî, bu bölüme -eserin tercüme olduğu için olsa gerek- “sebeb-i nazm” demeyi tercih etmiştir. Şair, toplam 99 beyit tutarındaki (337.-435. beyitler arası) bu bölüme bir bahar tasviriyle başlar. Daha sonra *Aşk-nâme* adlı eserini anarak onu okuyan dostlarının bitmeyen sitayişlerinden bahseder. Bu övgülerle şevk bulduğunu söyleyen Vâlî, nihayet sözü *Hüsn ü Dil*'e getirir. Önce çevirisine esas olan Farsça *Hüsn ü Dil*'in müellifi Fettâhî'yi anan şair, Fettâhî'nin bu eserine övdükten sonra Âhi ve Lâmi'î'nin de ona “libâs-ı Rûm”u giydirdiklerini, onların da kıymetli, ama mensur eserler olduğunu, ancak eserin nazma çekilmesi konusundaki eksiği kendisinin tamamladığını ifade eder. Fettâhî'nin eserini bakire bir geline benzeterek Türkçede daha önce nazma çekilmediği için o “bikr”e “koca” ancak kendisinin olduğunu söyler.

Şair bu sebeb-i nazmının devamında klâsik şiirimizde âdet olduğu üzere kendisini üstadlarla mukayese ve onlardan üstün olduğunu iddia eder, daha sonra da bu söylediklerinin gelenek gereği söylenmiş sözler olduğunu hissettirerek onlardan âdeta özür dileyerek bu bahsi bitirir. Yani şair, bu eserini kaleme alış gayesi olarak Âhi ve Lâmi'î'nin mensur tercümelerini beğenmemesini ve onların nazma çekilmemiş olmasını göstermektedir.

Eserin bölüm başlıkları: *Hüsn ü Dil*'de 1'i Arapça, diğerleri Farsça olan 65 bölüm başlığı vardır. Bu bölüm başlıkları manzum olup birbirine kafiyeli beyitler hâlinededir. Başlıkların vezni “fe'ilâtün (fâ'ilâtün) mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)”dür.

⁴⁶ Vâlî. *Hüsn ü Dil*. İÜ Ktp. TY 1947. 115b.

III. BÖLÜM

METİN

4.1. ESERİN YAZMA NÜSHALARI ve NÜSHALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1.1. Nüshaların Tavsifleri

1. Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Nu. 410 (L)

Baş:

İstersen eger reh-i hüdāyı
Gel zıkr idelüm dilā Hudāyı

Son:

Didi işidüp sürüş-ı hoş-seyr
Âmîn âmîn temme bi'l-hayr

Cilt: Bordo deri, gömme şemseli, miklepli, cedvelli, sağlam

Kâğıt: Krem rengi, âharlı

Yazı: Ta'lik, cedvelli

Sütun: Çift sütun, cetvelli

Satır: Her sayfada 15 satır

Varak: 122

Ebad: 175x120, 100x60 mm.

Müstensih: Eserin baş tarafında kütüphane kayıtlarının bulunduğu varakta “bi-hattı müellifihi” ibaresi bulunmaktadır.

İstinsah tarihi: Belli değil

2. Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu. 2560 (E)

Baş:

İstersen eger reh-i hüdāyı
Gel zıkr idelüm dilā Hudāyı

Son:

Didi işidüp sürüş-ı hoş-seyr
Âmîn âmîn temme bi'l-hayr

Cilt: Kahverengi meşin, üzerinde ebrulu kâğıt var. Cilt dağınık, sırtı yırtık

Kâğıt: Beyaz, ince

Yazı: Bozuk rik'a

Sütun: Çift sütun, 47a'dan itibaren cetvel kullanılmamış.

Satır: Her sayfada 19 satır

Varak: 105
 Ebad: 225x158, 151x90 mm.
 Müstensih: Seyyid Yahyâ Zîver
 İstinsah tarihi: H. 1236

3. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY 1947 (Ü)

Baş:
 İstersen eger reh-i hüdayı
 Gel zıkr idelüm dilâ Hudâyı

Son:
 Tâ kim ele alup ehl-İ 'irfân
 Vâlîye du'âlar ide ihşân

Cilt: Kahverengi yıpranmış meşin
 Kâğıt: Krem rengi, âharlı. 1b sayfasındaki mihrabiye tezhipli
 Yazı: Ta'lik.
 Sütun: Çift sütun, cetvelli
 Varak: 117
 Satır: Her sayfada 15 satır
 Ebad: 270x160, 195x90 mm
 Müstensih: Belli değil
 İstinsah tarihi: H. 1247

4. Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi Nu. 1391/2 (R)

Baş:
 İstersen eger reh-i hüdayı
 Gel zıkr idelüm dilâ Hudâyı

Son:
 Didi işidüp sürüş-ı hoş-seyr
 Âmîn âmîn temme bi'l-hayr

Cilt: Siyah meşin, vişne renkli, salbekli gömme var. Sırtı yıpranmış durumdadır. İç kapaklar ve mıklabın iç kısmı ebrulu.

Kâğıt: Krem rengi, âharlı, suyolu filigranlı. 1b sayfasındaki mihrabiye tezhipli.
 Yazı: Ta'lik
 Sütun: Çift sütun, cetvelli.
 Varak: 124
 Satır: Her sayfa 15 satır
 Ebad: 200x130, 165x75 mm.
 Müstensih: Belli değil
 İstinsah tarihi: 1097

5. **Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi 214⁴⁷ (Y1)**

Baş:

İnsân eger itmeyeydi ihsân
Şarf olmaz idi bihâr-ı gufrân

Son:

Didi işidüp sürüş-ı hoş-seyr
Âmin âmin temme bi'l-hayr

Cilt: Her iki kapağı kopmuş, sırtı kahverengi meşin

Kâğıt: Âharlı kalın beyaz

Yazı: Ta'lik. Sözbaşı kırmızı tezhiplidir.

Sütun: Çift sütun, kırmızı cetvelli.

Varak: 84

Satır: Her sayfada 17 satır.

Ebad: 192x115, 135x68 mm.

Müstensih: Belli değil

İstinsah tarihi: 17. yy. sonu 18. yy. başı

(Katalogda 1002'de telif edildiği kayıtlıdır)

6. **Yapı Kredi Bankası Kütüphanesi 477 (Y2)**

Baş:

İsterseñ eger reh-i hüdayı
Gel zıkr idelüm dilâ Hudâyı

Son:

Tâ kim ele aldığınca Hullân
Vâlîye du'âlar ide ihsân

Cilt: Üzeri ebru kaplı, açık kahverengi meşin, şirazenin iki ucu parçalanmış, miklepli.

Kâğıt: Âharlı ince beyaz ve sarı.

Yazı: Ta'lik. Serlevha çok basit ve kırmızı mürekkeple tezhiplidir. Kırmızı tek çizgiden ibaret cetvelidir.

Sütun: Çift sütun.

Varak: 103.

Satır: Her sayfada 17 satır.

Ebad: 222x130, 138x74 mm.

Müstensih: Derviş Hasan b. Ali.

İstinsah tarihi: H. 1121

⁴⁷ 5. ve 6. sıradaki nüshalarla ilgili bilgiler kütüphanenin yeni yayımlanan katalogundan alınmıştır: Bkz. *Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu*. İstanbul 2001.

4.1.2. Nüshaların Değerlendirilmesi ve Nüsha Aileleri

Hüsn ü Dil'in tespit edebildiğimiz nüshaları bunlardır. Bu nüshalar içinde nüsha tavsifinde de görüleceği gibi ilk sıradaki Lala İsmail 410 (L) nüshasında kütüphane mührünün hemen üzerinde “bi-hattı mü’ellifihi” ibaresi bulunmaktadır. Şairin kendisinin böyle bir ibare yazmayacağını ve bu kaydın sonradan başka biri tarafından, muhtemelen kütüphane görevlisi bir kimse tarafından düşüldüğünü tahmin ediyoruz. Sadece buna dayanarak bu nüshanın müellif hattı nüsha olduğu hükmünü vermemiz aldatici olabilir. Ancak şunu belirtmemiz gerekir ki, tenkitli metinde kullandığımız dört nüsha içinde imlâ bakımından en sağlam nüsha budur. Aynı zamanda en çok beyit sayısı (3409) da bu nüshadır. Ancak bu yazmanın müellif hattı olması konusunda bizi mütereddit kılan bazı özellikler vardır. Bunlardan en önemlisi, hâtıme bölümünde eserin beyit sayısının 3362 olarak zikredilmiş olmasına rağmen 3409 beyit gibi farklı bir beyit sayısı çıkmasıdır.

İstinsah tarihi oldukça yeni (H. 1236) bir nüsha olan Es’ad Efendi 2560 nüshası (E), hem bilgisiz ve hem dikkatsiz olduğu anlaşılan bir müstensih tarafından çok bozuk bir rik’ayla yazılmış bir nüshadır. Bu nüshada müstensihin okuyamadığı veya anlamlandıramadığı birçok kelimeyi benzeterek yazmaya çalıştığı, kimi yerde okuyamadığı kelimenin yerini boş bıraktığı görülmektedir. İzafet tamlaması yerine harf (ye) kullanılması, bazen bunun tam tersinin yapılması, kimi yerlerde atıf vavlarının yazılmaması veya fazladan atıf vavı konulması bu nüshanın temel yazım özelliklerindedir. Oldukça fazla ve yanlış olduğu âşikâr olan bu farklılıkları aparatta göstermeye gerek görmedik. E nüshasının bir özelliği de müstensihin 16. yüzyılın sonlarında yazılmış olan Vâlî’nin eserindeki birçok eki kendi devrinin kullanılışı ile yazmış, bir anlamda metni “modernize” etmiş olmasıdır. Bu nüsha 3405 beyit tutarındadır diğer nüshalarda bulunmadığı hâlde E nüshasında yer alan sadece dört beyit vardır. Bu nüshanın, çok büyük benzerlik gösterdiği L nüshasından istinsah edildiğini düşünüyoruz.

Raşid Efendi 1391 (R) nüshası, ihtiva ettiği 3394 beyitle beyit sayısı bakımından üçüncü durumdadır. Bu nüshanın, L ve E nüshaları ile çok önemli farkları olmamakla birlikte onlardan ayrı bir nüshadan istinsah edildiği bellidir. R nüshası istinsah tarihi bakımından -müellif hattı olduğu kayıtlı nüsha hariç- en eski nüshadır. Diğer nüshalarda yer almayıp sadece bu nüshada bulunan beyit sayısı “bir” iken diğer nüshalarda bulunduğu hâlde bunda bulunmayan beyit sayısı 17’dir. R nüshasında da yer yer hatalı yazımlar, az da olsa müstensihin yakıştırma ile yanlış yazdığı kelimeler vardır,

Tenkitli metinde kullandığımız nüshalar içinde en ilginç olanı İstanbul Üniversitesi TY 1947 (Ü) nüshasıdır. İstinsah tarihi en yeni (H. 1247) nüsha budur. Beyit bakımından -tenkitli metinde kullandığımız beyitler içinde- barındırdığı 3307 beyitle en az beyit de bu nüshada bulunmaktadır. Fakat bu nüsha, tenkitli metin kurmak bakımından bir nüshayı ilk bakışta değerli kılmayacak böyle özelliklere sahip olmasına rağmen diğer üç nüshadan çok büyük ve önemli farklılıklar taşımaktadır. En fazla beyit bulunan nüshada 3409 beyit bulunduğu hâlde kurduğumuz tenkitli metinde bu sayının 3562’yi bulmasının açıklaması da bu nüsha ile ilgilidir. Ü nüshasını diğer nüshalardan ayıran özellikleri şöyle sıralayabiliriz: Sadece bu nüshada bulunan beyit sayısı 149’dur. Bu fark mesneviler için pek yaygın bir durum değildir. Diğer nüshalarda bulunduğu hâlde bu nüshada bulunmayan beyit sayısı ise daha fazladır: 303... Ü nüshasını diğer nüshalardan önemli bir farklılığı da hem beyitlerin yerleşiminde, hem de beyitlerin mısraları arasında (sadr ve

acüzlerinde) fazla sayıda takdim-tehir bulunmasıdır (Aslında Ü nüshasının telif -istinsah değil edildiğini varsaydığımız 995 tarihli nüsha daha önce yazıldığı için takdim-tehirlerin diğer nüshalarda yapıldığını söylemek daha doğru olur). 50 kadar beyitte sadr ve acüzler, takriben o sayıda da beyitler arasında takdim-tehir görülmektedir. Beyitlerin yerleşim düzenindeki değişiklikler “hâtîme” bölümünde çok daha belirgin durumdadır.

Bu nüshada diğer nüshalara göre farklılıklar da çok fazladır. Öyle ki çoğu zaman beytin tamamen ayrı bir beyit mi, yoksa bir nüsha farkı mı olduğu hususunda tereddüte düştük. Bunlar, lafzen diğer nüshalardan çok farklı, fakat anlamca aynı veya benzer beyitler idi. Diğer nüshalarda şair eserin 3362 beyitten oluştuğunu söylerken Ü nüshasında 3300 denmektedir. Ancak yukarıda verdiğimiz beyit sayılarına bakıldığında görülecektir ki hiçbir nüshada 3362 beyit yoktur; beyit sayısı L, E ve R nüshalarında lafzen belirtilen sayıdan 40-50 beyit fazla çıkmaktadır. Bunun nasıl izah edilebileceği üzerine bir tahminde bulunamıyoruz. Ancak bildirilen beyit sayısı ile gerçek sayının en yakın olduğu nüsha Ü nüshasıdır. Bu nüshada 7 beyit fazla çıkmaktadır. Vâlî'nin Nizâmî'den aktardığı 4 ve Husrev'den aktardığı 3 Farsça beyti çıkarırsak Ü nüshası tam olarak 3300 beyte tekabül etmektedir.

Ü nüshasıyla ilgili olarak ilginç bir hususla da manzumenin “tarih beyti”nde karşılaşıyoruz. Diğer bütün nüshalardaki (Y1 ve Y2 dâhil) tarih beytinde Arapça bir ibare ile düşürülmüş olan tarih 1002 sayısını verirken (ki R ve Y1 nüshalarında bu tarih, söz konusu beytin yanında rakam olarak da kayıtlıdır.) Ü nüshasındaki tarih beyti Türkçedir ve 995 tarihini vermektedir. Bu, sadece eserin nazm edildiği tarihle ilgili değil Vâlî'nin hayatı ile de ilgili bir problemdir (Vâlî'nin hayatının ele alındığı bölümde bu konuyu değerlendirdiğimiz için burada tekrarına gerek görülmemiştir.) Bu arada Ü nüshasının da tıpkı L nüshası gibi imlâ bakımından çok sağlam bir nüsha olduğunu da önemle kaydetmemiz gerekmektedir. İstinsahı itibarıyla en yeni nüsha olmasına rağmen dil bakımından da devrinin özelliklerine sadık kalınarak, düzgün bir şekilde istinsah edilmiştir. Bunda müstensihin bilgili ve dikkatli olmasının payı elbette büyüktür; ama biz aynı zamanda bu nüshanın, nerede olduğunu şimdilik bilemediğimiz ilk müellif hattı nüshadan aynen istinsah edilmiş olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu bilgiler ışığında nüsha akrabalıkları hakkında şunları söylemek mümkündür. L nüshasının müellif hattı olması ihtimali vardır. Ebcad hesabına göre 995 tarihini veren Ü nüshası, şairin L nüshasını yazmadan önce kaleme almış olduğu ilk müellif hattı nüshadan çoğaltılmış bir nüshadır. E nüshası, çok sayıdaki imlâ bozukluğu olmakla birlikte güçlü bir ihtimâlle L nüshasından istinsah edilmiş bir nüshadır. Bir ihtimâlle arada ikinci bir vasıta nüshası bulunması da mümkündür. R nüshası da bu aileden gelmektedir; ancak müellif hattından kısmen farklılaşmış ikinci -veya üçüncü- bir nüshadan istinsah edilmiştir.

4.2. Metin Neşrinde İzlenen Yöntem

1. Farsçadaki “vâv-ı ma’dûle”ler “~” ile gösterilmiştir.
2. Elif-i maksûreler vezin gereği uzun okunması gereken yerlerde “â”, kısa hecelerde ise “î” okunmuştur: Leylâ-Leyli, ma’ nâ-ma’ ni gibi
3. “Sâ’il, mâ’il...” gibi kelimelerdeki hemzeler, bütün nüshalarda -çok az istisna dışında- “y” olarak, yani “sâyil, mâyil...” şeklinde yazıldığı için bu tür kelimelerin tamamında metne uyulmuş, “sâyil, mâyil...” yazılmıştır.
4. Şiirlerde vezin bozukluğu, kafiye problemi veya vezin farklılığı gibi özel durumlar varsa bunlar da aparatta zikredilmiştir.
5. Vezin gereği yapılması zaruri olan türlü eklemeler ve metin tamirleri köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiş; okunamayan kelimeler metinde (...) işaretiyle gösterilip aparatta da belirtilmiştir.
6. Aparatta farklılıklar gösterilirken beyitteki ilk farklılığın başında beyit numarası gösterilmiş, aynı beyitte başka farklılıklar varsa onların başına tekrar numara verilmemiştir.
7. Nüsha farkları gösterilirken her bir farklılık // işaretiyle birbirinden ayrılmış, aparatta verilen beyitlerdeki iki mısraın arası ise / işaretiyle ayrılmıştır.
8. Vezin veya anlam açısından yanlış olduğundan emin olunulan kelime ve ibareler metinde olduğu gibi bırakılmış, ancak teklif edilen şekil aparatta gösterilmiştir.
9. Transkripsiyonda seslerin uzunlukları gösterilirken “vezin” esas alınmıştır. Söz gelimi “riyâzî” kelimesinin vezin zaruretiyle “riyâzî, “dârû-yî” yerine “dârû-yî” yazılması gibi.
10. Metin tespitinde bir birlik sağlamak amacıyla Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarda İsmail Ünver tarafından yayımlanan ve metin neşirlerinde büyük ölçüde kabul görmeye başlayan makalede⁴⁸ belirtilen esaslara mümkün olduğunca uyulmaya çalışılmıştır.
11. Arapça ve Farsça beyitler, kalıplaşmış bazı ifadeler, âyet ve hadisler, kelâm-ı kibârlar vs. Lâtin harfleriyle transkribe edilmiş ve *italik* karakterde dizilmiştir. Bütün Arapça ve Farsça ibare, mısra ve beyitlerin Türkçeleri dipnotlarda verilmiştir. Aynı şekilde Farsça bölüm başlıkları da dipnotlarda Türkçeye çevrilmiştir.
12. Metin neşrinde klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

⁴⁸ İsmail Ünver (1993). “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *AÜ DTCF Türkoloji Dergisi* XI (1): 51-90.

KAYNAKÇA

- Ahdî. *Gülşen-i Şu'arâ*. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. Hazine 1303.
- Âhî (Benli Hasan) (1287). *Hüsn-i Dil*. İstanbul: Asır Gazetesi Matbaası.
- Ahmed Nazif. *Riyâzü'n-nukabâ*. Süleymaniye Kütüphanesi. Es'ad Efendi. Nu. 2275.
- Ahmed Rif'at (1283). *Devhatü'n-nukabâ*. İstanbul: Karahisârî Es'ad Efendi'nin Litografya Destgâhı.
- Âşık Çelebi (1971). *Meşâ'irü's-şu'arâ (Meşâ'irü's-şu'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi)*. Hzl. G. M. Meredith-Owens. London: Brydone Printers Ltd.
- Ateş, Ahmed (1940). "Metin Tenkidi Hakkında". *Türkiyat Mecmuası* VII-VIII (1): 253-267.
- Ateş, Süleyman. *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâlî*. Ankara: Kılıç Kitabevi.
- Ayan, Hüseyin vd. (1995). *Ali Şîr Nevâyî Mecâlisü'n-nefâyis*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yay.
- Ayan, Ülkü (1987). *Lâmi'î Çelebi'nin Hüsn ü Dil'i (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Beyânî Cârullah Efendi. *Tezkire-i Şuarâ*. İÜ Kütüphanesi. TY. 2568.
- Bursalı Mehmed Tâhir (1333-42). *Osmânî Müellifleri*. 3 C. İstanbul: Matbaa-i Âmire, Ali Şükri Matbaası.
- Coşkun, Osman (1993). *Feyzî'nin Mesnevileri*. Yayımlanmamış Çalışma. Samsun.
- Çakır, Mümine (1999). *Âhî'nin Hüsn ü Dil'i Metin ve İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Üniversitesi.
- Dârü'l-kütübî'l-kavmiyye Kısmu'l-fehârisi'l-şarkıyye* (1987). C. 1. Kahire.
- Demirel, Hamide (1991). *The Poet Fuzulî*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Dilberipör, Asgar. "Nizâmî'nin Türk Edebiyatındaki Takipçileri ve Hamse'sine Nazire Yazanlar". çev. M. Fatih Köksal. *Türklük Bilimi Araştırmaları* 8: 199-238.
- Dilçin, Cem (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Diriöz, Meserret (1980). "Türk Edebiyatında Münazara". *Millî Kültür* 2 (1): 20-23.
- Dvorak, Rudolph (1889). *Hüsn ü Dil Persischa Allegorie von Fettâhî aus Nisapurhrsg. Übers und erklart und Mit Lamii's Türkischer Bearbeitung Vergliechen*. Zien: Denkschriften der Akademie.
- Evliya Çelebi (1984). *Seyahatname*. C. 6. Sadeleştiren Mümin Çevik. İstanbul.
- Fettâhî-i Nişâbûrî. *Hüsn ü Dil*. İÜ Kütüphanesi. FY 21.
- Gibb, E. J. Wilkinson (1900-1908). *A History of Ottoman Poetry*. 5 Cilt. London: Luzac-Co.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1940). *Sıhhat ü Maraz Tercümesi*. İstanbul.
- Huart, C. (1927). "Fattâhî Yahyâ Sîbek". *Encyclopedie de l'İslam*. C. 2. Paris. 97.
- Hüseyin Kefevî. *Râz-nâme*. Millî Kütüphane. Yz. A. 1961.
- İsen, Mustafa (1994). *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.

- Kaf-zâde Fâizî. *Zübdetü'l-eş'âr*. İÜ Kütüphanesi TY. 3289.
- Kaf-zâde Fâizî. *Zübdetü'l-eş'âr*. Millî Kütüphane. Yz. A 679.
- Karabulut, Ali Rıza (1995). *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Yazmalar Kataloğu*. Ankara.
- Karatay, Edhem (1951). *Topkapı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. İstanbul.
- Kâtip Çelebi (1971-72). *Keşf El-Zünûn*. 2 C. Hzl. Şerefeddin Yaltkaya, Rifat Bilge. İstanbul: MEB Yay.
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1989). *Tezkiretü's-şu'arâ*. 2 C. Hzl. İbrahim Kutluk. Ankara: TTK Yay.
- Kocatürk, Vasfi Mahir (1970). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara.
- Köksal, M. Fatih (1998). "Âhî'nin Hüsrev ü Şîrîn Mesnevisi". *Türklük Bilimi Araştırmaları* 6: 209-253.
- Köksal, M. Fatih (1996). *Yenipazarlı Vâli'nin Hüsn ü Dil Mesnevisi (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyesi Üniversitesi.
- Köksal, M. Fatih (1996). "Türk Edebiyatında Hüsn ü Dil Hikâyeleri ve Yenipazarlı Vâli'nin Hüsn ü Dil Mesnevisi". *Türklük Bilimi Araştırmaları* 6: 91-126.
- Köksal, M. Fatih (2015). "Yenipazarlı Vâli'nin İkinci Kırk Hadis Manzumesi". *M. Ali Tanyeri Anısına Makaleler*. Ed. H. Aynur, H. Koncu, F. M. Şen. İstanbul: Ülke Armağan Yay. 215-230.
- Köksal, M. Fatih (2007). "Yenipazarlı Vâli'nin Manzum İlk Kırk Hadis Tercümesi". *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 237-251.
- Lâmi'î. *Hüsn ü Dil*. Amasya Beyazıt Kütüphanesi. Nu. 1893.
- Latîfi (1314). *Tezkire-i Latîff*. İstanbul: İkdâm Matbaası.
- Levend, Â. Sırrı (1964). "Lamii'nin Ferhad ü Şîrîn'i". *TDAY Belleten* 1964: 85-112.
- Levend, Â. Sırrı (1967). "Divan Edebiyatında Hikâye". *TDAY Belleten* 1967: 71-117.
- Levend, Â. Sırrı (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi I*. Ankara: TTK Yay.
- Levend, Â. Sırrı (1984). *Divan Edebiyatı*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Mecmû'a-i Gazeliyât*. Millî Kütüphane. Yz. A 4228.
- Mehmed Süreyyâ (1308-11). *Sicill-i Osmânî veya Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*. 4 C. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Müstakîm-zâde Süleymân Sa'deddîn. *Mecelletü'n-nisâb fi'n-neseb ve'l-künâ ve'l-elkâb*. Süleymaniye Kütüphanesi. Hâlet Efendi Nu. 658.
- Nizâmî (1955). *Hüsrev ü Şîrîn*. Çev. Sabri Sevsevil. İstanbul: MEB Yay.
- Özön, Mustafa Nihat (1936). *Türkçe'de Roman*. İstanbul.
- Öztekin, Nezahat (1989). "Fazlî'nin Gül ü Bülbül'ü Üzerine Bir İnceleme". *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi* 4: 118-134.
- Öztekin, Nezahat (1988). *Gül ü Bülbül – Fazlî*. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Pakalın, M. Zeki (1993). *Osmanlı Tarih ve Deyimleri Sözlüğü*. C. 2. İstanbul: MEB Yay.
- Parlak, Lütfi (1977). *Hüsn-i Dil (Âhî), Metin ve Lugatçe*. İstanbul: Türkiyat Enstitüsü.

- Rızâ Seyyid Zehr-i Mâr-zâde (1315). *Tezkire-i Rızâ*. İstanbul: İkdâm Matbaası.
- Riyâzî Mehmed. *Tezkire-i Şuarâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu. 3871.
- Safa, Zebihullah (1381). *Târîh-i Edebiyât der-İrân*. C. 4. Tahran.
- Sehî (1325). *Tezkire-i Sehî*. İstanbul: Matbaa-i Âmidî.
- Şenel, Abit (1998). *Lâmi'î Çelebi Hüsn ü Dil, İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Tezcan, Nuran (1980-81). "Lâmiî'nin Gûy u Çevgân'ından İki Münazara". *TDAY Belleten 1980-1981*: 49-63.
- Tuman, Nâil. *Tuhfe-i Nâilî*. Milli Eğitim Bakanlığı Türk Ansiklopedisi Bürosu B/870 (Yayımlar Dairesi Başkanlığı Kütüphanesi).
- Ünver, İsmail (1993). "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *AÜ DTCF Türkoloji Dergisi* XI (1): 51-90.
- Ünver, İsmail. "Mesnevi". *Türk Dili* 415-416-417: 430-563.
- Vâlî. *Hüsn ü Dil*. İÜ Kütüphanesi. TY 1947.
- Vâlî. *Hüsn ü Dil*. Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi Nu. 1391/2.
- Vâlî. *Hüsn ü Dil*. Süleymaniye Kütüphanesi. Es'ad Efendi Nu. 2560.
- Vâlî. *Hüsn ü Dil*. Süleymaniye Kütüphanesi. Lala İsmail Nu. 410.
- Vâlî. *Hüsn ü Dil*. Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi Nu. 214.
- Vâlî. *Hüsn ü Dil*. Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi Nu. 477.
- Vâlî. *Çil Hadîs (Terceme-i Hadîs-i Erbaîn)*. Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi Nu. 438. 1b-8b.
- Vâlî. *Çil Hadîs (Terceme-i Hadîs-i Erbaîn)*. Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Nu. 2560. 13b-18a.
- Vâlî. *Çil Hadîs (Terceme-i Hadîs-i Erbaîn)*. Millî Kütüphane Yz. A 2918. vr. 78a-81b.
- Vâlî. *Şerh-i Hadîs-i Erbaîn*. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Nu. 5427. vr. 189b-193b.
- Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu* (2001). İstanbul: Yapı Kredi Bankası Yay.
- Yazıcı, Tahsin (1995). "Fettâhî". *İslam Ansiklopedisi*. C. 12. İstanbul: TDV Yay. 485.
- Yeni Tarama Sözlüğü* (1983). Hzl. Cem Dilçin. Ankara: TDK Yay.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

4.3. Tenkitli Metin

TAKRİZLER

Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Sebeb-i 'izz ü sa'âdet yiter ol kim bu kitâb
Ola manzûr-i 'uyûn-i 'ulemâ'-i a'lâm
- 2 N'ola imzâ ideler diyü tevaḳku' kılsam
Sikkedâr olmasa lâ-büd yürimez nuḳre-i ḥâm

I. ŞEYHÜ'L-İSLÂM ZEKERİYYÂ EFENDİ

fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül

- 1 *Cüvānî ki in nazm-râ gofteest**
Be-elmâs ḥaḳḳâ ki dür süfteest
- 2 *Zurûf-ı ḥurûfeş şode çün şadef**
Me'ânî dür ü hem-çü dürr-i Necef
- 3 *Be-ma'ni-i ḥüb u be-lafz-ı bülend**
Sezâvâr-ı şâbâş-ı ehl-i pesend
- 4 *Der-in meşnevî şâ'irî kerdeest**
Ġalaṭ gofteem sâḥirî kerdeest
- 5 N'ola olsa maḳbûl-i ehl-i hüner
Cevâhir hemîşe olur mu' teber
- 6 Zihî nazm-ı pāk ü zihî ḥüb edâ
Ki Ḥassân daḥı ide taḥsîn aña

L ve Ü'de besmele yok.

I: E 1b, L 1b, R 1b, Ü 1b

* "Bu nazmı söyleyen genç, gerçek şu ki elmasla inci delmiştir."

* "Onun harflerinin zarfları sedef gibidir, anlamlar inci, tıpkı Necef incisi gibidir."

* "Güzel anlam ve yüksek lafızla kabul ehlinin tebrikine layıktır."

* "Bu mesnevide şairlik etmiştir; yanlış söyledim sihribazlık etmiştir."

I.5. hemîşe olur: olur dâyimâ R

I.6: I.7 R

- 7 Suḥan olsa senc̄ide vü mu‘teber
Terāzū-yı ehl-i nazardan iner
- 8 *Fe-lemmā te’emeltu maẓmūnehu**
Ve mehmā tettebba‘tu meknūnehü
- 9 *Tenessemtu āṣāra miskin yelūḥ**
Fe-lā ġarve min ‘anberīn en yefūḥ

II. BÂKÎ EFENDÎ

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Ol ki nazm itdi ṭab‘ -ı mevzūnı
Silk-i ŧi‘ re bu dürr-i meknūnı
- 2 Hāḫ bu kim mülk-i nazma vālīdür
Maḥlaṣı kendü ḥasb-i ḥālīdür
- 3 Lāyık ol kim ola bu nazm-ı güzīn
Sebeb-i luṭf u himmet ü taḥṣīn

III. AḤİ-ZĀDE ‘ABDÜ’L-ḤALĪM MUḤAMMED EFENDÎ

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Eylemişdür bu nazm-ı siḥr-āṣār
Yed-i beyzā‘-i nāẓımı izḥār
- 2 Kelimāti miṣāl-i ‘ıḳd-ı le’āl
Nazm-ı pāki nazīr-i siḥr-i ḥelāl
- 3 Mā‘-i cārī gibi edāsı selīs
Lafz u ma‘ nāsı ḥāḫ bu ki nefīs

I.7: 1.6 R

* “Onun içeriğini düşündüğümde ve gizemlerini irdelediğimde...”

* “(Her seferinde) ansızın parıldayan kokunun belirtilerini hissettim. Çünkü anberin koku saçmasında şaşılacak bir şey yoktur.”

II: E 1b, L 3a, R 1b, Ü3a

II.1 ŧi‘ re: dehre Ü

III: E 2a, L 3a, R 2a, Ü 2a

- 4 Şāhibi mülk-i nazma vālīdūr
Zihni mevzūn u ṭab' 1 'ālīdūr
- 5 Ṭāñ degüldür eger ki ola bedīd
Ol ufuḡdan bu gūne bir ḡurşīd

IV. YAḤYĀ EFENDĪ

mef' ūlū mefā' ilün fe' ūlün

- 1 Bu nazm-ı laṭīf ü siḡr-āyīn
Ḥassān daḡı ide āña taḡsīn
- 2 Her beyti muşanna' u hümāyūn
Her mışra' ı bir nihāl-i mevzūn
- 3 Ebyāt-ı laṭīf ü dilsitānī
Meclā-yı 'arāyis-i me'ānī
- 4 Elfāzı gül-i bahār-ı ḡikmet
Nā-süfte dūr-i biḡār-ı ḡikmet
- 5 Nā-süfte iken yine 'acebdür
Nazm ola bu resme cevher ü dūr

V. NEV'Ī EFENDĪ

mefā' ilün mefā' ilün fe' ūlün

- 1 *Çün in gül-deste-i bāḡ-ı belāḡa**
Muravvaḡ bādeī bā-reng ü ḡālet
- 2 *Ḳabūl-i cān u dil ḡüsn-i cemāle**
Nazar-rā fitne zülf ü ḡaṭṭ u ḡāleş

III.5 eger ki ola: egerçi ola E, ola eger ki Ü

IV: E 2b, L 3b, R 2b, Ü 2b

IV.1 Bu: Zihī R, Zī E // nazm-ı laṭīf ü: nazm u laṭīf-i R // Ḥassān: Ki Ḥassān R

IV.3 Ebyāt-ı: Her saṭr-ı Ü

IV.5 cevher ü dūr: şan güherdür R

V: E 2a, L 3a, R 2a, Ü 2b

* “Bu belāḡat baḡımın gül destesi, renk ve ḡāletle süzölmüş bir içki gibidir.”

V.1. in: ān R

* “Onun yüzünün güzelliḡi can ve gönölün kabulü, saçı, tüyleri ve beni bakışa fitnedir.”

V. 2. cān u: cān L // zülf ü: zülf R

- 3 *Be-teşrif-i haṭ-ı imzâ-yı işân**
Müzeyyen rûy-ı ü çün rûy-ı cânân
- 4 *Resîd ez-dest-i dānāyân-ı esrâr**
Be-dest-i in ğubâr-ı pây-ı ebrâr
- 5 *Suḥan el-ḥaḳ sezâ-yı medḥ ü taḥsîn**
Çi sūd ammâ nemî-binem hüner-bîn

VI. PAŞA-ZÂDE HÜSEYİN EFENDİ

fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ülün

- 1 Bu nazm-ı şafâ-baḥş u güftâr-ı rengin
Ki her satrı mânend-i silk-i le 'âlî
- 2 Şafâlar virür ḥâṭır-ı ehl-i ṭab' a
Kederden olup cām-ı mey gibi ḥâlî
- 3 Ṭaleb kılsalar geşt idüp kāyinâtı
Bulınmaz nazîri görilmez mişâli
- 4 Cinândan cihân bâğına itmiş icrâ
Şafâ-yı derün ile âb-ı zülâli
- 5 Görüp didi gevher-şināsân-ı 'âlem
Dür-i pāk-i pākizedür nazm-ı Vâlî

VII. MUḤAMMED EBU'S-SU' ÜD EFENDİ

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün

- 1 *'Aceb nazmîst in nazm-ı dürer-bâr**
Ki her beyteş şode maşnû' u pür-kâr

* "Onun yüzü, onların imzalarının çizgisinin şerefli dirmesi ile, sevgilinin yüzü gibi süslüdür."

V.3: V.4 Ü // cânân: ḥübân Ü

* "Salih kimselerin ayağının tozu, bu ele sırları bilenlerin elinden ulaştı."

V.4: V.3 Ü // esrâr: ebrâr R

* "Söz, doğrusu özgü ve tahsine lâyıktır, ama ne fayda hüner gösteren birini göremedim."

VI: E 3a, L 3b, R 3a, Ü 2b

VII: E 3a, L 3b, R 3a, Ü 2a

* "Bu inci yüklü nazım, her beyti sanatlı ve işçilik dolu acaip bir nazımdır."

- 2 *Hurūfeş dürc-i envā'-i cevāhir**
Ki her yek zerretü't-tâc-ı ekāsir

VIII. TAŞKÖPRİ-ZÂDE KEMÂL EFENDİ

|müstef' ilün fe' ülün müstef' ilün fe' ülün

- 1 Bu 'ıkd-ı la' l ü gevher manzûme-i le'âlî
Kim rişte-i beyâna nazm itdi anı Vâlî
- 2 Behcet-fezâ-yı rûh u kâsret-zidâ-yı dildür
El-hâk dinilse kâbil feyz-i Hudâ-yı 'âlî
- 3 Elfâz-ı âbdârın 'âşık olur görenler
Bir şâh-ı hüsne döndi gūyâ ki her maqâli
- 4 Güftârın itdi taḥsîn çün zümre-i mevâlî
Dinse sezâdur aña mülk-i kelâma vâlî
- 5 İḥsân-ı pâdşâha mazhar olursa lâyıq
'İlmine iki şâhid bu nazmı vü kemâli

IX. KEFEVÎ HÜSEYİN EFENDİ

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Virdi bu 'ıkd-ı le'âlîye nizâm
Şimdi bir kân-ı hüner kıldı zuhûr
- 2 Kâlb-i şâfi kerem-i evşâfi
Şerḥ olunmaz dil ile nâ-maḥşûr
- 3 Vâlî-i mülk-i suḥan olsa revâ
Bu kitâbı yiter aña menşûr

* “Onun harfleri, her biri kistrâların taçlarına süs olan çeşitli mücevherlerle dolu bir kutudur.”

VIII: E 3a, L 2a, R 3a, Ü 2a

VIII.2 rûh u: rûh R // kâsret: füsûn E, L, efsûn R

VIII.4. çün: çü E

VIII.5. nazmı vü: nazm u bu R

IX: E 3a, L 2a, R 3b, Ü 2b

IX.2. şâfi: şâfi vü R

IX.3. revâ: n'ola E // Bu kitâbı yiter aña: Yiter aña bu kitâbı Ü

- 4 Hüsni nazm ile dilâ Āhî'nüñ
Kıldı neşrini hebâ'-i menşür
- 5 Şâha lâyıq dür-i yek-tâdur bu
‘Ayn-ı inşâf ile olsa manzûr
- 6 Nazmı pākize vü mazmûni laţîf
Hâşılı cümle cihâtı ma‘mûr
- 7 Lâyıq oldur ki bu sa‘yi anuñ
Ola ehl-i hüner içre meşkûr
- 8 *Nefe‘a’llâhu bihi fi’d-dâreyn**
Haşşahu’llâhu bi-ecrin mevûr

X. KINALI-ZÂDE FEHMÎ ÇELEBÎ

mef’ülü mefâ’ilün fe‘ülün

- 1 Bu şâhid-i bîkr-i fikr-i ma‘nâ
Çün hüsni ile buldı i‘tidâli
- 2 Zeyn itdi ‘arâyis-i cemâlin
Meşşâta-i hâme-i ehâlî
- 3 Bu gevheri nazm iden revâdur
Mülk-i suhâna olursa vâlî
- 4 Tevki‘-i kabûl-i ehl-i dilden
Yazıldı mişâl-i bî-mişâli
- 5 El-ھاq bu kitâb olursa lâyıq
Maqbûl-i ehâli-i mevâlî

IX.4. dilâ: dil-i R

IX.7: Ü’de yok.

* “Allah ona her iki cihanda da fayda versin, Allah ona bol ecir versin.”

X: E 3b, L 2b, R 4, Ü 3a

X.1. Çün: Kim Ü

X.2. cemâlin: cemâlî R // ehâlî: emâlî R

X.5. Mânend-i ‘arûs-ı ..... / ‘Arz eyledi ‘âleme cemâlî Ü

XI. 'AZMÎ-ZÂDE HÂLETİ

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 İtdi bir nâzenîñ cüvân bir rûz
Cilvegâh-ı belâgat içre burûz
- 2 Mîm fem lâm zülf elf bîñî
Noktadur hâl-i 'anber-âgîni
- 3 Hüsniñ ehl-i dil görür her ân
Gayra açılmaz o gül-i hândân
- 4 Görmemiş dîde-i ulü'l-ebşâr
Böyle bir Yûsuf-ı perî-ruhsâr
- 5 Nażar-ı Vâli-i emîr-i kelâm
Kıldı esbâb-ı hüsniñ itmâm
- 6 Anı tezyîñ içün ol ehl-i kemâl
Rişte-i nazmı kıldı 'ıkd-ı le'âl
- 7 Dili deryâ dehân-ı pâki şadef
N'ola açduqça çıksa dürr-i Necef

XII. NİHÂLİ EFENDİ

me' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulü

- 1 *Ey gönçe-i nev-reste-i gülzâr-ı leţâyif**
K'âyed be-meşâmm-ı dil ez-u büy-ı ma'ârif

XI: E 3b, L 2b, R 4a, Ü 3a

XI.1 bir: bu E // içre: üzre E

XI.3: XI.4 Ü

XI.4: XI.3 Ü / Görmemiş: Görmedi Ü

XI.5. Nażar-ı: Nażar u R // Kıldı: itmiş Ü

XI.7. Açduqça: Açduksa R

XII: E 4a, L 2b, R4a, Ü 3a

* “Ey letafet gül bahçesinin gönül dimağına irfan kokusu getiren yeni yetişmiş goncası!”

- 2 *Ger ber-leb-i vey mī-zened engüşt hüner-bîn**
Mī-rized ez-u berg-i ter ü ma'ni-i rengîn
- 3 *Ez-cümle-i zibāyi-i ān ğonçe-i ra' nāst**
K'efsün-ı vey efsāne-i Hüsn ü Dil-i şeydāst

XIII. HĀSAN ÇELEBÎ

fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ül

- 1 *Şode cān-fezā ĩn kitāb-ı nefīs**
Be-ma'ni-i hūb u be-lafz-ı selīs
- 2 *Ħayāt-ı ebed māye-i 'ömr būd**
Sevādeş meger āb-ı ħayvān nümūd

XIV. AĦI-ZĀDE HÜSEYİN ÇELEBÎ

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 *Şāh-ı fermān-revā-yı mülk-i ħadem*
Ki musaĥĥardur aña levĥ ü ħalem
- 2 *'Avn ü iĥsānını idüp reh-ber*
Eyledi bu kitābı genc ü güher
- 3 *Nāzımın ħıldı fazl ile ħālî*
Mülk-i eş'āra vāli-i 'ālî
- 4 *Ħalemi Ħıẓr'a reh-ber-i zulumāt*
Kelimātı nazīr-i Āb-ı Ħayāt

* “Eğer hüner gösteren kişi onun dudağının üzerine parmağını vursa, o taze yapraktan renkli mânâlar dökülür.”

XII.2. L'de yok.

* “O çılgın Dil ile Hüsn'ün efsanesinin sihri, o gülen goncanın güzelliği cümlesindedir.”

XII.3. L'de yok.

XIII: E 4a, L 4a, R 4b, Ü 2a

* “Bu nefis kitap, güzel anlamı ve akıcı sözüyle cana can kattı.”

* “Ebedî hayat ömrün mayası olur; onun siyahlığı ebedî hayat suyunu gösterir.”

XIV: E 4a, L 4a, R 4b, Ü 1b

XIV.1. Ki musaĥĥardur aña: Eli altında oldu Ü

XIV.2. 'Avn ü: 'Avn-i R // Eyledi bu kitābı genc ü güher: Zeyn idüp bu kitābı ser-ā-ser Ü

XIV.3 ħālî: mālî R // eş'āra: eş'ārda R

- 5   Ta' n ider bahri baħr-i mescūra
Daħl ider beyti beyt-i ma' mūra
- 6   Dil-güşā cümle lafz u ma' nāsı
Cān-fezā kışsa-i dil-ārāsı
- 7   Dür-i ma' nā ile idüp tezyīn
Kılmış anı nazīr-i ħuld-ı berīn
- 8   Maħzen-i gevher-i me' ānīdür
Gevher-i genc-i řāygānīdür
- 9   Her gören ehl-i dil ider taħsīn
İde Ĥaħ anı bed-naşardan emīn

XV. MUŞTAFĀ 'ĀLĪ ÇELEBĪ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1   Neşr ile Ĥüsñ ü Dil'i Āħī'nün
Ma' rifet burcına oldu pervīn
- 2   Lāmi' ī kıldı benātü'n-na' şe
Fikr-i ebkārımı mānend-i güzīn
- 3   Nařm-ı mevzūnı velī Vālī'nün
Oldı mīzāna nümūdār-ı berīn
- 4   Zādehu'llāh zihī zāde-i şab'
Bārekallāh zihī naşm-ı metīn
- 5   Dil olup ħāme kitāb-ı ħüsne
'Iřķ sevdāsı beyāz oldu hemīn
- 6   Bedr olup şadr-i hilāli āħır
Anı kim eyleye 'Ālī taħsīn

XIV.7. R'de yok. // idüp: kılıp Ü

XIV.8: İçi bir gevher-i řāygānīdür / Genc hep cevher-i me' ānīdür Ü

XIV.9. Her gören ehl-i dil: Ĥařr olunca bugün Ü // İde: Kıla Ü

XV: E 4b, L 4b, R 5a, Ü'de yok.

XV.3. mīrāna: mīzāna R

XVI. RESMÎ MAHMÛD ÇELEBÎ

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Hâk bu kim bu kitâb-ı pür-efsün
Kıldı ehl-i belâgati meftün
- 2 Gönçedür nev-şüküfte tâze vü ter
Gülşen-i nazma virdi revnağ u fer
- 3 Kanda vardur bu nafe-i Çîni
Pür kıllur bûyı cân dimâgını
- 4 Dil-güşâ hüsn-i isti'ârâtı
Cân-fezâ nükte-i 'ibârâtı
- 5 Kelimâtı muşanna' u mevzün
Şafhası mağzen-i dürr-i meknün
- 6 Oldı bu nev-'arūs-ı pür-zîver
Rağbet-efzâ-yı cümle ehl-i hüner
- 7 Şadhezâr âferin o naqqâda
K'ola kâdir bu nev'e icâda
- 8 Nazmda pey-rev-i Nizâmî'dür
Şi'rde cā-nişin-i Cāmî'dür
- 9 Hâzin-i genc-i nazm u ma'nâdur
Mâlik-i mülk-i şî'r ü inşâdur

XVI: E 5a, L 4b, R 5b, Ü 3b

XVI.1 ehl-i belâgati: erbâb-ı tab'ı hep Ü

XVI.3. Sadece Ü'de var.

XVI.4: Hübür nazmı vü 'ibârâtı / Bî-bedel cümle isi'ârâtı Ü // E ve R'de yok.

XVI.5: XVI.4 Ü // muşanna' vü: müselsel ü Ü // Şafhası mağzen-i: Hâk bu her beyti bir Ü

XVI.6. bu: bir Ü // Rağbet-efzâ-yı cümle ehl-i hüner: Cevdet-i nazmı 'ayn-ı 'atebe-i güher Ü

XVI.7 K'ola kâdir bu nev'e icâda: Nice şâbâş o zihn-i naqqâda Ü // nev'e: nev' R

XVII. RİYÂZÎ ÇELEBÎ

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Ehl-i diller bu hüsni nazmı görüp
Yiridür cümle itmeler taḥsîn
- 2 Meh-i dildâr gibi lafzı büleñd
Ma' nisi la' l-i yârveş rengîn
- 3 Lafz-ı pür-süz u âbdârı ile
Dinse olur bu nazma siḥr-i mübîn
- 4 Bunı nazm eyleyen revâdur ola
Himmet ü luḫf-ı ḫusrevâna ḫarîn

XVIII. ÜSKÜBÎ VÂLİHÎ EFENDÎ

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Nazm-ı pāk ile bu kitâb-ı şerîf
Ḥaḫ-ı ruḫsâr-ı yâr gibi laḫîf
- 2 Ma' ni-i cân-fezâ vü ḫoş-güftâr
Şan ḫaḫ-ı müşk-bûda la' l-i nigâr
- 3 Ḥaḫ-ı müşkîni şan süveydâdur
Rûḫ-ı ḫayvâni anda ma' nâdur
- 4 Nâzımı pey-rev-i Nizâmî'dür
Mest-i şahbâ-yı bezm-i Câmî'dür
- 5 Gül-i şad-berg gibidür bu kitâb
'Andelîbi dil-i ulü'l-elbâb
- 6 Haḫ bu kim bu kitâb-ı siḫr-âyîn
Oldı evrâḫ-ı gül gibi rengîn

XVII: E 4b, L 5a, R 5b, Ü'de yok.

XVII.4. ola: bile L // Himmet ü: Himmet-i R

XVIII: E 5a, L 5a, R 5b, Ü 3a

XVIII.2. Ma' ni-i: Ma' nisi Ü // ḫoş-güftâr: ḫoş-reftâr Ü

XVIII.4. Sadece Ü'de var.

XVIII.5: XVIII.6 Ü // 'Andelîbi: Aña bülbül Ü

XVIII.6: XVIII.5 Ü

- 7 Gül-i cennet gibi ebed şolmaz
Âdeme böyle hûb eşer olmaz
- 8 Öliceğ nâminı ider ihyâ
Ölmez oğul budur Mesîhâsâ
- 9 N'ola olsa bu nazm-ı 'âlî-şân
Sebeb-i iltifât-ı şâh-ı cihân

XIX. SÂ'Î EFENDİ

me' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 Hüsni ü Dil-i Vâlî n'ola maqbûl-i ehâlî
Olursa ki Âhî nigerânında hacildür
- 2 Düşize-i pâkize durur hüsni ü cemâli
Mahsûd-ı 'arûsân- şanem-hâne dildür
- 3 Ebyât-ı dürer-bârı şafâ-bağş-ı efâzil
Her şâhid-i ma' nâsı büt-i Çîn ü Çigil'dür
- 4 Sâ'î'de suhan böyle zühür itse 'aceb mi
İnşâf idiceğ mazhar-ı gül-âb ile gildür

XX. HASAN ÇELEBİ

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Güfte-i şâ'ir-i şahirdür bu
Ser-te-ser silk-i cevâhirdür bu
- 2 Mağlaşî nâzımınıñ Vâlî'dür
Rütbesi şâ'irinüñ 'âlîdür
- 3 Hağ bu kim hüsni-i edâ ancak olur
Sözde hem süz u şafâ ancak olur

XVIII.9. Sadece Ü'de var.

XIX: E 5a, L 5a, R 6a, Ü'de yok.

XIX.4. gül-âb: pâk R

XX: E 5b, L 5b, R 6b, Ü'de yok.

- 4 Söz degül şanki bir açar şudur
Cüvyveş anuñ için dil-cüdur
- 5 Bârekallâh zihî tarz-ı güzîn
İtse lâyıķ buña Hâssân taḥşîn

XXI. MUḤAMMED MA' RÛF EFENDİ

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mâlik-i fenn-i belâgat vâli-i mülk-i suḥan
Bu kitâbı tarz-ı maḳbûl üzre te'rif eyledi
- 2 Hüsni ü Dil bir şâhid-i maḳbû' u müştēsñâ idi
Hüsni-i evşâfiyla anı medḥ ü ta'rif eyledi
- 3 Meşnevî tarzına el-ḥaḳ virdi 'unvân-ı cedîd
Hüsni ü Dil hüsni hüsni-i nazmı tazgîf eyledi

XXII. ÜSKÛBÎ KÂDÎ HİLÂLÎ ÇELEBİ

fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ülün

- 1 Zihî nazm-ı 'âlî kitâb-ı muşanna'
Sezâvâr-ı hüsni-i ḳabûl-i ekâbir
- 2 Hâḫ-ı 'anber-efşânı dürc-i le'âlî
Sütür-ı şafâ-baḥşı silk-i cevâhir
- 3 Eger vâli-i mülk-i nazm olsa lâyıķ
Anuñ ḳâyili ol ser-efrâz-ı şâ'ir
- 4 Le'âlî-i Hüsni ü Dil'i silk-i nazma
Ne ḥoş derc ḳılmış ol üstâd-ı mâhir
- 5 Hezâr âferin eyleye oldur inşâf
Görenler kitâbın anuñ evvel âḫir

XX.5. lâyıķ buña Hâssân: Hâssân buña lâyıķ E, R

XXI: E 5b, L 5b, R 6b, Ü'de yok.

XXI.2. maḳbû' u: maḳbû'-ı E, R

XXI.3. hüsni-i: hüsni R

XXII: E 5b, L 5b, R 6b, Ü'de yok.

XXII.2. şafâ-baḥşı: şafâ-baḥş-ı R

XXII.3. ḳâyili: ḳâbili L, R

XXIII. MÜDERRİS ĞAZANFER AĞA

mef' ūlü mefā' ilün fe' ūlün

- 1 Bu ħüsn ile bu kitāb-ı zībā
Sulţān-ı dile sarāy-ı vālā
- 2 Ebyātı büyüt-ı 'ilm ü ħikmet
Meclā-yı 'arāyis-i fazīlet
- 3 Ebvābı şaĥāyif-i mücedvel
Her bābı dü mışra' -ı mükemmel
- 4 Her bāba ne ĥoş yaraşdı ziver
Mışra' ların açdı cedvel-i zer
- 5 Her levĥası oldı zer kitāba
Evvel varaķı revāķ o bāba
- 6 Virdi o revāķa zīnet ü fer
Takrīzlerüñ ĥuţuţı yer yer

XXIV. DERVİŞ AĞA

mefā' ilün mefā' ilün fe' ūlün

- 1 *Zihî Ĥüsn ü Dil-i maķbül-i Vālî**
Be-ĥüsneş müttefik çünin mevālî
- 2 *Zihî manzūme-i bi-mişl ü mānend**
Şühūd-ı cūde-i nazmeş şikātend
- 3 *Çi güyed ba'd ez-in Derviş-i miskin**
Ki bāşed müceb-i ta'rif ü taĥsîn

XXIII: E 6a, L 6a, R 7a, Ü'de yok.

XXIII.1. serāy-ı: sezā-yı R

XXIII.3. Ebvābı şaĥāyif-i: Ebvāb-ı şaĥāyifi R

XXIII.4. bāba ne: bābma R // yaraşdı: yir itdi R

XXIV: E 6a, L 6a, R 7a, Ü'de yok.

* "Vālî'nin kabul görmüş Ĥüsn ü Dil ne hoştur! Onun güzelliğine bütün valiler ittifak etmiştir."

* "Ne eşi-benzeri olmayan manzumedir! Nazmının güzelliğini araştıranlar güvenilir kimselerdir."

* "Tarif ve övgü sebebi olmuşsa Miskin Derviş bundan sonra ne söyler?"

HÜSN Ü DİL

METİN

E 7b, R 7b, L 6b		Bi'smi'llâhî'r-raḥmâni'r-raḥîm mef'ülü mefâ' ilün fe'ülün
Ü 3b	1	İsterseñ eger reh-i hüdâyı Gel zıkr idelüm dilâ Ḥudâ'yı
	2	Bî-besmele başlanılsa defter Encâmını bulmaz olur ebter
	3	Ol şâh-ı serîr-i mülk-i bî-naql Virdi dile ḥüsn ü nefse hem 'aql
	4	Şun'ından olup durur mükemmel Ḥüsn-i dil ü fehm-i 'aql-ı evvel
	5	Zâtın ne kadar iderse teftiş 'Aciz kıla 'aql-ı ḥikmet-endiş
	6	Ḥalk eyledi kevn ile mekânı Naqş itdi zemîn ile zamânı
	7	Üstine bu günbed-i muṭabbaḳ Her bir sözünüñ döner mu'allaq
R 8a	8	Şun' ile ki itdi naqş-ı fi'l-mâ' Âb üzre zemîni kıldı icrâ'
	9	Deryâ-yı 'aṭâsı feyz idüp nem Gülzâr-ı vücûdı kıldı ḥurrem
	10	Deryâ-yı irâdet oldı mevvâc Kıldı güher-i vücûdı iḥrâc

Ü'de besmele yok.

2. başlanılsa: başlanursa R

4. Şun'ından: Şun'ında E // Ḥüsn-i dil ü fehm-i: Ḥüsn ü dil ü fehm ü R

7. sözünüñ: sözine E

8. Şun' ile ki: Şun'ı ile Ü // icrâ': irsâ' Ü

9. vücûdı: ḥudüşü Ü

10. Sadece Ü'de var.

- 11 Düzdi bu ğarīb kārgāhı
 urdu bu  acīb bārgāhı
- 12 Halk eyledi cümle kāyinātı
 Eltāfı pür itdi şeş cihātı
- 13 Fermānına rām çerh-i gerdān
 Yanında bu hest ü nīst yeksān
- E 8a, Ü 4a 14 Varı yoğ ider yoğı ider var
 Yok varlığında cāy-ı inkār
- L 7a 15 Virdi feleke esās-ı hestī
 Halk eyledi her bülend ü pesti
- 16 Müstağni iken özi mekāndan
 Bir gūşe tehī degüldür andan
- 17 Müstecma  -ı luţfı nev  -i ādem
 Müstağrağ-ı feyz-i cūdı  ālem
- 18 Rezzāk-ı gürūh-ı ins ü cāndur
 Hallāk-ı zemīn ü āsmāndur
- 19 Yok mülket ü kişverinde şirket
 Zī salţanat u zihī celālet
- 20  Aşkıyla ider sipihri devvār
 Mihriyle kıllur nücūmı seyyār
- 21 Cūdına nazār bu mihr-i enver
 Dest-i felek içre fūls-i a mer
- 22 adrine göre bu çerh-i bālā
 Bir dāne-i ardal oldu gūyā

---

12. Eltāfı: İhsānı Ü

13. çerh-i: çerh u R

14. yoğ: yok R // yoğı: yokı R

18. zemīn ü: zemīn E

19. Sadece Ü'de var.

21. Ü'de yok.

- 23 İtdi şafaķı kebüter-i al
Pâyine hilâli kıldı ħalĥâl
- 24 ‘Uşşâķ-ı cemâli cümle ‘âlem
Müştâķ-ı vişâli nev‘-i âdem
- R 8b 25 Kıldı bu sipihri gülşenâsâ
Encüm aña şebnem oldu ğüyâ
- 26 Ħurşîd-i münîr o bâġa bir gül
Gerdün kafes ü seĥâb bülbül
- Ü 4b 27 Āġâĥ ide tâ ki ĥorde-bîni
Ezhâr ile zeyn ider zemîni
- 28 Ħüsninden anuñ kitâb açar gül
Ħikmet sözün oķur anda bülbül
- 29 Varımı yolında eyleyüp terk
Dökildi saçıldı ĥayli gül-berg
- 30 Nergis gözini yumup cihândan
Dil virdi maĥabbetine cândan
- 31 Seyr eyle yolında cüybârı
‘Aşķ ile hemîşe yok ķarârı
- 32 Bî-‘aķldur ol hevâda lâle
Şu sepse n’ola yüzine jâle
- L 7b 33 Serv itmede ĥıdmetini ķâyım
Tesbîĥin oķur ķenâr dâyim

---

23. hilâli kıldı: ŧaķar hilâli Ü

25. Ü’de yok. // aña: gibi R

26. münîr: yiter R

27. ider: ide R

29. Sadece Ü’de var.

30. Ü’de mısralar takdim-tehirli.

31. hemîşe: müdâm Ü

32. Sadece Ü’de var.

33. Serv itmede ĥıdmetini ķâyım: Bâġ-ı keremimde serv ķâyım // ķâyım: dâyim E // dâyim: ķâyım E

- 34 Her nesneyi kim yaratdı Hâlık
Oldı aḥadiyyetine nâṭıḳ
- 35 Hep yer ü gök ehli aña müştāk
‘Uşşâkı durur cemî‘-i âfâḳ
- 36 İm‘ân-ı nazarla kııl temâşâ
Âyîne-i ‘ibret oldı eşyâ
- E 8b 37 Her zerre idüpdür aña ikrâr
Yok vaḥdetine mecâl-i inkâr
- 38 Gün gibi ‘ayân iken ne lâzım
‘Aḳl olmaya vaḥdetine câzım
- 39 Rezzâḳ-ı nüfûs-ı âdem oldur
Ḥallâḳ-ı nuḳûş-ı ‘âlem oldur
- ZİKİR-İ TEVHİD-İ HAḲ ‘ALE’L-İCMÂL*
EZ-EŞER BER-MÜ’EŞŞİR İSTİDLÂL
- 40 *El-ḥamdü li-vâhibi’l-‘aṭıyyât**
Ve’ş-şükrü li-dâfi’i’l-beliyyât
- 41 *Ḥamden li-nevâlihi’l-mu‘accel**
Şükren li-‘aṭâ’ihi’l-mükemmel
- 42 Pîrâye-ger-i bülend ü pestî
Menşür-dih-i necât-ı hestî
- R 9a 43 İḥsâmı bilâ-ğaraḳ muḳadder
İn‘âmı bilâ-‘ivaz müyesser

---

34. nâṭıḳ: lâyıḳ E

35. Sadece Ü’de var.

37. idüpdür aña: iden Ḥudâ’ya Ü

38. Sadece Ü’de var.

39. Ü’de yok.

* “Allah’ın birliğinin topluca söylenmesi, eserden müessire delil aranması.”

Başlık Ü’de yok.

* “Hediyeler verene hamd olsun, belâları savana şükr olsun.”

40 ve 42. beyitler Ü’de yok.

* “Çabucak kazandırmasına hamd ederim, mükemmel bağışına şükr ederim.”

43. ‘ivaz: ṭa‘ab Ü

- 44 Bir kaçre-i âbı idüp insân
Esbâb-ı münâsib eyler ihsân
- 45 ‘Aql ile ider mükellef anı
‘İlm ile kıılır müşerref anı
- 46 Emsâline fâyıķ eyler âhîr
Dîdârına lâyıķ eyler âhîr
- 47 (.....)
‘Işķ ehline nûr-ı dîde eyler
- 48 Ey vâķıf-ı râz-ı ‘ilm ü ‘irfân
Fikr eyle nedür bu luţf u ihsân
- 49 Bir tıfla virüp cemâl-i mergûb
Eyler anı ehl-i ‘aşķa maţlûb
- L 8a, Ü 5a 50 Ol ğonçe-i ğülşen-i leţâfet
Ēül gibi virür cihânda şöhret
- 51 Ēülzâr-ı fenâda nitekim Ēül
‘Aşķına düşer hezâr bülbül
- 52 Olur kimi Ēays kimi Ferhâd
Her biri cihânda olınur yâd
- 53 Dirler biri yâd olınsa nâ-gâh
Ēaķķında ‘aleyhi RaĒmetu’llâh
- 54 Ēün ‘aşıķa vaşf-ı ‘aşķ-ı fânî
Olur sebep-i Ēayât-ı şânî

44. kaçre-i: kaçre E // Esbâb-ı münâsib eyler ihsân: Virür aña ‘aql u cân u imân Ü

45. ‘Aql ile: ‘İlm ile Ü // mükellef: mükerrerrem Ü // ‘İlm ile: Fazl ile Ü // müşerref: mu‘azzam Ü

46. lâyıķ eyler âhîr: eyler anı lâyıķ Ü

47. Sadece Ü’de var. Boş bırakılan mısra metinde okunamayacak şekilde silik durumdadır.

48. ve 49. beyitler Ü’de yok.

50. ğonçe-i: revnaķ-ı Ü // cihânda: cihâna R

51. Ēülzâr-ı fenâda nitekim Ēül: Ēfâķda zînet olur ol Ēül Ü

52. Her biri cihânda: ‘Işķ ile hemîşe Ü

53-55 arası beyitler Ü’de yok. // ‘aleyhi: anuñ ki R

54. vaşf-ı ‘aşķ-ı: ‘aşķ-ı vaşf-ı R

- 55 ‘Uşşâk-ı cemâl-i Lâ-yezâlî
Fikr eyle ne deñlü ola ‘âlî
- 56 Şun‘ma göre ve lâkin anlar
Bir zerre degül çü la‘l-i dil-ber
- 57 Ol Kâdir’ün oldı bî-tekellüf
‘Âlemde ne var ise taşarruf
- E 9a 58 İm‘ân-ı nażar kıl olma güm-râh
Vâhid’dür özi *tebârekallâh**
- R 9b 59 Manzûruñ olursa bu mezâhir
Tevhîde olur delîl-i zâhir
- 60 Bârî’de ta‘addüd olsa kâbil
Kudretde gerekdür ola kâmil
- 61 Zîrâ ki biri olursa ‘âciz
‘Acz anuñ olur işine hâciz
- 62 Ger ikisi kâdir ola yeksân
Yok bir eşer iki fi‘le imkân
- 63 Ma‘lûlde zâhir olsa vaḥdet
Mümkin degül aña iki ‘illet
- 64 Kâbil mi te’emmül it nazarda
Te’şîr iki ola bir eşerde
- 65 Dirseñ ola mücid-i emânî
Tevkîl ü rızâ-yı zât-ı şânî
- L 8b, Ü 5b 66 Olmağ biri birine râciḥ
Tercîḥ durur bilâ-mürecciḥ

---

55. ola: oldı R

56. Sadece Ü’de var.

58. İm‘ân-ı: İm‘âna R

* *tebârekallâh*: Allah mübarek etsin.

59. delîl-i: delîli R

61. anuñ olur: olur anuñ R

63. Ma‘lûlde: Mâ olmada R // Mümkin degül aña: Memnû‘dur olmağ Ü

65. Ü’de yok.

67 Evşâf-ı şelâşe mümteni' dür
‘Aql ehli bu sözde müctemi' dür

68 Āsāra nazarda eyle im' ān
İsterseñ eger delīl ü bürhān

69 Fikr eyle bu zıkr olan umūrı
Olur saña reh-nümā zararī

70 Da' vī-i şaf-ı şadāret itme
İzhār-ı gurūr-ı naḥvet itme

71 Ey 'ārif-i kāmīl ü mükemmel
Fikr eyle kemāl-i kudretin gel

72 Diğğat yeridür tegāfūl itme
Ḥıdmetde şağın tekāsül itme

73 Çün mā vü menī durur nihāduñ
Mā vü men* ile çıkarma aduñ

74 Biz fānilerüz beḳā anuñdur
Luṭf u kerem ü 'aṭā anuñdur

75 'İzzetle hemīşe dāyım oldur
İşlāḥ-ı umūra ḳāyım oldur

R 10a

‘ARZ-İ ḤĀCET BE-ḤĀLİK-İ BĪ-ÇŪN*
‘ÖZR-İ TAḶŞĪR-İ CŪRM-İ RŪZ-EFZŪN

76 Ey Rāḥīm ü ey Raḥīm Mevlā
Ey Ḥākīm ü ey Ḥakīm Mevlā

67. Evşâf-ı şelâşe: Bunun üçü dağı Ü

68. Āsāra göz açup eyle diğğat / ğāyetde 'ıyāndur emr-i vaḥdet Ü // Āsāra: Āsār-ı R

69. ve 70. beyitler sadece Ü'de var.

71. ve 72 beyitler Ü'de yok.

73. Mā vü menī: mā'-i menī E

* *Mā vü men*: Biz ve ben.

74. Anuñdur: Anuñ durur R // Luṭf u kerem ü 'aṭā anuñdur: Hem 'ızzet ü kibriyā anuñdur Ü

75. ḳāyım: dāyım Ü

* “Benzersiz olan yaratıcıya ihtiyacın bildirilmesi; günden güne artan suçlar ve kusurlar için özür dilenmesi.”

BE-ḤĀLİK-İ BĪ-ÇŪN: BE-ḤĀZRET-İ BĀRĪ Ü // CŪRM-İ RŪZ-EFZŪN: DER-NİGŪ KĀRĪ Ü

76. Raḥīm: Raḥīm ü R // Ḥākīm: Ḥakīm ü R

- 77 Ey maqşad-ı himmet-i bülendân
Maqşûd-ı derûn-ı derdmendân
- E 9b 78 Ey âh-ı faķiri eyleyen gûş
Ey kân-ı ‘aṭâ şeh-i ḥaṭâ-pûş
- 79 Ey ‘özü-pezîr-i ‘özü-ḥâhân
Rûzî-dih-i müflisân u şâhân
- 80 Bî-çârelerûñ celîsi sensin
Âvârelerûñ enîsi sensin
- 81 Çeşm-i dil ü câna nûr senden
Dil-ḥastelere sürûr senden
- L 9a 82 Düşdüm reh-i nefse ḥâk-pestem
Câm-ı mey-i ğaflet ile mestem
- 83 Ğarķ-ı günehem ki nefse uydum
A‘mâlüm ocağına şu koydum
- Ü 6a 84 Ne zühd ü ne sa‘y-i ḥıdmet itdüm
Ne emrûne göre ṭâ‘at itdüm
- 85 Şol deñlü günâhı eyledüm çok
‘Arz itmege ‘özümi yüzüm yok
- 86 Geldüm kapuña za‘îf ü haste
Muḥtâc u zelîl ü dil-şikeste
- 87 Dil zîr-i belâ-yı bâr-ı ğamdur
Düşdüm elüm al dem-i keremdür
- 88 İtme beni cürm ile melâmet
Besdür baña çekdügüm nedâmet

---

78. Ü’de yok.

80. Ü’de mısralara takdim-tehirli. // Bî-çârelerûñ: Dil-dâdelerûñ Ü

81. Çeşm-i: Çeşm ü R // Dil-ḥastelere: ğam-gîn olana Ü

85. eyledüm: itmişem Ü // Arz itmege ‘özümi: ‘Özr eylemege saña Ü

86. zelîl ü: zelîl E

- 89 Bî-ḥaddür egerçi kim münâhî
Kılma beni nâ-ümîd İlâhî
- R 10b 90 İnsân eger itmeyeydi ‘ısyân
Şarf olmaz idi biḥâr-ı ğufrân
- 91 Cürm-i dil ü cân egerçi çokdur
İhsânuña hem ḥisâb yokdur
- 92 Taḫşîr durur hemîşe ḥâlüm
Yâ Rab ne olur benüm me’âlüm
- 93 Luṭf ile kapuñda ‘abd-i zâram
Sen redd idicek ya kime varam
- 94 ‘ısyânımı ḥalka fâş kılma
Ḳahruñ ile dil-ḥırâş kılma
- 95 Şâlihlere ḥâş olursa rahmet
Yâ Rab n’ola ḥâl-i ehl-i zillet
- 96 İrmese eger ‘atâ-yı bî-ḥad
Maḥv itdi beni ḥatâ-yı bî-ḥad
- 97 Bilmem neye vara ḥâlüm âḫir
Cürm ile n’ola me’âlüm âḫir
- 98 Olduḳda günâhum ile memlû
Maḥşerde neler çeker terâzû
- 99 Yok şüphe ki olıcaḳ kıyâmet
Cân u dile kâr ider bu ḥasret
- 100 Kim fırsat-ı ‘ömri bilmedüm âh
Hergiz ḥasenât kılmadum âh
- E 10a, L 9b 101 Cânuñ yine ol durur ümîdi
Âḫir irişe cinân nevidi

89. Bî-ḥaddür egerçi kim münâhî: Ol bende ki ide ‘özü-ḫâhı Ü

90. İnsân: Ḳullar Ü

91-94 arası beyitler sadece Ü’de var.

95-103 arası beyitler Ü’de yok.

99. ider: ide E

- 102 Zülm oldu egerçi i' tiyādum
Yâ Rab saña hoşdur i' tiķādum
- 103 Sen luţfuñ işini işle yâ Rab
Ol zanna beni bağışla yâ Rab
- 104 Çün eyledüñ âferīde evvel
Esbâb-ı ma' aş idüp mükemmel
- 105 Kıldıñ ni' am-ı celīle ihsân
Virdüñ dil ü cân u ' aql u iz' ân
- 106 Halk eyledüñ ahsen-i şuverde
Nâķış komadıñ kamu siyerde
- 107 Dünyâya getürdüñ âdem itdüñ
Maḥlûķuñ içinde ekrem itdüñ
- 108 Ben bende degülken aña lâyıķ
Luţfuñ olıcaķ bu deñlü sâbıķ
- R 11a 109 Āḥir bu ümīdi eylerem ben
Evlī ola āḥir evvelinden
- 110 İtdüñ ni' am-ı ḥisāna mażhar
Kılma ne' am-ı edall u ebter
- 111 Cānum saña ola çünki vāşıl
Cismüm kıla ķurbetüñi menzil
- 112 İhsānuñı yâr u hem-nişin it
Ālām u ' uķābdan emīn it
- 113 Olduķda cüdā enīs ü yarı
Tenhā ķoma ben za' if ü zârı

---

103. işle: eyle E

104. Esbâb-ı ma' aş idüp mükemmel: Āḥir beni eyleme mu' attal Ü

105-114 arası beyitler Ü'de yok.

109. āḥir evvelinden: āḥiri evvelden R

110. ḥisāne: cihāna R

112. İhsānuñı: İhsānını E

- 114 Elḫāfuñı kıl benümle hem-dem
İmānumı şābit eyle her dem
- 115 Ğamdan dil ü cānumı rehā kıl
Nūruñla derūnı āşinā kıl
- L 10a 116 Ol dem ki irişe rüz-ı maḫşer
Ḥūr ola behiştüyāna hem-ser
- 117 Oğullar atayı bula yine
Ḥasretlü irişe ḫasretine
- 118 Ol demde ki her muṭi' u münḫād
Dīdāruñı görüp olalar şād
- 119 Bezl-i ni' am ola enbiyāya
Nūzl-i kerem ire evliyāya
- E 10b 120 Ol vaḫt sa' ādetine yā Rabb
Ol ḫavm kerāmetine yā Rabb
- 121 Āzād kıl iş bu 'abd-i zārı
Vâlî-i za'îf ü bî-ḫarārı
- 122 Ḥırş u ṭama'ımı eyle tārāc
Bir ğayrı ḫapuya ḫılma muḫtāc
- 123 Tevfīḫi refīḫ it aña dāyim
Taḫḫīḫi ṭarīḫ it aña dāyim
- R 11b 124 Vir cur'a-i bāde-i liḫāyı
Ref' eyle ḫicāb-ı mā-sivāyı
- 125 Yā Rab anı her dem eyle mañşūr
Nefs ile hevāya itme maḫhūr

116-121 arası beyitler Ü'de yok.

117. Oğulları: Oğullar E // Ḥasretlü: Ḥasretler L; Ḥasretle E

118. muṭi' ü: muṭi' -i R // Dīdāruñı: Dīdārımı E

118-127 arası beyitler Ü'de yok.

119. ni' am: ṭa' am R

121. E'de kenarda "ism-i nāzım" ibaresi bulunmaktadır. za'îf ü: za'îf- i R

122. Bir ğayrı ḫapuya ḫılma muḫtāc: Ḫılma beni bir ḫapuya muḫtāc // ğayrı: ğayr R

- 126 ‘İlm ü ‘ameli aña qarın it
Erbâb-ı hünerle hem-nişin it
- 127 Güftârını lâyıq-ı kabûl it
Evşâf-ı şahâbe vü Resûl it
- ZİKİR-İ NA‘T-İ ŞERİF-İ FAHR-İ ENÂM*
BÂD BER-RÜH-İ Ü HEZÂR SELÂM
- 128 Ey h̄ñāce-i çâr-sû-yı kevneyn
Sultân-ı serir-i *kābe kavseyn**
- 129 Ey taht-ı risâlet-i şehen-şâh
Ey mazhar-ı sırr-ı *lî-ma‘allâh**
- L 10b 130 Ey şem‘-i furûz-ı bezm-i dâniş
Ey çeşm-i çerâğ-ı âferîniş
- 131 Serdâr-ı rüsûl emîn-i millet
Sâlâr-ı vilâyet-i kerâmet
- 132 Ser-defter-i ehl-i câh u temkîn
Ser-çeşme-i zümre-i nebiyyîn
- Ü 6b 133 Ferzend-i hâlef-şî‘âr-ı âdem
Deryâ-yı şadef-nişâr-i ‘âlem
- 134 Dârende-i evzâh-ı delâyl
Derrende-i perde-i qabâyil
- 135 Dürr-i şadef-i zemîn-i Yeşrib
Hurşîd-i sipihr-i şarq u mağrib

* “Bütün yaratıkların iftiharını olan peygambere övgü, onun rûhu üzerine binlerce selâm olsun.”

Başlık Ü’de yok.

128-132 arası beyitler Ü’de yok.

* *kābe kavseyn*: İki yay aralığı kadar”. Necm sûresi 9. âyetten iktibas.

* *lî-ma‘allâh*: Benim Allah ile... “Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb, ne de gönderilmiş bir nebî öyle bir yakınlığı elde edebilir.” meâlinde rivayet edilen sözden bir bölümdür.

134. R’de 135. beyit

135. R’de 134. beyit // Dürr-i şadef-i: Mâh-ı felek-i Ü

- 136 Dānende-i rāz-ı āsmānī
H̄ānende-i şaf̄ha-i me' ānī
- E 11a, R 12a 137 Maşūr u mużaffer ü mü 'eyyed
Bü'l-Kāsım u Aḥmed ü Muḥammed
- 138 Ümmīd-i cihān-ı cāvidānsın
Maḫşūd-ı zemīn ü āsmānsın
- 139 Nāmuñ zīnet der-i behişte
Cārüb-ı rehūñ per-i ferişte
- 140 H̄addūñdeki zūlf-i ' anberīn zeyl
Şan muşḫaf içinde lām-ı *Ve'l-leyl**
- 141 Ketm-i ' adem içre iken Ādem
Sen olmuş idūñ nebī-i ekrem
- 142 Devri yoğiken bu nīl-fāmuñ
Eylerdi felek semā' nāmuñ
- 143 Bes şāhid-i fazluñ ey dūr-i pāk
Levlāke lemā ḫalaqtü'l-eflāk*
- 144 Eflāk durur mesīr-i ' azmūñ
Levlāk* durur maşīr-i bezmūñ
- L 11a 145 Bu şahn-ı vücūda gelmeseydūñ
Olmazdı nişānı ' Amr u Zeyd'ūñ
- 146 Zemzem dirilürdi la' l-i şehdūñ
Ḥayy-i ' Arab olsa tañ mı mehdūñ

---

136. Ü'de yok.

137. Aḥmed ü: Aḥmed E

138. zemīn ü: zemīn E

139 ve 140. beyitler Ü'de yok. // 139a mısraında "sekt-i melih" yapılmıştır. // Nāmuñ zīnet: Zīnetdür aduñ
R, Ü, Nāmuñ virür zīneti E

* *Ve'l-leyl*: Geceye and olsun. Kur'ân-ı Kerīm 92. surenin adı ve o surenin ilk âyetidir.

142. yoğiken: yoğ iken E, R

* Tam metni "Levlāke levlāk lemā ḫalaqtü'l-eflāk" olan "Sen olmasaydın gökleri yaratmazdım."
meâlindeki, kimi hadis bilginlerince uydurma hadislerden kabul edilen hadis-i kudsî.

* *Levlāk*: Bkz. Üstteki dip not.

145. Bu: Sen E

- 147 Tevrât'ũñ idüp me'ânisin fesh
Haṭṭını Zebûr'ũñ eyledũñ nesh
- 148 Senden bu şerî'at-i mücedded
Tâ rûz-ı kıyâm olup mü'ebbed
- Ü 7a 149 Dehr âhir olunca yandı şem'ũñ
Tarḥ olmadı meclisũñde cem'ũñ
- 150 Ferş-i haremũñ ḥarîm-i Baḥḥâ
Ferrâş-ı rehũñ dem-i Mesîḥâ
- 151 Kapuñda eyâ emîr-i Yeşrib
Hurşîd 'aşâ-yı zerle ḥâcib
- R 12b 152 Nûruñla ger olmasa mûkerrem
İtmezdi melek sücûd-ı Âdem
- 153 'Aşruñ n'ola olsa devr-i âhir
Ka' rında olur yemũñ cevâhir
- 154 Haḫḫuñda idüp güher nişârı
Medḥ eyler iken kelâm-ı Bârî
- 155 Vaşf itmede zâtuñ ehl-i 'irfân
'Arz itse 'aceb mi 'acz ü noḫşân
- E 11b 156 Tâ mihr ü meh ide seyr rûyuñ
Rûz u şeb ider ṭavâf kûyuñ
- 157 Cûduñdan ire diyü nevâle
Dest urdı çerâğ-ı mâha hâle
- 158 Müştâḫ-ı cemâlũñ oldu yek-ser
Sükkân-ı burûc-ı çerḥ-i aḫzer

---

149 meclisũñde: bezm-i dînde Ü

152. Nûruñla ger olmasa mûkerrem: Nûruñ ile olmasydi mu'allem Ü

155: Vaşf itme belâbilân-ı güyâ / Zâtuñ n'ola 'acz iderse güyâ Ü

156. Rûz u şeb ider: Eyler şeb ü rûz Ü

157. Cûduñdan: Cûdıñdan E

158. Sükkân-ı: Sükkâna R // burûc-ı: burûc u E

L 11b 159 Mi' râc şebinde olsa manzûr
Mûm idi ki yana mâh-ı pür-nûr

YÂFT EZ-VEY METÂ' -I DÎN REVÂC*
ÇÜN SER-İ MÛY-I U ŞEB-İ MÎ' RÂC

160 Bir gice ki âftâb-ı pür-nûr
Nîlî tutuğ içre oldu mestûr

161 Gün kevkebesi gidüp şeb oldu
Bu çerh-i felek mükevkeb oldu

162 Gerdûnda çerâğ-ı mâh yandı
Encüm gözi h̄'âbdan uyandı

Ü 7b 163 Yazılmağa vaşf-ı hâl-i mi' râc
Hâll itdi midâdını şeb-i dâc

164 Gül gibi der-i felek açıldı
Âfâka nem-i kerem şaçıldı

165 Ol gice meger o rûh-ı şânî
Olmışdı enîs-i Ümmühânî

166 Cibrîl'e Hudâ kırup işâret
Emr itdi habîbin ide da' vet

R 13a 167 Tâ kim göre 'âlem-i beğâyı
Seyr ide cenâb-ı Kibriyâ'yı

168 Cibrîl'e çün irdi emr ü fermân
'Azm itdi zemîne şâd u hândân

169 Ka' be harameyne kıldı pervâz
İtdi der-i Aḥmedî'de âvâz

159: Yanuñca i meh ḥabîb-i ḳayyûm / Mi' râc şebinde yanmağa mûm Ü

* "Din malı ondan revaç buldu. Miraç gecesi onun saçının ucu gibidir."

Başlık: VAŞF-I MÎ' RÂC-I ÂN ḤABÎB-İ ENÂM / BÂD BER-RÛḤ-I U HEZÂR SELÂM Ü

160. tutuğ: ufuğ R

164. Sadece Ü'de var.

166. ḥabîbin: ḥabibiñ E, resûli Ü

168. çün: çü R // emr ü fermân: emr-i fermân R, emr-i âlî Ü // 'Azm itdi zemîne şâd u hândân: Medḥ itdi
Hudâ-yı lâ-yezâli Ü

169. Ka' be harameyne: Bâl açdı zemîne Ü

- 170 ‘Arz idüp o Һazretüñ selâmin
İrgürdi vedî‘at-ı kelâmın
- 171 Didi ki eyâ Һabîb-i dâñâ
Gönderdi selâm Һağ Te‘âlâ
- 172 Kim ey dü cihâna zâtı mağşüd
Müştağ-ı cemâlün oldı Ma‘büd
- 173 Kıldı seni Һazretine da‘vet
Zî-ğadr ü zihî Һuceste-sâ‘at
- 174 Gel gör Һabağât-ı lâ-mekânı
Seyr eyle cihân-ı câvidânı
- L 12a 175 ‘Azm eyle memâlik-i beğâya
Vir nür behişt-i dil-ğüşâyâ
- E 12a 176 Bu gice olup durur Şeb-i Ķadr
Bil ğadrini anuñ ey meh-i bedr
- 177 Ser-mâye-i sermedî bu şebdür
Mi‘râc-ı Muğammedî bu şebdür
- 178 Çün emri işitdi Şâh-ı Yeşrib
Bir ħüb Burâğ’a oldı râkib
- Ü 8a 179 Perverde-i sebze-i behiştî
Kevşerle vücüdınıñ sirişti
- 180 Tāvūs-perân-ı çerğ-i ağzer
Olmaz tek ü pûda aña hem-ser
- 181 Һilkağde lağif ü ħulğı dil-keş
Sür‘atde mişâl-i âb u âteş

---

170. idüp o Һazretüñ: itdi o Һazretin E

171. Sadece Ü’de var.

172. Ü’de yok.

174. Һabağât-ı: şafağât-ı Ü

179. Kevşerle vücüdınıñ: Olmuş mey-i ħuld ile Ü

180. Ü’de yok.

- 182 Göklerde hamâme gibi tayyâr
İki peri var hem perivâr
- R 13b 183 Yanında Resûl-i Rabb-i ‘izzet
Altında Burâk-ı berķ-sür‘ at
- 184 Ol gice felekde kıldı pervâz
Rûh-ı rüsûl ile oldu dem-sâz
- 185 Bûs-ı kâdem ile buldı Refref
Maķşûda vuşûl olup müşerref
- 186 Zîn-pûş ile önlerince Cibrîl
‘Azm eyledi sû-yı ‘arşa ta‘cîl
- 187 Rûh-ı ümenâ-yı ‘aşr-ı maķdem
Hâk-i kâdemiyle oldu hurrem
- 188 Bu manşıb-ı hâşşı Hâķ Tebârek
Kılsun didiler saña mübârek
- 189 Bu vech ile kaç‘ idüp mesâlik
Yüz sürdi ayağına melâyik
- 190 Üstine idüp nişârlar hep
Tekrâr pür oldu çerh-i kevkeb
- 191 Çün oldu maķâmı sidre şadrı
Terk itdi delîl o mâh-ı bedri
- L 12b 192 Cibrîl ü Burâķ kaldı nâ-çâr
Olmadı daķı mecâl-i reftâr

---

182. Göklerde: Evc üzre Ü // hamâme gibi: hamâmevâr Ü

183. Ü’de yok.

184. Ol gice nebî olup ser-efrâz / Göklerde hümâveş itdi pervâz Ü

186. Sadece Ü’de var.

187. Rûh-ı ümenâ-yı ‘aşr-ı maķdem: Ervâh-ı peyğamberân-ı a‘zam Ü

188. manşıb-ı hâşşı: rütbe vü kâdri Ü // Hâķ: Ü’de yok.

189. Bu vech ile kaç‘ idüp mesâlik: Olup şeref-i vüşûla mâlik Ü

190. Sadece Ü’de var.

191: Reh-ber idi Rûh o mâh-ı bedre / Tâ oldu mekânı şadr-ı sidre Ü

192. kaldı nâ-çâr: kaldılar zâr Ü

- 193 Bes kıldı vedâ[‘] u başdı ferşe
‘Azm itdi ʔarîḳ-i ʔâḳ-ı ‘arşa
- 194 Çün Hâḳḳ ile oldı ʔadr-i mâ-beyn
Ber-müceb-i ʔavl-i *ḳâbe ḳavseyn**
- 195 (.....) tamâm-ı ‘arş-ı a‘ lâ
Görindi cenâb-ı pâḳ-i Mevlâ
- 196 Fetḥ oldı aña sürâdıḳ-ı ğayb
Dîdâr-ı Hudâ’yı gördi bî-reyb
- Ü 8b 197 Maḥlûbına çün vuşûl buldı
Her istedügin ʔabûl buldı
- 198 Hâḳḳ’a yüz urup o şâh-ı ebrâr
Ḳıldı güher-i şenâyı îşâr
- E 12b 199 Virsün diyü nârdan necâtı
Hâḳ’dan dilek eyledi uşâtı
- 200 Anuñ şerefine Rabb-i ğaffâr
‘Afv itdi ne var ise günehkâr
- 201 Allâh ile çoḳ kelâm ʔıldı
Maḳşûdların tamâm ʔıldı
- R 14a 202 ‘Azm itdi zemîne şâd u ḥandân
Altında Burâḳ yine ʔayrân
- 203 Ḳıldı yine menziline me’vâ
Günden ne eşer ne nûr peydâ

---

193. vedâ[‘] u: vedâ[‘] R // itdi ʔarîḳ-i: eyledi sū-yı Ü

194. Ber-müceb-i ʔavl-i *ḳâbe ḳavseyn*: Bir ʔavl-i fekâne ḳâbe ḳavseyn Ü

* *ḳâbe ḳavseyn*: İki yay aralığı kadar” Necm sûresi 9. âyetten iktibas.

195. Sadece Ü’de var. Boş bırakılan kısım okunamayacak derecede silinmiş durumdadır.

196. Ü’de yok.

197. Sadece Ü’de var.

199. eyledi: ile E

200. şerefine Rabb-i: yüzü şuyına o Ü

201. Maḳşûdların: Maḳşûdlarını E

202. Burâḳ yine: Burâḳı ile E

- 204 Tayy itmiş iken bu deñlü rāhı
Germ idi henüz ħ̣ābgāhı
- 205 Nūr idi çün ol vücūd-ı t̄āhir
Olsa n'ola nüh sipihri s̄āyir
- 206 Nūr-ı başar olsa çerĥe vāşıl
Olur yine bir dem içre nāzil
- 207 Bu mu' ciz-i Ħaqq için dimez meyn
Dānā-yı rumūz-ı *tarfetü'l-ayn**
- 208 Aşĥāba hediye-i ilāhī
İrgürdi namāz-ı pencgāhı
- L 13a 209 Bir tuĥfedür ol ki şart-ı dīndür
Mi' rāc-ı vuşul-i mü'minīndür
- 210 Zī-ĥüb hediye-i sa'adet
Kim ide cinān ile beşāret
- 211 Müşkil degül eyleseñ günāhı
Çün melce' idinmişüz bu şāhı
- 212 Minnet saña ey Qadīm-i sermed
Qılduñ bizi ümmet-i Muĥammed
- 213 Ol kapuya bizi bende itdün
Ol ĥāk-i dere fikende itdün
- 214 Yā Rab saña şad hezār minnet
Kim nāmumuz oldu ĥayr-ı ümmet

---

204. itmiş iken: itmişken R, itmiş idi Ü

205: Çün nūr idi nūr-ı dīde her bār / Bir ānda olur sipihri deyyār Ü // çün: çü R

206 ve 207. beyitler Ü'de yok.

* *tarfetü'l-ayn*: Güzel gözlü eşler. Saffāf Sûresi, 48. âyette "et-tarfeti 'in" şeklinde geçmektedir.

208. Aşĥāba hediye-i: Aşĥābına tuĥfe-i Ü

209. Ü'de yok.

210. Sadece Ü'de var.

211. bu: ol E, o R

213. kapuya: kapuda R

- Ü 9a 215 İtdüñ bizi bir kapuya bende
Hıdmetde durur nebîler anda
- 216 Yâ Rab bu Resûl hürmeti-y-çün
Erbâb-ı kabûl hürmeti-y-çün
- 217 Çün halka şefâ'at ola maşsum
Vâlî-i fakîri itme maşrûm
- R 14b 218 Feyz eyle aña 'atâ-yı sermed
Ya' nî ki şefâ'at-i Muḥammed
- E 13a 219 Aşḫâb ile idüp anı maşşûr
Kıl zıll-ı himâyetinde mağfûr
- ZİKR-İ EVŞÂF-I ÇÂR YÂR-I GÜZİN*
Kİ EZ-İŞÂN GIRİFT REVNAĞ-I DİN
- 220 Bir yerde añılsa mîr-i meclis
Zikr olunur aña yâr u mûnis
- 221 Anduñ çü dilâ Resûl-i dîni
Yâd it Ḥulefâ-yı Râşidîn'i
- 222 Her biri hüdâ göğinde encüm
Yâ dîde-i şer' u dîne merdüm
- 223 Yâd olsa kaçan bu yâr u şâhib
Raḫmetle tolar çehâr cânib
- L 13b 224 Oldı şanasın bu şaḫb-ı aḫyâr
Eyvân-ı yaḫîne çâr dîvâr

---

215. bir: ol E

216. Yâ Rab bu: Yâ Rabbi R

217. Ü'de yok.

218. Feyz eyle aña 'atâ-yı: Kıl baña naşîb 'ömr-i Ü

219. Aşḫâb ile idüp anı maşşûr / İtdükde livâ'-i ḫamdî merfû' Ü // idüp anı: anı eyle R // mağfûr: meşfû'
Ü

* "Dînin kendilerinden parlaklık bulduḡu seçilmiş dört sevgilinin niteliklerinin söylenmesi"

EZ-İŞÂN: BE-İŞÂN Ü

221. Anduñ: Anduḡ E

- 225 Evvel o emîr-i mülk-i taşdıķ
Peyğam-bere yâr-ı ğâr-ı şadıķ
- 226 Ol mâ-şadaķ-ı ‘ulûm-ı kevneyn
Menşûş-ı kelâm-ı şânî işneyn
- 227 Ser-defter-i mü’minân-ı ümmet
Şadr-ı hulefâ-yı mülk ü millet
- 228 Hürşîd-i sipihr-i şer‘ u İslâm
Şiddîķ-laķab Ebû Bekr-nâm
- 229 Şânî o re’îs-i mülk-i ‘izzet
Şâhen-şeh-i kişver-i ‘adâlet
- Ü 9b 230 Ol maħrem-i râz-ı âsmânî
Ol maħrem-i Ka‘be-i enâmî
- 231 Hâķķında yiter bu medħ-i meşhûr
İslâm ‘Ömer’le oldı ma‘mûr
- R 15a 232 Medħinde anuñ Resûl-i şadıķ
Hâķķâ ki buyurdu vaşf-ı râyık
- 233 Hâtm olmasa bende ger nübüvvet
Olurdu ‘Ömer nebî-i ümmet
- 234 Sâliş o Resûl-i Hâķķ’a kâtib
Her laħza rızâ-yı Hâķķ’a tâlib
- 235 Ol şâhid-i Hâķ şehîd-i mazlûm
‘İlm ile bu ‘âlem içre ma‘lûm
- 236 Zî’n-nüreyn ol şehîd-i muṭlaķ
Dâmâd-ı Resûl-i ħazret-i Hâķ

---

225 o: ol Ü

228. şer‘ ü: şer‘-i E

229. mülk-i ‘izzet: mülk ü devlet E

232: Vaşfında didi resûl-i ekber / Gelseydi eger daħı peyğam-ber Ü // Hâķķâ ki: Hâķķında E // râyık: lâyık
R

233: Olurdu ‘Ömer nebî-i a‘lâ / Eyledi resûl anı Mevlâ Ü

234: resûl-i: kitâb-ı Ü // rızâ-yı Hâķķa şalib: resûl ile muşâħib Ü

235. Sadece Ü’de var.

236. Ü’de yok.

- 237 ‘Osmān o ziyā’-ı ‘ālem-ārā
Kim şehr-i hayāyı itdi ihyā
- 238 Hilm ile zemīni kıldı tezyīn
Qur’an-ı ‘azīmi itdi tedvīn
- E 13b 239 Olduğda vuzū için sebük-rev
Na‘lini virürdi hulde-pertev
- 240 Rābi‘ o müferrıku’l-ketāyib
Dānā-yı muḥakkıku’l-meṭālib
- L 14a 241 Ser-defter-i evliyā-yı ekrem
Ser-çeşme-i eşıyā-yı ‘ālem
- 242 Kehfü’l-fuḡarā melāz-ı dünyā
Maḡbül-i Hudā enīs-i Zehrā
- 243 Maḡşüşı ḡadış-i *lā-fetānuñ**
Menşüşı kelām-ı *hel etānuñ**
- 244 Hurşid-i sipihr-i dīn ü imān
Ya‘nī ki ‘Alī o şir-i Yezdān
- Ü 10a 245 Āḡirde añılsa tañ degüldür
Zirā ki deñiz dibinde dürdür
- 246 Hurşid ki şāmı oldı sāmī
Dördinci felekdedür maḡāmı
- 247 Tafşil-i maḡabbet iden izhār
Tafzil-i ḡilāfet itmez iş‘ār
- 248 Tercih-i ‘Alī degül murādum
Var mezheb-i Ḥaḡḡ’a i‘timādum

---

237. Sadece Ü’de var.

239. Ü’de yok.

240: Rābi‘ ol emir-i mülk-i dāniş / Dānā-yı rumüz-ı āferiniş Ü

* *lā-fetā*: Tamamı “Lā-fetā illā ‘Alī lā seyfe illā zu’l-feḡār” olan “Ali gibi genç, Zülfikār gibi kılıç yoktur” meâlindeki gökten bir meleğin seslendirdiği rivayet edilen Arapça sözden bir bölüm.

* *hel etā*: Şüphesiz geldi. İnsân sûresi 1. âyetten bir bölüm.

246-256 arası beyitler Ü’de yok.

- R 15b 249 Dil ‘ arz-ı maḥabbet itse bi’z-zāt
Da‘ vā-yı imāmet itmez işbāt
- 250 Ol ḥubb ile olsa ittişāfum
Fazl-ı ḥulefāda yok ḥilāfum
- 251 Her biri ḥalīfe-i Ḥudā’dur
Ser-çeşme-i şer‘ -i Muştafā’dur
- 252 Olmaḡda vücūd-ı dīn hüveydā
Bu çār ‘ anāşır oldu gūyā
- 253 İsterseñ eger ki derde çāre
Şıdḡ ile teşebbüs it bu çāra
- 254 Ol iki çerāḡ-ı dīn ḥuşūşā
Cān u dil-i Murtażā vü Zehrā
- 255 Reyḡāne-i ravza-i risālet
Pīrāye-i şāhid-i şehādet
- L 14b 256 Dürr-i şādef-i Betül ü Kerrār
Ḥayru’l-ḡalef-i Resūl-i Muḡtār
- 257 Ol şāhid-i Ḥaḡ şehīd-i ma‘ şüm
Ya‘ nī Ḥasan u Ḥüseyn-i maḡlüm
- E 14a 258 Burc-ı şeref üzre bu iki şāh
Gūyā biri mihrdür biri māh
- 259 Yā Rab beni ḡaḡḡ-ı çār-dehden
Bu çār u düye düçār kıl sen
- 260 Meddāḡ-ı vaşī-i ehl-i beyt it
Ol ravzaya naḡme-ger kü‘ ayt it

---

250. Ol: O R // ittişāfum: intişāfum R

256. Betül ü: Betül-i R

257: Besdür Ḥasan ü Ḥüseyn-i şāhid / Fazlma ‘ Alīnūñ iki şāhid Ü

258. Burc-ı şeref üzre: İslām göginde Ü // mihrdür: mihr idi R

259-260 arası beyitler Ü’de yok.

259. beni: meni R // çār u düye: çār-dehe R

260 vaşī vü: vaşī-i R // ku‘ ayt: kümeyt R

- 261 Yâ Rab be-ķabûl-i ĉâr u işneyn
 ıl baña vaşı-i urretü'l-‘ayn*
- 262 Hısn eyle bu ‘aşkı nefsi düşmen
 Yol bulmaya tâ ki şeş cihetden
- 263 Yâ Rab be-şafâ-yı âl-i eþhâr
 Yâ Rab be-vefâ-yı şahb-ı ebrâr
- R 16a 264 Vâlî’ye müyesser eyle Kevşer
 ıl hâk-i reh-i Resûl ü Haydar
- 265 Yâ Rab beni tâ dem-i kıyâmet
 ıl nâşir-i zıkr-i hayr-ı ‘itret
- 266 Yâ Rab bu uluñ bi-hürmeti’l-âl
 Yüz aklığı ile eyle hoş-hâl
- 267 Gülzâr-ı suhanda bülbülâsâ
 Ol vaşf ile ıl hemîşe güyâ

MEDĤ-İ FERMÂN-REVÂ-YI RÛY-I ZEMİN*
 ĤAZRET-İ PÂDŞÂH-I ‘ADL-ÂYİN

- 268 ĉün ıldı yerâ‘e-i berâ‘at
 Tahrîr-i şenâ-yı âl ü ‘itret
- 269 Vaqt oldu ki ide kilki-müşkin
 Evşâf-ı şeh-i sûtüde-âyîn

261. Ü’de yok. ĉâr u: ĉâr-ı R // vaşı-i: hayy-i E, L

* urretü’l-‘ayn: Göz bebeği. İbare, Kasas sûresi 9. âyette “urretü ‘ayn” şeklinde geçmektedir.

262. Hısn eyle bu ‘aşkı: ıl anları yirde Ü

263. Ü’de yok. // âl-i: âl ü E

264: Ü’de mısralara takdim-tehirli. // ıl hâk-i reh-i resûl ü: Yâ Rab be-ħaķķ-ı âl-i Ü

265. nâşir-i zıkr-i hayr-ı ‘itret: mâyil-i zıkr-i hayr u tã‘at R // nâşir-i medĤ-i âl ü ümmet Ü // nâşir-i: nâyil-i E

266. Sadece Ü’de var.

267. Ol vaşf ile ıl hemîşe güyâ: ıl vaşf-ı şahâba ile güyâ Ü // hemîşe: maħalle R

* “Yeryüzünde emri kabul edilen adaletli padişah hazretlerine övgü”

Başlık: MEDĤ-İ ÂN PÂDŞÂH-I KİŞVER-İ DÂD / Kİ Zİ-Û YÂFT TAĤT-I ‘ADL MURÂD Ü

268 ve 269. beyitler Ü’de yok.

269. ide kilki: kilküñ ide R

- 270 Hâmî-i şerî' at-i Muḥammed
Sulṭân-ı muẓaffer ü mü'eyyed
- L 15a 271 Eyvân-ı şerî' atün ' imâdı
Evreng-i ' adâletün murâdı
- 272 Hırşîd-i münîr-i çerḥ-i nüh ṭâḳ
Muṭlaḳ melikü'l-mülük-i âfâḳ
- 273 Hâmî-i ṭarîḳ-i dîn ü îmân
Mâḥî-i zâlâm-ı zulm u ' udvân
- 274 Dârâ-yı vücûd u dâver-i cûd
Maḳşûd-ı cihân cihân-ı maḳşûd
- Ü 10b 275 Rezzâḳ degül cihân-ı erzâḳ
Serdâr-ı serîr-i dâr-ı âfâḳ
- 276 Dest-i keremi zâmân-ı rûzî
' Âlem aña mîhmân-ı rûzî
- E 14b 277 ' Âlî-nazar u mürüvvet-âyin
Ḥaḳ-perver ü ḥaḳ-şinâs u ḥaḳ-bîn
- 278 Nîgû-siyer ü sûtûde-ḥaşlet
Rûşen-güher ü ḥuceste-himmet
- R 16b 279 Menşûr-ı hünerde nâmı tuḡrâ
İḳlîm-i suḥanda ḳadri bâlâ
- 280 Şâḥîb-vüzerâ-yı re'y ü tedbîr
Ḥaḳan-ı ' Arab şeh-i cihân-gîr
- 281 Tîḡından olup durur hirâsân
Rûm u Ḥabeş ü Yemen Ḥorâsân

---

270. mü'eyyed: mü'ebbed E

273: Revnaḳ-dih-i dîn emîn-i millet / Hâmî-i ṭarîḳat ü şerî' at Ü //

276. Ü'de yok.

277. ' Âlî-nazar u: ' Âlî-nazar R // Ḥaḳ-perver ü: Ḥaḳ-perver R

278. Nîgû-siyer ü: Nîgû-siyer R // Rûşen-güher ü: Rûşen-güher R // ḥuceste-himmet: ḥuceste-sîret Ü

280. re'y ü: re'y-i R

281. Yemen: Yemen ü E

- 282 Menşür-ı Celâli üzre müşbet
Tuğrâ-yı zafer-nümâ-yı nuşret
- 283 Dîn ile diyânet ile mümtâz
İnşâf ile ‘adl ile ser-efrâz
- 284 Yeryüzine sâye-i İlâhî
Şâhân-ı zamânenüñ penâhı
- 285 Seyyâre-ğaşem sipihr-rif’ at
Encüm-ğıdem âftâb-şöhret
- L 15b 286 Olmaz dağı böyle şâh-ı ‘âlem
Dünyâsı kavî vü dîni muhkem
- 287 Emrine kamu cihân olup râm
Zıll-ı kereminde kıldı ârâm
- 288 Hakkâ ki şeh-i serî-i devlet
Hâkan-ı diyâr-ı qadr ü şevket
- 289 Şâhân-ı diyâr-ı rub’-ı meskûn
Hâk-i deri olmağıla memnûn
- 290 Hükmine olup durur müsellemler
Saqlâb u Frenk ü Türk ü Deylem
- 291 Ya’ nî melikü’l-mülûk-i devrân
Sulţân Murâd bin Selîm Han
- 292 Halka olalı mehâbeti fâş
Bağrında çıkardı Sürh-ser baş
- 293 Şalup elem âteşine cânın
Cânsuz qodılar alup revânın

---

285. Encüm-ğıdem: Encüm qadem L, R

286. Olmaz: Yoğdur Ü

287: Şâhân-ı cihân aña olup râm / Zıllında qamusı kıldı ârâm Ü

288. Sadece Ü’de var.

289. Ü’de yok.

290. Türk ü: Türk E, R

291. melikü’l-mülûk-i: ki şeh-i mülûk-i Ü

- 294 Faḥr idi mülük-i kāfiristān
Bāğında eger ki olsalar bān
- 295 Żabt eyledi cümle Rūm Rūs'ı
Feth itdi ılā' -i Engurūs'ı
- R 17a 296 utdı yed-i ahrı mülk-i Çin'i
'Adl ile pür itdi dehr içini
- 297 Devrinde cihānda zev dāyim
'Ahdinde fesād u fitne nāyim
- E 15a,
Ü 11a 298 İnşāf ile 'adle şöyle sā'ı
Gürk oldu gürüh-ı mīşe rā'ı
- 299 İtdi zu' efāyı ol adar çir
Oldı şaf-ı mür şire zencir
- 300 Tihūya 'uāb enis ü dem-sāz
Bāziçe ider kebüter ü bāz
- 301 Ser-pençe-i çerğ-i bī-emānī
Murğ-ābi bilür öz āşiyānı
- 302 Nīlūfer-i zerd bī-bahāne
Her şeb meges-i aire hāne
- 303 İlhāma mekān dil-i müniri
Kān-ı güher-i suan-żamiri
- 304 Dīvānına mihr ü māh-ı seyyār
Güyā iki şemsedür ki zer-kār
- L 16a 305 İnżār-ı şerifi kīmyādur
Zıllu'llah u şeş-per-i hümādur

---

294. Sadece Ü'de var.

295. Ü'de yok.

296. ahrı: mühri E, abtı Ü

297. fesād u: fesād R

299. zencir: rencir R

302. Sadece Ü'de var.

304. Sadece Ü'de var.

305. Zıllullāh u: zıllullāh-ı: E, R

- 306 İtse eli gölgesini ihsân
Bir bendesin ide Mısr'a sulţân
- 307 Bu Cem-şıfatuñ göreydi dādın
Cemşid unıdurdı kendü adın
- 308 Olsaydı eger piyâledârı
Bezminde yaḥod nevâle-ḡârı
- 309 Üslüb-ı ri-yâsetinde kisrî
Cebr eyler idi anuñla Kisrî
- Ü 11b 310 ‘Arz itse cemâl-i ‘âlem-ârâ
Dârâtına reşk iderdi Dârâ
- 311 Râzî idi olsa sâyesinde
Ḥusrev ḡapu ḡulı pâyesinde
- 312 ‘Osmâniler içre şâh-ı ‘âdil
Oldı on ikinci zât-ı kâmil
- R 17b 313 Anuñla mükemmel oldı iḡbâl
On iki meh ile nitekim sâl
- 314 Anlar ki bu dürre dürc olupdur
Güyâ ki on iki burc olupdur
- 315 Luṭfın gören anlaruñ enâma
Beñzetdi düvâz deh imâma
- 316 ‘Adl ile cihânda dâstândur
Ḥaḡḡâ ki bu mehdi-i zamândur
- 317 Olmış kefi lücce ceybi ma‘den
Şunılmış aña seḡâ Ḥudâ’dan

---

307. kendü: kendi R

308 ve 309. beyitler Ü’de yok.

312. şâh-ı ‘âdil: ferd-i kâmil Ü // zât-ı kâmil: şâh-ı ‘âdil R, Ü

313. Anuñla: Zâtiyla Ü // meh ile nitekim: meh-i ‘aṭıyye kim E, R

315. Luṭfın: Luṭfuñ E

316. Ḥaḡḡâ ki: Dirsem n’ola Ü

317. Sadece Ü’de var.

- 318 Faqr ehline eylese nişârı
Güyâ ki şecer döker bahârı
- 319 Bir naḥl durur vücûdı güyâ
İtmiş yed-i kudret anı peydâ
- E 15b 320 Virdi bu cihâna tâze revnaḫ
‘Ömrini ziyâde eylesün Ḥaḫ
- L 16b 321 Şâhân dem-i luṭfi ile zinde
Şâdân hüner ehli sâyesinde
- 322 Olmağıla zât-ı pâki kâmil
Eşrâfa kemâli ile mâyil
- Ü 12a 323 İtdi niçe kâmilüñ hemânâ
Ednâ hüner ile ḫadriñ a‘lâ
- 324 Luṭf eylemege arar bahâne
Mânendi gelür mi bu cihâna
- 325 Ḥayru’l-ḫalef-i nijâd-ı ‘Oşmân
Olduğına müttefiḫdur ezhân
- 326 Bu pâdşeh-i bülend-himmet
Şâdân ola tâ dem-i ḫıyâmet
- 327 Maḫşûdum odur şeb ü seḫergâh
Maḫşûdlarını virsün Allâh
- 328 Eṭnâb-ı ḫıyâm-ı baḫt-ı mes‘ûd
Gün günden ola hemişe memdûd
- R 18a 329 Hem devleti ber-devâm u sermed
Hem ‘ömr-i şerîfi ḫâric ez-ḫad
- 330 ‘Ömri günini ziyâde eyle
Ḫadri güneşin ziyâda eyle

---

323. Ednâ: Anı R

324. Mânendi gelür mi: Mânendi mi geldi Ü

327. Maḫşûdum odur: Maḫşûd-ı murâd R // şeb ü: şeb R

329. devâm u: devâm-ı R

330. güneşin: güneşin E, günini Ü

- 331 Yâ Rabb vücûdın eyle dâyim
Tâ kim ola nüh sipihr kıyım
- 332 Aşhâb-ı kemâle mesned olsun
Erbâb-ı recâya maqşad olsun
- 333 Yâ Rab aña ittibâ' ı kııl farz
Tâ kim ola müstevî bu heft arz
- 334 Her kes kapusunda kâm bulsun
Hep halk aña ilticâda olsun
- 335 Yâ Rab meh ü sâlin eyle bî-ħad
Tâ kim ola mâh ü sâl mümted
- L 17a 336 Devletle bu pādşâh-ı İslâm
Olsun sened-i umûr u aħkâm
- Ü 12b SEBEB-İ NAZM KERDEN İN KİŞŞA*
Kİ EZ-U YÂBED EHL-İ DİL HİŞŞE
- 337 Bir dem ki yüzi gülüp bahâruñ
Var idi sürürü rûzgâruñ
- E 16a 338 Hem-şavt idi belbeyley bülbül
Gül ruħları olmış idi gül gül
- 339 Oldı nem-i ebr-i nev-bahârî
Şahn-ı çemenüñ güher-nişârı
- 340 Dökdi şadef-i sipihr yer yer
Râh-ı gül-i bâğa dürr ü güher
- 341 Olmışdı şükûfe şöyle ħandân
Ağzında görünürdi dendân

---

335. mâh ü sâl: mâh ü sâli E // sâl ü mâh R

336. umûr u: umûr-ı R

* “Bu hikâye, gönül ehli kimseler ondan hisse alsınlar diye nazm edilmiştir.”

Başlık: SEBEB-İ NAZM KERDEN-İ İN EFSÂNE / DER-ĠAM U ‘AŞK U ĠÂL-İ CÂNÂNE Ü // İN:
ÂN R

339 ve 340. beyitler Ü’de yok. // çemenüñ: çemeni R

340. Râh-ı gül-i bâğa dürr ü güher: Râh-ı gül ayağına güherler R

341. şöyle: böyle E // görünür idi: zühür iderdi Ü

- 342 Bir aḥker-i al reng olup gül
Ḥâkistere dönmiş idi bülbül
- R 18b 343 Olmuşdı külâh-ı zerle nergis
Bezm-i çemene emîr-i meclis
- 344 Gül deffine berg olup celâcil
Pür-vecd ü semâ' idi 'anâdil
- 345 Ğâyetde güzellenüp şanavber
İtmişdi ta'alluḡ añâ diller
- 346 Ebr ile ruḡ-ı çemen mücellâ
Ḥızr Âb-ı Ḥayât'a irdi gūyâ
- 347 Şeb-nem meyini idüp tenâvül
Ğâyetde açıldı rûy-ı sünbül
- 348 Rûyı açılup benefşezâruñ
Gömgök otı idi nev-bahâruñ
- 349 Bâğ oldu 'arûs-ı meh-şemâyil
Ṭaḡdı gül ü lâleden ḥamâyil
- 350 Her cûyda sâye-i gül-i ter
Âyînede 'aks-i rûy-ı dil-ber
- L 17b 351 Çün kâkül-i müşk-sâ-yı ḥübân
Olmışdı nesîm-i 'anber-efşân
- 352 Ṭarḡ oldu bisâṭ gūşe gūşe
Şâh-ı gül oturdı 'ayş u nūşa
- Ü 13a 353 Ḥüsñ ehli gelürdi gülsitâna
Olurdu çemen nigâr-ḥâne

342-344 arası beyitler Ü'de yok.

343. çemene emîr-i: çemen içre mîr-i R

344. celâcil: ḥalâcil R

347. Sadece Ü'de var.

348. Rûyı açılup: Açıldı yüzi Ü // idi: oldu Ü

349. Ü'de yok.

353. Ḥüsñ ehli: Ḥübân ki Ü

- 354 Beñzerdi şafāda her şükūfe
Nazmumdaki ‘ anberin ħurūfa
- 355 Erbāb-1 şafā idüp temāşā
Gül gibi iderdi geşt-i şahrā
- 356 Tölmışdı şükūfe bāğ-1 ‘ ālem
Olmışdı zamāne şād u ħurrem
- 357 Mānend-i nihāl-i şahn-1 gülzār
Tab‘ um pür idi bahār-1 eş‘ār
- E 16b 358 İrdi nefehāt-1 şubĥ-1 ‘ irfān
Zihnumde niçe gül oldu ħandān
- R 19a 359 Ceff olmuş idi sevād-1 ħāme
Çıkmışdı beyāza ‘ Aşk-nāme
- 360 Cehd itmiş idüm leyāl ü eşhār
Ol dürce idince derc-i eşhār
- 361 Taĥķiķ kılup me’āl-i ‘ aşķı
Nazm itmiş idüm Le’āl-i ‘ aşķ’ı
- 362 İdüp nazār ol kitāba yārān
Taĥsīn güherin kılurdi iĥsān
- 363 Çün zāde-i tab‘ -1 zādehu’llāh
Her vech ile buldı rif‘ at ü cāh
- 364 Yārān-1 şafānuñ āferīni
Fetĥ itdi derīçe-i yaķīni
- 365 Deryā-yı muĥīṭveş idüp cūş
Cām-1 mey-i şevķi eyledüm nūş

---

355. Erbāb-1: Yārān-1 Ü

356. şād u: bāğ-1 R

357. Mānend-i: Gūyā ki Ü

358. nefehāt-1: nesemāt-1 Ü

360. leyāl ü: leyāl-i R // eşhār: seĥāb R, süĥĥār Ü

361. me’āl-i: a‘ māl-i E

363. rif‘ at ü: rif‘ at-i R

364. Fetĥ itdi derīçe-i yaķīni: Açdı baña dīde-i yaķīni Ü

365. şevķi: şevķ R

- L 18a 366 Râz-ı dil ü cānı keşf idüp şevk
Nazm itmege kıldı nüktelev sevķ
- 367 Bu zevķ ile kilik-i hūb-tahrīr
Dīvāne olup sürürdi zencir
- Ü 13b 368 Efkāruma sebķ iderdi elhāz
Biri birine girerdi elfāz
- 369 Saṭr-ı suḥanı çeküp ḳatāra
Zabṭına ḳalem iderdi çāre
- 370 Hıdmetde devāt olup ‘araḳ-rīz
Gördüm ki ḳalem fesāne-engīz
- 371 Söz mülkini istedüm ser-ā-pā
Şemşir ḳalemle idem iḥyā
- 372 Nazm ola bu ḳıṣṣa-i pūr-efsūn
İdem şu‘arā-yı dehri meftūn
- 373 Mażmūnı menaşsa-i me‘ānī
Meknūnı mübeşşer-i emānī
- R 19b 374 Mevzū‘ı daḳāyık-ı ḳaḳāyık
Mefhūmı taḳayyülāt-ı rāyık
- 375 Fikr-i dil-i şāhib-i Şebistān
Fettāhi-i ‘ārif ü suḥan-dān
- 376 Şüretde ḳaḳıḳat idüp idā‘
Evvel bu kitābı ḳılmıṣ ibdā‘
- E 17a 377 Mebde’ ṭabaḳātın idüp inşā
Yazmıṣ be-ṭarīḳ-i remz ü imā
- 378 Her şafḫası ḫacle-i ‘arāyis
Her saṭrı mecelle-i nefāyis

---

366. Râz-ı dil ü cānı: Esrâr-ı derūnı Ü

368. Efkāruma: Efkāra E, R // sebķ: yasaḳ R

370. devāt: revān E, R

372. İdem: İtdüm R

373. Mażmūnı: Her rezmi Ü // Meknūnı: Her saṭrı Ü

374. daḳāyık-ı: daḳāyık u E, R // rāyık: lāyık R

375. Fettāhi-i ‘ārif ü suḥan-dān: Ma‘şūḳa-i bıkır-i ehl-i ‘irfān Ü // Fettāhi-i: Fettāhi vü R // ‘ārif ü: ‘ārif-i R

376. idā‘: ibdā‘ R // ḳılmıṣ: itmıṣ R

- 379 Pîrāye-i nüṣṣa-i feẕāyil
Ser-māye-i zümre-i efāzil
- 380 İdüp bu ‘arūsı ṣoñra manẕūr
Kılmış iki kimse bezl-i maḳdūr
- L 18b 381 Müstağraḳ-ı raḥmet-i İlähî
Baḥreyn-i ſigerf ü bî-tenāhî
- 382 ‘Ālî-nazarân-ı ḥıṭṭa-i Rûm
Āhî ile Lâmi‘î-i merḥûm
- Ü 14a 383 Feth itdi ḥazāyin-i ‘ulûmı
Geydürdi aña libās-ı Rûm’ı
- 384 Her yiri laṭîf ü bî-bahāne
Ḥüsn ile ser-âmed-i zamāne
- 385 İnşâ-yı bedî‘ u dil-sitānî
Meclâ-yı ‘arāyis-i me‘ānî
- 386 Her birisi tâ dem-i kıyâmet
Olmış sebeb-i du‘â-yı raḥmet
- 387 Anlar bu ‘arūsı bî-tevaḳḳuf
İtdiler egerçi kim taşarruf
- 388 Naẓm olmaduğı kıılır delâlet
Olmamış izâle-i bekâret
- R 20a 389 Ger süfte olaydı ol dūr-i pāk
Naẓm olunur idi cüst ü çālāk

---

379. Ü’de mısralar takdim-tehirli.

380. ‘arūsı: kitabı Ü

381. ſigerf ü: ſigerf-i R

384. yeri: biri R // laṭîf ü: laṭîf-i R // Ḥüsn ile ser-âmed-i zamāne: Efsün durur degül fesâne Ü

386. dem-i der-i R // Olmuş: olur Ü

387: Anlar bu ‘arūsı zînet itdi / Ammâ yine ki bıkır ḳodı gitdi Ü

388. kıılır: ḳalır R

389. pāk: nâb Ü // Naẓm olunur idi cüst ü çālāk: Naẓm itmek olmaz idi aḥbâb Ü // Naẓm olunur idi:
Manẕûm olunurdu R

- 390 Vâlî çü o bikre oldı şevher
Nazm itdi mişâl-i 'ıkd-ı gevher
- 391 Her nüktesin intihâl kıldı
Esrârına intikâl kıldı
- 392 Çün nazm-ı şahâyif-i belâgat
Beyne'sş-şu' arâ olındı kısmet
- 393 Bu kışşa ki nazm-ı Hüsni ü Dil'dür
Ser-mâye-i 'aql u cân u dildür
- 394 Olmışdı meger ki bahş-ı gâyib
Virildi aña çün oldı râgıb
- 395 İtmekde o hûbı ya' ni tezyîn
Vâlî idi nâzım-ı nuhustîn
- 396 Üstâd-ı suhan-ver-i Nişâbür
Nazm itmiş egerçi lîk mestür
- E 17b,
L 19a 397 Âhî anı gerçi itmiş inşâ
Hem nâkış u hem nüfüfte-ma' nâ
- 398 Kılmış sülüşânın ancağ itmâm
Olmamış aña müyesser encâm
- 399 Rûy-ı suhanı degül güşâde
Âsân degül itmek istifâde
- 400 Güftârum anuñla bir degüldür
Zîrâ şebe ile bir degül dür

---

390. çü: çün Ü // itdi mişâl-i: eyledi şanki Ü

391: Hâll oldı 'uğûdı baña bildüm / Her nüktesin intihâl kıldum Ü // nüktesin: nüktesin E // intihâl kıldı:
intihâl itdi R // intikâl kıldı: intikâl itdi R

393. Ü'de yok. // kışşa ki: kışşa-i R

394: Bu kışşa konıldı bahş-ı gâyib / Şunıldı baña olunca râgıb Ü // bahş-ı: nağş-ı R // çün: çü R

395. ya' ni: na' ti L, Ü

396. Sadece Ü'de var.

397 ve 398. beyitler Ü'de yok.

399. Âsân degül itmek: Olmaz Şarâz andan Ü

400. şebe: hâzef R, Ü

- 401 El-ḥaḳ bu kitāb-ı bī-bahāne
Efsūn durur degül fesāne
- Ü 14b 402 Ger siḥr dir isem aña ḥaḳdur
Taḥsīn-i belīğa mā-şadaḳdur
- 403 Ma‘ nāları cümle bīkr olupdur
Nev-bāve-i bāğ-ı fīkr olupdur
- 404 Bu baḥrde söz dimek degül sehl
Ben söylemesem daḥı bilür ehl
- R 20b 405 Her beyt-i laṭīfi oldı gūyā
Kāşāne-i fīkr-i bīkr-i ma‘ nā
- 406 Üstād çü ‘ayb beyt-i şī‘ri
Fehm itmeye diye *leyte şī‘ri**
- 407 Evrāk-ı sipihre ḥāme-i tīr
Lāyīḳdur ide bu nazmı taḥrīr
- 408 Eṭrāfa çeküp şihāb cedvel
Şī‘ rāyı ide bu şī‘r için ḥal
- 409 Üslūb-ı suḥanda bu nizāmı
Kesb eylememiş durur Nizāmī
- 410 Efsāne-i siḥr-senc-i Ḥusrev
Olursa revā bu nazma pey-rev
- 411 Dest-i hünerüm girer mi rence
Urmaḳda o Penc Genc’e pençe
- L 19b 412 İçdi ṭolusımı baña Cāmī
Mest itse sözüm n’ola enāmı

---

402. dir isem: dinilse R // aña: buña R

404. söylemesem: söylemeyem R

405. fīkr-i: fīkr ü R

* *leyte şī‘ri*: O şiiiri keşke ben yazsaydım.

409. durur: daḥı R // E’de bu mısraın yan tarafına “şā‘ir-i meşhūr” ibaresi yazılmış.

411. girer mi: girer E

- 413 Kilkümle urılsa nazma bünyād
Olmaz kelimāt-ı Hâtifî yād
- 414 Nazmumda göreydi bu şafâyı
Almazdı ele qalem Nevâyi
- 415 Güş itse bu nazmı çün le 'âlî
Hep lâl ola mekteb-i Ğazâlî
- E 18a 416 Sihr-i suhanum helâl olupdur
İnkârı anuñ vebâl olupdur
- Ü 15a 417 Ey dil gel inende olma leffâf
Söz qadrini bilür ehl-i inşâf
- 418 Qanda ola şive-i Nizâmî
Maqdûr-ı beşer degül kelâmı
- 419 Mülk-i suhanuñ emiridür ol
Ehl-i hünerüñ zahiridür ol
- R 21a 420 Güftârını tutdılar müselleme
Mecmû' -ı suhan-verân-ı 'âlem
- 421 Hürşid-i kelâm Mîr-i Dehlev
Besdür baña virse zerre pertev
- 422 Güftâr-ı Nizâmî'ye virüp zeyn
Oldılar ikisi şâni işneyn
- 423 Enfâs-ı hayât-bahş-ı Câmî
Âfâkı pür eyledi tamâmı
- 424 Tarz-ı suhanı ol eyledi hatm
Üstâdlar urdı nazmına hatm
- 425 Tûfî-i suhandur ol hüner-bin
Âyine Nevâyi-i nev-âyin

---

413. kilkümle: Gelmekle R

414. ele qalem: qalem ele E

415. E'de yok. // nazmı: nazm R // çün: hün R

421. E'de bu mısraın yan tarafına "şâ'ir-i meşhûr" ibaresi yazılmış.

425. Ü'de yok.

- 426 Ben pey-rev-i şî' r-i Hâtifî'yem
Esrâr-ı kelâm-ı Kâşifî'yem
- L 20a 427 Ağıdı baña nazm-ı pāk ey dil
Alçaqlara olur āb māyil
- 428 Bu nazm-ı revānum oldu gūyā
Şoñında nefāyisūñ çü ħalvā
- 429 Biz gevher-i nazmı şoñra deldük
Bezm-i hüner āĥirine geldük
- 430 Meclisde ayağa olsa hem-dest
Kim şoñra gelür olur ħatı mest
- 431 Evvelde içildi cām-ı inşā
Ķaldı baña cümle dürd-i şahbā
- 432 Ol dürdden itdi ħab' -ı pür-cüş
Bir ħüb ' araq ki ideler nüş
- Ü 15b 433 Yokdur dime nazmum içre ħālet
Keyfi ' araqñ çün olur āfet
- 434 Bu nazm ki intizām buldı
El-ħaq ' araq-ı cebinüm oldu
- E 18b,
R 21b 435 Her laħza budur murād u maħşūd
Ĥayru'l-ħalef ide anı Ma' būd
- ZİKR-İ EVŞĀF-I KİLK-İ MÜŞKİN-DEM*
Kİ MU' AĤĤAR ŞODEST EZ-U ' ĀLEM
- 436 Ey kilk-i suħan-ver ü suħan-sāz
Ol şafħa-i dilde nükte-perdāz

---

427. Alçaqlara olur āb māyil: Alçaqda olur āb-ı māyil R

428. Ü'de yok. Şoñında: Şavmuñda R

430. ayağa olsa hem-dest: çün ola cāma dest Ü

431. Evvelde: Evvelden Ü

433. nazmum içrebu suħanda Ü // çün: çü R

* "Ālemin kokusunu kendisinden aldığı misk kokulu kalemin niteliklerinin anlatılması"

Başlık: ŞİFAT-I ĤĀME-İ SÜĤAN-PERVER / ŞĀHSĀR-I NİĤĀL-İ ' İLM Ü HÜNER Ü

- 437 Ey vâsıta-i beyân u taqrîr
Kıl nağme-i nazmum ile taqrîr
- 438 Dirdüm saña ben nihâl-i nev-ber
Beş barmaq olaydı ger ber-â-ber
- 439 Ey şem' -i furûz-ı bezm-i hikmet
Ey meş' ale-sûz-ı şâm-ı fikret
- 440 Bir vech ile nazma vir nizâmı
Reşk eyleye Gence'den Nizâmî
- L 20b 441 Ey lahlağa-sâ-yı bağ-ı ' irfân
Ey guşsa-zidâ-yı tab' -ı yârân
- 442 Olmuşdur özün ' aşâ-yı Mûsâ
İ' câzda ' aczün itme peydâ
- 443 Ey nâfe-güşâ-yı mülk-i iz' ân
Efsâne-serâ-yı bezm-i devrân
- 444 İ' câz-nümâlık ile rûşen
Engüş-t-i nebî şebîhisin sen
- 445 Ey vâsıta-i beyân-ı ma' nâ
Ey vâsıta-i ' ibâret-ârâ
- 446 Gören seni cebr içinde pinhân
Şanur qarañuda âb-ı hayvân
- 447 Ey kufl-güşâ-yı genc-i ma' nâ
Efsün-ger-i sihr-senc-i ma' nâ
- Ü 16a 448 Gel hayr ile baña ter-zebân ol
Nazmumla haberde tercemân ol

---

437. beyân u: beyân-ı R

439. meş' ale-sûz-ı: şu' le-i sûz-ı R

441. yârân: iz' ân R

443. iz' ân: ' irfân Ü

446. Gören seni cebr içinde: Şabri çinde görince seni R // Şanur: Şandum R

448. hayr: cebr Ü

- R 22a 449 Hâkķā ki bu baħr-i dil-güşāda
Āsān degül eylemek ifāde
- 450 Bu baħr ile meşnevi-i fāħir
Az nazm olinupdur evvel āħir
- 451 Tertibi ‘ale’l-ħuşuş maħşuş
Terkibi sebük esāsı menşuş
- 452 Her beyti ki şu gibi revāndur
Rūħu’l-ķudūs aña tercemāndur
- 453 Mu‘tād degül ki tıfl-kirdār
Ĥāyideye meylüm ola her bār
- 454 Her lafz ki şebt olındı bi-reyb
Feyz itdi Ĥarir-i Ĥāme-i ġayb
- 455 El şunmadum il sözine ġüstāħ
Bir dürre yaraşmaz iki sūrāħ
- E 19a 456 Bu māyide kim ġidā-yı cāndur
İn‘ām-ı cihān-ı cāvidāndur
- L 21a 457 Ser-māye-i merdüm-i başardur
Dībāce-i defter-i hünerdür
- 458 Mir‘āt-ı suħan dinilse nāmum
Bürhān ola şafvet-i kelāmum
- 459 Zihnüme ķamu me‘āni melħūz
Ĥüyā ki dil oldı levħ-i maħfūz
- 460 Bu maħz-ı ‘atā-yı Zi’l-minen’dür
Āyine-i tūti-i suħandur
- 461 Nev-bāve-i mīve-i feşāħat
Pirāye-i şīve-i belāġat

---

450. Sadece Ü’de var.

456. İn‘ām-ı cihān-ı: İn‘ām-ı cihāna R

457. Dībāce-i Pirāye-i Ü

460-462 arası beyitler Ü’de yok.

- 462 Nâ-süfte le'âl sihr-i efsûn
Nev-güfte maqâl bikr-i mazmûn
- 463 Her lafza ki nazm olındı el-ḥaḳ
İlhâm ile olmışam muvaffaḳ
- 464 Ehl-i suḥan içre urmazın lâf
Şâ'irde gerekdür ola inşâf
- R 22b,
Ü 16b 465 Oldıysa sözüüm ne deñlü hem-vâr
Söz dime de aña daḫı söz var
- 466 Bu nazm için dimem ki söz yoḳ
Sehv itmişem anda az eger çok
- 467 Her bir suḥanuñ qararı vardur
Vezn eyleyecek 'ayarı vardur
- 468 Dībāveş olınmaz ise bāzār
Kırbāsa da bulınur ḥarīdār
- 469 Ḥālī olur şanma şadr-ı nazmı
Lā-büd bilür ehli ḳadr-i nazmı
- 470 Dirler suḥan ehline ḳaçarmış
Elbette ḳanatlanur uçarmış
- 471 Ḳalmaz suḥan-ı bülend-miḳdār
Bir ehle irişür āḫir-i kār
- L 21b 472 Müşkil bu gelür derûna ammā
Biñ cehd ile bir söz ola inşâ
- 473 Daḫl eyler aña ḥasûd-ı nâ-dân
Tâ kim vire nazm-ı pāke noḳşân

---

465. daḫı: gerçi Ü

466: Sehv itdügüm anda bilürin çok / Nazmum göricek dimeñ ki söz yoḳ Ü

469. olur: ola Ü // ehli ḳadr-i: ehli-i ḳadr R

470. ḳanatlanur: ḳanadlanur E

472. ola: olsa Ü

473. R'de yok.

- 474 Çün mīveden ola desti kūtāh
Bir kaç taş atar nihāle bī-rāh
- E 19b 475 İtmez sözi nazm-ı pāki menfūr
Fehm itmeyene ne dirse ma' zūr
- 476 Gencīne degül hemīşe bī-mār
Yoğdur gül-i ter ki ola bī-hār
- 477 Seg māhı görüp ulursa nālān
Nūrına anuñ gelür mi noğşān
- 478 Düşmen n'ola ta' nı kılsa pīşe
Halvāya üşer meges hemīşe
- 479 İtdükçe nebī kerāmet izhār
Eylerdi ' adū ziyāde inkār
- Ü 17a 480 Kādrin hele bilür ehl-i inşāf
Atmaz güheri yabāna şarrāf
- R 23a 481 Anlar ki ḥarīf-i āşinādur
Bu dürri bilür girān-bahādur
- 482 Bārī'den irüp eger ' ināyet
Yārān-ı şafā iderse himmet
- 483 Olursa ne ğam *bizā' atin müzcāt**
İdem eşer-i kemāli işbāt
- 484 Himmetle irer murāda her kes
Bir zerresi baña himmetüñ bes
- 485 Vālī niçe bir taşalluf itdüñ
Bī-hūde yere ta' arruf itdüñ

---

474. desti: dest R // nihāle bī-rāh: nihāl-i bī-rāh Ü // bī-rāh: ez-rāh E, pür āh R

478. ta' nı: ta' n R

481. ḥarīf-i: zarīf-i E

482. Ü'de yok.

* *bizā' atin müzcāt* Değersiz bir sermaye. Yûsuf sûresi 88. âyetten iktibas.

483.a mısraının vezni bozuk. bizā' atin: bizā' atin R

- 486 Mağşūd ne ise eyle taqrîr
Gün gice gider nedür bu te'ḥîr
- L 22a 487 Olsun yine ḥāme kışsa-perdāz
Kıl nağme-i nazm ile ser-āgāz
- HEM-DEMÎ K'ÂN ENÎS-İ CÂN U DİLEST*
DEFTER-İ NAZM-I 'AŞK-I HÜSN Ü DİLEST
- 488 Münşî-i şaḥâyif-i maḥabbet
Rāvî-i leṭâyif-i meveddet
- 489 Ḥ'ânende-i şafḥa-i me'ânî
Güyende-i bezm-i nükte-dānî
- 490 Cüyâ-yı cevāhir-i ḥikāyet
Dānâ-yı nevādir-i rivāyet
- 491 Mecnū' a idüp kitāb-ı 'aşkı
Bu vech ile yazdı bāb-ı 'aşkı
- 492 Kim var idi bir şeh-i mu'azzam
'İlm ile dirāyet ile mu'lem
- E 20a 493 Ḳabzında basîṭ-i deşt ü hāmūn
Zabṭında mülūk-i rub'-ı meskūn
- Ü 17b 494 Fermānına rām ḥalk-ı 'ālem
Ḥükmine kamu cihān müsellem
- R 23b 495 Olmuşdı memālikūn penāhı
Yūnān'da idi ḳarārgāhı

* "Cân ve gönül yakınlığı demek olan dostluğun, Hüsn ve Dil'in aşkının nazm edildiği defter"
Başlık: MAṬLA 'I DĀSTĀN-I ḤÜSN Ü DİLEST / Kİ BE-ESRĀR-I 'AŞK MÜŞTEMİLEST R // BED'-
İ NAZM-I KİTĀB-I ḤÜSN Ü DİLEST / BER-ṬARĪḲĪ Kİ NUŞĀ-I MÜŞTEMİLEST Ü

488. Ü'de yok.

489. Ḥ'ânende-i şafḥa-i Cüyende-i zübde-i Ü

490. Cüyâ-yı: Ḥakkāk-i Ü

491. idüp: kırup Ü

493. basîṭ-i: cemî'-i Ü // deşt ü: deşt-i R // mülūk: tamām Ü

494. ḥalk-ı: ḥalk u E

495: Me'mûrî basîṭ-i çār erkân / Eyvān-ı serîri şeh-i Yūnān Ü // memālikūn: memālik E

- 496 Mağdūr idi her merāmı anuñ
 ‘Aql idi sūtūde nāmı anuñ
- 497 Devrinde zamāne şād u mesrūr
 ‘Adl ile cihān içinde meşhūr
- 498 Ma‘ mūr idi zātı ile ‘ālem
 Şād idi hayātı ile ādem
- 499 ‘Ahdinde yoğıdı bir perişān
 Gülşende meger ki verd-i handān
- 500 Pīrāye-i dehr idi vücūdı
 Mevcūd idi her maḥalde cūdı
- L 22b 501 Her vech ile gerçi şāh-ı ‘ādil
 Olmışdı maḳāşıdına vāşıl
- 502 İtmişdi güher hazīnesin pür
 Dürcinde velī yoğıdı bir dūr
- 503 Olmışdı o taht-ı çerḫ-mānend
 Muhtāc-ı meh-i ‘izār-ı ferzend
- 504 Düşdi varaḫ-ı bahār-ı ‘ömri
 Ber virmedi şāhsār-ı ‘ömri
- 505 Şāhen-şeh olup bu emre sâ‘î
 İhlāş ile olmuş idi dâ‘î
- 506 Dervişlere virüp diremler
 Kıldı bu ümīde çok keremler
- 507 Āḫir virüp ol murādı Ma‘ būd
 Ber virdi nihāl-i bāğ-ı maḳşūd
- 508 Bānūsı ki aña Nefs idi nām
 Çün müddet-i ḥamli itdi tamām

---

496. merāmı: murādı R // nāmı: adı R

503. Dürcinde velī yoğıdı bir dūr: Lākin şadefinde yoğıdı dūr Ü

508. itdi: kıldı Ü

- Ü 18a 509 Bir hûb püser cihâna geldi
Bir gül yine gülsitâna geldi
- R 24a 510 Gün gibi toğup çün oldu zâhir
Âfâkı pür itdi nûr-ı zâhir
- 511 Çün naḥ' -ı vücûda geldi ol şâh
Gören kişi didi zâdehu'llâh
- E 20b 512 Nev-reste mişâl-i verd-i hândân
Gül gibi degül hezâr çendân
- 513 Bustân-ı şafâda naḥl-i pür-zeyn
A' yân nazarında *ḳurretü'l-'ayn**
- 514 Lü'lü'-i laṭîf-i kân-ı imkân
Nev-bâve-i bâğ-ı çâr erkân
- 515 Gerdûn zen-i dehre kıldı taḥsîn
Kim toğdı bu mâh gözün aydın
- L 23a 516 Şâd oldu derûn-ı halk-ı dünyâ
Açıldı gül-i dil-i eḥibbâ
- 517 Çün gördiler anda ferr-i şâmil
Adın ḳodı mâder ü peder Dil
- 518 Dâye ider idi vâyesin şehd
Ḥaḳḳında ḳılurdu rûz u şeb cehd
- 519 Şurbını ḳılurdu sükker-âmîz
Olsun diyü lebleri şeker-rîz
- 520 İtmişdi aña liḥâf gülden
Tâ kim ola sine şâf gülden

---

510. çün: çü R // zâhir: zâhir R

511. şâh: mâh R

* *ḳurretü'l-'ayn*: Göz bebeği. İbare, Kasas sûresi 9. âyette *ḳurretü 'ayn* şeklinde geçmektedir.

514. çâr erkân: çehâr erkân E, R

515. dehre: dehr R

517. anda ferr-i şâmil: loduğın muḳbil Ü // Adın: Nâmın Ü

518. ḳılurdu: ḳılardı E

519. Şurbını: Şîrîni Ü // ḳılurdu: ḳılardı E, iderdi Ü

- 521 Cānlar eridürdi terbiyetde
Tā kim ola cān gibi şıfatda
- 522 Ol māh çün oldu çār sāle
Ġonçe dehenine düşdi jāle
- 523 Aşhāb-ı kemāle tālib oldu
Erbāb-ı maķāle rāġıb oldu
- Ü 18b 524 Buldı aña ‘ Aķl bir hoş üstād
Tā cümle fūnūna ide irşād
- R 24b 525 Maḥfūzı rumūz-ı ‘ ilm-i naķlī
Mażbūtı künūz-ı fenn-i ‘ aķlī
- 526 Hıdmetde mucidd ü bī-bahāne
‘ İffetde ser-āmed-i zamāne
- 527 Ma‘ lūmı ķamu umūr-ı aḥkām
Olmış aña Hıss-i Müşterek nām
- 528 Kullarla o şāh-ı sūkkerīn-leb
Taḥsīl için itdi ‘ azm-i mekteb
- 529 El şundı çü levḥa-i beyāna
Barmaķ ķodı şafḥa-i cihāna
- 530 Geh kıldı özin me‘ āniye zarf
Evķātını naḥve itdi geh şarf
- E 21a,
L 23b 531 Mantıķda daḥı kelām kıldı
Fenn-i nazarı tamām kıldı
- 532 Mecnū‘ -ı fūnūna vāşıl oldu
Dānā-yı nigū-ḥaşāyil oldu

---

522. çün: çü R // oldu: irdi E

528. sūkkerīn-leb: şekkerīn-leb Ü

530. özin me‘ āniye: me‘ āniye özin Ü

531. Mantıķda daḥı: Mantıķda biraz Ü, Mantıķda da çün E // Fenn-i nazarı tamām kıldı: Anı daḥı bu kıyāsa bildi Ü

532. vāşıl oldu: oldu vāşıl Ü // Dānā-yı nigū-ḥaşāyil oldu: Kıldı özini edīb-i vāşıl Ü

- 533 Mefhûmı ri'yâzi vü ilâhî
Ma' lûmı rûsûm-ı pādşâhî
- 534 Şâyeste-i şadr-ı devlet oldı
Bir şâh-ı bülend-şöhret oldı
- 535 Hıaı yazsa eger o la' li yâkût
Hıaııatları iderdi mebhût
- 536 Kilkine muqâbil olsa bir hıaı
Nesh idüp iderdi anı münhıaı
- 537 Hıaııı anuñ oldı hıaıı-ı nâ-yâb
Şûlşin yazar ancak İbn-i Bevvâb
- 538 Öğrendi o şâh çekmeden renc
Bâzıçe-i nerd ü lu' b-ı şatıanc
- 539 Zâr idi elinde tahta-i nerd
İtmezdi teğallüb aña bir ferd
- R 25a 540 Kılmazdı muqâbele bir üstâd
Kapusını gözedürdi nerrâd
- Ü 19a 541 At sürse kaçan o şâh fi'l-hâl
Ruĥ qor ayağına baydağ-ı hâl
- 542 Çün hadd-i bulûğa vardı ol mâh
Virdi aña hüsni-bi-had Allâh
- 543 Yanında olurdu nür-ı meh güm
Dirdi güneşe ya toğ ya toğdum

---

533. Mefhûmı: Mefhûm-ı R // Ma' lûmı: Ma' lûmı R

534. Bir şâh-ı bülend-şöhret oldı: Dâna-yı nigû-haşâyil oldı R

535. la' li: la' l-i R

536. münhıaı: meshıaı R

537: Hıaııına ne deñlü virürse revnağ / Şûlşin yazar idi kâtib ancak Ü // E'de kenarda "hıaııat-ı meşhür"
ibaresi var.

538. lu' b-ı: lu' b u E // şatıanc: satıanc R

539. İtmezdi teğallüb: ğâlib gelimezdi Ü

540. Ü'de yok. // gözedürdi: gösterürdi R

541. şâh fi'l-hâl: şâh-ı gül-ruĥ Ü // Ruĥ qor ayağına baydağ-ı hâl: Fi'l-hâl olur idi mâd Ferruĥ Ü // hâl:
zâl R

542. vardı: irdi Ü // mâh: şâh R

- 544 Gülzârda gönçe dil-figârı
Kuhsârda lâle dâğdârı
- Ü 19b 545 Şîrîn deheni şekerden ahlâ
Rengîn lebi la‘l-i terden a‘lâ
- L 24a 546 Fem zerre mişâl ü la‘l müsellem
Âşüb-ı cihân u cân-ı ‘âlem
- 547 Hürî-şıfat u melek-şaşâyil
Merdüm-siyer ü perî-şemâyil
- 548 Şîrîn-harekât u nâzenîn-rüy
Rengîn-kelimât u ‘anberîn-büy
- 549 Söyletmez idi sözi hezârı
Yürütmez idi kıadi çenârı
- E 21b 550 Dendânları ‘ıkd-ı gevher idi
Yâ jâle-i gönçe-i ter idi
- 551 Gülzâr-ı kerem bahâr-ı haddi
Şimşâd-ı İrem çenâr-ı kıaddi
- 552 Hâl-i leb-i la‘l bâde-nüşı
Bâzâr-ı şafâ şeker-furüşı
- 553 Görinse deminde la‘l-i fâyık
Ağzına gelürdi cân-ı ‘âşık
- 554 ‘Arz itse cihâna kıadd-i bâlâ
Tübâ-yı cinân diyeydi *tübâ**
- R 25b 555 Rüyı ‘araç eyledükçe mevcûd
Güyâ gül olurdu şeb-nem-âlûd

544. Ü’de yok. dâğdârı: tâğdârı E

545. Ü’de 12 beyitlik tehirde sonra yer almaktadır. // ahlâ: a‘lâ R

547. perî-şaşâyil: melek-şemâyil Ü // Merdüm-siyer: Nîgü-siyer Ü // perî-şemâyil: perî-şaşâyil Ü

548. Şîrîn-harekât u: Şîrîn-harekât-ı E, Şîrîn-harekâtı R // Rengîn-kelimât u: Rengîn-kelimât-ı E, Rengîn-kelimâtı R, müşğîn-klimât u Ü

549. Ü’de yok.

551. Ü’de yok. / bahâr-ı: bahârı R // çenâr-ı: çenârı R

* *tübâ*: ne güzel!

- 556 Zülfinden eline alsa çevgân
Güy-ı meh ü mihr olurdu gerdân
- 557 Esbâb-ı cemâli şöhre-i şeh
Hâl-i ruḥ-ı alı fitne-i dehr
- 558 Çün itdi zuhûr o sîm-gabgab
Çâh-ı gama düşdi mâh-ı Nahşeb
- 559 Hüsn ile ser-âmed oldu ol şâh
Dirdi gören anı şânehu'llâh
- 560 Şeh-zâdesinüñ şeh-i mu' azzam
Gördükde kemâlin olurdu hurrem
- L 24b 561 Hem ehl-i kemâl ü hem bahâdur
Zabṭ eylese kişveri sezâdur
- 562 Var idi meger o yerde meşhûr
Bir ḳal' a-i ser-bülend ü ma' mûr
- 563 Dîvârı metîn esâsı muḥkem
Ġâyetde refî' inen müselleme
- 564 Tertîbi muşanna' u muṭabbak
Ma' mûr u laṭîf çün Havernaḳ
- 565 Üstâd anı eyledükde bünyâd
Ḳılmıṣ aña Ḳal' a-i Beden ad
- 566 Şeh-zâdeye virdi ceş-i bisyâr
Ol ḳal' aya itdi anı sâlâr

---

556. Güy-ı: Tüb-ı Ü

557. Hâl-i ruḥ-ı alı: Āşüb-ı cihân u Ü

558 ve 559. beyitler Ü'de yok.

560. Şeh-zâdesinüñ: Şeh-zâdenüñ o Ü

562. meşhûr: ḥâlî Ü // ser-bülend ü: ser-bülend-i R // ma' mûr: 'âlî Ü

563. refî' inen: refî' ligi E

564. Sadece Ü'de var.

565. Ḳılmıṣ: Ḳomıṣ Ü

566. ceş-i: mâl-i R // itdi: kıldı R

- 567 Tâ kim ide anda ‘adl ü inşâf
Zehr-i sitem ola dâru-yı şâf
- 568 Çün irdi bu nev‘e emr-i ‘âlî
Şehr-i Beden’e Dil oldu vâlî
- 569 Taht anuñla müzeyyen oldu
Huddâma ‘amel mu‘ayyen oldu
- E 22a 570 Āyîn-i mülûki kıldı tertîb
Kârında kıomadı cāy-ı ta‘yîb
- R 26a,
Ü 20a 571 Bir kaçır-ı laţîf idi maķâmı
Kim olmuş idi Dimāğ nâmı
- 572 Geh seyf ü sināna râğîb idi
Geh ehl-i beyāna t̄alib idi
- 573 Geh hūblar ile kârı şöhet
Geh mūnis ü yârı ehl-i ‘işret
- 574 Geh seyr-i diyâr u ‘azm-i deryā
Geh kaçd-ı şikâr u meyl-i şahrā
- 575 Geh zıkr-i laţîfhā-yı şūrî
Geh fikr-i mesâlik-i huzūrî
- 576 Geh ders-i ma‘ârif-i İllāhî
Geh naql-i leţâyif ü melāhî
- L 25a 577 Mağrūr-ı neşât-ı kām-rānî
Maħmūr-ı sehergeh-i cüvānî

---

567. zehr-i: zehr ü E

568. nev‘e: resme Ü // Dil oldu: oldu Dil R

569. Beytin ilk mısraında sekt-i melih yapılmıştır. // anuñla: hem anuñla E // Huddâma ‘amel mu‘ayyen oldu: Ol kal‘a mişâl-i gülşen oldu Ü

570. Ü’de yok. // cāy-ı: hîç R

571. Maķâmı: mekânı E

572. Ü’de yok.

573: Geh gūy u sinān iderdi lu‘bet / Geh māh-liķâlar ile ‘işret Ü

575. R’de yok.

576. naql-i: zıkr-i Ü

577. sehergeh-i cüvānî: ģarāb-ı nev-cüvānî Ü

ÂN Kİ H̄ĀHED DİL-İ HUCESTE-ŞIFÂT*
NÜŞ KERDEN ZÜLÂL-İ ÂB-I HAYÂT

- 578 Ol lûle-i hâme-i rivâyet
Kim reşhadur aña bu hikâyet
- 579 Ser-çeşme-i nazmı idüp icrâ
Bu resme zülâl kıldı peydâ
- 580 Ol şâh ki ‘ayş u nüş iderdi
Aḥbâbı sözini güş iderdi
- 581 Dürr-i suḥanı severdi her bār
Olmuşdı derûnı dürc-i aḥbâr
- 582 Tıfl olmağıla Dil-i hüner-ver
Efsâneye meyl iderdi ekşer
- 583 Her gice alup ele defâtir
Eylerdi tetebbu‘ -ı nevâdir
- 584 Mu‘ tâd budur ki merd-i kâmil
Elbette olur kitâba mâyil
- 585 Oldur hüner ehlinüñ celîsi
Ġam-ḥ̄âr u muşâḥib ü enîsi
- R 26b, 586 Bulsaydı kaçan bir kitâbı
Ü 20b Ol gice ḥarâm iderdi ḥ̄âbı
- 587 Elden anı bir nefes kıomazdı
Ḥatm eylemeyince uyumazdı

* “Uğurlu nitelikleri olan Dil’in içmek için âb-ı hayâtı araması”

Başlık: GERDEN ENDER SEFER-İ NAZAR GÜŞ / TÂ KONED ÂB-I HIZR-RÂ PERESTİŞ Ü

578. lûle-i: levḥa-i E, lu ‘lu ‘-i R

579. zülâl: zülâli E

580. Aḥbâbı: Aḥbâb R

581. Ü‘de mısralar takdim-tehirli. // severdi: sürerdi R // aḥbâr: güftâr Ü

582: Çün tıfl idi şâh-ı mihr-rif at / Efsâneye meyl iderdi ġâyet Ü

584. budur: durur Ü

585. Ġam-ḥ̄âr u muşâḥib ü enîsi: Oldur dil-i kâmilüñ enîsi Ü // ġam-ḥ̄âr u muşâḥib ü: ġam-ḥ̄âr-ı muşâḥib-i R

- E 22b 588 Bir gün eli irdi bir kitāba
Kim müstemil idi niçe bāba
- 589 Evrāk-ı bedī' i sihr-i mazmūn
Efsāne velī mişāl-i efsūn
- 590 Aqsām-ı fūnūnı muhtevī hep
Sihr üzre fuşūli munṭavī hep
- L 25b 591 İdüp o kitābı meclis-efrūz
Şuğl eyler iken aña şeb ü rüz
- 592 Nā-gāh o şehen-şeh-i yegāne
Ol kışşada buldı bir fesāne
- 593 Kim dehrde çün dehān-ı cānān
Bir cūy var adı āb-ı ḥayvān
- 594 Her kim anı nūş iderse bir kez
Tā rüz-ı kıyām irince ölmez
- 595 Ol çeşme çü la' l-i dil-ber ammā
Mevcūd velī degül hüveydā
- 596 Fehm eyleyicek Dil-i felek-ṭavr
Cüş eyledi ḥātırı ' ale'l-fevr
- 597 Nūş itmesine Sikenderāsā
Ḳalbinde ta' attuş oldu peydā
- 598 Şormağıçun aşlın oldu rāğib
Cem' itdi ne var ise muşāhib
- 599 Didi ki vuşūle var mı imkān
Maḳşūdum olupdur āb-ı ḥayvān

---

589. velī: degül Ü

590. U'de yok. // Aqsām-ı: Aqsāmı E, R

592. Nā-gāh: Nā-geh R

594. irince: olınca R

595: Çün gönçe-i la' l-i yār ammā / Mevcūd durur ki nā-hüveydā Ü

596. eyleyicek Dil-i: idicek ol şeh-i Ü

598. Şormağıçun: Şormağ için E // rāğib: ṭalib Ü

- 600 Andan baña bir haber gerekdür
Mevcüd ise bir eşer gerekdür
- R 27a, Ü 21a 601 Çün anlara oldu kışşa ma' lüm
Her birisi qaldı zâr u mağmüm
- 602 Didiler eyâ hayât-ı ' âlem
Ser-çeşme-i kâyinât-ı ' âlem
- 603 Kendüyi idüp o çeşme-i cân
Mağbüb dehâmı gibi pinhân
- 604 Fetḥ olmadı hergiz ol mu' ammâ
Bir ism durur ki bī-müsemmâ
- 605 Ma' dümdür ol vücûdı yoğdur
Efsâne durur ki sūdı yoğdur
- L 26a 606 İltüp şuya niçeyi bu mağşüd
Leb-teşne şöñ ucı itdi nâ-büd
- E 23a 607 İdüp heves aña şanma şudur
Bunuñ öte ucı qarañudur
- 608 Güş eyleyicek Dil-i mükerrem
Mesrūr iken göñli oldu pür-ğam
- 609 Bir men' -i mücerred idi bildi
Ketm eyledi rāzı şabr kıldı
- 610 Tağdıre havāle itdi kārı
Tâ kim göre n'ola sevğ-i Bārī
- 611 Var idi Dil'üñ yanında ol dem
Bir ehl-i nazār güzīn-i ' âlem

---

601. oldu kışşa: kışşa oldu E // qaldı: oldu Ü

603. R'de yok. // idüp: kılp Ü

604. hergiz: dağı bu Ü // ism durur ki: ismdür ol ki E

606. niçeyi: niçe biñ R // şöñ ucı: şöñ ucım E, şun ucı R

607. İdinme şehâ muhâli mağlab / Zīrâ ötesi qarañudur hep Ü

608. Mesrūr: Şādān Ü

609. Ü'de yok.

- 612 Rüşen-güher ü hüceste-sîret
Şâhib-hüner ü sütüde-şaşlet
- 613 A' yân-ı vilâyet içre meşhûr
Erbâb-ı nazar yanında manzûr
- 614 ' Ayyârı bilâd-ı kâyinâtuñ
Seyyâhı diyâr-ı şeş cihâtuñ
- 615 Şarşar gibi berr ü baħri dâyr
Yaşda qurıda çü Hızır hâzır
- 616 Virse bir ağız sözine zeyni
İnsân olan ide nuşb-ı ' aynı
- R 27b 617 Bulmaz ne kadar gözetse ebşâr
Bâzâr-ı cihânda böyle ' ayyâr
- Ü 21b 618 Dîvân-ı Dil'e başîreti zeyn
Mağdûrı rumûz-ı *tarfetü'l-' ayn**
- 619 Merdümlük ile hasebde meşhûr
Nâmı Nazar idi zâtı ma' mür
- 620 Hışn-ı Beden'üñ ol idi cânı
Dizdârı emîni dîde-bânı
- L 26b 621 Bir gün Dil'e hıdmet itdi yine
Urdı anı göz terâzusına
- 622 Fehm itdi ki anda elem var
Mir'ât-ı dilinde jeng-i ğam var
- 623 Didi aña ey şeh-i hümâyûn
Hağ ' ömrüñi ide hâdden efzûn

---

612. Rüşen-güher ü: Rüşen-güher R

613. yanında: gözinde Ü

614. bilâd-ı: bilâd u E, cemî' -i Ü

615. Ü'de yok.

618. Mağdûrı rumûz-ı: A' yân nazarında Ü

* *tarfetü'l-' ayn*: Güzel gözlü eşler. Saffâf Sûresi, 48. âyette "et-tarfeti 'in" şeklinde geçmektedir.

619. hasebde: hasende R

620. Hışn-ı: Hiss-i R

623: Didi Dile ey hıdîv-i ' âdil / Lâyık mı görem seni hâzîn-dil

- 624 Zātuñda ne deñlü olupdur āyā
Āşār-ı ğam u melāl peydā
- 625 Āyīne dilüñ n'ider ğubārı
Cem cāmı götürmez inkisārı
- E 23b 626 Tab' uñ ne revā çü āb-ı hayvān
Ġam zülmeti içre ola pinhān
- 627 Yok kulluğuñ eylemekde şeynüm
Her hıdmetüñ oldı nuşb-ı 'aynum
- 628 Çün gördi Dil anda şıdķ u ihlāş
Kıldı anı rāza maħrem-i hāş
- 629 Didi aña ey huçeste-ef' āl
Miftāh-ı der-i ümīd ü āmāl
- 630 Hāķķ ola her işde dest-ġirüñ
Baş üzre ide hemişe yirüñ
- 631 Çün şıdķuña vardur i' timādum
Senden ne ħafī gerek murādum
- R 28a 632 Güş ideli çeşme-i ħayātı
Yok şabr u qarārumuñ bahārı
- 633 Görmezsem eger o cūybārı
Sebz olmaya 'ömrümüñ bahārı
- 634 Andan baña yā ħaber gerekdür
Bu yolda ya terk-i ser gerekdür
- 635 Olmazsa baña müyesser ol şu
'Ālem gözüme olur ħarañu

---

624. Ü'de yok.

625. n'ider: nedür R

628: Çün bildi ki var ħulūşı muħkem / Dil eyledi anı rāza maħrem Ü // şıdķ u: şıdķa R // rāza maħrem-i:
rāz-ı maħreme R

629. Didi aña ey huçeste-ef' āl: Kim ey Nażar-ı sütüde-ef' āl Ü

630-631. beyitler Ü'de yok.

634-635. beyitler Ü'de yok.

- L 27a 636 Didi Nazar ey Sikender-âyîn
Şabr eyle derûnuñ eyle teskîn
- 637 Âyîn-i mülûki tutma mühmel
Tedbîr-i cihânı itme muhtel
- Ü 22a 638 Ger Hızr-ı ‘inâyet ola hādî
Sa‘y ile bulam ben o murādı
- 639 Başum yüzüm üzre hıdmet idem
İtmâm-ı merâma himmet idem
- 640 Sen o şudan olmayınca sîr-âb
‘Ahd eyleyeyin ki içmeyem âb
- 641 Ger dūr ise çün diyâr-ı fūrkat
İdem şeb-i vaşl gibi sūr‘at
- 642 Olursa daħı o çeşme-i cân
La‘lün gibi hoşka içre pinhân
- 643 Geşt eyleyeyin kamu cihânı
Şorup bileyin nedür nişâmı
- 644 Yâ saña virem peyâmın anuñ
Yâ terkin uram yoluñda cânuñ
- E 24a 645 Ol semte çeken ten-i harâbum
Yâ âbum ola yaħod türâbum
- 646 Çünkim Dil işitdi sözlerini
Nergis gibi öpdi gözlerini
- R 28b 647 İtdi Nazar’uñ şeh-i Cem-âyîn
Merdümligine hezâr taşîn

---

636. ey Sikender-âyîn: aña olma ğam-ğîn Ü

637. mühmel: mücmel L

638. o: ol Ü

639. Ü’de yok.

640. Sen o şudan olmayınca sîr-âb: Ol mey seni itmeyince sîr-âb Ü // eyleyeyin: eyleyeyüm E

643. eyleyeyin: eyleyeyüm E, eyleyelin R // nişânı: nişânım R

644. yoluñda: yolında E, bu yolda R

645. çeken: çekem E

647. İtdi Nazar’uñ şeh-i Cem-âyîn: İtdi o şeh-i nüvâziş-âyîn Ü

- 648 Tertîb-i sefer kılp kemâhî
Gördi ne ise umûr-ı râhı
- 649 Bir kaç ay o mehden aldı mühlet
Cân gibi nazardan itdi ğaybet
- 650 Terk eyledi ‘ işret ü şafâyı
Gezdi her arayı kām arayı
- L 27b 651 Kuhsāra nesīmveş çıkardı
Şahrālara şu gibi aķardı
- 652 Hırşîd-şifat cihānı dāyir
Encüm gibi rûz u şeb müsāfir
- 653 Bu vech ile gitdi niçe müddet
Çekdi reh-i ğamda derd ü miħnet
- 654 Fikr eylese ārzû-yı dilden
Sür‘ at ider idi cân u dilden
- 655 Baħr ü beri tıtmaz idi māni‘
Hışk u tere olmış idi ķāni‘
- KERDEN ENDER SEFER NAZAR HER ĀN*
CÜST CÜ-YI NİŞĀN-I ÇEŞME-İ CĀN
- 656 Seyyāh-ı medāyin-i maħabbet
Mellāh-ı sefāyin-i meveddet
- 657 Fetħ eyledi ma‘ rifet kitābın
Bu vech ile yazdı faşl u bābın

648: Görüp ne ise umûr-ı râhı: Pes kıldı Nazar vedā‘ o şāhı Ü

650. ‘ işret ü: ‘ işreti R // Gezdi her arayı kām arayı: Her arayı gezdi yār arayı Ü // her arayı: hezār ay R

653. gitdi: giçdi E, R // müddet: demler Ü // Çekdi reh-i ğamda derd ü miħnet: Miħnetle çeküp ğam u elemler Ü

654 ve 655. beyitler Ü’de yok. // tıtmaz: tıtar R Hışk u: Hışk L

* “Nazar’ın yolculukta mütemadiyen âb-ı hayattan işaret araştırması”

Başlık: Ü 22b KERDEN ENDER: KERDEN-İ İN R // NAZAR ĀB-I HAYĀT PORSİDEN / DER-SEFER
HĀR-I DED Ü ĞAM Ü

- 658 Ol kişver-i ğuşşa reh-neverdi
Mağşūd-ı talebde sa' y iderdi
- 659 Geh rūy-ı zemīnde āb mānend
Deryāda gehī ḥabāb mānend
- 660 Baḳmazdı şu gibi bāğ u rāga
Düşmişdi mişāl-i bād tağa
- 661 Bir gün meger āftāb-ı enver
Çün oldı muḳīm-i şehri-i ḥāver
- 662 Kaṭ' -ı reh-i kūh u deşt iderdi
Eṭrāf-ı cihānı geşt iderdi
- R 29a 663 Bir gün gider iken ol hevā-ḥ'āh
Bir şehre irişdi yolu nā-gāh
- 664 Ḥāl-i ruḥ-ı memleket sevādı
Bādı feraḥ u neşāta bādī
- E 24b 665 Bir ḳal'ası var anuñ hümāyūn
Bālā nitekim ḥişār-ı gerdūn
- 666 Ṭāḳ-ı feleke burūcı vāşıl
Sa' y ile degül 'urūcı ḳābil
- L 28a 667 Çün gördi o ḥışn-ı pür-vaḳārı
Seyr eyledi şehri-i nāmdārı
- 668 Bir kimse bulup muşāḥib oldı
Şehrūñ ḥaberine ṭālib oldı

658. Mağşūd-ı talebde sa' y iderdi: Hem-vāre sefer ḳılıp giderdi Ü // Mağşūd-ı: Mağşūdı E

659. Ü'de 699. beyitten sonra yer alıyor. // Geh: Ger R

660. Sadece Ü'de var.

661. Sadece Ü'de var.

663: Kaṭ' eyler iken menāzil-i rāh / Bir şehri-i 'azīme irde nā-gāh Ü. Bu beyit E, L ve R nüshalarında 688. beyittir.

664. Bādı: Yazdı R // feraḥ u: feraḥı R

665. anuñ hümāyūn: mişāl-i gerdūn Ü // Bālā nitekim ḥişār-ı gerdūn: Bālā vü mu'essis ü hümāyūn Ü

666. vāşıl: hem-ser // Sa' y ile degül 'urūcı ḳābil: Rif' atde sipihr ile ber-ā-ber Ü

667. eyledi: itdi o Ü

668: Bir kimse bulup tekellüm itdi / Evşāfını hep ta' allüm itdi Ü

- 669 Bildi ki bu şehir-i Âfiyet'dür
Şâhen-şehi kân-ı ma' deledür
- 670 Her dem kerem ü ' aţaya me'nûs
Bir şâh durur ki nâmı Nâmûs
- 671 Fehm itdi Nazar çü şehir ü şâhı
Yirine getürdi resm ü râhı
- Ü 23a 672 'Azm eyledi bârgâh-ı şâha
Yüz sürdi der-i cihân-penâha
- 673 İdüp medehât-ı bî-kerâne
Gösterdi niyâz-ı çâkerâne
- 674 Çün medh ü şenâya irdi ğâyet
Tafşîl-i murâda geldi nevbet
- 675 Didi ki ğarîb ü reh-neverdem
Âlûde-' izâr u hâk ü gerdem
- 676 Mânend-i şabâ gezüp der ü deşt
Gülzâr-ı cihânı eyledüm geşt
- 677 Tâ çeşme-i cânı nûş idem ben
Yâ bir haberini ğuş idem ben
- R 29b 678 Nâmûs işidüp bu hasb-i hâli
Didi taleb eyleme bu muhâli
- 679 Olmuşdur o çeşme ğayr-ı mevcûd
Ma' dûma teccessüs eylemez sûd
- 680 Aĥbârı anuñ hilâf-ı vâkı'
' Âlemde vuķû' ı ğayr-ı şâyi'

---

669. Şâhen-şehi kân-ı ma' deledür: Ser-menzil-i emn ü ma' rifetdür Ü

670: Nâmûs dinür emîrine ad / Bu kişveri eylemişdür âbâd Ü // şâh durur: şâhiddür R

671. şehir ü: şehir-i Ü

672. der-i: reh-i E

673. medehât-ı: aña medh-i E

674. ğâyet: encâm Ü // Tafşîl-i murâda geldi nevbet: Keyfiyyet-i hâlin itdi i' lâm Ü // geldi: irdi R

675. Didi ki: Kim merd-i Ü

680. anuñ: kamu Ü

- 681 Ol ‘aynı idüpdür ehl-i hikmet
‘Irz ile vaqârdan kinâyet
- L 28b 682 Bir nüktedür anı şanma şudur
Andan ğaraż olan âb-ı rûdur
- 683 Her kimse ki ‘ırzın ide ma‘mûr
Tâ haşre dek olur adı mezkûr
- E 25a 684 Gördi Nazar ol şeh-i cihândâr
Ol râzdan olmamış haberdâr
- 685 Bes anı vedâ‘ idüp ciger-ḥûn
Kıldı sefer-i basîṭ-i hāmûn
- 686 Fikr eylese ârzû-yı dilden
Sür‘ at ider idi cân u dilden
- 687 Gelse öñine nişîb ü bālâ
Geh bād u geh âb olurdu gūyâ
- 688 Kaṭ‘ eyler iken menâzil-i rāh
Bir şehir-i ‘aẓîme irdi nâ-gāh
- 689 Bir kal‘ası var çü nesr-i ṭâyir
Uçmaz yöresinde hiç ṭâyir
- 690 Gerdûna bir ucı vâşıl olmuş
Keyvâna burûcı ḥâşıl olmuş
- 691 Dîvârı refî‘ idi felekden
Sükkânı semî‘ idi melekden
- 692 Bir şahşa tefahḥuş itdi ol dem
Bu şehirde kim durur mükerrem

---

682. Bur: Bu E

683. Her: Bir L // ‘ırzın ide: ide ‘ırzı E

685: Nâmûsı vedâ‘ idüp hemân-dem / Kıldı güzer-i basîṭ-i ‘âlem Ü // anı: itdi E // idüp: anı E

686. Sadece Ü’de var.

687. nişîb ü: nesîb-i R // bād u: bād R

688: Ü 23b Nâ-geh yine bir gün ol hevâ-ḥâh / Bir şehir-i ‘aẓîme irgürür rāh Ü

689. Bir kal‘ası var: Rif‘ atde mişâl-i Ü // yöresinde: çevresinde R

690 ve 691. beyitler Ü’de yok.

- R 30a 693 Didi ki bu şehir-i pür-leṭâfet
Şöhret dimek ile buldı şöhret
- 694 Sultânınun adı Faḥr-ı Dâna
Faḥr eyler anuñla şimdi dünyâ
- 695 Güş itdi Nazar çün ol maḳâli
Oldı yeri bârgâh-ı ‘âlî
- 696 Bir dergeh-i bî-naẓîr gördi
Bir şâh-ı felek-serîr gördi
- 697 ‘Arz itdi levâzım-ı du‘âyı
Şaçdı dür ü gevher-i şenâyı
- L 29a 698 Çün ‘arz-ı murâda buldı taḳrîb
Güftârına virdi ḥüsn-i tertîb
- 699 Didi ki şehâ ğarîb ü zâram
Seyyâḥ-ı menâzil-i diyâram
- 700 Geşt eylemişem kamu cihânı
Nüş itmege âb-ı zindeġânî
- 701 Daḥı leb-i yâr gibi ammâ
Fetḥ olmadı hergiz ol mu‘ ammâ
- 702 Fehm eyledi Faḥr çün ḥiṭâbın
Bu vech ile söyledi cevâbın
- 703 Ol âb ki ister anı cânun
Ḥâricde vücûdı yoḳdur anun
- E 25b 704 ‘Anḳâ ile kîmyâya beñzer
Ḥübânda olan vefâya beñzer

---

693. şehir-i: şehre R

694. şimdi: ḥalk-ı Ü

695. çün: çü R

698. Ü’de yok. // buldı: irdi E

700. Geşt: Seyr Ü // itmege: itmeye E

701. hergiz ol: baña bu Ü. // Bu beytin ikinci mısraı 604. beytin itinci mısraı ile aynıdır.

704. Ü’de yok.

- Ü 24a 705 Temşıldür anı şanma mâdur
Te'vîli tena'um u şafâdur
- 706 Ya'nî idüp iktisâb-ı emvâl
Taḥşîl kılp anuñla âmâl
- 707 İtmek şeb ü rûz kām-rānî
Besdür bize 'ömr-i cāvidānî
- 708 Çünkim Naẓar eyledi sözün gūş
Kılmadı cevâbı oldı ḥāmūş
- R 30b 709 Faḥr'uñ kelimâti içre ya'nî
Fehm itmedi zerre deñlü ma'nî
- 710 Pes aña vedâ' idüp hemân-dem
Kıldı güzer-i basî-i 'âlem
- 711 'Azminde olup hemîşe dâyim
Tâ şubḥa dek olmaz idi nâyim
- 712 Bir gice ki âftâb-ı pür-nür
Ebr-i siyeh içre oldı mestür
- L 29b 713 Ol kâşîd-ı rāh-ı âb-ı ḥayvân
'Azm eyler iken olup şitâbân
- 714 İrdi yolu bir 'azîm kûha
Bir cāygeh-i felek-şükûha
- 715 Bir kûh ki çerḥe ser-keşîde
Seyr iden anı olur remîde
- 716 Bâdı dem-i serd-i müstmendân
Bārânı sirişk-i derdmendân
- 717 Her lâlesi 'âşîk-ı ciger-ḥûn
Pîrâheni pâre pâre maḥzûn

---

705. tena'um u şafâdur: budur ki kîmyâdur

710. Pes: Bes R // Kıldı: Geldi R // güzer-i: sefer-i Ü

713: Olmışken o şeb Naẓar şitâbân / Âlâm-ı seferle zâr u nâlân Ü

715. Seyr iden: Görenler Ü

717. 'âşîk-ı ciger-ḥûn: kim zuhûr bulmuş // maḥzûn: olmuş Ü

- 718 Her bir kemer-i bülendi gūyā
Tāk-ı feleke nıtāk-ı bālā
- 719 Şol deñlü vaqāra tab^ı şābit
Farqına başar sipihr ü sākit
- 720 Bir kūh-ı felek-şükūh u bālā
Vaḥşīler idinmiş anı me^ıvā
- 721 Hāl olmağıla ruḥı zemīne
İrmiş seri tāk-ı heftümīne
- 722 Her nergis-i jāle-bārı gūyā
Bir çeşm-i pür-eşk idi hemānā
- 723 Eylerdi ğazāla her seḥergāh
Şahn-ı ser-i kullerin çerāğāh
- 724 Bir ḥāteme beñzer idi gūyā
Fīrūze nigīni çerḥ-ı ḥadrā
- E 26a,
R 31a 725 Mürtāzlar için anda üstād
Bir şavma^ı a itmiş imiş ābād
- 726 Bir rāhib-i ḥīlekār u pür-fen
Ol gūşede tütmiş idi mesken
- Ü 24b 727 Bir rāh-ı riyāzet ihtiyārı
Erbāb-ı murād dil-medārı
- L 30a 728 Hāk-i deri tāk-ı ehl-i ^ıuzlet
Gerd-i rehi kuḥl-i ^ıayn-ı ğurret
- 729 Bir pīr ki yaqlaşup fenāsı
Yürür şalavāt ile ^ıaşāsı

718-724 arası beyitler Ü'de yok.

721. ruḥı: daḥı R

724. R'de yok.

726. ḥīle-kār u: ḥīle-kār-ı R // tütmiş: dutmuş R

728. ^ıuzlet: ^ıizzet R // ^ıayn-ı: ^ıayn u R

- 730 Nâr-ı ğam-ı ğurbet ile yanmış
Âh ile siyehlere boyanmış
- 731 Zühd ile rızâ-yı Haqq'a tâlib
Nâmına dinürdi Zerq Râhib
- 732 Fikr eyledi anda ol nazâr-bâz
Câyiz ki bunuñla keşf ola râz
- 733 Aña dahı varayın ki şâyed
Olmaya reh-i ümîd mümted
- 734 Tâ gelmeye soñradan nedâmet
Olmadığına anuñla şöhet
- 735 'Azm itdi o bî-ķarâr u hayrân
Tâ şavma' a hâlin ide iz'ân
- 736 Bir kûbbe-i hûb gördi zer-kâr
Her bir kemer aña şekl-i zünnâr
- 737 Üslûbı müşelles ü müseddes
Dîvârı muķarnes ü muķavves
- 738 Olmış şuver ile saķfi tezyîn
Mânend-i nigâr-hâne-i Çîn
- 739 Oturmuş içinde Zerq Râhib
Celb itmege ķalb-i nâsı râğıb
- R 31b 740 Ser-halka-i zikri eyleyüp dâm
Bir niçe sefîhi eyleyüp râm
- 741 Kaldurmuş elini çün çelîpâ
Maķşûdı du'â Hüdâ'ya ğüyâ

730. Nâr-ı ğam-ı ğurbet ile yanmış: Nâr-ı ğazabıyla dîv yanmış R // Âh ile siyehlere: Âhıyla sipihrler R

731. dinürdi: dinür R

733. varayın: varayım E, şorayım Ü

735: Ol laħza ki bî-ķarâr u ârâm / Seyr itmege deyri ķıldı iķdâm Ü // itdi o: eyledi R

738. Mânend-i: Ğüyâ ki Ü

741. Maķşûdı du'â Hüdâya: Ma' bûda du'â murâdı Ü

- Ü 25a 742 Sübhayla döker cihâna dâne
Tâ zâviyesine nezr adana
- L 30b 743 Düşmiş ğam-ı süm‘ a vü riyâyâ
Girmiş yola tayanup ‘aşâyâ
- E 26b 744 Ser-ħalkada gelse ger kıyâma
Biñ dâne kişi düşerdi dâma
- 745 Gördi Nazar’ı o pîr-i sâlûs
Aldı elin itdi cebhesin bûs
- 746 Ta‘ zîm idüp anı didi ol dem
Hoş geldüñ eyâ ğarîb-i pür-ğam
- 747 Ser-menzilümüz mükerrem itdüñ
Ħâk-i kademüñle Ħurrem itdüñ
- 748 Ol dem Nazar-ı fesâne-perdâz
Efsûn-ı kelâma kıldı âĝâz
- 749 Gönline girüp suhanla anuñ
Şordı Ħaberin murâd-ı cânuñ
- 750 Didi ki budur me’âli rüşen
Gözyaşuñ ola murâd andan
- 751 İzhâr kıl âb-ı pür-ħarâret
Aksun ruĦuñ üzre eşk-i Ħasret
- 752 Çünkim ola Ħalkuñ i‘tiĦâdı
Her bâr idesin şafâ vü şadî
- 753 AĦvâle Nazar çün oldı vâkıf
Gördi anı aldemiş zehârif

---

742. dâne: güyâ E

743. ğam-ı süm‘ a: ğam u hemme R

746. Ta‘ zîm: Taṭyîb Ü

749. Ħaberin: Ħaber-i R

750. me’âli: me’âl-i E, R // murâd: murâduñ R

752. i‘tiĦâdı: i‘timâdı R

753. çün: çü R

- 754 Dehr içre riyâ ile kurup dām
İtmiş süfehâyı mekr ile rām
- R 32a 755 Kılmıř anı diyü nefsi meřūr
İhlâř yolından eylemiř dūr
- 756 Bir nesne bileydi ger o nā-dān
Eylerdi qara başına dermān
- Ü 25b 757 Terk eyledi anı ‘āzim oldı
Bir cānibe dağı qādım oldı
- L 31a 758 Gāh oldı muqīm-i deşt ü vādī
Geh hem-demi ħüzn ü gāh řādī
- 759 Bir baĥre irişdi yolu nā-gāh
Yoğ andan öte sefīne vü rāh
- 760 İtmiş dil-i ‘āřıqān gibi cūř
Māhīleri cümleten zırıh-pūř
- 761 Mellāĥ u sefīneden eşer yoğ
Ser-menzile irmege zafer yoğ
- 762 Yüz ĥavf ile göz qarardup ol zār
şoyundu o baĥre girdi nā-ĥār
- E 27a 763 İtdükde meger ki yol yarağın
Almışdı bile iki qabağın
- 764 Anlarla siyāĥat itdi vāfir
Geh mevcūñ içinde gāh zāhir
- 765 Ol ĥadde deĥin ki gitdi řāqat
Qalmadı teninde istiřā‘at
- 766 Başladı niyāza bāb-ı Ĥaqq’a
Qaldurdu elin cenāb-ı Ĥaqq’a

---

754. İtmiş süfehâyı mekr ile rām: Bir iki sefīhi eylemiş rām Ü

758. hem-demi: hem-dem-i E // ĥüzn ü: ĥüzn R

761. Mellāĥ u: Mellāĥ-ı R

- 767 Seyr eyler iken bülend ü pesti
Bir seng-i siyâha irdi desti
- 768 Tutdı anı çıkdı sâhiline
Ĥamd eyledi Ĥâlîk-ı mu'îne
- 769 Ol senge bir iki söz yazılmış
Pülâd ile üstine kızılmış
- R 32b 770 Ey bunda gelen ġarîb ü nâ-çâr
Baġrûñ ġaraf-ı yeminine var
- 771 Şaġrâ-yı irâdet içre peydâ
Deryâ-yı Vücûd'dur bu deryâ
- Ü 26a 772 Olmaz buña fi'l-ġaġîka sâhil
Ġavrine degül kimesne vâşıl
- L 31b 773 Yoluñ ki senüñ kenâra ire
Bulursın o yerde bir cezîre
- 774 Ġâyetde laġîf ü dil-güşâdur
Çün Âb-ı Ĥayât cân-fezâdur
- 775 Nâmına Ĥayât dirler anuñ
Ol güşede râġat ola cânuñ
- 776 Kıblîye teveccüh eyle yine
Tâ menzilüñ ola bir medîne
- 777 Ol kışvere didiler Hidâyet
Anda bula miġnetüñ nihâyet
- 778 Vardur bir emîri kıdri 'âlî
Vâlîdür aña 'ale't-tevâlî
- 779 Himmet durur adı ol emîrüñ
Elbette olur senüñ zahirüñ

---

768. Ĥamd: Şükr Ü

777. kışvere didiler: memlekete dinür Ü

- 780 Bu vech ile itdi çün dirāyet
Cismine biraz irişdi kuvvet
- 781 Yüz biñ elem ile vara vara
Âhîr yolu irdi bir kenāra
- E 27b 782 Seyr itdi cezîre-i Hāyāt'ı
Buldı ğam-ı lücceden necātı
- 783 İrdi meger aña himmet-i Dil
Kim şehr-i Hidāyet oldı menzil
- R 33a 784 Bir şubh ki mihr-i çerh-i himmet
Mehcūrlara idüp hidāyet
- 785 Olmıŝdı cihāna nūr-güster
Ŧılmıŝdı nazarları münevver
- GÜş KERDEN NAZAR BE-LÜCCE-İ ÂB*
EZ-LEB-İ HİMMET-İ HUCESTE-CENÂB
- Ü 26b 786 Geşt eyler iken Nazar cihānı
Bir şehre irüp sevindi cānı
- L 32a 787 Bir cāygeh-i felek-ĥavālî
Dehr içre görilmemiş miŝālî
- 788 Bildi bu durur o şehr-i 'izzet
Kim eylemiş idi ĥaĥ Hidāyet
- 789 Seyr itdi o şehr-i ĥübı bir dem
Açıldı derūnı oldı ĥurrem
- 790 Bir şehr idi ki miŝāl-i cennet
Merdümleri cümle ĥūr-sîret

---

780. dirāyet: rivāyet E

781. Yüz biñ: Yüzin R

785. Bu beyit R'de aŝağıdaki başlıktan sonraki ilk beyittir. // nazarları: nazar anı R

* "Nazar'ın o gümüş suyu, uğurlu, büyük Himmet'in ağızından dinlemesi"

Başlık: NAZAR ENDER MİYÂN-İ İN HĀLĀT / YĀFTEN NĀM U RESM-İ ÂB-İ HĀYĀT Ü

787. Bir cāygeh-i felek-ĥavālî: Bir ħal'ā-i ser-bülend ü 'ālî Ü

788. bu durur: ki budurÜ

790. Ü'de yok.

- 791 Bes Himmet'ün irdi işigine
Gül gibi yüzün qodı zemîne
- 792 Nazm itdi du' â güherlerini
Gösterdi şenâ hünerlerini
- 793 Kim ey şeh-i kişver-i Hidāyet
'Alî-nazar u huceste-himmet
- 794 Ben ol Nazar-ı şikeste-bālem
Āvāre-i dehr ü haste-ḥālem
- 795 Seyyāḥ-ı memālik-i diyāram
Sebbāḥ-ı mehālik-i biḥāram
- 796 Etrāf-ı bilādı geşt kıldum
Ṭayy-ı reh-i kūh u deşt kıldum
- 797 Tā rāh-rev-i mesākin oldum
Nāmūs'a varup muḳārin oldum
- R 33b 798 Faḥr ile muşāḥabetler itdüm
Zerḳ ile münāsebetler itdüm
- 799 Gezdüm niçe vādi vü beyābān
Tā keşf ola sırr-ı āb-ı ḥayvān
- E 28a 800 Maḳşūdum odur bu dem ḳatuñda
Ḥall olma 'uḳde himmetüñde
- 801 Bu sözlere fehm idicek ol şāh
Ḳıldı Nazar'ı ḥabîr ü āgāh
- L 32b 802 Didi ki müdām o çeşme-i cān
Püşide durur çü la' l-i cānān

793: Didi ki eyā şeh-i mükerrem / Güş eyle nedür kemîne bir dem Ü

794. şikeste-bālem: şikeste-ḥālem Ü // Āvāre-i dehr ü haste-ḥālem: İtdüm şeb ü rüz geşt-i 'ālem Ü // dehr ü: dehr-i R

795 ve 796. beyitler Ü'de yok.

795. Sebbāḥ-ı: Seyyāḥ-ı R

799. vādi vü: vādi-i R // Tā keşf ola: Keşf olmağa Ü

800. ḳatuñda: ḳapuñda E // Ḥall olma 'uḳde: Ḥall ola bu 'ıḳd R

801. fehm: güş Ü // ḥabîr ü: ḥaberden R

- Ü 27a 803 Ol bâbda gerçi ki haber yok
Ammâ ki vuşûle reh-güzer yok
- 804 Fehm itmedi kimse çâresini
Hiç görmedi dağı karasını
- 805 Şıdķ ile velî olana ‘âzim
İrşâddur ehl-i Hâķķ’a lâzım
- 806 Ey seyr kılan hemîşe deşti
Gel güş kııl imdi ser-güzeşti
- İBTİDÂ’-I FESÂNE-İ ŞİRİN*
KİSSA-İ HÜSN Ü ‘AŞK-I PÜR-NEMEKİN
- 807 Râvî-i rivâyet-i ğam-ı ‘aşķ
Güyende-i zevķ-i ‘âlem-i ‘aşķ
- 808 Nazm içre güher-feşânlık itdi
Bu vech ile nükte-dânlık itdi
- 809 Kim Maşrıķ ilinde var bir şâh
Maħkûmı cemî‘-i mâ-siva’llâh
- 810 Vîrâne cihân anuñla ma‘ mûr
Luţf ile mürüvvet ile meşhûr
- 811 Ol şâh-ı kerîme ‘Aşķ dirler
Emrine ķamu cihân musaħķar
- 812 Bir ğonçe mişâl duħteri var
Devlet şadefinde gevheri var

---

804. dağı: gerçi E

805. ‘âzim: e‘âzim R // İrşâddur: İrşâd ola R

* “Tatlı efsanenin başlangıcı, lezzet dolu güzellik ve aşķ kıssası”

Başlık sadece Ü’de var.

807. Bu beyit L ve R nüshalarında başlık olarak çerçeve içine alınmış. Hem anlam bakımından başlığa uygunluğu, hem metnin bütün başlıklarının şiir gibi “fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün” vezninde, L ve R’de başlık olarak görülen beytin vezni ise eserin vezninde olduğu için E ve Ü nüshalarındaki esas aldık. // rivâyet-i: hikâyet-i Ü

810 ve 811. beyitler R’de takdim-tehirli.

811. kerîme: güzîne Ü

- R 34a 813 Reftârda serv-i gülşen-ârâ
Güftârda tûti-i şeker-ğâ
- 814 Ma' düm dehânı sırr-ı mektûm
Bârîk miyânı emr-i mevhûm
- 815 Âlüftesi gül esîri bülbül
Âşüfte vü sûg-vârı bülbül
- L 33a 816 Mevzûn harekâtı hâlet-engîz
Nüşîn kelimâtı lezzet-âmîz
- 817 Gül ruğları mazhar-ı tecellâ
Cân şüretine lebi heyûlâ
- 818 Mâhiyyet-i rûyın itse idrâk
Âvâre olurdu mihr-i eflâk
- E 28b 819 Devr eylese ruğlarını kâkül
Zevk ile şafâ bulur teselsül
- 820 Seyr itse femin hakîm olan merd
Eylerdi delîl-i cevher-i ferd
- 821 Ebrûsı cihânda hüsn ile tâk
Der-mânde-i ' aşkı cümle âfâk
- 822 Bimârlara tabîb cânı
Dil-mürdelere Mesîh-i şânî
- 823 Burc-ı şerefûn hüceste mâhı
Ehl-i nazaruñ nezâregâhı
- 824 Nev-ğâste serv-i ' işve-âmûz
Ârâste şem' -i meclis-efrûz
- 825 Sulţân-ı şeker-lebân-ı âfâk
Nîrû-şiken-i sipâh-ı ' uşşâk

---

815. sûg-vârı: bî-ğarârı Ü

816. Mevzûn harekâtı: Mevzûn-harekât E // Nüşîn kelimâtı: Nüşîn-kelimât E

818. rûyın: rûyı R

822-828 arası beyitler Ü'de yok.

823. nezâregâhı: nazargâhı E

- 826 Gül-şekker-i la[‘]l-i nükte-dānī
Perverde-i āb-ı zindegānī
- 827 Üftādesi serv-i nāz-perver
Dil-dādesi kām̄et-i şanavber
- R 34b 828 Mağlūbıdur āftāb u encüm
Dīvānesidür perī vü merdüm
- 829 Ārām-ı derūn-ı ins ü cāndur
Maḥbūb-ı k̄ulūb-ı ‘āşıkāndur
- 830 Zülfinden alur şabā şemīmi
Bir şemmesidür seḫer nesīmi
- L 33b 831 Hüs̄n ile durur hemīşe yādı
Hem Hüs̄n’dür ol nigāruñ adı
- 832 Nā-süfte girān-bahā güherdür
‘Aşq ehline maḫmaḫ-ı nazardur
- 833 Ol yerde ki hüs̄nin eyler izhār
Dirler o diyāra şehr-i Dīdār
- 834 Her gūşesi gülşen-i leḫāfet
Her cānibi reşk-i bāğ-ı cennet
- 835 Leb-teşne-i çeşmesārı Kevşer
Ṭoprağı ‘abīr ü sengi gevher
- 836 Tertīb-i bināsı gāyet a[‘]lā
‘Āciz k̄alur anda ‘aql-ı dānā
- 837 Şehri ḫarem-i cināna beñzer
Şaḫrāları gülsitāna beñzer

---

829. ins ü cāndur: ‘āşıkāndur Ü // ‘āşıkāndur: ins ü cāndur Ü

833. eyler: ider R

834. cānibi: cānib R

836. k̄alur: k̄ala R

- E 29a 838 Gül-geşt için ol nigâr her bâr
Bir bâğa varur ki nâmı Ruhsâr
- Ü 28a 839 Bir çeşme olur o bâğa cârî
Olmış anuñ âb-ı Hızır cârı
- 840 Dirler Fem o ‘ayna halk-ı ‘âlem
Âb-ı Hızır olmuş anda muhkem
- 841 Lezzetde mişâl-i şehd ü şeker
Hâletde zülâl-i âb-ı Kevşer
- 842 Bir havz durur kenârı anuñ
Kim revnağıdır o gülsitânuñ
- 843 Bir sâkisi vardur adı Bûse
Çor ol şuyı la‘lden ku‘üse
- 844 Müştâkı cihânda gerçi çokdur
Bir ferde velî naşibi yokdur
- R 35a 845 Leb-teşne Sikender oldu hâlik
Lîk olmadı kaçresine mâlik
- 846 Ol çeşmeye dirler âb-ı hayvân
Ölmez anı nüş idince insân
- 847 Ser-çeşme-i zindegânidür ol
Ser-mâye-i ‘ömr-i şânidür ol
- L 34a 848 Ol saña netice-i seferdür
Hem âb-ı hayvândan eşerdür
- 849 Varınca aña niçe elem var
Yolında hezâr derd ü ğam var

---

838. varur: gider E

839. anuñ: aña E

840. halk-ı: ehl-i Ü

841: Hâletde mişâl-i şehd-i şâfî / Lezzetde zülâl-i pâk ü şâfî Ü

842. Sadece Ü’de var.

843. Sadece Ü’de var.

844. Bir ferde velî naşibi yokdur: Bir kimseye hiç hişşe yokdur Ü

846. idince: kılsa Ü

847. Ser-mâye-i ‘ömr-i şânidür ol: Hem âb-ı hayât kânıdır ol Ü

- 850 Segsâr ilidür aña güzergâh
Kim anda Raķīb-i Dīv'dür şâh
- 851 Bir dīvdür şerīk-i şeytân
Ķurtılmaķ elinden olmaz âsân
- 852 Bed-çihre vü bed-zebân u bed-kīş
Bed-ħaşlet ü bed-dil ü bed-endīş
- 853 Andan güzêr olunursa bi'l-farz
Ķâmet'dür o yerde şâhibü'l-arz
- 854 Merdüm-siyer ü güzīde-ħaşlet
‘Âlī-nazar u bülend-himmet
- 855 Ol merd benüm birâderümdür
Çaķ başum ile ber-â-berümdür
- 856 Rüşen-dil ü zât-ı pür-keremdür
İn‘âm u seħâ ile ‘alemdür
- 857 Her ķanda giderse Ħüsn-i dildâr
Ceyşine anı ider ‘alemdâr
- 858 Andan ötesi diyâr-ı zulmet
İki gice yol durur tamâmet
- 859 Enfâs-ı nesīmi müşk-i ezfer
Âdemleri cümle mâr-pâlar
- R 35b 860 Ser-verleri Zülf-i müşk-sâdur
Biñ başlu mehīb ejdehâdur
- E 29b 861 Biñ başuñ olursa ger tamâmet
Yoķdur birini ħalâşa ķudret

---

850. Segsâr ilidür aña: Segsârdur aña hem Ü

851. şerīk-i: mişâl-i Ü // Ķurtılmaķ elinden olmaz âsân: Ķurtılmaz anuñ elinden insân Ü

853. şâhibü'l-arz: mâlikü'l-arz Ü

854: Ü 26b ‘Âlī-nazar u sütüde-sīret / Rüşen-güher ü bülend-himmet Ü // Merdüm-siyer ü: Merdüm-siyer R

855. Çaķ: Hem Ü

856. zât-ı: zât u R // İn‘âm u: Luţf ile Ü // İn‘âm u: İn‘âm-ı R

857: Hem Ħüsne olupdur ‘alemdâr / Anuñladur imtizâcı her bâr Ü // anı ider: ider anı E

- 862 Andan güzer olunursa ey yâr
Bir günde bulna şehr-i Dîdâr
- L 34b 863 İtdüm saña hâli bir bir i' lām
Tâ eyleyesin ' amelde iqdām
- 864 Bu tehlikeden gel olma gâfil
Göz göre düşer mi çāha ' aqıl
- 865 Ser fikrin iden bu yola gitmez
Cân bāgda büstānda bitmez
- 866 İcmālını cümle itdüm iş' ār
Zinhār teğāfül itme zinhār
- 867 Çünkim Nazār'a idüp hikāyet
Maqşūda hidāyet itdi Himmet
- 868 Bildi görünür bu yolda eşkāl
Olursa perī döker per ü bāl
- 869 Bî-şübhe hem itmiş oldu iz' ān
Fem çeşmesi imiş āb-ı hayvān
- 870 Ol şāha du' ālar itdi cāndan
Ağız haberini aldı andan
- 871 Pes kıldı vedā' o yār şāha
' Azm itdi şu gibi yine rāha
- 872 Tā Kāmet'e olduğında vāşıl
Fi'l-cümle teqarrüb ide hāşıl

---

862. Andan güzer olunursa: Lâkin geçilürse andan Ü

863-866 arası beyitler Ü'de yok.

865. bāgda: bāgda vü R

867. hikāyet: hidāyet Ü // Maqşūda hidāyet itdi Himmet: Ol āh bu deñlü kıldı himmet Ü

868: Bildi Nazār-ı sütüde-ef' āl / Ma' lüm olıcaq aña bu aqvāl Ü // Bildi: Bārī R

869: Ol çeşme-i Fem didükleri ' ayn / Āb-ı hayvān durur bilā-meyn Ü // oldu: idi R

871. Sadece Ü'de var.

872. Ü'de yok.

- 873 Tevdi' idüp anı çıkdı gitdi
Maşrıķ tarafına sür' at itdi
- 874 Mānend-i nesīm şubḡāhī
Kať eyles iken hemişe rāhı
- 875 Geh menzili deşt ü gāh vādī
Geh hem-demi ḡüzn ü gāh şādī
- R 36a,
Ü 29a 876 Bir gün yolu irdi bir araya
Şalmış degül ebr-i luťf sāye
- 877 Bir kal'ası var şikeste-dīvār
Virāne mişāl-i kalb-i aġyār
- 878 Ol raḡneler ile saķf-ı virān
Güyā ki nücüm-ı çerḡ-i gerdān
- 879 Şol deñlü velī burücü bālā
İrmezdi şadā seg itse ġavġā
- L 35a 880 Fehm eyledi zāhirinden ol dem
Segsār ilidür bu cāy-ı pür-ġam
- 881 Serdārı Raķīb-i Dīv-siret
Kim ḡālin anuñ dimişdi Himmet
- 882 Haķ ḡazretine tevekkül itdi
ḡavf ile revāne oldu gitdi
- 883 Ol kavm-i siyeh-dil ü sitem-ger
Rāhı gözedürler idi yer yer
- E 30a 884 Gördi biri ol za'if ü zārı
İndiler anda koyup ḡişārı

873. Tevdi' idüp anı çıkdı gitdi: Biñ şevķ ile yola düşdi gitdi Ü

875. deşt ü: deşt R // ḡüzn ü: ḡüzn R

876. Bir gün: Nā-geh Ü

877. şikeste-dīvār: bülend-miķdār Ü

878. Sadece Ü'de var.

880. eyledi zāhirinden: itdi 'alāyiminden Ü

881. Kim ḡālin anuñ dimişdi Himmet: Kim bilmez amān yamān-ťabī'at Ü

882: Bu ḡavf ile nā-gehān giderken / Pür bīm ü hirās 'azm iderken Ü

884. Gördi biri ol za'if ü zārı: Görince biri o bī-ķarārı // İndiler anda: İndi ķamusu Ü // za'if ü: za'if-i E //

- 885 Üstine idüp hücûm çün seg
Ceng eylediler o kavm-i bed-reg
- 886 Üşdiler idüp cidâle âheng
Başına cihâni kıldılar teng
- 887 Ğâlib gelüp âhîr ol melâ'în
Bend itdiler anı zâr u ğam-ġîn
- 888 Dirhem gibi berk bağladılar
Çün sikke dilini tağladılar
- 889 Hârc itmegiçün ol ehl-i kîne
Bağlu kodılar Raķîb öñine
- 890 Gördi Nazar anı bir siyeh-rüy
Bed-sîret ü bed-sirişt ü bed-ġüy
- Ü 29b 891 'İfrîr-nijâd u dîv-sîret
Kendîde-dehân u zîşt-ţal' at
- R 36b 892 Bed-lehçe mişâl-i ehl-i dûzaġ
İzhâr-ı burûdet ile çün yaġ
- 893 Bir adı yamân emâmı yoķ dîv
Pür-mekr ü pür-intikâm u pür-rîv
- 894 Hışm ile dehân açup beyâna
Pes kıldı ġiţâb o nâ-tüvâna
- L 35b 895 Kim kıandan alındı âb u ġâkûñ
Pâk it yoluñı kıo vehm ü bâkûñ

İndiler: Gitdiler E

885. Üstine idüp hücûm: Her biri hücûm kıldı E // Ceng eylediler: Üşdiler aña Ü // reg: reng E

886. Üşdiler idüp cidâle âheng: Sûd itmedi 'özri itdiler ceng Ü

887. Ğâlib gelüp ol kilâb-ı pür şer / Bend itdiler anı pây-tâ-ser Ü

888. tağladılar: dâğladılar R

889. Bağlu kodılar: Kodılar anı Ü

890. siyeh-rüy: siyeh-rû R // bed-ġüy: bed-ġû R

891. 'İfrîr-nijâd: 'İfrîr-nihâd Ü // dîv-sîret: dîv-şûret Ü // Kendîde-dehân u: Kendîde-dehân R

893. Ü'de yok.

894. Ü'de mısralar takdim-tehirli.

895. yoluñı kıo vehm: sözünü ki ġide Ü

- 896 Zannum bu ki merd şayrafısın
İksîr-i girānuñ eşrefısın
- 897 Dil düşdi seni görünce şekke
Nağd-i hünerüñ gelür mehekke
- 898 Güş itdi çün o fesāne-perdāz
Pes didi olup bahāne-perdāz
- 899 Ben şāhib-i hikmet ü vuķūfam
Bir şu^ç bede-bāz feylesūfam
- 900 Her fende hekîm-i nāmdāram
İksîrde kāmîlü'l-^ç ayāram
- 901 ^ç Arrāf-ı defāyin-i cihānam
Tavvāf-ı medāyin-i zamānam
- 902 Fettāh-ı haķāyık-ı rumūzam
Miftāh-ı daķāyık-ı künūzam
- 903 Sihr idüp eger oķursam efsūn
Hāk-i siyeh ola hāliş altun
- E 30b 904 Çün zībaķ-ı mā^ç u tıyn-ı hikmet
^ç Aķd ola cesed kılam tamāmet
- 905 Çün bildi anı Raķîb-i ğaddār
Meyl itdi zer ile sîme nā-çār
- 906 İksîre hariş idi ezelden
Kalmışdı o hırş ile ^ç amelden

---

896. girānuñ: livānuñ R

897. gelür mehekke: gelür mi hekke R

898. çün: çü R

899. şāhib-i: mālîk-i Ü

900. nāmdāram: rüzgāram Ü

901. ^ç Arrāf-ı defāyin-i: Şarrāf-ı medāyin-i Ü // medāyin-i: emākin-i Ü

902. Ü^çde yok.

903. idüp: ile R

904. zībaķ-ı mā^ç u: zībaķ u mā^ç R

906. o hırş ile: tamā^ç la her Ü

- 907 Çün kıldı Nazar bu mekr ü alı
Şād oldı Raķīb-i lâ'ubālî
- R 37a 908 Didi Nazar'a hemîn o қallāş
Maқşūd-ı derūnum eyledüñ fāş
- 909 Aḥsenet eyā ḥakīm-i kāmil
Olduñ ğaraż-ı nihāna vāşıl
- Ü 30a 910 Çok vaқtten ol durur murādum
Çoқdur o 'amelde ictihādum
- L 36a 911 Da'vāñı ki şābit idesin sen
Zer gibi seni 'aziz idem ben
- 912 Görđi Nazar-ı fesāne-engiz
Rāyic suḥan-ı bahāne-āmiz
- 913 Naқdiyye-i қavlini idüp қāl
Ol rüy-ı siyāha eyledi al
- 914 Ya'nı ki bu kīmyā-yı meşhūr
Eczānuñ içinde oldı mestūr
- 915 Olmazsa eger cesedde ta'қid
Bulmaz қameriyye ḥall ü taş'id
- 916 Eczāsına şimdi şehir-i Dīdār
Kān imiş o yerde ma'deni var
- 917 Ol kişvere ise rāh yoқdur
Zirā ki mehālik anda çoқdur
- 918 Andandur o kim cihānda ekşer
Az oldı vücūd-ı kīmyā-ger

---

907. Sadece Ü'de var.

908 ve 909. beyitler Ü'de yok.

910: Didi ki benüm merāmum oldur / Çok vaқt durur ki kāmum oldur Ü // Çok vaқtten: Bu fenden R // olup durur: olup idi E

911. Da'vāñı: Da'vāyı Ü // ki şābit: ger işbāt E // 'aziz: darir R

913. Ü'de mısralar takdim-tehirli // Naқdiyye-i: Taқdire-i R // қavlini idüp: қavlin eyledi Ü // rüy-ı siyāha eyledi: nā-sāz-ār itmege Ü

914. meşhūr: mermüz Ü // mestūr: meknüz Ü

917. ise: şimde R

- 919 Bir dem añā mālīk olsa dānā
Pür-bād-ı hevā olur demāsā
- 920 Dil oldı şerāre gibi raqqāş
İdince o kārda işin hūş
- 921 Oldum bu fen içre gerçi dānā
Yoldum niçe niçe otlar ammā
- 922 Didi Nazar'a ki fehm kıldum
Üstādlığıñ bu fende bildüm
- R 37b 923 İzhār-ı levāzım ideyin ben
İzhār-ı kemāle sa'y kıl sen
- E 31a 924 Bir dem olalum senüñle der-kār
Gel 'azm kıl eyle seyr-i Dīdār
- Ü 30b 925 Ol kişvere çünki dīde-bānam
Bī-men' -i kes añā ben revānam
- L 36b 'AZM KERDEN RAQİB-İ BED-ḤAŞLET*
BĀ-NAZAR TĀ BE-GÜLŞEN-İ KĀMET
- 926 İksīr-şinās-ı şan'at-ı 'aşk
Efsāne-serā-yı şoḥbet-i 'aşk
- 927 Didi ki Raqīb-i merdüm-āzār
Oldı Nazar ile çünki der-kār
- 928 Ol kelbe olup refīk ü hem-rāh
Uş bunda diyü giderdi her gāh
- 929 Bir kaç gün içinde bī-kem ü kāst
Kāmet iline irişdiler rāst

---

919. Pür bād-ı hevā: Ber-bād-ı hevā R

920. o: bu Ü

921. gerçi dānā: dānā R // Yoldum: Buldum R

923. ideyin: ideyüm E, R

924. Bir: Her Ü

925. ben: men R

* "Kötü yaratılışlı Rakib'in Nazar ile Gülşen-i Kāmet'e gitmesi"

Başlık: CÜST-CÜ KERDEN NAZAR BE-RAQİB / GÜLSİTĀNHĀ-YI HÜSN Bİ'T-TAQRİB Ü

- 930 Bir bâğ-ı laṭîf idi mekâmı
Mânend-i behişt-i câvidânî
- 931 Kâmet'le çün itdiler mülâkât
Birbirine kıldılar muşâfât
- 932 Hâlini şorup Raḳîb-i ḥod-kâm
Oldı tarafeynden çok ikrâm
- 933 Sürdi yüzini Nazar zemîne
Urdı anı göz terâzusına
- 934 Kâmet daḥı eyleyüp ri' âyet
Kıldı Nazar'a nazarda diḳḳat
- 935 İmâ ile ol ḥiṭâb iderdi
Ġamze'yle Nazar cevâb iderdi
- 936 Söyleşdi anuñ ile ol âḥir
Maḳşûd nedür ḥafî vü zâhir
- R 38a 937 Virdi aña Himmet'ün selâmın
Bildürdi muḥaşşal-ı merâmın
- 938 Kâmet daḥı kıldı bî-ḥad ikrâm
Ḳaddi elifini eyleyüp lâm
- Ü 31a 939 Bir zerre velî Raḳîb-i bed-kâr
Olmadı bu kışşadan ḥaberdâr
- 940 Kâmet aña gösterüp tegâfûl
Aḥbârda eyledi tecâhül
- L 37a 941 Pes didi Raḳîb'e ol semen-büy
Ey ḥâfız-ı şehri-Ḥüsn-i dil-cüy

---

931. çün: çü R

932. çok: çün E

933. Sürdi yüzini: Yüzini koyup Ü

934. nazarda: nazarla R, kemâl-i Ü

936: Şorışdı Nazarla ol şeker-leb / Aḥvâl ü ḳaziyyeyi müretteb Ü

937: Himmetden aña selâm geldi / Ağız ḥaberi peyâm geldi Ü // muḥaşşal-ı: muḥaşşalın R

938. Sadece Ü'de var.

940: Gösterdi bu ḳaziyyeden tegâfûl / Ol câhile eyledi tecâhül Ü

941. Pes: Bes R

- 942 Bu kişvere gelmeñe sebeb ne
Şimdi bizi bu bâ^ç iş-i taleb ne
- E 31b 943 Yanuñda duran cüvān ne yerden
Aḥvālını baña ıl mu^ç ayyen
- 944 Fikr itdi Raı̄b aña bahāne
Virdi bu cevābı cāhilāne
- 945 Didi ki eyā bülend-āmet
Şād ol bu cihānda tā ıyāmet
- 946 Bu kimse durur abı̄b-i ḥāzı
Her bir sözi ab^ç uma muvāfi
- 947 Hecrūñ ki tevārüd itdi albe
Uradum anuñla dā[’]-i kelbe
- 948 Ol derd ile almadı mecālüm
İt ḥāli idi hemı̄şe ḥālüm
- 949 Buldum bu ḥakı̄m-i zū-fünūnı
Üstād-ı güzın ü pür-füsūnı
- 950 İşlāḥ ılıp biraz mizācum
Bir iki gün eyledi ^ç ilācum
- 951 İtdükçe baña ^ç ilāc vāfı̄
ı̄şsa-i ḥımār olurdu şāfı̄
- 952 Āḥir marāz-ı derūnı dāfı^ç
Engūr-ı seg oldu ḥayli nāfı^ç
- R 38b 953 Anuñla am oldu dilde peydā
Def^ç itmedi nūş-ı cām-ı şahbā

---

942. bizi: bize R

943. duran: ıran E

944. Raı̄b aña: o daı bir Ü // cevābı: cevāb R

945. Didi ki eyā emır-i dānā: addūñ gibi arıñ ola bālā Ü // eyā: aña ey R

949. güzın: edıb Ü

- Ü 31b 954 Oldı dile ‘âkıbet bu lâyıh
Kim itdürem aña bir müferrih
- 955 İtdük niçe rüz gešt-i dünyā
Bir cüz’i bulunmaz anuñ ašlā
- L 37b 956 Ol cevhere kân-ı kevni deldük
Şimdi bu diyāra daħı geldük
- 957 Alduğ ħaberini anuñ ammā
Kim olur imiş bu yerde peydā
- 958 Çün sözlerini işitdi Kāmet
Fehm itmedi zerre istikāmet
- 959 Ber-müceb-i emr-i *ekremu’ d-dayf**
Redd eyleyüp aña itmedi ħayf
- 960 Görđi ki bu bābda te‘âķül
İtmek durur anlara tegāfül
- 961 Pes anları eyledi ziyāfet
Bezł itdi hezār gūne ni‘met
- 962 Bir meclis-i ħūbı kıldı tezyīn
Gösterdi ekābirāna āyīn
- 963 Cān u dile irişüp feraħlar
Devr itmege başladı ħadeħler
- E 32a 964 Raķķāř olup anda lāle-ħadler
Muŗırlıķ iderdi serv-ħadler

955: Gešt oldı niçe niçe emākin / Bir cüz’i bulunmadı ve lākin Ü

956 ve 957. beyitler Ü’de takdim-tehirli.

956. deldük: gezdük R // Şimdi: Āħir R

957. ħaberini anuñ: ħaberin o cüz’üñ Ü // yirde: yurda R

* *ekreme’ d-dayf*: Misafiri ağırlayın. İbare olarak tam bu şekilde olmayan, ancak bu anlama gelen birçok hadis vardır.

959. Sadece Ü’de var.

960. Ü’de yok. İtmek durur: İtmekdedür R

961. anları: anlara E

962. ħūbı: ħūb R

964: Muŗırlıķ iderdi slāle-ħadler / Raķķāř idi anda serv-ħadler Ü

- 965 Mestâne düşüp Raķīb-i güm-rāh
Yıķıldı zemine ħ̄āh u nā-ħ̄āh
- 966 Çün cām-ı Şikeste-i mu‘āŐir
Atıldı yabāna ol ħar āħīr
- 967 Sāķīler o kelbe söylediler
Gezdür yūri tāziyi didiler
- 968 Mānend-i seg-i ‘ases o bed-kār
Bir gūŐede yatdı ķaldı nā-ĉār
- R 39a 969 Çün gitdi Raķīb-i lā‘ubālī
Aġyārdan oldu bezm ħālī
- Ü 32a 970 Tekrār ri‘āyet itdi Kāmēt
Virdi Nazar’a çoķ istimālet
- 971 Ol daĥı elif ķadin idüp dāl
Kāmēt ayaġına ķıldı ħalĥāl
- 972 Aĥvālin o daĥı idüp i‘lām
Ol māh-liķāya itdi ikrām
- L 38a 973 Biri birine nūvāziŐ itdi
MaķŐūd ne ise pursiŐ itdi
- 974 Çün meclise irişüp nihāyet
Telĥ oldu miŐāl-i bāde Őoĥbet
- 975 Bir ķulı var idi ol cūvānuñ
Yanında muķarreb idi anuñ
- 976 Kāmēt’le bile yürürdi dāyim
Her ĥıdmetin görürdi dāyim

---

968. Bir gūŐede yatdı ķaldı nā-ĉār: Kırıldı kırıldı mest ü efgār Ü

971. Sadece Ü’de var.

972: Aĥvālini hep naķīr ü kıtmīr / Ol māh-liķāya itdi taķrīr Ü // idüp: itdi R

973. Biri birine: Kāmēt daĥı çoķ Ü // MaķŐūd ne ise: Luţf u kerem ile Ü // MaķŐūd: MaķŐūdı R

974. Çün meclise: Meclise çü R

975. ol cūvānuñ: Kāmētūñ hem Ü // Yanında muķarreb idi anuñ: ġāyetde za‘īf ü rind-i ‘ālem Ü

976. Kāmēt’le: Anuñla Ü

977 Her kanda olursa yâr u maḥrem
Ayak ṭurur aña karşı her dem

978 Hıdmetde bülend idi maḳâmı
Şâhib-ḳadem idi Sâḳ nâmı

979 İdüp Nazar'a yolınca hıdmet
İşmarladı kim ide ri' âyet

980 Sâḳ aña delîl olup hemân-dem
İkrâmına diḳḳat itdi muḥkem

981 Hıdmetde ḳıyâm idüp tamâmet
Ta' zîmini gördi câna minnet

982 Oldı Nazar'a ol gıce me'vâ
Bir iki direklü ṭâḳ-ı bâlâ

983 Çün şubḥ uyanup Raḳîb-i pür-fen
Bulmadı eşer daḥı Nazar'dan

984 Ğam putası içre cânı yandı
Meyl-i zer ü sîmden uşandı

E 32b, Ü 32b 985 'Azm eyledi bi'z-zarûre ol şüm
Segsâr vilâyetine maḥrûm

R 39b SEYR KERDEN NAZAR BE-HİLE-İ KÂR*
ŞEHR-İ DİDÂR U GÜLŞEN-İ RUHSÂR

986 Çün bâḡ-ı felekde şubḡgâhân
Mihr oldı mişâl-i gül nümâyân

987 Bir zerd gül eyleyince peydâ
Nergislerin itdi nâ-hüveydâ

977. Ayak ṭurur: Eyü ṭurur E, Ṭurur idi R

980. Sâḳ aña: Ol daḥı Ü // diḳḳat itdi: sa'y ḳıldı Ü

981. Sadece Ü'de var.

982. Oldı Nazara ol gıce: Tâ şubḡa dek aña oldı Ü

985. Segsâr: Didâr Ü

* "Nazarın hile yoluyla Didâr şehrine ve Ruhsâr gül bahçesine gitmesi"

Başlık: SEYR KERDENES BÂḡ-İ ḲÂMET-RÂ / DİDENEŞ ENDER U 'ACÂYİBHÂ Ü

987. gül eyleyince: güli idince Ü

- L 38b
- 988 Bir bāğ müzeyyen itdürüp Sāk
Müştaş-ı hadāyık oldu ihdāk
- 989 İdüp Nazar ile seyr-i gülzār
Gösterdi mişāl-i serv reftār
- 990 Dirlerdi o bāğa Bāğ-ı Kāmet
Reşk eyler aña riyāz-ı cennet
- 991 Bir bāğ idi zevki hāric ez-ħad
Ġāyetde laṭif iñen ser-āmed
- 992 Her gūşede hūşhā-yı rengin
Olmışdı mişāl-i ‘ıkd-ı pervin
- 993 Her yerde fevākih-i keşire
Virürdi feraḥ dil-i kesire
- 994 Nergisleri hiç görilmemişdi
Bülbülleri işidilmemişdi
- 995 Bir pāk-dil idi bāgbānı
Dirlerdi Nesim-i gülsitānī
- 996 Ol bāğa revān iderdi Kevşer
Ezhārı tutardı tāze vü ter
- 997 Didi Nazar’a ki ey vefādār
Şimden girü eyle ‘azm-i Didār
- 998 Cehd it yüri rüz u şeb sefer kıl
Ol gülşen-i dil-keşe güzër kıl
- 999 Ol şehre irince ey nigū-ḥāh
Bu bāğ-ı laṭıfdür güzergāh

---

988. Bir bāğ: Gülzārı Ü

989. Gösterdi: Göster E

990. Ü’de bu ve sonraki 4 beyit 996. beyitten sonra yer almaktadır.

991. iñen: ü hem E

996. Ol bāğa revān iderdi: Her şubḥ ağıdurdı bāğa Ü // iderdi: olurdu E

- R 40a,
Ü 33a
- 1000 Anlarla vedâ' idüp hemân-dem
Tutdı reh-i bâğı şād u hürrem
- 1001 Ol ravzada gördi çok ' acāyib
Eşkāl-i tılsım-ı pür-ğarāyib
- 1002 Resm itdügi demde kilik-i şāni'
Derc eylemiş anda çok şanāyi'
- L 39a
- 1003 İtdükçe Nazar nazarda diğkat
' Aqlımı alurdu fikr-i şan' at
- E 33a
- 1004 Mecnū'-ı şanāyi' den ammā
Seyr eyledi bir kemer mu' allā
- 1005 Bir cānibi şāf u tāb-dāde
Rağşende çü tığ-ı āb-dāde
- 1006 Şarf eylemiş anda kudretin Hāğ
Bir kühı aña idüp mu' allāğ
- 1007 Bir tāk u nıṭāka ya' ni ol dem
Bir müy ile beste idi muḥkem
- 1008 Bāzār-ı vücūd içinde Hālīğ
Göstermiş anuñla emr-i hārīğ
- 1009 Yazmış anı kıl kalemle gūyā
İden ' adem ü vücūdı peydā
- 1010 Bir sırr-ı dağīğ u emr-i mücmel
Kıl deñlü kuşūrı yoğ mükemmel
- 1011 Dīvān-ı vücūd içinde gūyā
Bir ince ḥayāl idi hemānā

1000. Anlarla : Sāk ile Ü

1001. ravzada: bâğda Ü

1003. R'de yok.

1004. kemer mu' allā: nıṭāğ-ı bālā Ü

1006. Sadece Ü'de var.

1007. Sadece Ü'de var.

1009. İden ' adem ü vücūdı peydā: Bir ince ḥayāl idi hemānā R

1010. u emr-i mücmel: idi muḥşşal Ü

1011. vücūd içinde gūyā: vücūdda muḥşşal Ü // Bir ince ḥayāl idi hemānā: İden ' adem ü vücūdı peydā

- 1012 Bir kūh-ı müdevver ü mu'azzam
Bir mūy ile aña beste muḥkem
- 1013 Göstermiş idüp kemālin ikmāl
Ol semt ile fenn-i cerr-i eşkāl
- 1014 Bir mūy ile siḥr idüp hünerde
Bir ḳubbeyi aşmış ol kemerde
- 1015 Zāhirde ṭurur ḳıl üzre ammā
Bünyādı ḳavī bināsı a' lā
- 1016 Şan ḥāme-i ḥüsn ucında zihdür
Yā mūy üzerinde bir girihdür
- 1017 Olmuş o kemer meger ser-i rāh
Bir ğayr maḥalde yok güzergāh
- R 40b,
Ü 33b 1018 Olmadı 'ubūra çāre imkān
Ḳaldı Naẓar anda zār u ḥayrān
- 1019 Ne geçmege oldı istiṭā' at
Ne dönmege ḳaldı tāb u ṭāḳat
- ZİKR-İ EVŞĀF-I ZÜLF-İ 'ANBER-BĀR*
BE-NAẒAR ḤĀL-İ Ü DER-ĀN GÜLZĀR
- L 39b 1020 Naḳḳāş-ı şaḥāyif-i bedāyi'
Şarrāf-ı cevāhir-i şanāyi'
- 1021 Ser-rişte-i nazma dizdi gevher
Virdi suḥanına böyle ziver

R // hemānā: mü'evvel Ü
1012-1016 arası beyitler Ü'de yok.

1015. ṭurur: durur R

1017. o kemer meger: meger ol kemer Ü // Bir ğayr maḥalde yok: Andan öte yoğ imiş Ü

1018. çāre imkān: hiç dermān Ü

1019. Ü'de yok.

* "Anber kokulu Zülf'ün niteliklerinin ve onun o gül bahçesindeki hâlinin anlatılması"

1020. Ü'de mısralar takdim-tehirli

1021. dizdi: düzdi R

- 1022 Kim hüsni-niğâr-ı meh-şemâ-yil
Olmağıla levh ü lu' ba mâ-yil
- 1023 Ser-rişte-i kâr u bârî mümtâz
Bir hâdimi var idi resen-bâz
- E 33b 1024 'Ayyâr-ı cihân u rind ü çâlâk
Fenninde tenendevâr bî-bâk
- 1025 Yüz yire koyup ider temellük
Tâ hâşıl idince bir ta'alluğ
- 1026 Yire döşenüp alur dil ü cân
Güyâ bu felek tavırlu fettân
- 1027 Çün 'uğde-i 'aşkı muhkem eyler
Ser-rişte-i kârî dirhem eyler
- 1028 Nâmına dinürdi Zülf-i 'ayyâr
Çok başlu perî revîşlü mekkâr
- 1029 Ol güşede idüpistirâhat
Kılmışdı güzâr-ı Bâğ-ı Kâmet
- 1030 H'âb eyler imiş meger ki ol hîn
Ol zîr-i kemerde gönli pür-kîn
- 1031 Olmışdı Nesîm'den perişân
Elleşmiş idi anuñla bir ân
- 1032 Uyğuda iken uyandı bir dem
Gördi Nazar'ı vü oldı derhem

1022. niğâr-ı meh-şemâ-yil: bedî' atü's-şemâ' il Ü // levh ü: levh-i R

1023. R'de yok. // hâdimi: kimsesi Ü

1024. tenendevâr bî-bâk: tetende vü özi pâk R

1025: Yüz yire koyup alur gönüller / Mekkâr u siyeh-dil ü füsün-ger Ü

1027. beyit Ü'de yok.

1028: Gâyetde ser-âmed ü ser-efrâz / Nâmına dinürdi Zülf-i ser-bâz Ü

1029. Sadece Ü'de var.

1030: Altında meger o tãkuñ ol dem / H'âb eyler imiş o mekri 'âlem Ü

1032. Uyğuda iken uyandı bir dem: Uyğudan uyandı ânda ol hîn Ü // derhem: pür çîn Ü

- 1033 Hışm ile elini tığa urdı
Ol haste-dilüñ yolına ıurdı
- 1034 Kim bundan öte kuş uçmaz ey düzd
Bülbül de bu bāğa göçmez ey düzd
- R 41a,
Ü 34a 1035 Saña dimedi mi merd-i ‘ aķil
Der-bend-i belādan olma ğāfil
- L 40a 1036 Bu bāğda görmedüñ mi yer yer
Ğonçe gibi nīze üzre serler
- 1037 Gördükde o hoş benefşezārı
Remz itmedi mi benefşe bārı
- 1038 Kim niçeye cevır idüp bu gülşen
Diller çekilüp durur ıafādan
- 1039 Çün dinledi Zülf-i müşk-bārı
Yire ıodı rüy-ı i‘ tizārı
- 1040 Kim ey ser ü ser-ver ü ser-āmed
Cevr eyleme baña hāric ez-ıad
- 1041 Bir haste şikeste-dil ğarībem
Gülzārdan ayru ‘ andelībem
- 1042 Faır ile cüdā düşüp Nazār’dan
Dür olmuşam anca la‘ l-i terden
- 1043 Şād ola diyü derün-ı pür-ğam
Seyr eyler idüm bu bāğı bir dem

1033. Ol haste-dilüñ yolına ıurdı: Didi seni bunda kim gördi Ü

1034. Kim bundan: Bu yirden Ü // Bülbül de bu bāğa göçmez: Bu gūşeye kimse geçmez Ü

1037. Remz itmedi mi benefşe: Seyr eylemedüñ mi anda Ü

1038. cevır: zecr Ü

1040. ser ü ser-ver ü: dem-i luıfuñ ile Ü // Cevr eyleme baña: Cevrüñ baña ıılma Ü

1041. Bir: Ben E

1042. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // düşüp: olup Ü // olmuşam: olmasam R // la‘ l ü terden: sım ü zerden
Ü

- 1044 İtseñ n'ola baña ger müdārā
Meşhürdur *el-ğarību a' mā**
- 1045 'Arz itdügi böyle sūz sīne
Hoş geldi o Zülf-i 'anberīne
- E 34a 1046 Zülf'ün Nazar itmiş idi iz' ān
Olduğına aşlı nesl-i Sūdān
- 1047 Olduğına var idi yaķını
Anuñ dağı vālideyni Ğini
- 1048 Zülf'e didi ey dilīr-i 'ālem
Bir silsiledendür aşlumuz hem
- 1049 Olsa n'ola ey huçeste-sīret
İhsāna sebep nesebde nisbet
- 1050 Söz farkın iden ĥakīm-i 'ālem
Cinsiyyete didi 'illetü'z-zām
- R 41b 1051 Güş eyledi çünki Zülf-i pür-kīn
Miskīnligin itdi ĥayli taḥsīn
- L 40b 1052 Kıldı Nazar' uñ öñine pür-tāb
Bir misk ile tāb-dāde ḳullāb
- 1053 Fi'l-ḥāl ele alup oldu cāzib
Tutdı anı nitekim 'anākib
- 1054 Ol bāğçeden ḥurūc ḳıldı
Ol tāḳçeye 'urūc ḳıldı
- 1055 Bir ravzaya vāşıl oldu yine
Nāmına dinürdi şaḥn-ı Sīne

1044. müdārā: müdāvā R

* *el-ğarību a' mā*: Garip, kör gibidir.

1045. Sadece Ü'de var.

1046-1051 arası beyitler Ü'de yok.

1046. aşlı: aşl u R

1050. farkın: kırkın R

1052. Kıldı Nazar' uñ öñine pür tāb: İtdi Nazara o Zülf-i pür tāb Ü

1053. Fi'l-ḥāl: Ol dem Ü

1055. Ü'de yok.

- 1056 Ol ı̇āk-ı refī' u bāğ-ı hurrem
Olmış şanasın ki bāğ-ı 'ālem
- Ü 34b 1057 Her cānibi gonçelerle zīnet
Her yiri gül ile pür-leṭāfet
- 1058 Aḳ yāsemen ile zīnet olmış
Güyā ki riyāz-ı cennet olmış
- 1059 Her gūşede nesterenle zanbaḳ
Virmişdi o bāğa tāze revnaḳ
- 1060 Tefrīḥ kı lup için mu' ayyen
Ber-tūde idi beyāz gülden
- 1061 Nisbet kılmaydı bāğ-ı evvel
Andan niçe pāye ola esfel
- ZİKİR-İ TA' RİF-İ ĀN MÜFERRİḤ-NĀF*
Kİ Zİ-BÜYEŞ MU' ATṬAREST EṬRĀF
- 1062 Bir gūşe-i dil-güşāda ammā
Bir nesteren olmış idi peydā
- 1063 Zerrīn-ḳadeḥ-i şarāb-ı vuşlat
Peymāne-i sīm-i bezm-i 'işret
- 1064 Bir nāfe ki görse ide taḥsīn
Her sebze çerende āhu-yı Çin
- 1065 Her birisinūn göreydi anı
Burup göbegi ḳururdu ḳanı

1056. Sadece Ü'de var.

1057. Sadece Ü'de var.

1058. Güyā ki: Mānend-i Ü

1059. Her gūşede nesterenle zanbaḳ: Çün külçe-i sīm gonçe zanbaḳ Ü // Virmişdi: Virürdi Ü

1060. Tefrīḥ kı lup için mu' ayyen: Tefrīḥ-i dil için anda güyā Ü // beyāz gülden: 'anber-i sārā Ü

1061. ola: idi R

* "Etrafin onunla muattar olduğu ferah veren kokunun tarif edilmesi"

Başlık: ŞİFAT-I ŞEKL-İ ĀN MÜFERRİḤ-NĀF / Kİ Z'U [ĀN] 'ANBERİN ŞODE-İ EKNĀF Ü

1062. nesteren: gonçe gül Ü

1063: Güyā ḳadeḥ-i şafā vü 'işret / Peymāne-i meclis-i maḥabbet Ü // Zerrīn-ḳadeḥ-i: Zerrīn-ḳadeḥi R

- 1066 ‘Aynıyla ol imiş âb-ı hayvân
Kim böyle nazardan oldu pinhân
- ZİKİR-İ TAVŞİF-İ SİNE-İ DİLDÂR*
K’ÜST ÂYİNE-İ ULÜ’L-EBŞÂR
- E 34b,
L 41a 1067 Ol gülşeni eyleyüp temâşâ
Etrâfını gezdi *keyfe ma ‘şâ**
- 1068 Bir vâdiye irdi yolu ol dem
Hızrâsâ laţif ü bâdı hoş-dem
- 1069 Ol lâlesitânda yâsemenler
Güyâ ki şafağ içinde ahter
- 1070 Yâ maţla‘ -ı mihr ü maţhar-ı nûr
Yâ levha-i sîm ü ferş-i kâfûr
- Ü 35a 1071 Düşdükçe habâb o cüybâra
Olurdu sipihr pür-sitâre
- 1072 Âyîne-i âbdan mücellâ
Sîm-âb-ı müzâbdan muşaffâ
- 1073 Yâ Bâğ-ı İrem ya şahn-ı cennet
Yâ şadr-ı mecâlis-i leţâfet
- 1074 Yâ sûre-i Nûr’a levh-i şîmîn
Ez-ber oğur anı her hüner-bîn

1066. ol imiş âb-ı hayvân: ol idi çeşme-i cân Ü // oldu: ola R

* “Sevgilinin, basiret sahiplerinin aynası olan göğsünün niteleklerinin anlatılması”

Başlık: ŞİFAT-İ SİNE-İ DİL-FURÛZ / YA‘NÎ MAKŞÛD-İ CÂN-İ DİL-SÛZ Ü // TAVŞİF-İ: TA‘RİF-İ
R

1067. Ol gülşeni eyleyüp: Anda dağı itdi çok Ü // Her semtini

1067-1068. beyitler Ü’de takdim-tehirli.

* *keyfe ma ‘şâ*: İstedığı gibi.

1068. ol: her R

1070. Ü’de yok.

1071. Sadece Ü’de var.

1072. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Sîm-âb-ı müzâbdan: Sîne ki sîmden Ü

1073. Yâ şadr-ı mecâlis-i leţâfet: Yâ levha-i şafha-i melâhat Ü

ZİKİR-İ EVŞÂF-I NÂR-I BÜSTÂNEŞ*
YA'Nİ ÂN Bİ-BEDEL-İ DÜSTÂNEŞ

- 1075 Bir gūşede iki tâze hūşe
Cân-ı Nâzar'ı getürdi cūşa
- 1076 Ta'rifî degül delîle kâbil
Tavşîfî hilâf-ı re'y-i 'âķil
- 1077 Yâ câmi' -i hūsne kûy-ı billûr
Yâ 'ayn-ı ḥabâb 'ayn-ı kâfur
- 1078 Bir şâḥ üzerinde iki ğonçe
Bir şafḥada yâ iki turunca
- 1079 Yâ iki enâr-ı tâze gūyâ
Kim nâfesi olmuş ola peydâ
- 1080 Bir dem o turunc-ı bâĝ-ı behcet
İtdi Nâzar'ı ğariķ-i ḥayret
- R 42b 1081 Baķduķça aña olurdu zûlmân
Şanurdu ḥabâb-ı âb-ı ḥayvân

L 41b ZİKİR-İ EVŞÂF-I GERDEN-İ BİLLÛR*
ŞEM' -İ BEZM-İ CEMÂL-İ MEŞ' AL-İ NÛR

- 1082 Bir menzile râst geldi yine
Virürdi şafâ dil-i ḥazîne
- 1083 Çün âh-ı fütâdegân-ı ğam-ĝin
Bir serv dikilmiş anda simîn
- 1084 Yâ eylemege o bâĝı pür-nûr
Efrûḥte oldı şem' -i kâfur

* “Onun bostanın ateşinin, yani o eşi bulunmaz dostlarının niteliklerinin anlatılması”

Başlık: VAŞF-I BUSTÂN-I 'ANBERİN-BÛYÂN / YÂSEMEN-İ SİNE VÜ SEMEN-BÛYÂN Ü // Bİ-
BEDEL-İ NÂZENİN-İ R

1077. Ü'de yok.

1081. Ü'de yok.

* “Güzellik meclisinin nur saçan mumu olan billur gerdanın niteliklerinin anlatılması”

Başlık: İN SÛḤAN VAŞF-I GERDİŞİ BÂŞED / Kİ SUṬÛREŞ TU-RÂ GÜHER-PÂŞED Ü

1084. oldı: idi Ü

- 1085 Nâmı ‘ âlem olmış ilde anuñ
Şâhib-‘ alemi o dil-sitânuñ
- E 35a 1086 Hem mîr-i ‘ alem sipâh-ı ‘ aşka
Hem zâmin olurdu şâh-ı ‘ aşka
- Ü 35b 1087 İtmez diyü ğayr ile el oynı
Hüsnuñ ol idi kefilı boynı
- 1088 El-kışşa o bâğ içinde kat kat
Seyr itdi ne var ise tamâmet
- 1089 Çün vaqt-i vedâ‘ irişdi muhkem
Şarmaşdı aña Zülf-i pür-ham
- 1090 Virdi aña yâdgâr bir târ
Didi Nazar’a ki ey vefâdâr
- 1091 Bu kişver-i Hüsni dil-rübâdur
Sâkinleri cümle bî-vefâdur
- 1092 Bu şehriñ içinde dîvler var
Efsûn-ger ü fitne-sâz u mekkâr
- 1093 Her kimse ki ola Hüsni’e mâyil
Ġayretten olurlar aña hâyil
- 1094 Çünkim ola seyr-i Bâğ-ı Ruhsâr
Cevr itmemek olmaz anlar ey yâr
- R 43a 1095 Bu târı hemân-dem eyle süzân
Baña irişür şemîmi ol ân
- L 42a 1096 İrüp senüñ olurn zahîrûñ
Eyyâm-ı haţarda dest-gîrûñ

1089. muhkem: ol dem Ü // aña: anı E
1091. Sâkinleri cümle: Erbâbı hemîşe Ü
1092. Efsûn-ger ü: Efsûn-ger R
1095. Bu târı: Bunları R // hemân-dem: o demde Ü
1096. olurn: oluram E, olayın Ü

- 1097 Ol târı alup Nażar hemân-dem
Düşdi yola gitdi şād u ħurrem
- 1098 Çün sâ‘at-i ‘ömr olurdu ‘âcil
Tâ kişver-i Ħüsn’e ola vâşıl
- 1099 Gezdi şeb ü rûz deşt ü vādī
Ṭayy itdi menâzil ü bevādī
- 1100 Bir gice giderken ol yegâne
İrdi yolu ejdehâ-serâna
- 1101 Üşdi üzerine mâr-pâlar
Her birisi mühlük ejdehâlar
- Ü 36a 1102 Her biri şarıldı bir tarafından
Bî-çâreye şanasın ki düşmen
- 1103 Bildi Nażar idemez müdâvâ
Yılan yiyici ħekīm-i dānâ
- 1104 Ceng eyledi ‘âkıbet uşandı
Ħışm ile velī yılan kuşandı
- 1105 Bî-çâre vü bî-ķarâr ķaldı
Nālân u ħazīn ü zâr ķaldı
- 1106 Fehm itdi ki geldi ġâlib a‘ dâ
Oldı yılan ayağı hemânâ
- 1107 Yanında biraz ŧutardı tiryâķ
Anuñla ter itdi gövdesin pâķ
- E 35b 1108 Sürdi bedenine cümle anı
Sa‘ y itdi ħalâşa cism ü cāmı

1097. Düşdi: Girdi Ü

1098. olurdu ‘âcil: iderdi sür‘at Ü // kişver-i: menzil-İ Ü // ola vâşıl: bula vuşlat Ü

1100. ejdehâ-serâna: ejdehâ sarâyına E

1103. Nażar: aña Ü // müdâvâ: müdârâ R

1104. velī: Dil R

1105. Sadece Ü’de var.

1107. ŧutardı: ŧutarı R

1108. Sürdi bedenine cümle anı: İlhâm-ı Ħudâ idüp nihānī Ü // cism ü: cism-i R

- 1109 Hâşıyyeti ile her bir ef'î
Kât kaldı müyesser oldu def'î
- 1110 Boynında kimi mişâl-i kâkül
Destinde kimi çü deste sünbül
- R 43b 1111 Alup kucağına deste deste
Eylerdi bölük bölük şikeste
- L 42b 1112 Tâ ola zararlarına hâyil
Boynına tölardı çün hamâyil
- 1113 Bu vech ile 'azm iderken ol zâr
İrdi nefehât-ı şehri Dîdâr
- ÂMEDEN ÂN MÜSÂFİR ÂHİR-İ KÂR*
BE-SEVÂD-I VİLÂYET-İ DİDÂR
- 1114 Bir gün ki s0ipihri-i zînet-âyîn
Bâzâr-ı cihâna virdi âzîn
- 1115 Meydân-ı sipihre mihr-i hâver
Dîbâ döşemişdi hep ser-â-ser
- Ü 36b 1116 Seyr eyler iken Nazâr cihânı
İrgürdi Nesim-i müjdegânî
- 1117 Kim mihr-i murâduñ ey cihân-bîn
Togdı felek üzre gözüñ aydın
- 1118 Dîdâr vilâyetine geldüñ
Hüsñ'üñ der-i devletine geldüñ

1109. kaldı: kıala E

1110. sünbül: gül R

1111. kucağına: ocağına E

1113. nefehât-ı: nesemât-ı Ü

* "O misafirin işin sonunda Didar vilayetinin yakınlarındaki bahçelere gelmesi"

Başlık: NAZAR ENDER TECESSÜS-İ ÂŞAR / DER-RESİDEN BE-KİŞVER-İ DİDÂR Ü // ÂMEDEN
ÂN MÜSÂFİR ÂHİR-İ KÂR: ÂMED ÂHİR NAZAR BE-ŞAD ÂZÂR R

1114. zînet-âyîn: zîşt-âyîn R // âzîn: tezyîn R

1115. sipihre: sipihri Ü // döşemişdi hep: ile döşedi Ü

1116. Seyr: Geşt Ü

1118. Dîdâr vilâyetine geldüñ: Yil gibi seferde gerçi yildüñ Ü

- 1119 Bu müjde aña virüp tesellî
Nür itdi derûnına tecellî
- 1120 Cismini ihâta itdi envâr
Karşusına zâhir oldı Dîdâr
- 1121 Şükr itdi Nazar cenâb-ı Hâkk'a
El açdı niyâza bâb-ı Hâkk'a
- 1122 Gördi ki mişâl-i bâğ-ı cennet
Bir ravza durur pür-leţâfet
- 1123 Bir şehr-i laţîf ü dil-güşâdur
Şan âyine-i cihân-nümâdur
- 1124 Her ne dilesen bulmur anda
Her zevk ki var olunur anda
- R 44a 1125 Dîvârları dür ü güherden
Terkîb-i türâbı misk-i terden
- E 36a,
L 43a 1126 Gelmiş görüp âftâb vecde
Kılmış kapusu öninde secde
- 1127 Her bir tarafı çü Ka' be pür-nür
Dîbâ-yı siyâhlarla mestür
- 1128 Şehr içine girdi ol vefâdâr
Gördi niçe kârgâh u bâzâr
- 1129 Her harfine bir harîf kâyim
Her şan' ata bir zarîf muqaddim

1119. aña virüp: virüp aña Ü // derûnına: dünına E

1120: İm'ân-ı nazar kılmca ol zâr / Görindi gözine şehr-i dîdâr Ü

1121. R'de 1123. beyitten sonra geliyor. // Nazar cenâb-ı Hâkk'a: cenâb-ı Kibriyâ'ya Ü // niyâza bâb-ı Hâkk'a: du'â için Hudâ'ya Ü

1122. ravza: güşe Ü

1123. şehr-i laţîf: kişver-i hûb Ü // laţîf ü: laţîf'i R

1124. Ü'de yok. // olunur: bulmur R

1125. dür ü: dür-i R // misk-i terden: sim ü zerden Ü

1126 ve 1127. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

1129-1131 arası beyitler Ü'de yok.

- 1130 Her gūşe bir ictimâ‘a menzil
Her h̄ñācesi bir metâ‘a vāşıl
- 1131 ‘Ayyārları belā-yı bāzār
Ṭarrārları ‘amelde der-kār
- 1132 Hindī iki h̄ñāce-i sūtūde
Kāfūrdan itmiş idi tūde
- 1133 Kimi şatar anda şehd ü şekker
Kimi tatar elde misk ü ‘anber
- 1134 Şarrāf olup anda iki Hindū
Elde dutar idi zer terāzū
- 1135 Çün şeh-i müşāhid oldu rūşen
Kaşd itdi ki ide seyr-i berzen
- 1136 Üstād anı itdüğünde tersīm
Kılmışdı çehār rükne taqsīm
- 1137 Ol çār maḥalle-i mücellā
Çün çār ‘anāşır idi gūyā
- 1138 Her birini eyledükde ābād
Bir ad ile yād kılmış üstād
- 1139 ‘İşveyle kirişme vü ḥaşāyil
Dördinci maḥalle-i şemāyil
- R 44b 1140 Her kūyını geşt idüp kemāhī
Bir bāğa daḥı irişdi rāhı
- L 43b 1141 Nergisleri berg-i terde hüfte
Gül-bünleri daḥı nā-şüküfte

1133. şekker: sükker E // Kimi tatar elde misk ü: Kimisi ider mezāda Ü

1135: Ü 37a Çün kim o maḥalli cümle gördi / Pes seyr-i maḥalleye yüz urdı Ü // berzen: revzen R

1136. Ü’de yok.

1139: Kimine kirişme kimine nāz / Kimine cefā imiş ser-āğāz Ü

1140: Şehr içre gezerken ol zamānda / Bir bāğ-ı laṭīfe girdi anda Ü

- 1142 Her sūda ‘ayān aḡar ‘uyūmı
Āsūde ider dil ü derūnı
- 1143 Gördükde anı o merd-i huşyār
Olduğını bildi Bāğ-ı Ruḡsār
- 1144 Her cānibe geşt iderken ānı
Ḥayrān iken āña ‘aḡl u cānı
- E 36b 1145 Görđi ki bir iki tıfl-ı Hindū
Seyr eyler o bāğ içinde her sū
- 1146 Bı-bāk şükūfeler dererler
Her gūşede ğonçeler kırarlar
- 1147 İdüp Naẓar anlara ḡıḡābı
Kimsüz diyü istedi cevābı
- 1148 Birisi tebessüm idüp ol dem
Vardur didi bir emır-i a‘ zām
- 1149 Ḥālidür o nāzenın ḡūbuñ
Maḡbūli durur ḡamu ḡulūbuñ
- 1150 Üftādelerüñ zahıri oldur
Mülk-i Ḥabeş’üñ emıri oldur
- 1151 Biz daḡı idüp bu bāğı me’vā
Anlardanuz eylerüz temāşā
- Ü 37b 1152 Gūş itdi Naẓar çün ol maḡāli
Fehm eyledi ḡāli bildi Ḥāl’i

1142. ider: kıılır Ü

1144: ‘Azm eyledi ol maḡāma irdi / Seyr itmek için ol bāğa girdi Ü

1145. Seyr: Geşt Ü

1147. ḡıḡābı: su’āli Ü // istedi cevābı: şordı aşl-ı ḡāli Ü

1148. tebessüm idüp: virüp cevābın Ü

1149. Maḡbūli durur: Maḡbūlidür ol E

1150. Hem mülk-i Ḥabeşüñ emıridür ol / Üftādelerüñ zahıridür ol Ü

1151: Biz bendeleriyüz ol emırüñ / Ḥuddāmı bu bāğ-ı bı-naẓırüñ Ü

1152: Gūş eyledi çün Naẓar maḡāli / Fehm itdi tamām-ı ḡāl-i Ḥāli Ü // çün: çü R

- 1153 Geşt idüp o bâğı zâr u hayrân
Eylendi ümid-i âb-ı hayvân
- 1154 Leb-teşne gezerdi mest ü şeydâ
Fem çeşmesini olurdu cüyâ
- R 45a SER-GÜZEŞT-İ NAZAR DER-İN TEŞVÎŞ*
YÂFTEN ĞAMZE-RÂ BİRÂDER-İ HÛŞ
- L 44a 1155 Güyende-i bezm-i ‘âşıkâne
HÛnende-i şafha-i fesâne
- 1156 Bu vech ile eyledi rivâyet
Bu semt ile söyledi hikâyet
- 1157 Kim ol Nazar-ı şikeste-ğâlûñ
Âvâre vü zâr u haste-ğâlûñ
- 1158 Bir kardeşi var imiş dil-âver
Merdüm-fiken ü şeci‘ u şaf-der
- 1159 Meşhûr-ı cihân mişâl-i Hamza
Bir şaf-şiken imiş adı Ğamze
- 1160 Kâlb-i şaf-ı ceysi itmegin kem
Dirlermiş aña Cigerdelen hem
- 1161 Bir lu‘b ile dehr-i pür-‘iberden
Düşmişdi cüdâ meger Nazar’dan
- 1162 Bârî ider aña şoñra yârî
Hüsñ’üñ ol olur silâhdârî

1153: Anlardan idüp mürûr o pür ğam / Seyr itdi o bâğı u râğı bir dem Ü

1154. gezerdi: gezüp o Ü

* “Bu karışıklıkta Nazar’ın macerası ve kardeşi Gamze’yi bulması”

Başlık: ĞAMZE DÂNİSTEN-İ NAZAR BÎ-REYB / Kİ BİRÂDERŞ BÛD U MÎ-ŞODE ĞAYB Ü // DER-İN: BEDİN R

1155: Seyyâh-ı diyâr-ı ‘aşk-ı hûbân / Sebbâh-ı bihâr-ı vaşl u hicrân Ü

1157. Âvâre vü zâr u: Âvâre-i zâr-ı R

1158. dil-âver: ezelden Ü // Merdüm-fiken ü şeci‘ u şaf-der: Ğâyetde dilîr ü merdüm-efken Ü

1161. cüdâ meger: meger cüdâ R

1162. Bârî: Yârî R // yârî: Bârî R // ol: o R

- E 37a 1163 Ol gün idüp anda bezm-i aḥbāb
Nüş eylemiş idi bāde-i nāb
- 1164 Maḥmūrlık ıztırāb kılmış
Nergislik içinde ḥ̣āb kılmış
- Ü 38a 1165 Nā-geh Naẓar-ı ğarībi gördi
Ḥıṣm ile elin eline urdı
- 1166 Ya^ç nī sebebi nedür ki bī-bāk
Olduñ bu maḳāma düzd-i çālāk
- 1167 Bāğ içre senüñ ne yüregüñ var
El ḳarmağa ğonçesine ey ḥār
- 1168 Oldı Naẓar üzre nīze gerdān
Ḳıldı o ğarībi zār u ḥayrān
- R 45b 1169 Def^ç ine yoğıdı istiṯā^ç at
İtdi aña lā-cerem iṯā^ç at
- L 44b 1170 Taḳdıre idüp işin ḥavāle
Dergāh-ı Ḥudā'ya itdi nāle
- 1171 Didi ki eyā Kerīm ü Ğaffār
İrgür Dil'e çāre oldı nā-çār
- 1172 Üftādelere zahīrsin sen
Her bī-kese dest-ġırsin sen
- 1173 Cān u dil esīr-i bend-i ğamdur
Düşdüm elüm al dem-i keremdür
- 1174 Şıdḳ ile du^ç ā kılmısa her ğāh
Redd eylemez ol du^ç āyı Allāh

1163. idüp anda bezm-i: meger anda mihr-i Ü // eylemiş idi bāde-i: itmiş idi biraz mey-i Ü

1164. ḥ̣āb kılmış: ḥ̣āba varmış R

1165. eline: dizine Ü

1167. ḳarmağa: urmağa E, ḳomağa R

1168: Böyle diyüp anı tıtdı muḥkem / Hep cümle libāsın aldı ol dem Ü

1170. itdi: kıldı Ü

1171. Ğaffār: Settār Ü

1172. Her bī-kese: Bī-keslere R

1174. her ğāh: nā-ğāh R

- 1175 Var idi meger olında anuñ
Bir la‘l ki zübdesydi anuñ
- 1176 Bâzûsına bağlamışdı mâder
Bilürdi bu ışşayı birâder
- 1177 Gördükde anı hayâl ıldı
Ol gevhere intikâl ıldı
- 1178 şordı ki bu dürr-i bi‘-mümâşil
Saña ne sebebden oldu vâşil
- Ü 38b 1179 Didi Nazar ey emîr-i a‘ zam
Güş eyle hikâyem imdi bir dem
- 1180 Evvel biz iki birâder idük
Biri birümüzle hem-ser idük
- 1181 ‘ Aksine dönüp sipihr-i pür-zür
Âhir beni ıldı dür u mehcür
- E 37b 1182 Mâderle peder sefer ılırken
Baħr-i Necef‘i güzër ılırken
- 1183 almışdı o baħr arasında
Ġayb oldu iki göz arasında
- R 46a 1184 Ġamze idi anuñ şerîf nâmı
Bulmışdum anuñla her merâmı
- L 45a 1185 Ġüyâ ulağumdadur mağâli
şimdi dağı gözdedür hayâli
- 1186 Ġüş eyledi Ġamze çünki anı
Bir vech ile almadı gümânı

1179. emîr-i a‘ zam: emîr ey a‘ zam E // hikâyem: hikâyet R

1180. Biribirimüzle: Biribirimüze E

1181. dür u: dür-ı R

1183. arasında: arasında R

1186. Ġamze çünki: çünki Ġamze R

- 1187 Didi aña ey dü çeşm-i rüşen
Ol zâyi‘ olan birâderem ben
- 1188 Pes birbirisiyle iki hasret
Şarmaşdı koşuşdı niçe sâ‘ at
- 1189 Medlül-i kitâb-ı iştiyâkı
Maşşül-i ceride-i firâkı
- 1190 Biri birine idüp rivâyet
Derd ü ğamı kıldılar hikâyet
- 1191 Var idi o yerde Ğamze’nün hem
Bir kaçrı feraḥ-fezâ vü ḥurrem
- 1192 İdüp Nazar’ı o kaçra da‘ vet
Biñ cân ile kıldı aña ḥıdmet
- 1193 İki kemer altı idi ol tāk
A‘ yān-ı mubaşşır aña müştāk
- Ü 39a 1194 Bir kaçr-ı zücâci idi güyâ
Olmış yedi perdeden hüveydâ
- 1195 Tâ şubḥa dek oldu ‘ ayş ile nüş
Biri birin eyledi der-âġuş
- 1196 Geh mest ü ḥarâb olurlar idi
Geh ġarḳa-i ḥ̃âb olurlar idi
- 1197 Hep ‘ ayş-ı müdâm iderler idi
Bu işi müdâm iderler idi

1188. birbirisiyle: biri biriyle o R

1191. kaçrı: kaçr-ı Ü

1193. mubaşşır: tabaşşur R

1197. E’de yok.

ZİKİR-İ ĀN K'ĀN ĠARĪB-İ RĀH-NEVERD*
 HÜSN-RĀ DĪD ĀŞİNĀYĪ KERD

- R 46b 1198 Bir gün ki toğup bu mihr-i rüşen
 Bezm-i felek oldu reşk-i gülşen
- L 45b 1199 Yüzün gören eyler idi taḥsîn
 Gerdûna dir idi gözün aydın
- 1200 Güşına irişdi dil-sitānuñ
 Gelmiş diyü Ġamze-i cüvānuñ
- E 38a 1201 Bir kimsesi cins-i aḳrabādan
 Erbāb-ı hünerde ezkiyādan
- 1202 Ser-bāz ḥaşâyil ü siyerde
 Mümtāz fezâyil ü hünerde
- 1203 Pes Ġamze'den eyledi su'āli
 Fehm eylemek için aşl-ı ḥāli
- 1204 Ġamze didi ey şeh-i mükerrem
 Her dem olasın cihānda ḥurrem
- 1205 Ol kes ki ḥaḳīḳatin ararsın
 Keyfiyyet-i ḥālini şorarsın
- 1206 Bīgāne degül birāderümdür
 Burc-ı neseb üzre aḥterümdür
- 1207 Gevherlerümüz mekānı bir dürc
 Aḥterlerümüz maḳāmı bir burc
- Ü 39b 1208 Şarrāf durur nazīri yoḳdur
 Kāmil kişidür kemāli çoḳdur

* “O garip yolcunun Hüsn’ü görmesi ve dostluk etmesinin anlatılması”

Başlık: ZİKİR-İ ĀN: ZİKİR-İ ĀNEST Ü // DĪD: DĪDE R

1198. toğup: toğar R

1201. cins-i: cins ü E // hünerde: hünerden E

1202. ḥaşâyil ü: ḥaşâyil-i E, R // fezâyil ü: fezâyil-i E, R

1203. eylemek için aşl-ı: eyleye tā ki ḥasb-i Ü

1205. Keyfiyyet-i: Keyfiyyet ü E

- 1209 Şāhib-hüner ü ferīd-i ‘ālem
‘Ālī-naẓar u hūceste-maḫdem
- 1210 ‘İlm-i nazarīde zātı ma‘mūr
Merdümlük ile cihānda meşhūr
- 1211 Virse suḫanına zīb ü zeyni
İnsān olan ide nuşb-ı ‘aynı
- 1212 Bir merdüm-i kāmīl ü hüner-ver
Adı Naẓar-ı güzīde-manẓar
- R 47a 1213 Yūnān-zemīn suḫan-veridür
Eş‘ārda ‘ayn-ı Enverī’dür
- L 46a 1214 Ḥaṭ yazıda ol ferīd-i ‘ālem
Ṭutdı ḫalem İbn-i Muḫle’den hem
- 1215 La‘lūñ daḫı aşlını tamāmı
‘Arz eyledi ḫatm idüp kelāmı
- 1216 Gūş eyledi çünki Ḥüs-n-i dil-ber
Pes Ğamze’ye didi ey dil-āver
- 1217 Gencīne-i ‘aşḫ içinde meşhūr
Oldı baña bir ḫarīr manẓūr
- 1218 Olmuş o ḫarīrde münakḫaş
Bir şūret-i dil-peẓīr ü dil-keş
- 1219 Şol deñlü güzīde ṭal‘ati var
Olur gören anı naḫş-ı dīvār
- E 38b 1220 Ol dūrce ‘aceb ne kān mekāndur
Şūret ya ne ma‘niden nişāndur

1210. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // ‘İlm-i nazarīde zātı ma‘mūr: Erbāb-ı başīret içre manẓūr Ü

1212. Ü’de yok. // kāmīl ü: kāmīl-i R // Adı: İsmi E

1214. Ḥaṭ yazıda ol ferīd-i ‘ālem: Ḥaṭt içre o merd-i mükerrer Ü // E’de kenarda “ḫaṭṭāt-ı meşhūr” ibaresi var.

1215: Hem La‘l hikāyetin tamāmet / Ol afete eyledi hikāyet Ü

1220. Şūret ya ne ma‘niden: Şūretine ne ma‘den R // ya ne: niçe E

- 1221 Seyyâh-ı cihân imiş çün ol merd
Çok emr-i hafî bilür cihân-gerd
- 1222 Şâyed vire bir nişânın anuñ
Bilmiş ola yâ mekânın anuñ
- 1223 Āyâ ki yeri ne hâkdândur
Yâ mesken aña ne âşiyândur
- Ü 40a 1224 Pes Ğamze bu sözden oldu ğurrem
Geldi nazara Nazar'la ol dem
- 1225 Çün geldi Nazar o bârgâha
Yüz sürdi der-i cihân-penâha
- 1226 Hâk-i der-i pâkine yüz urdı
El bağladı qarşusına tırđı
- 1227 Feth itdi du'â ile dehânın
Gösterdi belâgat-i beyânın
- R 47b 1228 Söz gevherin ol faşîh-i 'âlem
Hep kıldı nişâr-ı hâk-mağdem
- L 46b 1229 Ol meh dağı itdi bî-ğad ikrâm
Gösterdi yanında cây-ı ârâm
- 1230 Meclis ki olup güşâde ol dem
Geçdi niçe söz arada ol dem
- 1231 Sevğ-i suhan ile irdi nevbet
Yâd olmağa ol harîr ü şüret
- 1232 Keşf itdi o meh ne ise râzın
Emr eyledi vara şadr-ı hâzin

1221. çün: çü R

1223. Ü'de yok.

1224. ğurrem: derhem R

1225. Beytin 2. mısraı 672. beytin 2. mısraıyla aynıdır. o bârgâha: cenâb-ı şâha E // Yüz sürdi der-i cihân-penâha: Ruğ sürdi gubâr-ı bârgâha Ü

1226. pâkine: pâkize R // bağladı: bağladı R

1227. beyânın: zebânın R

1231. harîr ü: harîr R

- 1233 Anda getüre o naqşı ol dem
Tâ hâll olına bu sırr-ı mübhem
- 1234 Çün meclise geldi naqş u şüret
Ehl-i nazâr aña itdi diqqat
- 1235 Bir lahza o merdüm-i mubaşşır
İm‘ân-ı nazarla oldı nâzır
- 1236 Cezm itdi naqş-ı rüy-ı Dil’dür
K’andan büt-i ehl-i dil hâceldür
- 1237 Hüsñ’e didi ey meh-i perî-zâd
‘Älemde hemîşe olasın şâd
- 1238 Tahkîkîni gûş kıl bu naqlüñ
Yünân-zemîn emîni ‘Aql’uñ
- E 39a,
Ü 40b 1239 Var gülşen-i devletinde bir gül
Düşmiş gamına hezâr bülbül
- 1240 Nâhîd-cemâl ü mâh-ruhsâr
Keyvân-haşem âftâb-dîdâr
- 1241 Şeh-zâde-i ‘Aql-ı pāk-sîret
Nev-bâve-i şâhsâr-ı devlet
- 1242 Bu şüret-i bî-nazîr anuñdur
Bu tal‘at-i dil-pezîr anuñdur
- R 48a 1243 ‘Älemde cemâl egerçi çoqdur
Hüsñ içre anuñ mişâli yoqdur
- L 47a 1244 ‘Uşşâka murâd-ı cân u dildür
Ol gönçe-dehânuñ adı Dil’dür
- 1245 Zîkr itdi şu deñlü vaşf-ı râyık
Kim eyledi aña Hüsñ’i ‘aşık

1234. naqş u: naqş R

1236. K’andan büt-i ehl-i dil hâceldür: Bu şemme-i bûy-ı müy-ı Dildür Ü // büt-i: bed-i E

1242. bî-nazîr: dil-pezîr Ü // dil-pezîr: bî-nazîr Ü

1244. râyık: lâyık R

- 1246 Didi Nâzar'a ki ey vefâdâr
Hâll oldı egerçi kim bu düşvâr
- 1247 Dil 'uğdesi dilde muhkem oldı
Cân menzil-i miñnet ü ğam oldı
- 1248 Bir nağş ile uyup hevāya
Düş oldı görilmedük belāya
- 1249 Efsûn oğuduñ fesāne kılduñ
Taşviri hemîn bahāne kılduñ
- 1250 Dil büt-kede-i maħabbet oldı
Dil nağşı arada şüret oldı
- 1251 Şunduñ baña rāh-ı 'aşğdan cām
Eyle Dil'i dağı cur' a-āşām
- 1252 'Aşğ ile derūnum eyledüñ nerm
Mihrümle anuñ da tab' in it germ
- 1253 Didi Nâzar ey gül-i letāfet
Her hıdmetüñ oldı cāna minnet
- 1254 Her lağza yoluñda cüst ü çālāk
Cānum iderin nişār bî-bāk
- 1255 Ammā ki Dil-i ħuceste-dîdār
Gelmekde bu kişvere nâzar var
- 1256 'Ağl'uñ gözi nūrıdur o meh-rū
Hiç anı nâzardan itmez ayru
- Ü 41a 1257 Lâkin birini benümle ey māh
Erbāb-ı nâzardan eyle hem-rāh

1246. egerçi kim: egerçi E

1247: Lâkin yine 'uğde oldı 'aşğı / Gül gibi derūna ÷oldı 'aşğı Ü

1248-1250 arası beyitler Ü'de yok.

1248. Bir: Bu R // Düş: Tuş R

1251. şunduñ: şoñdan R

1254. iderin: iderem E

1255. Dil-i: meh-i Ü

1256. anı nâzardan itmez: itmez anı nâzardan Ü

- E 39b,
R 48b 1258 Yünān-zemīn'e 'azm olınsun
Bu derde devā nedür bulınsun
- L 47b 1259 Şarf eyleyelüm bu yolda maqdūr
Bir sa'y idelüm ki ola meşķūr
- 1260 Dil tāze cüvān u nev-hevesdür
Erbāb-ı nazarla hem-nefesdür
- 1261 Lā-büd iderüz olup muşāhib
Sen verde o 'andelībi rāğıb
- 1262 Ol māh-ruḥuñ yanında ḥāzır
Bir bendesi var idi muşavvir
- 1263 Engüştini bir dem itse pergār
Āb üzre yazardı şüret-i nār
- 1264 Görse ḥelezūnını nihānī
Kārında olurdu süst Mānī
- 1265 Çekse kalem-i siyeh beyāza
Beñzerdi ḥadāyık-ı riyāza
- 1266 Kıl 'aybı yoğıdı bī-kem ü kāst
Kılsa girihini kıl kalem rāst
- 1267 Taşvīr-i hümāya itse āğāz
Güyā ki hemīn iderdi pervāz
- 1268 Evvelden eger göreydi anı
Mānī aña olur idi şānī

1258. derde devā nedür: miḥnete bir devā Ü // bulınsun: bilınsün R

1259 Ü'de yok.

1260. nazarla: dil ile Ü

1262. var idi: var imiş Ü

1263. Āb üzre yazardı: Āba yürüdüdü R

1264. süst: mest R

1265. Sadece Ü'de var.

1267. Ü'de yok.

1268: aña olur idi: olur idi aña R, Ü

- 1269 ‘Âlî-nazar u hüner-ver idi
Nâmına Hıyâl dirler idi
- 1270 Bir muṭribi var idi hoş-āvāz
Ol daḡı Hıyāl’e yār u dem-sāz
- 1271 Edvārda zū-fünūn u māhir
Eṭvārda pür-fūsūn u sāḡir
- 1272 Her sāzda kār-sāz u mümtāz
Erbāb-ı ṭarabla yār u dem-sāz
- 1273 Bezm içre ger ide cāndan āvāz
Şır çengini zühre-i ṭarab-sāz
- 1274 Nāmına dinürdi Nağme anuñ
Dem-sāzı idi o dil-sitānuñ
- 1275 İtdi Nazar’ı nigār-ı dil-ḡāh
Ol iki hüner-ver ile hem-rāh
- Ü 41b 1276 Bir ḡātemi var idi güher-bār
La‘ li ḡacer-i mükerrem-āşār
- L 48a 1277 Yoğ elde mişālî ḡadri ‘ālî
Ḳıymetde girān-bahā vü ḡālî
- R 49a 1278 Dirdi ele alan anı her dem
Girmez ele daḡı böyle ḡātem
- 1279 Virdi Nazar’uñ eline ol ān
Olmağā nişān-ı āb-ı ḡayvān

1269. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // ‘Âlî-nazar: Rüşen güher Ü

1270. var idi: daḡı var E, hem ol dem Ü // Ol daḡı Hıyāle yār u dem-sāz: Her sāzda sāz-kār-ı ‘ālem Ü

1271-1272. beyitler R’de ve Ü’de yok. // zū-fünūn u: zū-fünūn L

1272. mümtāz: dem-sāz E // dem-sāz: hem-sāz E

1273. Sadece Ü’de var.

1274. Dem-sāzı: maḡbūli Ü

1275. iki hüner-ver ile: ikisi ile yār u Ü

1276. güher-bār: anuñ hem Ü // La‘ li ḡacer-i mükerrem-āşār: Maḡbūl-i (.....) ehl-i ‘ālem Ü (Boş bırakılan kısım mürekkep lekesi dolayısıyla okunamadı.)

1277. Yoğ elde mişālî ḡadri: Şüretde iñen laṭif ü Ü

1278. Dirdi ele alan anı her dem: İnşāf ile dirdi ḡalk-ı ‘ālem Ü // alan: aluñ E

1279. Nazarūñ eline ol ān: anı hem o şūḡ-ı fettān Ü

- 1280 Pes eylediler vedâ' o mâha
Üç yâr teveccüh itdi râha
- 1281 Eyerler idi güzâr her dem
Kılmazlar idi qarâr her dem
- E 40a 1282 Biri birine olup muvâfık
Hem-râh idi hem şadıķ u şadıķ

KİŞŞA-İ ĀN Kİ ŞOD BE-DİL MAHREM*
NAZAR U NAĞME VÜ HAYĀL BE-HEM

- 1283 Rāvī ki sözi görüp yirinden
Naql eyledi ğam müsâfirinden
- 1284 Dir çünkü o reh-revân-ı şadıķ
Biri birine olup muvâfık
- 1285 Hem-vâre sefer iderler idi
Gün gice dimez giderler idi
- 1286 Geçdi bunuñ üzre niçe eyyâm
İrişdi seferlerine encâm
- 1287 Yünân-zemīn'e irdiler şād
Ālām-ı seferden olup āzād
- 1288 Hıñn-ı Beden'e idüp teveccüh
Bir iki gün itdiler tereffüh
- 1289 Tenhâ Nazar-ı müsâfir ol dem
Girdi Dil-i şehryâra hurrem
- 1290 Baş urdı der-i cihân-penâha
Yüz sürdi ğubâr-ı bārgâha

1280. mâha: şâha Ü // Üç yâr: Her biri Ü

1281. her: bir R

1282. olup muvâfık: muvâfık idi Ü // Hem-râh idi hem şadıķ u şadıķ: Hem mûnis ü hem muvâfık idi Ü

* “Dil’in Nazar, Nağme ve Hayâl ile mahrem olmasının hikâyesi”

Başlık: Ü’de yok.

1286. Giçdi bunuñ üzre: Çün giçdi bu nev’e Ü // üzre niçe: üzerine R

1287. Ālām-ı seferden olup: Hıñn-ı Beden içre ğamdan āzād Ü

1289. müsâfir: ğarīb E, mubaşşır Ü

- L 48b,
Ü 42a 1291 Būs eyledi dest-i pādşāhı
‘Arz itdi muqaddimāt-ı rāhı
- R 49b 1292 Her yüzden idüp niyāzmendī
Medḥ itdi o şāh-ı ser-bülendi
- 1293 Kıldı qadem-i Dil-i cüvāna
İzhār-ı hulūş-ı çākerāne
- 1294 Hüsñ’ün haberin be-vech-i aḥsen
İtdi Dil-i kām-rāna rüşen
- 1295 Fem çeşmesi ḥālin oldı vaşşāf
Ol ḥātem-i la‘ li kıldı itḥāf
- 1296 Kim çeşme-i cān nişānidur bu
Ser-māye-i zindegānidür bu
- 1297 Geh kıldı Ḥayāl’i terbiyetler
Geh Nağme’den itdi tesliyetler
- 1298 İrgürdi feraḥ-fezā haberler
Hem Āb-ı Ḥayāt’dan eşerler
- 1299 Geh ‘aşqdan eyledi ser-āğāz
Geh hüsnden oldı nükte-perdāz
- E 40b 1300 Dil şād olup itdi aña taḥsīn
Emr eyledi meclis ola tezyīn
- 1301 Bir bezm-i laṭīf olup güşāde
Āmāde kılındı cām-ı bāde
- 1302 Geçdi yerine Dil-i suḥan-dān
Geldi nazarına cümle yārān

1291. ‘Arz itdi muqaddimāt-ı: Yirine getürdi resm ü Ü

1291. itdi o: eyledi Ü

1293. qadem-i: qademi R // Dil-i: şeh-i Ü

1294. Ü’de yok. // kām-rāna: kām-rānda R

1295: Şundi Dil-i kām-rāna ol dem / Ol ḥātem-i la‘ li şād u ḥurrem Ü

1300. Dil şād olup itdi aña: Şād oldı bu sözden itdi Ü

1301. laṭīf: şafā Ü

1302. Dil-i suḥan-dān: o şāh-ı devrān Ü // nazarına: nazar ile Ü

- 1303 Her birini Dil nüvâziş idüp
Ahvâllerini pursiş idüp
- 1304 Geh Nağme'ye eyledi hitâbı
Gâh aldı Hayâl'den cevâbı
- 1305 Geh şordı Hayâl gevherinden
Söyletdi anı haberlerinden
- L 49a 1306 Ol dağı idüp du'â-yı şâhî
Büs eyledi hâk-i pâdşâhı
- R 50a,
Ü 42b 1307 Didi ki enîs-i ehl-i 'aşkam
Naqqâş-ı diyâr-ı hüsn ü 'aşkam
- 1308 Hüsn'ün iderin cemâlini naqş
Anuñla bulur kemâlini naqş
- 1309 Ebrûsın idüp hayâl bir dem
Ger bir kalem-i siyâh çeksem
- 1310 İdüp nazâr aña ehl-i 'irfân
Mânend-i kalem kalurdu hayrân
- 1311 Yazsam dağı resmini beyâza
Bağmazdı anı gören riyâza
- 1312 Hem Nağme-i rûzgâr-dîde
Olmışdur edîb-i kâr-dîde
- 1313 'Arz-ı hüner itse ol suhan-ver
Hâricdür uşulden dimezler

1303. birini Dil: birisine Ü // idüp: itdi Ü // idüp: itdi Ü

1304. Gâh: Geh R, Ü

1305. haberlerinden: hünerlerinden Ü

1306. hâk-i pâdşâhı: hâk-i pâ-yı şâhı Ü

1307. ehl-i: derd-i R // hüsn ü: hüsn-i R

1308. iderin: iderem E

1311. Ü'de yok.

1313. R'de yok. // suhan-ver: hüner-ver Ü

- 1314 Olmağıla çok maqâma vâşıl
Her nağmeden oy virür bilür Dil
- 1315 Pes didi Hayâl'e şâh-ı devrân
Ey çihre-güşâ-yı hüsni-i hûbân
- 1316 Derc eyle baña cemâl-i hüsni
Harc eyle aña kemâl-i hüsni
- 1317 Bir vech ile naqş it ol cemâli
Gören dimeye budur mişâli
- 1318 Güş eyledi çünkü emr-i şâhı
Yanına getürdi güş-ı mâhı
- E 41a 1319 Meclisde eline hâme aldı
Bir resm-i laîfe tarh şaldı
- 1320 Naqş eyledi Hüsni-i dil-pezîri
Gösterdi cemâl-i bî-nazîri
- L 49b 1321 Taşvîrin o deñlü itdi rengin
Kim her gören eyler idi taşsin
- 1322 Gördi anı çün Dil-i suhan-dân
Oldı niçe sâ' at aña hayrân
- R 50b,
Ü 43a 1323 Bir şüret-i cân-fezâ vü dil-keş
Bir tal' at-i mihr-naqş u mehveş
- 1324 Bir cebhe-i dil-güşâ var anda
Mânendi görilmemiş cihânda
- 1325 Esbâb-ı cemâli cümle kâmil
Mecnûm olur görürse 'âkil

1314. oy virür bilür Dil: ol bilürdi hâşıl R

1315. Pes: Bes R

1318. Güş eyledi çünkü: Güş itdi Hayâl E

1319. Meclisde: Fi'l-hâl Ü

1322. Dil-i suhan-dân: o şâh-ı devrân Ü

1323. cân-fezâ vü: dil-pezîr ü R

- 1326 Aldı dil ü cān-ı şehryārı
‘Aşk ile kalmadı karar
- 1327 Ğayretle bir iki gün idüp şabr
Gördi dil ü cāna kılduğın cebr
- 1328 Bir gice Ğayāl’i da‘vet itdi
Tenhāda anuñla şöhet itdi
- 1329 Didi ki ne çāre iştiyākā
Şabr idimezin bu ihtirākā
- 1330 Bir naş ile dil ü cānı alduñ
‘Aşk odına cism-i zārı şalduñ
- 1331 Dimem bize naşşı şüret eyle
Gel şāhibine delālet eyle
- 1332 Dil mezra‘ına o tohmı ekdüm
Cān rahtını semt-i ‘aşka çekdüm
- 1333 Urmazsañ eger bu zaħma merhem
Olmazsa gönül nigāra maħrem
- 1334 Ğavfüm bu ki tab‘-ı nā-şekībā
Eyler beni halk içinde rüsvā
- 1335 Pes didi Ğayāl ey cüvān-baht
Ğurşid-nażir ü āsmān-taht
- 1336 Şād ola zamīr-i dil-peżirüñ
Kāmın bula tab‘-ı bī-nażirüñ
- L 50a 1337 Bu Nağme-i nağme-sāz u dem-sāz
Bir hūb-nefes durur hoş-āvāz

1326. dil ü: dil-i R // cāna: cān E // kılduğın: kılduğı R

1329. idimezin: idemez E

1330. dil ü: ‘aqlı Ü

1331. Sadece Ü’de var.

1333. Urmazsañ: Örtersen R

1337. dem-sāz: mümtāz Ü

- Ü 43b 1338 Edvârda merd-i zû-fünündür
Eṭvârda rind-i pür-füsündür
- E 41b,
R 51a 1339 Hem-zâr olıcağ cenâb-ı şâha
Dem-sâz olur işbu bârgâha
- 1340 Def' -i ğam ider kelâmı anuñ
Bezmüñde gerek maḳâmı anuñ
- 1341 Fehm eyleye diyü ' Aql-ı pür-sehm
Bu bâbda lâkin eylerem vehm
- 1342 Dil didi ki bunda bâb-ı ser var
Kim aña şimâh dirler ey yâr
- 1343 Yârân ile her şeb olsa ' işret
Maḳlaşdur o bâb-ı vaḳt-i ḥâcet
- 1344 Geçdi üzerine niçe eyyâm
' Aş eylediler şabâh aḳşâm
- 1345 Nağme Nazâr u Ḥayâl bir şeb
Cem' oldı bir araya müretteb
- 1346 Diñlerdi Dil anlaruñ kelâmın
Hem Nağme'ye gösterüp maḳâmın
- 1347 Şordı niçedür ḥaḳîḳatini
Keyfiyyet-i ḥâl ü şan' atını
- 1348 Çün Nağme işitdi bu ḥiṭâbı
Virdi Dil'e rıfḳ ile cevâbı
- 1349 Kim ey şeh-i kâm-rân-ı ' âlem
Maḳbûl-i cihân u cân-ı ' âlem

1339. Dem-sâz: Eglence Ü

1344. üzerine niçe: bunuñ üzre vâfir E, bunuñ üzre niçe Ü

1345. bir araya müretteb: meger ki cümle hep Ü

1346. Diñlerdi Dil anlaruñ kelâmın: Dil her birinüñ bilüp merâmın Ü

1347. Keyfiyyet-i ḥâl ü: Keyfiyyet ü ḥâl-i R

1348. rıfḳ: ramḳ R, luṭf Ü

- 1350 ‘Aşk ili durur qarārgāhum
Ben añā nedīm ü Hüs̄n şāhum
- 1351 Cümle on iki kabīleyüz biz
Hem bezm-i şafāda bileyüz biz
- L 50b 1352 Her kavm ile oluruz hem-āvāz
Yetmiş iki dilde söylerüz rāz
- Ü 44a 1353 Evşāfuñi işidüp kulağdan
Dergāhuña gelmişem ırakdan
- R 51b 1354 Çün kıldı beyān-ı nisbet ü aşl
Pes nağme-serālik itdi bir faşl
- 1355 Cān u dile eyler idi te’şīr
Ol hālet-i şavt u sūz-ı taḥrīr
- 1356 Kār itmiş idi belā-yı hicrān
Ol nağşı añup olurdu nālān
- 1357 Yād eyledügince ol nigāri
Nağmeyle iderdi sāzkāri
- 1358 Pes didi Ḥayāl’e ey vefādār
Oldum ğam-ı fūrkat ile nā-çār
- 1359 Besdür ğam-ı iştiyāk-ı dil-ber
Cāna ne belā firāk-ı dil-ber
- 1360 Nergis gibi göz yumup cihāndan
Fāriğ-nazar oldum *īn ü āndan**
- 1361 Luṭf eyle firāk-ı yāri sed kııl
Öldüm ğam-ı hecr ile meded kııl

1350. Ben añā: Hem daḥı E

1351. bileyüz: bile R

1354. nisbet ü aşl: şeb-rev-i aşl R

1355. hālet-i: hālet ile E // şavt u: şavt-ı R

1356. belā-yı hicrān: firāk-ı cānān Ü

1358-1361 arası beyitler R’de yok.

1360. Sadece Ü’de var.

* *īn ü ān*: Bu ve o.

- E 42a 1362 Pes didi H̄ayāl aña ki ey şāh
Maḳşūdlaruñı virsün Allāh
- 1363 Bu ‘aşḳda salṭanat gerekmez
‘Āşıḳlara memleket gerekmez
- 1364 Cānān dileyen cihānı n’eyler
‘Āşıḳ ḡam-ı cism ü cānı n’eyler
- 1365 Geh şāh-ı cihān ider faḳīri
Geh bī-ser ü pā gedā emīri
- 1366 ‘Aşḳ ādemi rāza maḥrem eyler
Geh kārını ḡande geh ḡam eyler
- 1367 Dirseñ ki ḳarāra çāre yoḳdur
Cebr-i dil-i zāra çāre yoḳdur
- L 51a,
Ü 44b 1368 Ḳavl eyleyelüm şehā bu şarṭa
Tā gözlene rüzḡār-ı şurṭa
- 1369 Keşṭi ile idelüm firārı
Seyr eyleyelüm diyār-ı yārı
- 1370 Bir gice be-ittifāḳ-ı yārān
Gözden olalum çü rûḡ pinhān
- 1371 Tuymazsa bu ḡāli ‘Aḳl-ı dānā
Sehl ola vuşul-i Ḥüsni ra‘nā
- 1372 Bu sözler ile H̄ayāl-i fettān
Ḳıldı Dil-i şehryārı ḡandān
- R 52a 1373 Ḳaşd-ı sefer üzre niyyet itdi
Yārān ile ‘azme himmet itdi
- 1374 Tā şubḡa dek oldı ‘ālem ol şeb
Çoḳ meşveret itdiler hem ol şeb

ŞODEN EZ-HĀL-İ ‘ĀŞİKİŞ BE-FEHM*
 GAMZE KERDEN GÜRİZ-İ DİL-RĀ VEHM

- 1375 ‘Aşk ehli çeker belâ-yı dehri
 Cânına geçer sipihr qahrı
- 1376 İrür Dil-i ‘âşıkā nihānī
 Peykân-ı hadeng-i nâ-gehānī
- E 42b 1377 Olduğda bu mücmelâtı hâvī
 Bu vech ile nâkil oldı râvī
- 1378 Ol şâh-ı yegâne ‘Aql-ı ‘âdil
 Sulţân-ı felek-serîr ü ‘âdil
- 1379 Bir şahşî vezîr idinmiş idi
 Kim nâmına Vehm dinmiş idi
- 1380 ‘Âdil-dil ü ‘âkil ü şaf-ârâ
 Düstûr-ı müşîr ü âşaf-ârâ
- 1381 Ğâyetde ğuyûr u merd-i ğod-bîn
 Bî-şefkat ü hışm-gîn ü pür-kîn
- L 51b,
 Ü 45a 1382 Dil gitmege itdüğini niyyet
 Tuymışdı vezîr-i bî-fütüvvet
- 1383 Bu nağme ki gûşına çalındı
 Vehm itdi bu kârdan alındı
- 1384 ‘Aql’uñ öñine varup o ğod-kâm
 Ahvâli ser-â-ser itdi i‘ lām
- 1385 Kim Hışn-ı Beden’de şâh-zâde
 Yüz virmegin âşinâ vü yâda

* “Gamze’nin âşıklık hâlinden anlayarak Hüsn’ü Vehm’in elinden kurtarması”

1379. şahşî: şahş R

1380. müşîr ü: müşîr-i R

1382. bî-fütüvvet: bî-mürüvvet Ü

1384: Ta‘cîl ile vardı ‘Aqluñ öñine / Şu gibi yüzün qodı zemîne Ü

- 1386 Cem' oldu yanına niçe evbâş
Pür-fitne vü h̄ilekâr u qallâş
- R 52b 1387 İtmişler o şâha H̄üsn'î ta' rîf
Dîdâr vilâyetini tavşîf
- 1388 Ol ehl-i hevâ uçurmasına
Bî-hüde esüp şavurmasına
- 1389 Meyl itmiş o h̄usrev-i cihândâr
Qaşd eylemiş ide 'azm-i Dîdâr
- 1390 El çekmiş umûr-ı memleketden
Geçmiş h̄ıdemât-ı salţanatdan
- 1391 Nağme Nazâr u Hayâl enîsi
Çeng ü Def ü Şem' u Ney celîsi
- 1392 Yârânı bir iki fitne-encâm
Nâmıyla kimi Qadeh kimi Câm
- 1393 Emr eyle ki cümlesi tıtilsun
Cürmine göre siyâset olsun
- 1394 Bir naqş ile Nağmeyi idüp zâr
Baħre atalum mişâl-i eş'âr
- 1395 Gözden şavalum Nazâr güm olsun
Şermende-i çeşm-i merdüm olsun
- E 43a 1396 Bir reng ile tıtalum Hayâl'î
Kim şürete gelmesün mişâlî
- L 52a,
Ü 45b 1397 Çeng'ün daħı kulağı burılsun
Hem Deff'e tabancalar urılsun

1386. yanına: yanınca R

1387. şâha mâha R

1388. Ol ehl-i hevâ: Ol hevâ Ü

1391. Çeng: Şem' Ü // Şem' : Çeng Ü

1395. Şermende-i çeşm-i merdüm: Ğavvâş-ı biħâr-ı kılzüm Ü

- 1398 Nây'ı idelüm ğam ile nālān
Döksün Qadeḥ eşk yirine qan
- 1399 Şem'üñ tıtlıup dili kesilsün
Mey-ḥāne derinde Cām aşılsun
- 1400 Çün irdi bu naql-i āteş-efrüz
'Aql oldı ğazab odıyla pür-süz
- 1401 Emr eyledi gide Vehm-i fettān
Bend eyleye cümlesini ol ān
- 1402 Sünbül gibi her biri diĝer-gün
Çün lāle derūnı ğamla pür-ḥün
- R. 53a 1403 Ber-müceb-i ḥükm-i 'Aql-ı ḥod-kām
Tıtdı qamusını Vehm-i nemmām
- 1404 Olduñ sebebi diyü bu cengüñ
Bīnīsine qıl geçürdi Çeng'üñ
- 1405 Halk ağzına Nây düşmiş idi
Deff'üñ başına el üşmiş idi
- 1406 Anlar ki Dil'e muşāhib idi
Meclislerine muvāzıb idi
- 1407 Hep baĝladı Vehm-i fitne-endiş
Her birisi ḥaste-ḥāl ü dil-riş
- 1408 Çün serv ayaĝında kiminüñ baĝ
Çün lāle dilinde kiminüñ dāĝ

1398. Nâyı: Nâyı daḥı E

1399. aşılsun: açılısun R

1400. 'Aql oldı: Şeh nār-ı Ü

1401: Emr eyledi gitdi Vehm-i dānā / Qayd itmege cümlesin ser-ā-pā Ü

1402. Sadece Ü'de var.

1403. Ü'de yok. // Tıtdı qamusını: Qamusını tıtdı Ü

1404. Olduñ: Oldı R

1405. Nây: Nāmı R

1407. dil-riş: derviş R

1408. Ü'de yok.

- 1409 ‘Aql öñine karşı tırdılar hep
Ol tahtgehe yüz urdılar hep
- 1410 İm‘ân-ı nazarla bağıdı ol dem
Ol kavm-i hazîne şah-ı ‘âlem
- 1411 Bir pîr-i hamîde gördi anda
Sürmiş niçe sâl ü meh cihânda
- 1412 Kahr ile bili iki bükilmiş
Gisûlar ayağına dökülmüş
- L 52b 1413 Yanında mişâl-i bedr-i enver
Bir hûb püser tıurur hûner-ver
- Ü 46a 1414 Her fende kim ol zıhûr bulmuş
Üstâd tabancasıyla olmuş
- 1415 Gördi yine anda bir cüvân hem
Gamdan ruğı zerd ü nâ-tüvân hem
- E 43b 1416 Târ-ı ğam ile miyânı beste
Sâde-dil ü hâli-zıhn ü haste
- 1417 Bildi Nazar-ı şikeste-hâli
Bâdi-i nazarda şah-ı ‘âlî
- R 53b 1418 Emr itdi şeh-i yegâne ol dem
Her biri gelüp beyâna ol dem
- 1419 Keyfiyyet-i hâlin evvel âhir
Tafşîl idüp anda ide zâhir

1409. tırdılar: durdılar R // hep: zâr Ü // hep: zâr Ü

1411. meh: mäh E // cihânda: zamânda R

1413. tıurur: durur R

1414. fende: fenni E, Ü, kanda R // olmuş: urmuş R

1416. hâli-zıhn ü: hâli-zıhni R

1418. şeh-i yegâne ol dem: o pâdşâh-ı ‘âlem Ü

1419. evvel âhir: ide bir bir R // hâlin: hâli E // idüp: ile Ü // anda ide: ide anda R

GOFTEN EZ-HĀL-İ H'İŞ-İ ÇENG-İ DÜ TĀ*
PİŞ-İ SULTĀN-I 'AQL U EHL-İ ŞAFĀ

- 1420 Evvel getirildi pīr-i fānī
Tā kim ola kāşif-i me' ānī
- 1421 Kendüye çeke düzen ki virdi
Dīvānda özin çeküp çevirdi
- 1422 Tā söyleye ne kim şorıldı
Āheste kulaqları burıldı
- 1423 Her bir kılı bir dil oldı gūyā
Oldı bu maķāle ile gūyā
- 1424 Ey pādşehi kamu cihānuñ
Sultānı ' Irāk u İşfahān' uñ
- 1425 Devrūñ bu cihāna faşl-ı nev-rūz
' Uşşāk-ı ' Acem kapuñda firūz
- 1426 Ma' lūm ola kim cūvān iken ben
Çün serv maķāmum idi gülşen
- L 53a 1427 Nāz ile çemende şalınurdum
Terlikde hevādan alınurdum
- Ü 46b 1428 Fikr itmez idüm ki çerh-i gerdün
Eyler beni nā-tüvān u maḥzūn
- 1429 ' Ālem şoñı bilmedüm elemdür
Ādemde nefes bir iki demdür

* “İki büklüm olmuş Çeng’in sultan Akl ve safâ sahiplerinin önünde durumunu söylemesi”

Başlık: EZ-HĀL-İ H'İŞ-İ: EZ-VASF-I HĀL-İ Ü

1420. Tā kim ola kāşif-i me' ānī: Emr oldı ki eyleye beyānı Ü

1422. kulaqları: kulaqları R

1423. kılı bir dil: dili bir kııl R // maķāle ile: maķūle sözle Ü

1425: Rūm ile ' Acem senüñle firūz / Luḥfuñla cihān hemişe nev-rūz // cihāna: cihānda E

1426. Ma' lūm ola kim: Ey şāh-ı cihān Ü // kim: ki R

1428. itmez idüm: eylemedüm Ü

1429. elemdür: elem var R // demdür: dem var R

- 1430 Her zevki ki cāna vire lezzet
Degmez aña āhirinde zillet
- 1431 Mihriyle vefası zayf-ı rāhil
Zevkiyle şafası zıll-ı zāyil
- R 54a 1432 Āhir baña kıldı emsemin sem
Merhemleri oldu cümle der-hem
- 1433 Bir bād-ı muhālif esdi nā-gāh
Cismümde ‘urūkı kesdi nā-gāh
- E 44a 1434 Düşdi yere kâmet-i revānum
Güyâ bu ğam ile çıkdı cānum
- 1435 Gitdi o neşât u şâdmānî
Beñzüm elem itdi za‘ ferānî
- 1436 İdrâke hâlel virüp yubüset
Gitdükçe ziyâde oldu hıffet
- 1437 Terk-i vaţan itdüm āhir-i kâr
Hoşdur sefer itse ya‘ ni bîmâr
- 1438 Geçdi sefer üzre niçe müddet
Bir güşede kılmadum iķâmet
- 1439 Gezdürdi beni sipihr-i ğaddâr
Tâ memleket-i Ħabîb-i Neccâr
- 1440 Gördi beni halk tañladılar
Tağda büyüdügüm añladılar
- 1441 Ben dağı yoğunluk eyleyince
Bir kaç iri yarı söz diyince

1430. zevki: zevk R // cāna vire: vire cāna Ü

1431. Ü’de mısralar takdim-tehirli

1432. emsemin: āsmān R

1435. neşât u: neşât-ı R // şâdmānî: kām-rānî Ü

1436. Ü’de yok.

1438: Bir küşede eylemezdüm ārām / Giçdi bunuñ üzre niçe eyyām Ü

1439. Gezdürdi beni: Gezdürdi E

1440. Gördi: Görüp Ü

1441. söz diyince: söyleyince R

- L 53b 1442 Ol ʔâyife tiġ u tişe şundi
Muħkem beni her birisi yondi
- 1443 Āħir yine baña himmet idüp
İzhâr-ı kemâl-i raħmet idüp
- Ü 47a 1444 Dil derdine merħametle baġdı
Nâfi‘ ola diyü dâġ yaġdı
- 1445 Ža‘ f irdi şu deñlü cism-i zâra
Kim reglerüm oldu âşikâre
- 1446 Țurdum niçe rûzgâr anda
Buldum ƣatı i‘ tibâr anda
- R 54b 1447 Kâr itdi baña vațan firâġı
Düşdi dil ü câna iştiyâġı
- 1448 Dil mecma‘ -ı miħnet ü ġam oldu
Ol derd ile ƣâmetüm ħam oldu
- 1449 Andan da gidüp müsâfir oldum
Geh sâyir ü geh mücâvir oldum
- 1450 Geġdi sefer üzre ekşer evġât
Seyrânehüm oldu çoġ maġâmât
- 1451 Derd-i vațan od bıraġdı câna
Efgân ider oldu yana yana
- 1452 İtdükçe mecâlis içre ġüftâr
Maħbûblar oldılar ƣafâdâr

1443. kemâli: kemâl-i E, Ü, kemâle R

1444. Dil derdine merħametle: Ben zâra şafâ nazarla Ü / ola diyü: diyü cisme Ü // Dil derdine: Ol derdüme
E // dâġ: ƣaġ E

1445. Şol deñlü tenüm nizâr oldu / Kim reglerüm âşikâr oldu Ü

1446. Țurdum: Oldum Ü

1447. baña: velî Ü

1448. mecma‘ -ı: mesken-i Ü

1450. üzre: ile Ü // ekşer: niçe R

1451: Ol ġuşşa derûna od bıraġdı / Sûz-ı dilüm ehl-i derdi yaġdı Ü

- E 44b 1453 Bağrına başardı ehl-i ‘ irfân
Eylərđi beni nüvâht her ân
- 1454 Diz üzre alup mağabbet ile
Tutarlar idi ri‘ âyet ile
- 1455 Dâyim bu idi cihânda kârum
Geçdi bu ğam ile rûzgârum
- 1456 Kaddüm ğam işüm hemîşe efgân
Nâlem işidenler oldı ğayrân

- L 54a 1457 Şimdi ise olmuşam giriftâr
Bilmem neye varur âĦir-i kâr

BA‘ D EZ-İN ŞERĦ-İ ĦÂL GOFTEN-İ DEF*
SİNE GÜYENDE EZ-FİRÂK BE-KEF

- 1458 Çünkim sözi bu mağâma irdi
Dûd-ı dil-i şeh ğamâma irdi
- Ü 47b 1459 Emr itdi püser hem evvel âĦir
Keyfiyyet-i Ħâlin ide zâhir
- 1460 Serhenglerün birisi tûrdı
Aña bir iki tabanca urdı
- R 55a 1461 Pes ‘ Aql’a du‘ â idüp firâvân
FetĦ itdi dehen o tıfl-ı nâlân
- 1462 Feryâd u fiĦân ile kırup âĦ
Tutdı anı lerze didi ey şâĦ

1454. Ü’de 1451. beyitten sonra yer alıyor.

1455. bu ğam ile: hele ğamla E

1456. Ü’de yok.

1457. Şimdi ise: Şimdi yine E // varur: varam Ü

* “Def’in durumu açıklamasından sonra Sine’nin denizden ayrılıktan bahsetmesi”

Başlık: ŞERĦ-İ ĦÂL GOFTEN-İ: ‘ ARZ-I ĦÂL KerdEN-İ Ü // EZ-FİRÂK: DER-FİRÂK U

1458. Çün kim: Çergün E // Dûd-ı: Derd-i E

1459. Keyfiyyet-i: Keyfiyyet ü E

1461. ‘ Aqla: şâĦa Ü

1462. kırup: idüp Ü // tutdı anı lerze didi: Yüz yire urup didi ki Ü

- 1463 Bu pîr kemân ise cefâya
Oldı bu püser siper kaçāya
- 1464 Himmetler idüp bu pîr-i kâmil
Kıldı beni bu maķāma vāşıl
- 1465 Bir halka-be-güş bendeyem ben
Meclislerine fikendeyem ben
- 1466 Fermân-ber olup derûn-ı dilden
Başdan ayağa kulağ idüm ben
- 1467 Evvel ki mekânım idi deryâ
Seyr eyler idüm hemîşe tenhâ
- 1468 Her gice mülâ' abet kııldum
Kaşmümle mu' aşeret kııldum
- 1469 Olmışdı bu heft Baır-i Aşzer
Güyâ baña taht-ı heft kişver
- 1470 Yârânım ile olup hırâmân
Gezdüm niçe dem başına sulţân
- E 45a,
L 54b 1471 Düşmenlere seng-i ta' n atardum
Mâhîler ile cebe şatardum
- 1472 Hükümüm şu gibi bihâra sârî
Ser-menzilümün muhîţ cârî
- 1473 Şayyâd-ı ecel meger ki ey şâh
Kurmuş baña anda dâm nâ-gâh
- Ü 48a 1474 Girdüm gözümi kararup ağa
Nâ-çâr tutıldum o duzağa

1464. Himmetler: Diğkatler Ü // beni: bunı R

1465. Bir: Ben Ü // bendeyem ben: bende idüm Ü // fikendeyem ben: fikende idüm R

1466. kulağ: kulağ E

1469. Ü'de yok.

1470. başına sulţân: başuma pinhân R

1472. bihâra: cihâna Ü // Ser-menzilümün: Ser-menzilüme E // muhîţ cârî: muhîţî cârî R

1473. andan dâm: dâm-ı hîle R

- 1475 Ol bahri koyup kenâra çıkdum
Yüz sürüyü bir kenâra çıkdum
- R 55b 1476 Bir püst geyüp müsâfir oldum
Etrâf-ı bilâdı sâyir oldum
- 1477 Oldum niçe rûz câvidâne
Tebdîl-i hevâ diyü revâne
- 1478 Bir güşede tutmadumdı mesken
Tâ şehri diyâr-ı Ahı Evren
- 1479 Ol pîr baña idüp ri'âyet
Kıldı beni luğ ile himâyet
- 1480 Çeşmi kademiyle rûşen oldı
Şıgmadı derisine şen oldı
- 1481 Girdüm şularında pāk yundum
Pîrûñ öñine varup şoyundum
- 1482 Ebrümü tirâş idüp ser-â-ser
Virdi baña hilye-i Kalendar
- 1483 Tağdı kulağuma sîm halka
Tevkîrümü zâhir itdi halka
- 1484 Çok geçmedi peyker-i hilâli
Bedr oldı şehâ bulup kemâli
- 1485 'Aşk ile gönül muvâfık oldı
Her gördüğü hûba 'âşık oldı
- L 55a 1486 Ol pîrden ayru oldum âhîr
Düşdüm yola olmadum mücâvir
- 1487 'Âlemde niçe mağâma irdüm
'İşretgeh-i hâşş u 'amma girdüm

1475. Bu beyit R'de sehven iki kere yazılmıştır // kenâra: diyâra Ü

1476. bilâdı: bilâda R

1478. tutmadumdı: tutmadum E

1480. Ü'de yok.

1483. zâhir: tâhir E

- 1488 Dehr itdi velî şafâmı tārâc
Kıldı bir iki pûlına muhtâc
- Ü 48b 1489 Bir kaç pulı tâ ki devşirürüdüm
Yüz kerre yüzümi kızdururdum
- R 56a 1490 Güşüm ki hemîşe çîñlar idi
Bu zillete cânım iñler idi
- E 45b 1491 Bildüm ki baña bu faqr-meşreb
Ayrılduğum oldı pîrden hep
- 1492 Bu pîri şehâ hemân ki buldum
Yanına gelüp mürîdi oldum
- 1493 Devlet kapusu açıldı yine
Tutıldum el üzre ben kemîne
- 1494 Añduqça o pîr-i bî-nażîri
Gögsüm döğüp eylerem şafîri
- 1495 Oldum yine şimdi zâr u nâlân
Bilmem ne şabanca ura devrân
- NÂY DERD-İ DERÛN-I HOD GOFTEN*
DER-SUHAN DÛRR-İ MA‘ NEVÎ SÛFTEN
- 1496 Añvâl-i derûnın idüp i‘ lâm
Çün kıldı püser sözünü itmâm
- 1497 Sûz-ı dili halka od bırağdı
Zahm âteşi kâyinâtı yağdı
- 1498 Emr oldı bu def a ol cüvâna
Hâlin diye tâ ki yana yana

1488. şafâmı: şıfâtı R

1491. faqr-meşreb: faqr u meşreb R // oldı pîrden: pîrden oldı E

* “Nây’ın içindeki derdini söylemesi, söz ile manevi inciye delmesi”

Başlık: DERÛN-I HOD: DERÛN-RÂ Ü

1496. derûnın: derûnuñ R

1497. Zahm: Rağm Ü

- 1499 Ol dağı nefes tutup hemân-dem
‘Akl’a didi ey şeh-i mu‘ azşam
- L 55b 1500 Fehm itdüre rüy-ı zerd-i rüşen
Ahvâl-i kemîne neydüğinden
- 1501 Yer tutdum idi kenâr-ı cûda
Mânend-i nigâr reng-i rûda
- 1502 Güyâ ki şehân-ı heft kişver
Âfâka çeküp livâ-yı aḥzer
- Ü 49a 1503 Serde çü ‘Alî yeşil ‘imâme
Çün Hızr üzerümde sebz câme
- R 56b 1504 Ser-keşlik idüp mişâl-i evbâş
Çaldurdum idi zamânede baş
- 1505 Nâ-gâh ki esdî riḥ-i nekbâ
İqbâlüme nekbet irdi güyâ
- 1506 Âşârı idüp vücûda te’sîr
Virdi kaçabı libâsa tağyîr
- 1507 Sancaqlarum eyledi nigünsâr
Zerd oldu ten-i za‘îf ü bîmâr
- 1508 Za‘f irdi şu deñlü cism-i zâra
Kim reglerüm oldu âşikâre
- E 46a 1509 Yüz tıtdı cefâya çerḥ-i ğaddâr
Ditremege tırdum anda nâ-çâr
- 1510 Terk-i vaṭan itdüm âḥir ey şâh
İrişdi yolum Hicâz’a nâ-gâh

1501. reng-i: reng ü R

1503. üzerümde: üzerinde R

1505. Nâ-gâh ki: Nâ-gâh baña E // riḥ-i nekbâ: bād-ı miḥnet Ü // İqbâlüme nekbet irdi güyâ: İrişdi vücûduma seḳâmet Ü

1506. Ü’de yok. // kaçabı: kaçab-ı R

1507. ten-i za‘îf ü bîmâr: kamu bu cism-i efgâr Ü

1510. Hicâza: cihâna R

- 1511 Bir zāviye içre sākin oldum
Bir pīr-i ‘ azīzi anda buldum
- 1512 Ben zāra baķınca fehm kıldı
Hāl-i dil-i pūr-melāli bildi
- 1513 Kaṭ‘ itdi ‘ ālāyık-ı muhālī
Kıldı dili bir nefesde hālī
- 1514 Bir dem nefes itmegin o kāmīl
Her ‘ uķde-i zāyid oldı zāyil
- L 56a 1515 Pāk itdi derūmı sāde kıldı
Gönlümle gözüm güşāde kıldı
- 1516 İdüp beni bir nefesde irşād
Bir demde vücūdum oldı ābād
- 1517 Kıldı bu faķīr-i derdmendi
Dervīş-i tariķ-i Naķşbendī
- 1518 Oldum nefes-i kabūle maķrem
Kārum şeb ü rüz hūş derdem
- R 57a 1519 Nefsümde olup dem-i meşāyih
Çün nefħa-i Rūħ-ı Kuds rāsih
- 1520 Bend itdüm o dem miyānuma ben
Hıdmet kemerini niçe yerden
- 1521 Olduķça bedende istiṭā‘ at
Kıldum niçe dem o pīre hıdmet
- 1522 Lü ‘lü’ gibi baķr-i ‘ aşķa ṭaldum
Bağrum o mücāhedeyle deldüm

1512. pūr melāli: bī-ķarārı Ü // bildi: şordı R

1514. Ü’de yok.

1515. Gönlümle gözül güş@da kıldı: Hāl-i dil-i pūr melāli bildi R

1516-1519 arası beyitler Ü’de yok.

1520. yerden: sūdan R

1521. istiṭā‘ at: tāb u ṭāķat Ü // Kıldum: İtdüm Ü

1522. Sadece Ü’de var.

- 1523 Anuñ suhanımı rûz eger şeb
Güş itmege çeşm ü güş idüm hep
- Ü 49b 1524 Barmağıla eylese işâret
Eylerdüm o dem edâ-yı hıdmet
- 1525 Görüp beni ol hevâda ‘âşık
Dirlerdi tehî degül bu ‘âşık
- 1526 Ammâ ki şanup mürâyi her dem
Barmağ başarı idi halk-ı ‘âlem
- 1527 Meclisde ‘itâb iderler idi
Ney-zen baqışın baqarlar idi
- 1528 Gördüm ki cihân işi cefâdur
Halkı dahı cümle bî-vefâdur
- E 46b 1529 Her lahza nüvâziş eyleyen yâr
Âhir seni cevr ile ider zâr
- 1530 Çıkdum bu elemle tayy idüp râh
Didüm ki *tevekkeli* ‘ala’llâh*
- L 56b 1531 Erbâb-ı hevâya hem-dem oldum
Buldum Def ü Çeng’i hurrem oldum
- 1532 Yünân-zemîn’e geldüm âhir
Kesb eyledüm anda ‘ilm-i zâhir
- 1533 Mollâ ile kıldum anda şöhet
İtdüm niçe müddet aña hıdmet

1523: Ol vecd ile şevk u zevk buldum / Başdan ayağa kulağ oldum Ü

1525. Ü’de yok.

1526. şanup mürâyi: mürâyi diyü Ü // mürâyi: merâmı R

1527. ‘itâb: cefâ Ü // baqışın: baqışı R

1529. nüvâziş: nüvâht Ü // zâr: âzâr E

1530. elemle tayy idüp: maqâmdan tutup Ü

* *tevekkeli* ‘ala’llâh: Allah’a dayan. İbâre, Âl-i İmrân 159, Nisâ 81., Neml 79., Ahzâb, 3. ve 48., Enfâl 61., Hud 123., Furkan 58., Şu’arâ 217., Neml sûresi 79. âyetlerde *tevekkel’alallâh* şeklinde geçmektedir.

1531-1533 arası beyitler Ü’de yok.

- 1534 Bu şehirde eyledüm iḳāmet
Her bezmde ḳıldum istiḳāmet
- 1535 Devrān beni şimdi ey cihāndār
Bu yire getürdi çār u nā-çār
- R 57b NAĞME BĀ-NĀLEHĀ-YI PÜR-TE'ŞİR*
KERDEN EZ-AŞL U FER' -İ HOD TAQRİR
- 1536 Çün şeh bu kelāmı gūş ḳıldı
Şād oldı derūnı cūş ḳıldı
- 1537 Pes Nağme'ye didi geldi nevbet
Aḫvālūñi idesin ḥikāyet
- 1538 Şevḳ ile hemīn gelüp beyāna
Medḥ oḳudı ol şeh-i cihāna
- 1539 Didi niçe ideyin mu' ayyen
Seyr eyledügüm maḳāmlardan
- 1540 Derdüm ki olup durur firāvān
Tafşīline yoḳdur anuñ imkān
- 1541 Ammā ki lisān-ı cān u dilden
İcmāli bu yüzden ola rūşen
- Ü 50a 1542 Çün indi Ebü'l-beşer zemīne
Düşdi ğama başladı enīne
- 1543 Ḥavvā ile çıktılar cināndan
Dür olup o mülk-i cāvidāndan

1534. Sadece Ü'de var.

1535: Şimden girü bilmem ey cihāndār / Devrān ne ḫarīḳ ile ider zār Ü // cihāndār: vefādār R

* "Nağme'nin tesir dolu inlemeleri kendi aslını ve (olanların) sonucundan bahsetmesi"

1536. Çün şeh bu kelāmı: Şeh bunları çünkü Ü // Şād oldı derūnı: Dilden bu elemle Ü

1537. Pes: Bes R // Nağmeye didi: Nağme-i zāra Ü // Aḫvālūñi idesin: Derd-i dilin itmege Ü

1538. Şevḳ: Sūz Ü // hemīn gelüp: gelüp nemīn R, gelüp o dem Ü // ol şeh-i cihāna: 'Aḳla 'āşīḳāne Ü

1539. ideyin: ideyüm E

1540. anuñ: itmek R

1541. lisān-ı cān u: gürūh-ı ehl-i Ü // ola: oldı Ü

1543. Dür olup o mülk-i cāvidāndan: Gidüp o maḳām-ı dil-sitāndan Ü

- 1544 Bu ‘âlem-i bî-bekâda hayrân
Hasretle gezerler idi nâlân
- 1545 Üç vech ile olmuş idi Âdem
Mihnet-zede-i belâ vü mâtem
- L 57a 1546 Birisi zühür-ı sehv ü noqşân
Gösterdüğü emr-i Hâk’da nisyân
- 1547 Şânîsi cüdâ olup cinândan
Dür olduğu mülk-i câvidândan
- E 47a 1548 Şâliş bu ki yârdan olup dūr
Kaldığı firâk elinde mehcūr
- 1549 Çün oldı cüdâ şafî şafâdan
Ağlardı bu mihnet ü belâdan
- R 58a 1550 İtdükçe fiğân ile terennüm
Tâs-ı felek iñler idi güm güm
- 1551 Āh eylese ol hazîni dil-teng
Eylerdi sipihr ol āha āheng
- 1552 Bu burc-ı düvâzdeh içinde
Geh dâyiresinde geh içinde
- 1553 Ya‘nî bu on iki burc-ı gerdün
Ağlardı anuñla hâdden efzün
- 1554 Ol demde taḥallül-i hevâdan
Kalmışdı baqıyye ol şadâdan

1544. hayrân: her ân Ü // gezerler idi nâlân: iderleri idi efgân Ü

1545: Bâ’iş bu ki olmuş idi Âdem / Üç vech ile mübtelâ-yı mâtem Ü // belâ vü: belâda R

1546. sehv ü: sehv R

1547: Şânîsi: Birisi Ü

1548. Şâliş bu ki: Birisi daḥı Ü

1550. iñler: eyler E

1552. Sadece Ü’de var.

1553. bu on iki burc-ı: ki anuñla bile Ü

1554. Ol demde: Fi’l-cümle Ü

- 1555 Ey şāh-ı cihān ben ol şadāyam
Kim anda ʔanīni ʔaldı ol dem
- 1556 Bā' iş bu olup durur ki ey şāh
Olduğ on iki ʔabile her gāh
- Ü 50b 1557 Her bir felekūñ maḳāmı mümtāz
Her nālesi müstaḳil ser-āğāz
- 1558 Devr eylemek ile ʔerḫ-i bālā
Bir nevhā-i dīger oldı peydā
- 1559 Ol nevhā uşūlin idüp iz' ān
Hep bağladı bir bir ehl-i elhān
- 1560 Terk eyledi farz-ı penc gāhı
Faşl itdi dügāh u pencgāhı
- 1561 Her birine müstaḳil virüp ad
Mecmū' ma Nağme didi üstād
- L 57b 1562 Ey şāh ben ol nevā-yı hūbam
Her gūşede rāḫat-ı ʔulūbam
- 1563 Āḫir baña ḫoş gelüp siyāḫat
Kārum sefer oldı niçe müddet
- 1564 İḳlīm-i ' Arab' da sākīn oldum
Dāvūd'ı bulup muḳārin oldum
- 1565 Ḥıdmet ʔılup ol nebīye bi'z-zāt
Kesb eyledüm anda ʔoḫ maḳāmāt
- R 58b 1566 Erbāb-ı ʔulūba maḫrem oldum
Şevḳ ehline yār u hem-dem oldum

1555. Ü'de 1551. beyitten sonra yer alıyor.

1556. olup durur ki: olupdur aña R, bu durur aña ki Ü

1558. nevhā-i: şafḫa-i Ü

1560. eyledi farz-ı: itdi namāz-ı Ü // Faşl itdi: Ayırdı Ü

1561. virüp: irüp E // didi: dimiş Ü

1563. Kārum sefer oldı niçe müddet: ʔıldum o maḳāmdan ferāğat Ü

1565. ʔılup: idüp Ü // ʔılup ol nebīye: ʔılup nebīye E

1566. Ü'de yok.

- 1567 Āhîr beni rûzgâr-ı bed-ḥ̄âh
Bu illere vâşıl itdi ey şâh
- E 47b 1568 Şimden girü bu sipihr-i ğaddâr
Bilmem ne ʔariḳ ile ider zâr
- ‘AḒL BĀ-ÇENG Ü DEF ŞODEN MĀYIL*
KENDEN EZ-FİKR MÜLK Ü MİLLET Ü DİN
- 1569 Çün söz bu maḳâma irdi ol ân
Raḥm eyledi cümle ehl-i dîvân
- 1570 Bu sūz-ı kelâm u ḥüsn-i taḳrîr
Ḓıldı dil ü cân-ı ‘AḒl’a te’şîr
- 1571 Aḥvâllerini cümle bildi
Her birisini nüvâḥt Ḓıldı
- Ü 51a 1572 El çekdi umûr-ı memleketden
ZevḒ aldı ferâĝ-ı salṫanatdan
- 1573 Ḓoymadı kelâm-ı Vehm’i ğuşa
Anlarla oturdu ‘ayş u nûşa
- 1574 Oldı Ney ü Naĝme ile dem-sâz
Ḓıldı Def ü Çeng’i yâr u hem-râz
- 1575 Görđi Ḓadeḥ’i müzîl-i ĝamdur
Nûş itdi didi ki dem bu demdür
- 1576 Çeng ü Def’i dizden ırmaz idi
Nây’ı bu cihâna virmez idi

1567. illere vâşıl: şehre sâkin Ü

* “Akl’ın Çeng ve Def’e meyletmesi, fikrinden memleket, millet ve dini söküp atması”

Başlık: ÇENG Ü: ÇENG R // DEF: NEY Ü // KENDEN: BORDEN Ü // FİKR-İ RE’Y-İ Ü // MÜLK Ü
MİLLET Ü DİN: FİKR-İ DİN DER-DU LEYL Ü

1569. Çün şâh işitdi sözlerini / Seyl-âb-ı ter itdi gözlerini Ü

1570. sūz-ı: ḥüsn-i Ü // ḥüsn-i: sūz-ı Ü // Ḓıldı: İTdi Ü // cân-ı: cân u Ü

1571. cümle: çünki Ü

1574. Ney ü Naĝme ile: Neye her nefesde Ü // Ḓıldı Def ü Çengi yâr u hem-sâz: Hem Naĝmeye dem-be-
dem hem-âvâz Ü

1576. Sadece Ü’de var.

- L 58a
- 1577 Bezm içre olup ‘amelde der-kār
Hıdmet ider oldı Nağme her bār
- 1578 İhsān idüp aña niçe yüzden
Şavmazdı Hıyāl’i hiç gözden
- 1579 Bezmine virüp Nazār’la zeyni
İtmişdi hemīşe nuşb-ı ‘aynı
- 1580 Luṭf ile kı lup çerāğın aydın
Hılvetgehin itdi Şem‘e ta‘yın
- R 59a
- 1581 Ağız bir idüp anuñla her gāh
El üzre tutardı Cām’ı ol şāh
- 1582 Gördükde meger ki hāl-i ‘Aql’ı
Terk itdiler imtişāl-i ‘aqlı
- 1583 Lāzım diyü şāhuñ ittibā‘ı
‘Ayş itmege her kes oldı sâ‘î
- 1584 ‘Aql ehli mey içdi ‘Aql’a uydı
İqbālî ocağına şu koydı
- 1585 Zevk ile cihān gelüp hurūşa
Hep begler oturdı ‘ayş u nūşa
- 1586 Yüz buldı memālik içre evbāş
Kaldurdı cihānda ehl-i şer baş
- Ü 51b
- 1587 Çün şahn-ı seriri buldı hālī
Düşmenlige başladı havālī

1577. oldı: idi Ü

1578. Hıyālî: Hıyāl R

1580. kı lup: idüp Ü

1581. Ağız bir: i‘zāz R

1582. meger ki: mülük Ü

1584. Sadece Ü’de var.

E 48a ‘AQL-RÂ PENDHÂ-YI ŞEYH İLHÂM*
Kİ ME-ŞEV NEFS-RÂ ESİR U ĞULÂM

1588 Üstâd-ı kelâm-ı hikmet-efrûz
Şeyh-i suhan-ı naşîhat-âmûz

1589 Güyende-i bezmgâh-ı taqrîr
Bu nağmede böyle kıldı taḥrîr

1590 Kim var idi pādşāhuñ ol dem
Bir şeyhi ki muḳtedâ-yı ‘âlem

1591 Şeb zıkr-i Hudâ’da rûz şâyim
Mânend-i felek ‘amelde dâyim

1592 Hâk-i deri sürme-i efâzıl
Tâc-ı seri kıble-i ḳabâyil

L 58b 1593 Ma‘ mûr serâçe-i birûnı
Pür-nûr derîçe-i derûnı

1594 ‘İlm ile zamîr-i pâki her dem
Mir’ât-ı şuver-nümâ-yı ‘âlem

1595 Hâllâl-i ‘uḳûd-ı şafḫa-i ğayb
Dânâ-yı rumûz-ı sırr-ı lâ-reyb

1596 Hem zühd ü şalâḫ ile mu‘ ayyen
Hem kisvet-i faḳr ile müzeyyen

R 59b 1597 Merdüm-siyer ü mürüvvet-âyîn
Rüşen-dil ü ḫaḳ-şinâs u ḫaḳ-bîn

1598 Miftâḫ-ı der-i recâ lisânı
Mirḳât-ı ma‘ ârif âstânı

* “Şeyh İlham’ın Nefs’e esir ve köle olmaması hususunda Akl’a öğütleri”
Başlık: NEFS-RÂ ESİR U ĞULÂM: HER HEVÂ-YI NEFS MÜDÂM E, Ü
1588. Sadece Ü’de var.

1589. taqrîr: taḥrîr R // taḥrîr: taqrîr R

1591. zıkr-i Hudâda: şavma‘ asında Ü

1592. Hâk-i deri sürme-i efâzıl: Nîgû-şifat u melek-ḫaşâyil Ü // Tâc-ı seri: Hâk-i deri Ü

1593 ve 1594. beyitler Ü’de takdim-tehirli.

1597. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Rüşen-dil ü: Rüşen-dil R

1598. der-i recâ: dürer olup E // Mirḳât-ı: Mısbâḫ-ı Ü

- 1599 Menzilgehi gūşe-i ƙanā' at
İtmez ŧeh-i dehre ' arz-ı hācet
- 1600 Olmış degül ehl-i hāle muhtāc
Var idi serinde terkden tāc
- Ü 52a 1601 Hış-siret ü hış-hıřāl ü hış-nām
Dirlerdi meřāyih āna İlhām
- 1602 Gūř itdi ki pādřāh-ı ' ālem
Olmış heves ü hevāya hem-dem
- 1603 Cām-ı mey ile idüp ağız bir
Ahdāřı özine eylemiş pīr
- 1604 Erbāb-ı řafāya maħrem olmış
Ařhāb-ı hevāya hem-dem olmış
- 1605 Fetħ itdi devātı aldı hāme
Bu vech ile yazdı ' Aql'a nāme
- 1606 Lāyık mı olasın ey cihāndār
Bir iki hevāyiye hevādār
- E 48b 1607 Subħaň deęiřile söz ü sāza
řavmuň tūtila geęen namāza
- L 59a 1608 El yuma řehā řaķın vuźūdan
Çıķma el ięinde āb-ı rūdan
- 1609 Pend ister iseň eger ki benden
El çek nüdemā-yı pūr-fitenden
- 1610 ' Ārıź olalı saňa bu hālet
' Ālem gōturi ider řikāyet

1600. ehl-i hāle: ihtiyāca Ü

1601: Zūhd ile cihānda merd-i hıř-nām / Adına dinürdi řeyħ İlhām Ü // meřāyih āna: āna meřāyih R

1602. itdi ki: itdügi R // heves ü: heves R

1603. Ahdāřı: Ahdāķı R

1604. maħrem: hem-dem Ü // hem-dem: maħrem Ü

1607. Subħaň deęiřile: Subħın deęiř eyle R

1608. el: il R

1609. pūr fitenden: ħıdmetüнден R

- 1611 Seccâde özini yire urmuş
Tesbîh tamâm yüz çevirmiş
- R 60a 1612 Baş koşalı anlarıñla bir dem
El çekmede senden ehl-i ‘âlem
- 1613 Dehr içre olup fiten ziyâde
Âhîr zarar irişür bilâda
- 1614 Mektûbda mücmel ü mufaşşal
Taqrîrden işbudur muhaşşal
- 1615 Maşşûd ise dîn ile diyânet
Müfsidlere idesin siyâset
- Ü 52b 1616 Zâbı eyleyesin yine serîrûñ
‘Adl itmegi idesin müşîrûñ
- 1617 Merd ol kişidür ki ‘arı vardur
Yüz şuyı ile vaqârı vardur
- 1618 Çün ‘Aql’a bu nâme vâşıl oldu
Şeyhûñ didüğine kıyıl oldu
- 1619 Göñlinde hüdâ çerâğı yandı
Bahtı gözi h̄âbdan uyandı
- 1620 Emr itdi şeh-i bülend-pâye
Ney-zen baqışı baqıldı Nây’a
- 1621 Deff oldu tabancalarla nâlân
Bu zillete Çeng iderdi efgân
- 1622 Şem‘’üñ tutulup dili kesildi
Mey-hâne derinde Câm aşıldı

1611. özini: yüzini R, Ü // Tesbîh: Tesbîhi E

1614. Mektûbda: Mektûbı Ü

1616. müşîrûñ: esîrûñ R

1617. Yüz şuyı ile: yüzi şuyıla R

1618. kıyıl: ‘âmil R

1622. aşıldı: içildi R

- L 59b 1623 Meclisde degüldi kimse cālis
Döndi ʔolu urmiŝa mecālis
- 1624 Hābs oldı Naẓar Hāyāl ü Nağme
Başladı zamāne halkı rağma
- 1625 Hışm eyledi pādşāh-ı ‘ālem
Dil dağı çekildi bende muhkem
- E 49a 1626 Zencir-i zer ile pāyı beste
Fürkatle derūnı zār u hāste
- R 60b 1627 Geçdi bunuñ üzre niçe müddet
Bir kes Dil’e itmedi ŝefā‘ at

ŞIFAT-I HĀTEM-İ BEDİ‘ U ĞARİB*
BĀZ BÜDEN NAẒAR ESİR-İ RAĞİB

- 1628 Şarrāf-ı cevāhir-i ma‘ārif
Vaşşāf-ı nevādir-i ma‘ārif
- 1629 Virüp yine silk-i nazma ziver
Ser-rişteye böyle dizdi gevher
- Ü 53a 1630 Hātem ki Dil’e o şāh-ı hūbān
Virmişdi nişān-ı çeşme-i cān
- 1631 Bir gevher-i pāk imiş nigini
Girse ele şād ider hāzini
- 1632 Hey’etde ‘aceb laţif ü ‘ālī
Kıymetde iñen ‘aziz ü ğālī
- 1633 Bir dāne imiş cihān içinde
Yok hem-seri baħr ü kān içinde

1623. Meclisde: Şoħbetde Ü // ʔolu: ʔolu R

1624. Hāyāl ü: Hāyāl R // rağma: zu‘ma R

1625. Hışm: Hātm R

1627. üzre: üzerine E

* “Güzel ve tuhaf yüzüğün nitelikleri ve Nazar’ın tekrar Rakib’in esiri olması”

Başlık: KİŞŞA-İ NAẒAR Ü GÜRİZ-İ NAẒAR / DĀDEN-İ HÜSN-RĀ Zİ-HĀL HĀBER E

1630. ki Dil’e: Dil’e çün R // çeşme-i cān: āb-ı hayvān Ü

1632. iñen: ise E

- 1634 Elden geçüren hezâr hâtem
Dimezdi bu resme var hâtem
- 1635 Hâşıyyetin ol ki dimiş anuñ
Dir hikmeti böyle imiş anuñ
- 1636 Ağzında kim itse anı pinhân
Çok tayy-ı mekân idermiş ol ân
- L 60a 1637 Olurdi hem ihtifâya kâdir
Anı görimezdi hiç nâzır
- 1638 Hem çeşme-i cāna bî-mücâdil
Olurdi kerâmet ile vâşıl
- 1639 Dil bilmemek ile kâdrin ol dem
Girmişdi Nazar eline hâtem
- 1640 Ağzına hemân ki aldı anı
Pür-şehd ü şeker olup dehânı
- R 61a 1641 Çeşmine görindi şehr-i Dîdâr
Yanında bulındı Bâğ-ı Ruhsâr
- 1642 İçinde aķar o çeşme-i cān
Mānend-i zülāl-i āb-ı hayvān
- 1643 Sür' atle o teşne-dil hemān-dem
Cān atdı o āba düşdi hâtem
- E 49b 1644 Bu sırrı idinmemişdi ma' lūm
Meşhūrdur *el-ħarişu mahrūm**
- Ü 53b 1645 Hâtem gidüp oldı çeşmeden dūr
Bir vâdiye düşdi zār u mehcūr

1634. Dimezdi bu resme var hâtem: Görmüş degül anı hiç bir dem Ü

1635. Hâşıyyetin: Hâşıyyeti R

1636. idermiş: iderdi Ü

1638. bî-mücâdil: bî-tereddüd Ü // Olurdi kerâmet ile vâşıl: Germiyyet ile olurdi vâşıl R, Varurdi ger
ümmeıyla lâ-büd Ü

1639. Girmişdi Nazar: Girdi Nazarun Ü

1640. hemân: hemîn Ü

* *el-ħarişu mahrūm*: Hırslı olan mahrum olur.

- 1646 Cem' itdi özini bildi ol dem
Segsâr ilidür o cāy-ı pür-gam
- 1647 Almışken anı bu fikr-i hayret
İrişdi o Raqīb-i Dīv-sîret
- 1648 Didi ki degül misin o sâhir
Kim baña cefâlar idüp âhir
- 1649 İksîr diyü ne fitne itdün
Dîdâr'a ne hîle ile gitdün
- 1650 Ol dem bir iki tabanca urdı
Aldı yaqasından anı sürdi
- 1651 Bir çâhda çâh-ı Bâbil-âşâr
İtdi o belâ-keşi giriftâr
- L 60b 1652 Çün habs idüp anı çıkdı gitdi
Bî-çâre Nazâr tazarru' itdi
- 1653 Yüz urdı cenâb-ı Kibriyâ'ya
El açdı tevaqqu' u recâya
- 1654 Hâk luḡfinuñ oldı çâre-cüyı
Yâd itdi o târ-ı nâfe-büyı
- 1655 Kim virdi o Zülf-i 'anberîñ-mû
Bir demde gerek diyü saña bu
- 1656 Derdine idüp anuñla çâre
'Anberveş o târı qodı nâra
- R 61b 1657 Dûd ile o dem pür oldı dünyâ
Her cânibi tıtdı nâfeâsâ

1647. İrişdi: Ebrâr Ü

1648. cefâlar idüp: idüp cefâlar Ü, cefâlar itdün R

1652. tazarru': tefekkür Ü

1653. Sadece Ü'de var.

1654: Seyr eyle bu hikmet-i Hudâyı / Yâd itdi o târ-ı müşg-sâyı Ü

1655. 'anberîñ-mû: 'anberîñ-bû R // gerek diyü saña: saña gerek diyü Ü

1656: Bu derdine ola diyü çâre / 'Anber gibi anı qodı nâra Ü // qodı: qoydı E

1657. Dûd ile o dem: Bu nefha ile Ü // cânibi: küşeyi Ü

- 1658 Būyını ğıyāş-ı müstağîşîn
İrgürdi meşāmm-ı Zülf'e ol ħîn
- 1659 Aldı Nazar'ı elinden ol dem
Dīdār'a iletdi şād u ħurrem
- Ü 54a 1660 Çün gördi bu luḫf-ı nā-gehānı
Miskīn Nazar'uñ sevindi cāmı
- 1661 İhlāş-ı derūnın itdi zāhir
Pāyine yüzini urdı vāfir
- 1662 Ol daḫı bu ḫāle oldı şādān
Miskīnlik eyledi firāvān
- 1663 Biri birine idüp vedā'ı
‘Azm-i reh-i bāğa oldı sā'ı
- 1664 Olurdi görenler anı ħurrem
Dirlerdi *te'āle ḫayr-maḫdem**
- E 50a 1665 Ruḫsār'da Ḥüsn-i nāzenīne
Bulışdı yüzün urup zemīne
- 1666 Naẓm eyledi gevher-i şenāyı
‘Arz itdi levāzım-i du'āyı
- 1667 Ney gibi gelüp beyāna ol dem
Derdin didi yana yana ol dem
- L 61a 1668 ‘Aql ile güzeşte mā-cerāyı
Ḥāl-i Dil-i zār u mübtelāyı
- 1669 Vehm'uñ niçe fitne itdüğini
‘Aql'uñ reh-i cevre gitdüğini

1658. Būyını ğıyāş-ı müstağîşîn: Ol Zülf-i ‘abīre būyın ol ħîn Ü

1659. elinden: götürdi Ü // şād u: şād R

1661. İhlāş-ı derūnın: İhlāşını Zülfe Ü

1663: Çün şükr ü şenāya irdi ğāyet / Zülf ile vedā'a irdi nevbet Ü

1664: Ruḫsār'a teveccüh itdi ol dem / Dirdi gören anı ḫayr-maḫdem Ü // te'ālā: şenā'-i R

* *te'āle ḫayr-maḫdem*: “Gel, hoş geldin!”

1665. Ü'de yok.

1666. Bu beytin ikinci mısraı 697. beytin ikinci mısraıyla aynıdır.

1668. zār u: zār-ı R

- 1670 Biñ h̄ile ile idüp firārı
Çekdügi belā-yı bī-şümārı
- 1671 Nağme'yle Dil ü Hayāl-i ğam-gīn
Habs eyledüğini ' Aql-ı hod-bīn
- R 62a 1672 Żamm eyleyüp aña niçe tezvīr
Bir bir Nazār itdi Hüs'n'e taqrīr
- 1673 Güş eyledi çünkü Hüs'n-i pür-süz
Kār itdi aña bu naql-i dil-düz
- 1674 Nağme'yle Hayāl'ün anda maḥbūs
Olduğına didi ḥayf u efsūs
- 1675 Emr eyledi Ğamze-i cüvāna
' Askerler hemīn ola revāne
- Ü 54b 1676 Anuñla şaf-ı silāhdārān
Hep eyleye ' azm-i rāh-ı Yünān
- 1677 Ger leşkere ' Aql iderse tekrīm
Olursa Hayāl ü Nağme teslīm
- 1678 Olsun yine şulḥ esāsı muḥkem
Bir kimseye sizden irmesün ğam
- 1679 Ammā ki size ' inād iderse
İqbāline istinād iderse
- 1680 Eyleñ anı kār-zār idüp zār
Yağmālañ ilin mişāl-i Tatar
- 1681 ' Askerle hemīn o merd-i hūn-rīz
Girdi yola gitdi ṭurmayup tīz

1671. Ü'de yok. // Dil ü: Dil R

1672: Ol mehveşe hep naqır ü kıtmır / Ahvāli cem'ian itdi taqrīr Ü

1673: Güş eyledi çünkü ol dil-furüz / Yağdı anı bu peyām-ı dil-süz Ü

1674: Nağme'yle Hayāl'ün didi efsūs / Qalmışlar o yirde zār u maḥbūs Ü

1675. hemīn: hemān E

1676. şaf-ı: ide Ü // Hep eyleye ' azm-i rāh-ı: Āheng-i diyār-ı mülk-i Ü

1680. idüp: ile Ü // ilin: idüñ E

1681. hemīn o merd-i: pes ol dilir-i Ü // Girdi: Düşdi Ü

TEVBE-RÂ ĞAMZE MÜNHEZİM KERDEN*
MENZİL-İ ZERK MÜNHEZİM KERDEN

- L 61b 1682 Naḳḳâş-ı nigâr-ḥâne-i bezm
Ṭarḥ-efken-i kâr-ḥâne-i rezm
- 1683 Naḳl itdi ki ‘ Aḳl-ı nîk-kirdâr
Çün oldı bu kışşadan ḥaberdâr
- E 50b 1684 Kim bir şeb olup Naẓar gürizân
Siḥr ile ider özini pinhân
- 1685 Bildi şoñı fitne olırsardur
‘ Âlem sitem ile ṭolırsardur
- R 62b 1686 Ḥüsn’e iricek bu naḳl-i dil-düz
Üstine çeker cuyüş-ı fîrüz
- 1687 Vehm ile idüp hezâr tedbîr
Kıldı ümerâya nâme taḥrîr
- 1688 Kim sa‘y ile ‘ asker idüp iḥzâr
Cem‘ ola mübârizân-ı ḥün-ḥâr
- 1689 Ḥâlî ḳomayup buḳâ‘ı bir dem
Zabṭ eyleyeler ḳılâ‘ı muḥkem
- Ü 55a 1690 Eṭrâf-ı cihân güzâr olınsun
Her ḳanda ise Naẓar bulınsun
- 1691 Çün oldı bu nev‘ e nâme irsâl
Ser-verlere bildürildi aḥvâl

* “Gamze’nin Tevbe’yi bozguna uğratması, Zerk’in evini yıkması”

Başlık E’de 1696. beyitten öncedir.

1684. ider: kıılır Ü

1685. şoñı fitne: şoñ ucı ne Ü

1686. Üstine: Elbette Ü

1687. idüp hezâr: ki itdi re’yü Ü

1688. ‘ asker idüp: ceysi eyleñ Ü // ḥün-ḥâr: bisyâr Ü

1689. eyleyeler: eylesüz Ü

1690: Her küşede cüst ü cü olınsun / Lâ-büd Naẓar’ı görüñ bulınsun Ü

- 1692 Her mîr cünûdın idüp iḥzâr
Cüş itdi mişâl-i baḥr-i zehḥâr
- 1693 Merdân-ı dilîr ü merdüm-efken
Bağlandı silâḥ u geydi cevşen
- 1694 İrsâl olıcaḥ hem ol mekâtib
Güş itdi bu ḥâli Zerḫ Râhib
- 1695 Var idi bir oḡlı fitne-engîz
Pür-ḥîle vü pür-fesâd u ḥûn-rîz
- 1696 Pür-fitne vü şâḥir ü füsûn-sâz
Efsâne-serâ vü kâşif-i râz
- 1697 ‘Ayyâr-ı cihân u mekr-eyyâm
Seḥḥâr-ı zamân u ḥud‘ a-encâm
- L 62a 1698 ‘Uşşâḫa belâ ḫulûba düşmen
Efsûn-ger ü Tevbe-nâm u pür-fen
- 1699 Didi aña var cihânı geşt it
Ḳavmüñle mürûr-ı kûh u deşt it
- 1700 Yüz aḫlıḡın ide şâyed a‘ vân
İrişe ḫara başına dermân
- 1701 Tevbe daḫı çıḫmayup sözinden
Cem‘ itdi yanına niçe reh-zen
- R 63a 1702 Dâyim Naẓar’ı idüp taḫassüs
Ḳılmazdı bir arada teneffüs

1692. mîr: yir Ü // idüp: itdi Ü

1693. dilîr ü: dilîr-i R // silâḥ u: silâḥ R

1694. İrsâl: Tevzi‘ Ü

1695. pür fesâd: tîz-ḫab‘ Ü

1696. Sadece Ü’de var.

1697. ḥud‘ a-encâm: ḥîle-encâm Ü

1699. aña: yürî Ü

1700. aḫlıḡın: aḫlıḡın R

1701. çıḫmayup: çıḫmadı Ü

1702. idüp: ider R // Ḳılmazdı bir arada: Bir kûşede ḫılmaz idi Ü

- E 51a 1703 Ğamze'yle bulışdı yolda nâ-gâh
Oldı biri birisinden âgâh
- 1704 Merdân-ı güzîñ ü merdüm-efken
Ceng itmege girdi her tarafından
- Ü 55b 1705 Şîrân-ı dilîr u tiğ der-dest
Rezm eyler idi çü pîl mest
- 1706 İtmezdi dilîr-i şîr-kîne
Farq-ı ser ü pâ vü dest ü sine
- 1707 Geh hançer-i tîz ü geh nîze
Eylerdi durû' rîze rîze
- 1708 Ceng içre çü pîl mest idiler
Bir lahzada Tevbe'yi şıdılar
- 1709 Âşâr-ı nesîm-i nuşret âhîr
Ğamze tarafından oldu zâhir
- 1710 Tevbe gözün itdi pür-gerd
Kalmadı yanında hiç bir ferd
- 1711 Her birisi cenge tevbe itdi
Bir cânibe başın aldı gitdi
- 1712 Deyrinde tutıldı Zerq-i sâlûs
Kıatl itdiler oldu kavmi me'yûs
- L 62b 1713 Girüp o künişte her bir evbaş
Râhib başına yıkardı bir taş
- 1714 Bir güşesi kalmadı yıkıldı
Çaınına muhaşşal od tıkıldı

1705. Rezm: Ceng Ü

1706: Her şîr-dil ü peleng-kîne / Tîğ urur idi biri birine Ü

17908. Ceng içre çü: Rezm itmede Ü

1709. Âşâr-ı: Eñ soñra Ü // âhîr: ammâ Ü // zâhir: peydâ Ü

1712. Kıtıl itdiler oldu kavmi me'yûs: Kıtıl oldu o tîre-ıtab' u menhûs Ü

1713. künişte: gün üşdi E // yıkardı: baqardı R

1714. tıkıldı: takıldı E

- 1715 Andan güzer idüp ol dil-âver
Yanınca çekildi ceş-i şaf-der
- 1716 Her biri iderler idi gâret
Tâ menzil olunca şehr-i Şöhret
- R 63b 1717 Çün buldılar anda Faḫr'ı gâfil
Ol 'askere olmadı muḫâbil
- 1718 Güş itmeyüp i' tizârın anuñ
Yağmâladılar diyârın anuñ
- 1719 Faḫr eyler iken anuñla 'âlem
Zevḫi elem oldu sürürü mâtem
- Ü 56a 1720 Halkı ile oldu şehr-i Şöhret
Pâ-mâl-i mübârizân-ı âfet
- 1721 Andan geçüp ol cuyüş-ı ğaddâr
Nâmûs ilin urdılar çü Tatar
- E 51b 1722 Ḳatl oldu cuyüşı gitdi cüşı
Zehr itdiler aña 'ayş u nüşı
- 1723 Terk eyledi 'ârı ḳaçdı âḫir
Yüz şuyını yire şaçdı âḫir
- 1724 Ḳavmi daḫı ḫavf-i merg ḳıldı
Nâmûs ile nâmı terk ḳıldı
- 1725 Andan gidüp ol dilîr-i meydân
'Azm eyledi tâ sevâd-ı Yünân
- 1726 Ḳıldı Nazâr ile Hüsñ tedbîr
Tâ itmeyeler 'amelde taḫşîr

1715. ceş-i şaf-der: şaff-ı leşker Ü

1718. itmeyüp: itmedi R

1720. mübârizân-ı âfet: cuyüş-ı derd ü miḫnet Ü

1721. giçüp gidüp Ü

1722. oldu: itdi R

1725. gidüp: giçüp Ü

1726. Tâ itmeyeler: Olmamaḫ için Ü

- 1727 Kim ‘ Aql-ı bahâdur ey hüner-ver
Hem şâh durur hem dil-âver
- L 63a 1728 Bu ceş ile üstün urmağ olmaz
Bu vech ile karşı varmağ olmaz
- 1729 Bir güşede kim ola ser-i râh
Pinhân olalum hemîn kemîngâh
- 1730 Şabr idelüm el virince fırsat
Âsân ola tâ ki fetḥ u nuşret
- 1731 Ceyşinde var idi niçe sâhir
Siḥr eylemede nazîri nâdir
- R 64a 1732 Ser-verleri ‘ ayndan füsün-sâz
Nâmı daḥı ‘ Ayn-ı fitne-perdâz
- 1733 Siḥr oğusa mûrı mâr iderdi
Mekr eylese nûrı nâr iderdi
- 1734 Âşüb-ı cihân u merd-i ser-bâz
Pür-fitne vü pür-fesâd u ğammâz
- Ü 56b 1735 Bir siḥr ile ‘ askeri ol cādū
Çıldı o nefesde şekl-i âhū
- 1736 Bir fitne idince ol füsün-ger
Farğ itmeye tâ ki seyr idenler
- TEVBE KERDEN ŞİKÂYET EZ-İŞÂN*
PİŞ-İ ‘ AQL-I GÜZİN-İ ‘ ÂLİ-ŞÂN
- 1737 Bir şubḥ ki şâh-ı mihr-i raḥşân
Taḥt-ı felek üzre çıldı dîvân

1727. bahâdur ey hüner-ver: hüner-ver ey dil-âver Ü

1728. karşı: aña Ü // varmağ: durmağ R

1735. cādū: cāzū R // âhū: cādū R

1736. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Farğ itmeye tâ ki seyr idenler: Tâ bilmeye anları görenler Ü

* “Tevbe’nin, şanı yüce ve seçilmiş Akl’ın önünde onlardan şikâyet etmesi”

Başlık: TEVBE KERDEN ŞİKÂYET: DÂD Ḥ-ÂHÎ-İ TEVBE Ü // GÜZİN-İ: CENÂB-I Ü

- 1738 ‘Adl ile cihān olup münevver
Feth itdi zālām-ı zulmi yek-ser
- 1739 Tevbe’yle o leşker-i perīşān
‘Aql öñine geldi zār u nālān
- E 52a 1740 Her birisi başına koyup hāk
İzhār-ı şikāyet itdi ğamnāk
- 1741 Kim ey şeh-i nāmdār u ser-ver
Varduğda Nazar diyen füsün-ger
- L 63b 1742 Leşker çeker üstüne diyüp ‘Aql
Hüsn’e niçe sözler eylemiş naql
- 1743 Göndermiş o Ğamze-i dilīri
Çatl eyledi geldi Zerç-i pīri
- 1744 Rāhibler egerçi kıldı efgān
Bulmadı kara başına dermān
- 1745 Deyri dağı şöyle yıkdı evbāş
Ruhbānı başına düşdi bir taş
- R 64b 1746 Nāmūs ile Faḫr’a ol sitemkār
İtdi niçe cev̄r ü niçe āzār
- 1747 Senden meded irmez ise ey şāh
Çaldılar esīr-i baḫt-ı güm-rāh
- 1748 Çün irdi bu naql-i āteş-efrüz
‘Aql oldu müşevveş ü ciger-sūz

1738. ‘Adl ile cihān: ‘Adli ile dehr Ü

1740. ğamnāk: bī-bāk Ü

1741. nāmdār u: nāmdār-ı R // Nazar diyen: Nazar-zen-i R

1742. Ü’de mısralar takdim-tehirli.

1744. egerçi kıldı: idüp sitemden Ü // Bulmadı: Bulmazdı Ü

1745. şöyle: toplu R // bir: biñ E

1746. sitemkār: cefākār Ü // cev̄r ü: cev̄r R

1747. Çaldılar esīr-i baḫt-ı güm-rāh: Tā rüz-ı kıyāmet ideler āh Ü // esīr-i: esīr ü R

1748. Ü’de yok. // müşevveş ü: müşevveş-i R

- 1749 Āh idüp eyitdi hayf u efsūs
 Ƙahr olina ZerƘ u Faħr u Nāmūs
- Ü 57a 1750 İtlâƘ ƙılıp Dil-i cüvānı
 Ƙayd eyledi bend-i pende anı
- 1751 Ƙim ey gül-i gülsitān-ı ˆ izzet
 Nev-bāve-i bñstān-ı devlet
- 1752 Ey serv-i revān-ı bāğ-ı dīde
 Ey gevher-i Şeb-çerāğ-ı dīde
- 1753 GñŐ eylemişem ki bir nigārı
 SevmiŐsin olup esir ü zārı
- 1754 Bir lāle-ˆ izāra yār imiŐsin
 ˆ AŐƘı ile dāğdār imiŐsin
- 1755 Hālññ dime benden ola pinhān
 Yoğ ˆ ağl ile meŐki setre imkān
- 1756 Bir yerde ki ola misk-i ezfer
 Eyler der ü deşti hep muˆ aŐtar
- L 64a 1757 Ser-beste ƙılınmağıla bir ħum
 Mñmkin midür ola bñy-ı mey gñm
- 1758 Hñsn idñgin anuñ adı bildñm
 İcmālını cñmle fehmi ƙıldum
- E 52b 1759 Evvel Ƙadeħ ile olma ser-mest
 Bir ħamle vñcñduñ itmesñn pest
- 1760 Bir cādu-yı ħīle-bāzdur ol
 Efsñn-ger ü fitne-sāzdur ol

1749: ˆ Ağl iŐidüp itdi hayli efsūs / Ƙim Ƙahr ola ceys-i Faħr u Nāmūs Ü // idüp eyitdi: eyleyüp itdi R, idüp hem itdi E

1750. bende: pende R

1752. Ü'de yok.

1755-1759 arası beyitler Ü'de yok. // dime: dimeye R // ˆ ağl ile meŐki setre: ˆ ağla meŐki sırra R

1758. idñgin: idñgi R

1759. Ƙadeħ ile: Ƙadeħ ile gel E // vñcñduñ: vñcñdın R // pest: best R

1760. cādu-yı: sāħir-i Ü

- R 65a
- 1761 Evvel seni cur' adan idüp mest
 K̄or dām-ı belāda şoñra pā-best
- 1762 Anuñ şeb-i vaşlı evvel āhir
 Çıķduđı beyāza ğayr-ı zāhir
- 1763 Çok ' aşık-ı derdmend ü dil-süz
 Oldı ğam-ı Hüsñ ile siyeh-rüz
- 1764 Her ' aşık-ı şādıkın o kāfir
 Hecr ile helāk idermiş āhir
- 1765 ' Aşķ'uñ dağı kavmi her ne kim var
 Oldı kimi dīv kimi sehħār
- 1766 Bu demde ' ale'l-ħuşuş Ğamze
 Şaf-derlik idüp mişāl-i Ğamza
- 1767 Faħr ilini kıldı cümle vīrān
 Nāmūsumuz itdi ħāke yeksān
- 1768 Taħrīb-i bilāda bā' iş oldı
 Ta' zīb-i ' ibāda bā' iş oldı
- 1769 Şemşirine karşı tırmamış Zerķ
 Bī-çāreyi ħūna eylemiş ğarķ
- Ü 57b
- 1770 Şimden girü bize geldi nevbet
 Sende kanı ğayret ü ħamiyyet
- 1771 Atmaķ dileyüp tenüñ şerāra
 Gitmek dilemişsin ol diyāra
- L 64b
- 1772 Aħvāl-i cihānı ey dür-i pāk
 Aşlı ile itmemişsin idrāk
- 1773 Her işde gerek durur te 'ennī
 Tā rif' ate irmeye tedenni

1762. Anuñ şeb-i vaşlı: Añ şurb-ı vişāli R // Anuñ: Fikr-i Ü

1764. şādıkın: zārını Ü

1767. kıldı cümle: cümle kıldı E // Nāmūsumuz: Nāmūsını R

1769. Bī-çāreyi: Etbā' ını Ü

- 1774 Olursa ġarīb eger ki sulṭān
Dirler ki *ġarībun eynemākān**
- 1775 Țut her ne dir ise ehl-i dāniş
Țıl ġuş kelām-ı pīri verziş
- R 65b 1776 Cāyiz ki gidince memleketden
Ma' zūl olasin bu salṭanatdan
- 1777 İdüp ümerāya ḥāli izhār
Cem' eyleyelüm cunūd-ı bisyār
- E 53a 1778 Çıkmaz yaluñuz bir elden āvāz
Murġ ide mi bī-per olsa pervāz
- 1779 Her ullaġum eyleyen bahādur
Meydān ġüni gelse bī-bahādur
- 1780 Çün tāc-verān-ı Türk ü Deylem
Bil baġlaya ullaşd-ı rezme muḥkem
- 1781 Cem' ola yanuñda rüz-ı meydān
Mecmū' -ı mübārizān-ı devrān
- 1782 Ma' būddan irişüp ' ināyet
Senden ṭarafa olursa furşat
- 1783 Ol kebgveşi şikār idersin
Ol gevheri der-kenār idersin
- 1784 Ceng içre ger *el-'iyāze bi'llāh**
Ġālib gelür ise ullavm-i bed-ḥ'āh
- 1785 Terk itmedi diyü Bāri ġayret
İtmez seni ḥiç kes melāmet

---

* *ġarībun eynemākān*: Garip nerede olsa gariptir.

1777. bisyār: cerrār Ü

1778. Ü'de yok.

1781. devrān: meydān R

1782. Ma' būddan irişüp: Mevlādan eger irüp Ü

* *el-'iyāze bi'llāh*: Allah'a sığmırız.

1785. ḥiç kes: ḥiç kim R

- Ü 58a 1786 Ey nūr-ı dü dīde ğayret eyle
İzhār-ı kemāle cūr' et eyle
- L 65a 1787 Bir mañsabe ile olma maĝlūb
Her yerde sūkūn u şabr olur ħūb
- 1788 Anlar ki vaķāra ola me'nūs
Terk itmez ölince 'ār u nāmūs
- 1789 Çün Dil bu maķāli eyledi ğuş
Deryā ğibi itdi ceng içün cūş
- 1790 Az müddet içinde her tarafından
Leşker gelüp itdi kaşd-ı düşmen
- R 66a 1791 A' dāya çeküp silāh u şemşir
Geldi ümerā-yı Hind ü Keşmir
- 1792 Cem' oldı mülūk-ı heft kişver
'Askerleri pür-dil ü dil-āver
- 1793 Hindī ' Arabī sipāh-ı ' ālem
Zengī Ḥabeşī ğürūh-ı Deylem
- 1794 Dimez gice irdi yol alurdu
Bir kara alay olup gelürdi
- 1795 Olmuşdı muķaddim-i şaf-ı Dil
Bir merd Zamir-nām u pür-dil
- 1796 Āfaķda germ ü serd ğörmüş
Geh miñnet ü ğāh zevķ sürmüş

1786. kemāle cūr' et: kemāl-i ğudret Ü

1787. Ü'de yok.

1788. ola: oldı R // 'ār u: 'ārı R

1789. Dil bu maķāli: Çün kim bu sözi Ü

1790 ve 1791. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

1791. silāh u: silāh-ı R

1792. mülūk-ı: meger ki R // 'Askerleri pür dil: Her biri mübāriz Ü

1793 ve 1794. beyitler sadece Ü'de var.

1795. muķaddim-i: muķaddime R // nām u: adı E

- 1797 Ser-^ç asker-i ^ç Aql idi hem ol dem
Bir şîr-nijād u ejdehā-dem
- 1798 Söhrāb-sitiz ü Rüstem-iqdām
Şāhib-hüner adı Şabr-ı ḥod-kām
- E 53b 1799 Pür oldı ^ç alemler ile dünyā
Bir lālesitāna döndi şahrā
- 1800 Merdān-ı dilir ü merdüm-efken
Sūsen gibi cümle ğarḳ-ı āhen
- 1801 Pür-ebr idi zümre-i süvārān
Şemşîr āna berḳ u tîr bārān
- Ü 58b 1802 ^ç Azm eyledi rāha ^ç Aql ile Dil
İdüp şeb ü rüz ḳaḳ^ç -ı menzil
- 1803 Bir vādiye bir gün irdiler şād
Envā^ç -ı şüküfe ile ābād
- L 65b 1804 ^ç Askerle pür oldı her kenāre
Ḳondılar o ḥüb sebzezāra
- 1805 ^ç Aql u Dil idüp o gün ḳonağı
Çün lāle ḳurıldı al otağı
- 1806 Ser-verlere virüp istimālet
Ḳıldılar o yerde istirāḫat
- 1807 A^ç dā daḫı ol mekānda idi
Hem Ğamze kemīni anda idi
- R 66b 1808 Nā-gāh Dil'e bir iki ādem
Geldi didi ey güzīn-i ^ç ālem

1791. hem ol dem: hemān-dem R

1798. Şāhib-hüner: Şāhib-nazar R

1799. Pür oldı: Açıldı Ü // ile dünyā: oldı peydā Ü // şahrā: dünyā Ü

1801. Pür: Bir Ü

1803. Ü'de yok.

1804: İrişdiler anda bir kenāra / Mānend-i behişt sebzezāra Ü

1805. ^ç Aql u Dil: ^ç Aql anda Ü

1806. Ḳıldılar o yerde istirāḫat: Bir niçe gün itdiler iḳāmet Ü

1808. Nā-gāh: Ol laḫza Ü

- 1809 Gördün ki bu kulle-i cebelde
Şahrâ-yı laîf ü bî-bedelde
- 1810 Bir niçe ğazâl-i ‘anberîn-nâf
Bî-bâk kııurdu seyr-i etrâf
- 1811 Hakkâ ki biri birinden ahsen
Hüsn ile şehdür eyle bil sen
- 1812 Çün Dil bu haberleri işitdi
Kavmiyle çıkup şikâra gitdi
- 1813 Gördükde o çeşm-i âhuvâne
At şaldı hemîn ol âhuvâna
- 1814 Anlar dağı çün irişdi kâma
Kim murğ-ı murâd düşdi dâma
- 1815 Geh vahşi gibi kaçarlar idi
Geh Dil önine geçerler idi
- 1816 Anlar ki iderdi ‘azm-i Dîdâr
Dil dağı giderdi bād-kirdâr
- 1817 Varduğça yakîn görindiler dūr
Şeh ceşden oldu tâ ki mehcūr
- Ü 59a 1818 Gördi bu tarafda ‘Aql-ı hoş-nâm
Gelmez o meh-i nev irdi ahsâm
- E 54a,
L 66a 1819 Gönderdi bir iki peyk-i çâlâk
Tâ kim taleb ide anı bî-bâk
- 1820 Çün bād-ı nesîm bî-teneffüs
Her gūşeyi kıldılar tecessüs
- 1821 Fehm itmediler mekânın âhir
İrgürmediler nişânın âhir

1809. laîf ü: laîf-i R

1815. Geh vahşi gibi: Vahşi gibi geh Ü // Geh Dil önine: Dil önine geh Ü

1818. ahsâm: ağşâm R

- 1822 Keşf olmadı kandadur maqâmı
Yokdur diyü virdiler peyâmı
- R 67a 1823 Encüm gibi yummayup gözin ‘Aql
Olmışdı o gice bi-dil ü ‘aql
- 1824 ‘Askerle süvâr olup sehergâh
Düşdi Dil’ün ardına tutup râh
- 1825 Kaṭ‘ eyledi çün bir iki menzil
Oldı Dil-i şehryâra vâşıl
- 1826 Şükr eyledi pādşâh-ı ‘âlem
Ceyşüñ dil ü cânı oldı hurrem
- 1827 Dil Ğamze-i fitne-sâz u mekkâr
Sihr eyledüğini itdi iḥbâr
- 1828 Her kes mütenebbih oldı andan
Kâr itmeye tâ ki mekr-i düşmen
- 1829 Ammâ ki hilaf-ı re’y-i sâbık
‘Aşk iline varup oldı lâḥık
- 1830 Dil tâlibi olmaz ise düşvâr
A‘dâya girüp dönerse ḥod ‘âr
- 1831 Nâ-çâr rızâ virüp kazâya
Atladı dehân-ı ejdehâya
- ‘AŞK KERDEN BE-NEFS-İ HÛŞ SEFER*
TÂ KONED MÜLK-İ ‘AQL ZİR Ü ZEBER
- Ü 59b 1832 Ser-nâme-nüvis-i nâme-i ‘aşk
Ṭarḥ-efken-i naḫş-ı ḥâme-i ‘aşk
- L 66b 1833 Ṭuğrâ-keş-i ḥükm-i ser-firâzî
Fihrist-güşâ-yı ‘aşk-bâzî

1824. süvâr olup: olup süvâr E

1830. girüp: varup Ü

* “Aşk’ın, Akl’ın ülkesini yerle bir edene kadar akrabası Nefs’e sefer etmesi”

Başlık: ‘AŞK ÇÜN ŞÜST EZ-İN ṬARAF ÂĠĀH / MÜŞTAĞİL ŞOD BE-CEM‘-İ CÜND Ü SİPĀH Ü

1832. Ü’de mısralar takdim-tehirli.

- 1834 Dir Ğamze'yi çünkü Hüsn'e irdi
Bu fitne haberlerini viridi
- 1835 Didi Dil ü 'Aql' uñ itdüğini
Olduğına 'Aşk'a kibr ü kîni
- 1836 Bir ceş çeküp durur saña Dil
'Aql ile degül hisâbı kâbil
- E 54b,
R 67b 1837 Merdân-ı dilîr ü dir' -püşân
Cüş itdi mişâl-i baħr-i cüşân
- 1838 Çün Hüsn bu hâli güş kıldı
Ğam baħri dilinde cüş kıldı
- 1839 Hün-ı dili dest-i Ğamla ezdi
Evvel ümerâya nâme yazdı
- 1840 Kim üstüme düşmen oldı zâhir
'Askerle oluñ deminde hâzır
- 1841 'Aşk' uñ daħı cânibine fi'l-hâl
Taħrîr idüp itdi nâme irsâl
- 1842 Kim ey peder-i mürüvvet-âyîn
Ğaħan-ı hüner-ver ü hüner-bîn
- 1843 Ey mihter-i hâne-dân-ı devlet
Ey meş' al-i düdmân-ı Ğayret
- 1844 Var idi iki kulum mükerrem
Ğıdmet ider idi baña her dem
- 1845 Her laħza benümle yâr u şâħib
Naħkâş biri biri muşâħib

1834. Ğamzeyi: Nağmeyi E

1838. dilinde: gönüilde Ü

1841. 'Aşkuñ daħı: 'Aşkuñ Ü // Taħrîr idüp: Bîñ 'özr ile Ü

1842. mürüvvet-âyîn: maħabbet-âyîn R

1843. mihter-i: ser-ver-i Ü

1844. ider: eyler R

- 1846 Şāhuñ ni‘ amını yerler idi
Nağme’yle Hıyāl dirler idi
- Ü 60a 1847 Bir hıle ile idüp firārı
Yūnān’da kıldılar qarārı
- L 67a 1848 Yazdum niçe kerre ‘Aql’a mektūb
Gönderdüm aña hedıyyeler hūb
- 1849 İrsāl ide diyü itdüm ikdām
Gūş itmedi anı ‘Aql-ı hod-kām
- 1850 İtdükçe tevāzu‘ u tenezzül
Gösterdi te‘ allül ü tekāsül
- 1851 Gitmişdi o semte ‘özr-h‘āhān
Ġamze’yle şaf-ı silāhdārān
- R 68a 1852 Ba‘zīsını ceng idüp kaçurmuş
Ba‘zīsını tıġdan geçürmiş
- 1853 Şemşiri zebānına inanmış
Rumhına ġurūr idüp tayanmış
- 1854 İklīmüne şimdi kaçd idüpdür
Ceyşi ile üstüne gidüpdür
- 1855 İtdüm seni kışşadan haberdār
Fermān senüñ ey şeh-i cihāndār
- E 55a 1856 Çün nāme-i Hüsñ vāşıl oldı
Mefhūmına ‘ilm hāşıl oldı
- 1857 Sūz-ı kelimāt-ı āteş-efrüz
İtdi dil ü cān-ı ‘Aql’ı pür-sūz
- 1858 Emr eyledi beglerine ol dem
Cem‘ ola dil-āverān-ı ‘ālem

1849. anı: lık Ü

1851. Gitmişdi o semte: Gitdi o zemīne E

1853. Şemşiri: Şemşir R

1854. Ceyşi: Ceyşüm E

1855. kışşadan: hālden Ü

- 1859 Merdān-ı dil̄ir ü merdüm-efken
Her biri yörene bir tarafından
- 1860 Var idi yanında bir cihān-ḡir
‘Azmine felek olurdu naḥc̄ir
- 1861 Bir ş̄ir-süvār u merdüm-efken
Leşker-şiken ü dil̄ir ü şaf-ken
- Ü 60b 1862 Ger Zāl-i Zer eylese aña zūr
Mecrūḥ ola şanki şāhid-i zūr
- L 67b 1863 Ursaydı kaçan hücūm idüp gürz
El arçası yerde dirdi Elburz
- 1864 A‘ lāda idi maḳāmı anuñ
Mihr idi bülend nāmı anuñ
- 1865 Emr eyledi aña kim yūri var
Al yanuña ‘asker-i sebük-bār
- 1866 ‘Aḳl üstine ceş ile idüp ‘azm
Merdāne anuñla eylegil rezm
- R 68b 1867 Mihr ol dem anuñ söziyle tırdı
Şahrāda çü lāle ḥayme kırdı
- 1868 Cem‘ eyledi niçe biñ bahādur
Ḳıymetde ḳamusı bī-bahādur
- 1869 Semt-i Dil ü ‘Aḳl’a oldu pūyān
Maḳşūd-ı kıtāl-i ḳavm-i Yūnān

1859. yörene: birine R, yūriye Ü

1860. yanında: meger ki Ü

1861. ş̄ir-süvār u: ş̄ir-süvār R

1862. Zāl-i Zer eylese: Eylese Zāl-i Zer Ü

1863. hücūm: ki ceng Ü

1866. Merdāna: Şāhāna Ü // eylegil: eyle hem E

1867. Mihr ol dem anuñ söziyle: Pes ol daḥı ‘asker ile Ü

1868. niçe biñ: bir niçe R

- 1870 Az müddet içinde Hüsni'e irdi
 'Aşk' uñ haberiyle müjde virdi
- 1871 Mihr ol meh ile idüp mülâkât
 Diñlendi sipâh u tuğ u râyât
- 1872 Hüsni eyledi 'azm-i rezme âheng
 Tâ 'Aql u Dil'e cihân ola teng
- 1873 Âlât-ı sefer tamâm olup hep
 Çün oldı dilîrler müretteb
- 1874 Mihr ile o meh göçüp hemân-dem
 'Aql olduğı deşte irdi hurrem
- E 55b 1875 Bir 'arşa-i dil-güşâda ol mâh
 Mihr ile qurup hıyâm u hargâh
- 1876 Âhîr bunuñ üzre oldı tedbîr
 Kim olına 'Aql'a nâme taħrîr
- Ü 61a 1877 Ey 'Aql-ı dilîr ü şâh-ı kâmil
 Dir 'aqluñı başa olma gâfil
- L 68a 1878 Güş eyle sözüm ki söz güherdür
 Söz daħı deminde mu' teberdür
- 1879 Seyl-âb gibi yiter hurûş it
 Baħr ol yûri kendüñi hamûş it
- 1880 Ser-verlerümüz bizüm yamandır
 Her biri dilîr-i bî-amandır
- 1881 Meydânda çü türk-tâz iderler
 Hüd-ı seri taħl-bâz iderler

1870. 'Aşk uñ haberiyle müjde virdi: Tevķîr ile meclisine girdi Ü

1871. Mihr ol meh ile idüp mülâkât: Bir iki gün anda giçdi evķât Ü // Diñlendi: Diñledi R // sipâh-ı tuğ-ı: sipâh u tuğ u R

1872. 'azm-i rezme: hem anuñla Ü // 'Aql u Dile cihân ola: kim ola 'Aqla bu cihân Ü

1874. Mihr ile o meh göçüp: Andan güzër itdiler Ü // göçüp: geçüp E // irdi: şâd u Ü

1877. kâmil: 'âkil Ü

1880. Ser-verlerümüz: 'Askerlerümüz Ü

1881. taħl-bâz: sebük-bâr R

- R 69a 1882 Rezm ide bizümle ger Sikender
Başına olurdu çetri çâder
- 1883 Zinhâr bu işde kâhil olma
Fikr eyle şoñını ğâfil olma
- 1884 Bir begi var idi rāza maħrem
Nāmına anuñ dinürdi Ğam hem
- 1885 Beytü'l-ħazen içre niçe müddet
Ya'ķüb ile itmiş idi şöħbet
- 1886 Ağız haberin hem idüp icmāl
'Aķl'a anı eylediler irsāl
- 1887 Alup ele nāmeyi hemān-dem
Ğam kendüyi 'Aķl'a kıldı maħrem
- 1888 Dīvān-ı sarāy-ı 'Aķl'a girdi
Mektübı şunup eline virdi
- 1889 Fehm oldu murād okundu nāme
Bildürdiler anı ħāş u 'āma
- 1890 Emr oldu ki bezm ola müheyyā
Tā meşveret ide 'Aķl-ı dānā
- 1891 Sāķiler ele alup ayağı
Virdi ğam u ğuşşadan ferāğı
- Ü 61b 1892 Cem' iyyet-i 'Aķl ile ekābir
Ol bezm-i laťife oldu ħāzır
- L 68b 1893 'İşretgeh-i zevķ olup ğuşāde
Ğam taşra sürildi geldi bāde
- E 56a 1894 'Aķl itdi mülūka çok ri'āyet
Her birine virdi istimālet

1882. ide: itse Ü

1884. bigi: big R, peyki Ü // ğam hem: hem ğam Ü

1888. 'Aķla girdi: şāha irdi Ü

1891. ele alup: alup ele R // Virdi ğam u ğuşşadan ferāğı: Meclisde kırıldı Cem otağı Ü

1894. çok: çün E

- 1895 Didi ki ere hüner gerekdür
Ġayretle fedâ-yı ser gerekdür
- 1896 Zâğ olsa ne deñlü kim firāvân
Bir taş ile olınur perişân
- R 69b 1897 Maзмün-ı şerîf-i nazm çündür
Kem min fi 'etin kalîletindür*
- 1898 Çün müttefikuz çekilmesün ğam
El-fethu ma' el-vefâki tev'em*
- 1899 Ger mihr ola şâh-ı âsmân-taht
İrdiyse zevâli n'eylesün baht
- 1900 Mihrüñ olıcağ kemâli zâhir
Yüz tutsa gerek zevâle âhir
- 1901 Besdür bu zevâline qarîne
Olmış çatı ğirre rif' atine
- 1902 'Askerânı tîre-baht iderler
Tahtın dağı laht laht iderler
- 1903 Âhir bu tedârük oldı ma' hüd
Kim rezm ü kıtâl olındı maqşüd
- 1904 Ceng olmağı itdiler muqarrer
Ġam gitdi muqayyed oldı leşker
- 1905 Hep bildi dil-âverân-ı şaf-ken
Ceng olacağını çın seherden
- 1906 Olmadı o gice kimse nâyim
Eylerdi tedârük-i levâzım

1896 ve 1897. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

1897. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // şerîf-i: şerîfi R

* *Kem min fi 'etin kalîletin*: Nice az topluluk. Bakara sûresi 249. âyetten iktibastır.

* *El-fethu ma' el-vefâki tev'em*: Sulh ile fetih ikizdir.

1901. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Olmış: K'olmuş R

1903. ma' hüd: merğüb Ü // Kim rezm ü kıtâl olındı maqşüd: Kim yarın olına ceng ü aşüb Ü

1904. Ceng: Rezm Ü // itdiler: kıldılar Ü

- 1907 Devlet kimüñ ola diyü āyā
Hayretde idi cemī^c -i dünyā
- L 69a, Ü 62a ŞİFAT-I REZM-İ MİHR-İ ‘ĀLEM-GĪR*
BĀ-DİL-İ ŞEHRYĀR U ‘AQL-I DİLİR
- 1908 Çün mihr-i felek süvār-ı hāver
Çerḡ üzre çıkardı ḡançer-i zer
- 1909 Ardınca seḡāb olup ḡafādār
A^c lāmını çekdi cümle zer-kār
- 1910 İki ḡarafuñ daḡı süvārı
Şaf bağlayup itdiler ḡarārı
- R 70a 1911 ‘Aql ehline Şabr olup muḡaddem
ḡalb oldu Dil-i ḡuceste-maḡdem
- E 56b 1912 ḡavfını çeküp kemān u sehmüñ
‘Aqlı yoḡıdı başında Vehm’üñ
- 1913 ḡüsn’üñ daḡı leşkeri düzildi
Meydānda ‘alemleri çözüldi
- 1914 Māh-ı ‘alem irdi ḡāḡ-ı ‘arşa
ḡalḡāl-i zer oldu sāk-ı ‘arşa
- 1915 Mīr-i ‘alem olmuş idi ḡāmet
Destinde livā-yı fetḡ ü nuşret
- 1916 Bir cānibe ḡırdı Mihr-i ser-ver
Bir cānibe ḡamze-i dil-āver
- 1917 Zülf’i idinüp o gün ḡafādār
‘Ayn üstine nāzır idi her bār

1907. Ü’de yok.

* “Cihangir Mihr’in padişah Dil ve yiḡit Akl ile savaşının özellikleri”

Başlık: ŞEHRYĀR: KĀM-YĀB Ü

1912. “kemān u sehmüñ” (yay ve okun) ibaresini tevriyeli olarak “gümān u sehmüñ” (şüphe ve korkunun) olarak okumak ve anlamak da mümkündür. Ancak metinde verilen şekil daha uygundur.

1913. leşkeri: ‘askeri Ü

1914. sāk-ı: pāy-ı R, ḡāḡ-ı Ü

1916. ḡırdı: durdı R

- 1918 Ceng için o gün mişâl-i Hamza
Ol mehden icâzet aldı Ğamze
- 1919 At şaldı o şeh-süvâr-ı pür-kîn
Kıldı yeri pür-ñilâl ü pervîn
- 1920 Merdân-ı cihân çü şîr-i şerze
Şalmışdı basîṭ-i arza lerze
- 1921 Ser-pençe-i nîze-i dilîrân
Olmışdı belâ-yı pençe-gîrân
- L 69b 1922 Rûy-ı feleke niḡâb olup gerd
Başına saçardı ḡâk her merd
- 1923 Kûs u dühül olmuş idi nâlân
Gögsin döğüp eyler idi eḡḡân
- 1924 Kât kıldı ḡam oldı Nây-ı rû-bîn
Feryâd u enîn iderdi ḡam-gîn
- 1925 Tabluñ eli başına irerdi
Kim ḡayret idüp şadâ iderdi
- 1926 Kât kât zırhlı geçerdi demren
Çün âh-ı faḡîr nüh felekden
- 1927 Çeşm-i zırhlı olmuş idi ḡün-bâr
Olduḡına kelleler nigûnsâr
- R 70b 1928 Şeşîr ile her cüdâ olan ser
Bir başa daḡı olurdu şeş-per

1920. Ü'de yok.

1921. Ü'de 1928. beyitten sonra yer almaktadır. // pençe-gîrân: pençe gerdân R

1922. Ü'de yok.

1923. Ü'de 1930. beyitten sonra yer almaktadır. .

1924: Bî-cân idi na' relerden ol ḡîn / Kât kıldı bükildi Nây-ı rû-bîn Ü // kıldı: kâla E // oldı: ola R // Feryâd u Feryâd-ı R

1925. Sadece Ü'de var.

1926. Sadece Ü'de var.

1927. Ü'de yok.

1928: Bir başa daḡı güsiste serler / Tıḡınsa olurdu darb-ı şeş-per Ü

- Ü 62b 1929 Hün ile şulandı şahñ-ı meydân
Cârüb-keş oldı rîş-i merdân
- 1930 Kan cüy mişâl aķardı yer yer
İçinde ĥabāba dōndi her ser
- 1931 Te'şîr-i süm-i sûtūr-ı meydân
İtmişdi sipihre arzı cesbân
- 1932 İdüp ĥareket yerinden ol deşt
Olmışdı zemîn şeş āsmân heşt
- E 57a 1933 Her gūşede pūşte idi küşte
Yeryüzi dem ile oldı şüste
- 1934 Da'vā-yı hüner bulınca şüret
Cerĥ oldı her āstîn şeĥadet
- 1935 Ol gün ola tā ki cān nazarda
Revzenler açıldı sīnelerde
- 1936 Peykân ŧolup oldı tenler āhen
İtmezdi kimesne fikr-i cevşen
- Ü 63a 1937 Serlerde varurdu tîr tā per
Şan per ŧaķınurdu her dil-āver
- 1938 Girerdi sere geĥüp kaşadan
Lāzım diyü fark-ı merd-i şaf-ken
- 1939 Çekdi ruĥ-ı mihre gerd perde
Döymez yüregi meger bu derde
- L 70a 1940 İtdi o gün anda Ġamze çok ceng
'Aķl u Dil'e oldı bu cihān teng

1929. Cârüb-keş oldı: Cârüb urur idi Ü

1930: Ol lücce-i ĥün içinde yer yer / Her kelle-i ser ĥabāba beñzer Ü

1931. Ü'de 1933. beyitten sonra yer almaktadır.

1933. Ü'de 1921. beyitten sonra yer almaktadır.

1934 ve 1935. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

1936. ŧolup: dolup R

1938. Sadece Ü'de var.

1939. Döymez: Döymezdi E

- 1941 Yağlaşdı helâke ‘Aql-ı ‘âkil
‘Aklı gideyazdı havf idüp Dil
- 1942 Gösterdi cihānı Ğamze anda
‘Aql u Dil’e igne yurdusunda
- 1943 İkinci gün istedi icāzet
‘Arz-ı hüner ide tā ki Qāmet
- R 71a 1944 ‘Aql üzre hemīn o merd-i ‘ālem
At şaldı ‘alem dibinden ol dem
- 1945 Çok merd-i güzīn olup zebūnı
Niçe ‘alem oldu ser-nigūnı
- 1946 Çok şaf-şikeni zebūn kıldı
Çok ser-veri ğarq-ı hūn kıldı
- 1947 Çok merd-i dilīrūn adı batdı
Yayını yaşup oqını atdı
- 1948 Çok ser-ver-i ser-keş ü ser-efrāz
Tīĝın görüp oldılar ser-endāz
- 1949 Olmışdı felekde mihr-i enver
Āvāze-i nāy-ı kerreden ker
- 1950 Cān virmege tırmuş idi rāyāt
Başında oqınur idi āyāt
- 1951 Her merd-i peleng-kīne çün şīr
Düşında siper elinde şemşīr
- 1952 Yalīn kılıç olmuş idi her merd
Efrūhte idi nār-ı nāverd
- Ü 63b 1953 Ceng içre harāretinden anuñ
Çıkdı dili taşraya sinānuñ
- E 57b 1954 Bu çerh-i sitem-gerūn elinden
Biñ gözle kan ağlar idi cevşen

1941. Ü’de yok. ‘âkil: ğāfil R

1944. hemīn: hemān E

- L 70b
- 1955 Ğāyet çalışurdu tīg u ħançer
Derd-i ser idindi cengi şeş-per
- 1956 Ķan bürimiş idi çeşm-i tiri
Farķ itmez idi cüvān u piri
- 1957 Ger ħalka-i dir^c a girse nāvek
şan dāma düşerdi mür-ı zeyrek
- 1958 Ħayretde şalurdu hep görenler
Tir ü siperi kemāna hem-ser
- R 71b
- 1959 Olduğına def^f aten nümāyān
Hem şavs-i řuzeĥ hem ebr ü bārān
- 1960 Ten ħānesin ide tā ki rüşen
Peykān-ı ĥadeng açardı revzen
- 1961 Nişfindan oldu şikeste miğfer
Güyā mey-i merge oldu sāđar
- 1962 Ol gerdde ki ħūna tīg olup ġarķ
Raĥřān idi şanki miğdan berķ
- 1963 Her ser ki olurdu iki pāre
şanurdu anı gören naķāre
- 1964 Ķatl oldu o gün şu deñlü sālār
Ķalmadı meger ki nize serdār
- 1965 Ser-verler olup zebūn u bī-tāb
Çün bařdan ařdı ħūn-ı seyl-āb

1955. cengi: ceng-i R

1956. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // bürimiş: yürümiş Ü

1958. hep: her R // siperi kemāna: siper ü kemānı R

1959. ebr ü: ebr-i R

1960. Ten ħānesin ide tā ki: Dil ħānesi tā ki ola Ü

1961. İlk mısradā sekt-i melih yapılmıştır.

1962: Gerd-i reh içinde tīg-ı ħūn ġarķ / Güyā görünürdi miđdan berķ Ü // gerdde ki ħūna tīg: gerde ki ħūn-ı dil R // gedde: gerdede E

1963. Her ser ki olurdu: Ser ortadan olup Ü

1964. şu: o R

- 1966 Emr oldı çalındı kūs-ı ric' at
Ol ħarb ü kıtāle irdi ġāyet
- 1967 'Uķķāb-ı perān-ı rezm döndi
Her biri nişimeninde ķondı
- Ü 64a 1968 Ol gice olındı istirāħat
Her kimse ġarīķ-i baħr-i fikret
- ZİKR-İ ŐEB-ĤŪN-I ZŪLF Ü VAŐF-I MEŐĀF*
ĀMEDEN ĀN ĤŪSN HEM EZ-ĶĀF
- L 71a 1969 Ćün Őaf-der-i ĉerħ olup zırır-püş
Ķıldı 'alem-i Őihābı ber-düş
- 1970 Berķ olıcaķ añā nīze-gerdān
Ćerħi siper oldı māh-ı tābān
- 1971 ZŪlf ile meger cünd-i KākŪl
Beklerdiler ol gice ķaravul
- E 58a 1972 Ķavmine buyurdı ZŪlf-i Őeb-gŪn
'Aķl ūstine itdiler Őebi-ħŪn
- R 72a 1973 Ol semte Nesīm idi ķaravul
GöstermiŐ idı veli teġāfŪl
- 1974 Bu kışŞadan olıcaķ ħaberdār
ZŪlf ūstine ħamle ķıldı nā-ĉār
- 1975 Merdānelik itdi ķarŐu Őurdı
Meydāna girūp esūp Őavurdı
- 1976 ZŪlf'ūn o Őeb oldı āħir-i kār
A' lāmı benefŐeveŐ nigūnsār
- 1977 ĤŪsn ūstine oldılar ġürizān
İķdām-ı Nesīm'den periŐān

1966. kıtāle irdi: kıtāl buldı Ü

1967. Uķķāb: Kelimenin doġrusu "uķāb"dır. // döndi: Őurdı E

* "ZŪlf'ün gece baskını yapmasının ve tabur saflarının niteliklerinin; ĤŪsn'ün Ān ile birlikte Kaf'tan gelmelerinin anlatılması"

Başlık: ŐIFAT-I ŐEBİ-ĤŪN-I REZM-İ ZŪLF-İ SİYĀĤ / ĀMEDEN ĀN ĤŪSN HEM BE-SİPĀĤ Ü

1971. cünd-i: cünd ü R

1974. ħamle: cümle E

1977. İķdām-ı: Her biri Ü

- 1978 Ğâyetde melûl olup bu hâle
Hüsn'ün ruhı oldu hem-çü lâle
- 1979 Bu ğayret idüp anı diger-gün
Oldı ğam u ğuşşa ile maḥzûn
- 1980 Bu hâlini göricek anuñ Hâl
Didi ğam-ı Dil'den olma pâ-mâl
- 1981 Didi ki eyâ ' izârı lâle
Hüzn eyleme tab' uña havâle
- Ü 64b 1982 Āyîne dilüñ ğubârı n'eyler
Cem cāmınuñ inkisârı n'eyler
- 1983 Ey hür-şemâyil oldu hem-zâd
Kâf içre senüñle bir perî-zâd
- 1984 Bir kimse aña muḳâbil olmaz
Ceng eylese Sâm'a ḳâyil olmaz
- L 71b 1985 Yüz kimseye ḳarşu ḫursa dönmez
Yüz gösterüben velî görünmez
- 1986 Ol vâsıta ile gâh u bî-gâh
Āmed şod* iderdi ' Aşḳ'a ol mâh
- 1987 Ol pâk-nijâduñ Ān'dur adı
Luḫf eylemek üzredür nihâdı
- 1988 Mâyildür o saña çok zamândan
İtseñ n'ola istiĝâşe andan
- R 72b 1989 Ḳanda ḫaber ire aña dirseñ
Bu müşkil işüñ ğamını yirseñ

1978. Hüsnüñ ruhı oldu: Surḫ oldu ' izârı Ü

1979. ğam u ğuşşa ile maḥzûn: Dil-i kinedârı pür-hün Ü

1980. Didi ğam-ı Dilden olma: Kim gerd-i melâle oldu Ü

1981. sadece Ü'de var.

1985. ḫursa: dursa R

* Āmed şod: Gelip gitme.

1989. ire: idem E

- 1990 Var bende bir iki ḥabb-i ‘anber
Üftâdesi nâf-i misk-i ezfer
- 1991 Kılmıṣ anı itdüginde terkîb
Üstâd-ı ezel ğarîb tertîb
- E 58b 1992 Micmerde kaçan ki ola sūzân
İḥzâr ider anda anı ol Ān
- 1993 Pes Ḥüsn buyurdu Ḥâl’e ey Ḥâl
Luṭf eyle bu işde kıılma ihmâl
- 1994 Her bâr ki ola ḥayr-ı tedbîr
Āfat irişür kıılınsa te’ḥîr
- 1995 Birini o ḥabb-i ‘anberinüñ
Nâr-ı ruḥı üzre nâzeninüñ
- 1996 Yağduğda cihânı bûyı tütüdi
Cânlarda şemîm-i pâki dütdi
- Ü 65a 1997 Ya‘nî ğam-ı Ḥüsn’e çâre kııldı
Yolında anuñ yanup yağııldı
- 1998 Ol demde irişdi Ān-ı şaf-der
Tekrîmler itdi Mihr-i mihter
- 1999 Ta‘zîm ile Ḥüsn’ün iḥtirâmı
Tevķîr ile Ḥâl’ün iltiyâmı
- L 72a 2000 Pâyâna irüp çün oldı âḥîr
Ḥüsn itdi murâdın Ān’a zâḥîr
- 2001 Bildürdi aña nedür recâyı
Naql itdi ne ise mâ-cerâyı

1992. anda anı: anı anda Ü

1995. Birini: Bûyını R // Nâr-ı: Târ-ı R

1996. dütdi: tütüdi E

1998. demde: ânda Ü // şaf-der: ser-ver Ü // Tekrîmler: Ta‘zîmler Ü // mihter: şaf-der Ü

1999: Ḥâlün aña bî-ḥad iltiyâmı / Ḥüsnün daḥı ḥüsn-i iltizâmı Ü

2000. çün: çü R // itdi: aña Ü // Āna: aña R, itdi Ü

2001. itdi ne ise: eyledi cümle Ü

- 2002 Ol dağı urup meşâf için lâf
Zıkr itdi şecâ' atine evşâf
- 2003 Kıldılar o gice cengi te 'hîr
Tâ şubha dek oldı re 'y ü tedbîr
- R 73a ŞİFAT-I İNHİZÂM-I ' AQL-I GÜZİN*
ZÂR U MAHBÛS BÛDENEŞ PÛR-ÇİN
- 2004 Çün şîr süvâr-ı ceşş-i hâver
Aldı eline sinân u şeş-per
- 2005 Meydân-ı felekde hârib oldı
Etfâl-i nücûm hârib oldı
- 2006 Mevc urdı seherden iki deryâ
Kopdı yine her tarafda gavgâ
- 2007 Müstağrak-ı âhen iki leşker
Cüş itdi mişâl-i Baħr-i Ahzer
- 2008 Bir miğ idi zümre-i süvârân
Şemşîr aña berķ u tîr bārân
- 2009 Germiyyete düşdi ħarb yine
Taz' if kılnıdı darb yine
- E 59a 2010 Oldı ser-i ser-verân-ı serdâr
Çün kâkül-i dil-berân nigûnsâr
- 2011 Başına elin koyup viren cân
Güy-ı zafere şan urdı çevgân
- 2012 Her esb mişâl-i esb-i şatranc
Bî-cân yürür idi çekmeden renc

2002. Zıkr itdi şecâ' atine evşâf: Toldurdı cihâni Kâf tâ Kâf Ü // şecâ' atine: şecâ' atinde Ü

2003. Kıldılar: İtdiler Ü

* "Seçilmiş Akl'ın yenilmesi, kızgınlık içinde hapis olması ve ağlamasının nitelikleri"

Başlık: ZÂR U MAHBÛS: HEM GİRİFTÂR Ü // PÛR ÇİN: DER-ÇİN Ü

2006. Ü'de yok.

2007. Cüş itdi: Mevc urdı Ü

2009. Ü'de 2013. beyitten sonra yer almaktadır.

2010. ser-i: per-i E

2011-2014 arası beyitler sadece Ü'de var.

- Ü 65b 2013 Birbirine tîğ idüp havâle
Olındı mübâşeret kıtâle
- 2014 Her tîr ki tende oldı peydâ
Engüşti-i şehâdet idi gūyâ
- 2015 Her nîze-i cân-sitân ucından
Biñ gözle ған ağlar idi cevşen
- 2016 Ān anda iderdi hamle çün şîr
Düşında siper elinde şemşîr
- 2017 Her cisme ki tîri yol bulurdı
Mülk-i ‘ ademe delîl olurdu
- 2018 Var idi yanınca bir muḥārib
Dirlerdi aña Hilâl-i Hācib
- E 59b,
L 72b 2019 Ser-bāz u kemān-keş ü kemāndār
Merdüm-keş ü fitne-sāz u mekkār
- 2020 Dil ‘ askerine be-emr-i taqđîr
Per-tāb kıılınca anda bir tîr
- 2021 Dil sînesine toқındı nā-gāh
Ḥāk üstine düşdi ḥāh u nā-ḥāh
- 2022 Çün gördi bu ḥāli Ān-ı ser-ver
Fi’l-ḥāl perî mişāl açup per
- R 73b 2023 Meydāndan alup Dil’i götürdi
Yanına o mehveşüñ getürdi
- 2024 Mecrūḥ u za‘îf ü zār u ḥaste
Çün kākül-i yār ser-şikeste

2015. ucından: elinden R

2017. Sadece Ü’de var.

2018. yanınca: yanında R meger ki Ü

2019. Ü’de mısralar takdim-tehirli.

2020. bir: ol R

2021. toқındı: doқındı R // nā-gāh: peykān Ü // Ḥāk üstine düşdi ḥāh u nā-ḥāh: Düşdi yire bād-pādan ol
ān Ü

2013. Yanına o mehveşüñ: Ol āfetüñ öñine Ü

- 2025 Bu hâli görünce ‘Aql-ı pür-gam
Âh eyledi ‘aklı gitdi ol dem
- Ü 66a 2026 Ceng itmege kalmadı qarârı
Terk itdi hevâ-yı neng ü ‘ârı
- 2027 Çün gördi nüḥûset üzre baḥtın
Fikr itmedi ‘ırz-ı tâc u taḥtın
- 2028 Ḥayl ü ḥaşemûñ alup õñine
‘Azm eyledi Mağrib-i zemîne
- 2029 Râh üzre meger ki Zülf-i mekkâr
İtmişdi niçe kemîngēh iḥzâr
- 2030 Ceyşi ile ‘Aql’ı baḥt-ı güm-râh
İrgürdi kemîn-i zülfe nâ-gâh
- 2031 Oldı o şeh anda çâr u nâ-çâr
Zülf-i siyeh ağına giriftâr
- 2032 Çün kıldı ḥuşûş-ı hâli idrâk
Ḥavf eyledi Vehm zehresin çâk
- 2033 Zülf anları hep muḳayyed itdi
Mihr ile nigâra aldı gitdi
- E 59b,
L 73a 2034 Çün Ḥüsn’e müyesser oldı fırsat
Kıldı yine kişverine ‘avdet

2026. hevâ-yı: zarûri Ü

2027. Fikr itmedi ‘ırz-ı: Terk eyledi cümle Ü

2029. mekkâr: ğaddâr R, ‘ayyâr Ü

2030. İrgürdi: Düşürdi Ü

2031. çâr u: çâr R

2032. kıldı: itdi Ü

2033. nigâra: o mâha Ü

2034. müyesser oldı: görindi böyle Ü

DİL ŞODEN DER-MİYÂN-I ÇÂH-I ZEKAN*
 ‘AŞK TESHİR-İ MÜLK-RÂ REFTEN

- 2035 Târîh-nüvis-i ‘aşk-bâzî
 Tuğrâ-keş-i hük-m-i dil-nüvâzî
- 2036 Şahhâf-ı cerâyid-i belâgat
 Vaşşâf-ı nevâdir-i hikâyet
- R 74a 2037 Naql itdi ki Hüsn’e yâr u ğam-ğ̃âr
 Bir dâyesi var imiş emekdâr
- Ü 66b 2038 Mevzûn harekâtı şive-engîz
 Şîrîn kelimâtı sükker-âmîz
- 2039 Mihrâb-ı niyâz-ı dil-nüvâzân
 Kândîl-i sarây-ı ‘aşk-bâzân
- 2040 Pîrâye-ger-i perend-güşân
 Ser-mâye-dih-i şeker-furûşân
- 2041 Pür-fitne vü sâhîr ü füsûn-sâz
 Nâmına dinürdi Nâz-ı Tannâz
- 2042 Hem-râzı bilürdi anı dildâr
 Biñ nâz ile kıldı keşf-i esrâr
- 2043 Ey dâye-i mâder-i‘ timâdum
 Senden ne hafî gerek murâdum
- 2044 Çün başuma toğdı mihr-i devlet
 Haq baña müyesser itdi fırsat
- 2045 Eltâf-ı ilâha sedd olunmaz
 Mihmân-ı tufeyl redd olunmaz

* “Dil’in Zekan kuyusunda esir olması, Aşk’in ülkeyi istilaya gitmesi”

Başlık: DİL ŞODEN DER-ÇEH-İ ZEKAN MAHBÛS / NEFS HÛRDEN BE-HÂL-İ ‘AQL EFSÛS Ü //
 DER-MİYÂN-I ÇÂH-I: MÛBTELÂ BE-ÇÂH-I E, R

2036. hikâyet: rivâyet R

2037. yâr u: yâr-ı R

2038. hanekâtı: harekâtı E // kelimât u: kelimât E // sükker-âmîz: şekker-âmîz R

2040. Sadece Ü’de var.

- 2046 Bu fırsatı ‘add idüp ğanîmet
Vâcibdür edâ-yı şükr-i ni‘ met
- 2047 Çün luṭf u kerem durur nihâdum
İrişse murâda nâ-murâdum
- 2048 Mehcûrumı bir kenâra çeksem
Mecrûhuma tâze merhem eksem
- L 73b 2049 Bu perdeden idicek ser-âĝâz
Virdi bu cevâbı Nâz-ı Ṭannâz
- 2050 Kim çeşme-i Hızır’sın sen ey cân
Her kes saña irmek olmaz âsân
- 2051 Cân gibi nihân gerekdür ol fem
Tâ kim ola nâmı cân-ı ‘âlem
- 2052 Gevher ki bulunmaz aña şânî
Ġâyetde ḥafî gerek mekânı
- E 60a,
R 74b 2053 Olmağ dileseñ hemîşe pür-nür
Ḳıl kendüñi Ka‘ be gibi mestür
- 2054 Dil gerçi ğarîb ü mübtelâdur
Ammâ ki dimâĝı pür-hevâdur
- Ü 67a 2055 Ol kimse ki yâr-ı şâdık olur
Ma‘ şûḳ işine muvâfık olur
- 2056 Bir tevsen-i bed-likâmdur Dil
Zann eyleme puḫte ḥâmdur Dil
- 2057 Olmışdı şalâbetine maĝrûr
Vaşluñla daḫı olursa mesrûr
- 2058 Nâ-puḫtelik ile bilmeyüp ḳadr
‘Unvânına ‘Aşḳ’uñ irgürür ḳadr

2047. luṭf u: ṭıfl-ı R

2055. şâdık: ‘aşık Ü // Ma‘ şûḳ işine: Her işde aña Ü

2058. irgürür: irgürdi R

- 2059 Bir iki gün anı idelüm bend
Mihriñ bula tâ ki şoñra peyvend
- 2060 Ol itmedi düstâne tedbîr
Kıl sen de ri' âyetinde taqşîr
- 2061 Hoş geldi bu pend o gül-î izâra
Emr eyledi Zülf-i nâmdâra
- 2062 Tâ kişver-i Çîn'e olınup naql
Mañbûs ola ' askeriyle hep ' Aql
- 2063 Bir çâh-ı belâ içinde Dil hem
Habs olına bi-refîk u mañrem
- L 74a 2064 Var idi karîb-i Bâg-ı Ruhsâr
Bir çâh ki çâh-ı Bâbil-âşâr
- 2065 Erkân-ı binâsı sîm-i hâmi
Dîvârı mülevven ü ruhâmî
- 2066 Hep ' âlemi arasa raşad-ñ âh
Bulmaya anuñ gibi raşadgâh
- 2067 Mi' mâr-ı kazâ çün itmiş âbâd
Ol çâha Zeķan diyü qomış ad
- R 75a 2069 İşmarladı dâyesine muñkem
Zaħm-ı Dil-i zâra ura merhem
- Ü 67b 2070 Âlâm-ı derûnın ide birûn
Nâz itmeye aña ħadden efzûn
- 2071 Bir sâķisi var idi țarab-sâz
Her bezmde Ĥüsne'e yâr u dem-sâz

2060. düstâne: düstına R

2062. Çîne: Ĥüsne R // ' askeriyle: ceysi ile Ü

2063. çâh-ı belâ: çâh E // bi-refîk u mañrem: nâ-tüvân u pür ġam Ü

2065. mülevven: muķarnes Ü

2067. Mi' mâr-ı kazâ: Üstâd-ı ezel Ü // çün: çü R

2071. Ü'de yok.

- E 60b 2072 Çün gönçe-i nev-res-i gülistân
Zibâ vü güşâde-rüy u handân
- 2073 Güldükçe iderdi katl-i merdüm
Öldürdüğine işi tebessüm
- 2074 Olmışdı tabîbi hastegānuñ
Hem nāmı Tebessüm idi anuñ
- 2075 Ol merhem-i rûh-bağş ururdı
Dāye ne gerekse hep görürdi
- 2076 Bu vech ile itdiler ‘ilâcı
Geldi yine yirine mizâcı
- 2077 Dil bunda hazî-i derd-i hicrân
‘Aql anda esîr-i bend ü zindân
- 2078 Bir yaña belâ-yı t̄ali‘ -i dūn
Bir yaña cefâ-yı çerh-i gerdūn
- L 74b 2079 Bir yaña cigerde nār-ı ḥasret
Bir yaña dilinde nār-ı ğayret
- ‘AŞK REFTEN BE-KİŞVER-İ YŪNĀN*
KERDEN ĀN MŪLK-RĀ HEME VĪRĀN
- 2080 Ğavvāş-ı cevāhir-i me‘ānī
Bu vech ile kıldı dūr-feşānī
- 2081 Manşūr u mużaffer oldı çün Mihr
Şevk eyledi anı lâle-gūn çihr
- R 75b 2082 ‘Azm itdi cenāb-ı ‘Aşğ’a irdi
Bu fetḥ haberlerini virdi

2072. Zibâ vü: Ğāyetde Ü // rüy u: rüy R

2073. Öldürdüğüne işi: Ol dem dine R, Öldürdi yine eşi Ü

2074: Sākisine nām idi Tebessüm / İtmışdi ṭabābate ta‘allüm Ü // Ü’de 2070. beyitten sonra yer almaktadır.

2075. ururdı: urdı R // hep görürdi: cümle gördi R

* “Aşğ’ın Yunan ülkesine gitmesi ve o ülkeyi bütünüyle viran etmesi”

Başlık: ‘AŞK ŞEHR-İ BEDEN BE-DEST ĀVERD / NAKŞ U VESVĀS-I U PERİŞĀN KERG Ü

2082. ‘Azm itdi cenāb-ı: Hüsni kōdı bāb-ı Ü

- 2083 ‘Aql u Dil’üñ olduğın giriftâr
Kaçduğların ol cünüd-ı cerrâr
- 2084 Güş itdi o şâh-ı pür-sekîne
Mihr’üñ sebeb oldı rif’atine
- Ü 68a 2085 Bu fethe derûnı oldı handân
Ser-verlere ol dem itdi fermân
- 2086 Hâzır ola ‘âsker-i muzaffer
Kendü sefer ide ‘Aşk-ı ser-ver
- 2087 Hısn-ı Beden üzre eyleyüp ‘azm
Kahr itmege halkın ideler cezım
- 2088 Çün emri bilindi şâh-ı ‘Aşk’üñ
Çekdi ‘alemin sipâh-ı ‘Aşk’üñ
- 2089 ‘Azm eyledi ol şeh-i Cem-âyîn
Pür-ıñşım u pür-intikâm u pür-kîn
- E 61a 2090 Yanınca mübârizân-ı pür-dil
Âteş-dem ü tîz-ıtab‘ u kıtil
- 2091 ‘Azm eylese bādveş sebük-ıñız
Rezm itse mişâl-i tîğ-ı hün-rîz
- 2092 Her biri ğazabla rüz-ı meydân
Bir ejder olurdı âteş-efşân
- L 75a 2093 Bu yañada çünki Nefs-i pür-ğam
Kim hem-nefes idi ‘Aql’a her dem
- 2094 Hâl-i Dil-i zârı itdi iz‘ân
‘Aklı gidüp oldı zâr u hayrân

2084. itdi o şâh-ı: eyledi ‘Aşk-ı Ü

2085. fethe derûnı oldı: nuşrete oldı şâd u Ü // ol dem itdi: itdi emr ü Ü

2087. ideler: idelüm R

2088. emri: adı R

2089. ol şeh-i: husrev-i Ü

2090. pür dil: bed dil R // Âteş-dem ü: Âteş dem-i R

2093. Bu: Bir R // yañada çünki: yañada E

- 2095 H̄asretle iderken āh u feryād
Bī-çāreyye yitmedi bu bī-dād
- 2096 Yūnān iline hücūm işitdi
Fikr-i miḥen ü ğumūm işitdi
- R 76a 2097 Bī-hūde ḥayāl-i ğayret itdi
Ceng itmege ya‘ ni niyyet itdi
- 2098 Emr eyledi cūnd-i ḥıḳd u kīne
Hep cem‘ ola Mağrib-i zemīne
- 2099 Vesvās ki dīv-manzar idi
Hem Nefs’e nefes birāder idi
- Ü 68b 2100 Bābil’de emīr idi dil-āver
Me‘mūrı kibār-ı Gebr ekşer
- 2101 Derdini aña kılp ḥikāyet
Zārī ile itdi istiğāset
- 2102 Kim ‘ Aql u Dil oldı zār u me‘yūs
A‘ dānuñ elinde ḳaldı maḥbūs
- 2103 Yūnān ili şahsuz ḳalupdur
Eṭrāfumuzı ‘ adū alupdur
- 2104 Şehlik saña şimdi münḥaşırdur
Tiz ir ki sipāh muhtaşırdur
- 2105 Çün bu ḥaberi işitdi Vesvās
Cem‘ eyledi çoḳ edāni-i nās
- 2106 Bir yire gelüp niçe ‘ efārīt
Dīv ü ded ü ehremen ṭavāğīt

2095. H̄asretle: Derd ile Ü

2096. Yūnān iline: Yūnāna yine Ü // Fikr-i miḥen ü ğumūm: Bu nev‘e ḳudūm-ı şūm Ü // Fikr-i: Fikr ü R

2098. cūnd-i: cūnd ü R

2102. me‘yūs: maḥzūn Ü // maḥbūs: mescūn Ü

2104. Şehlik: Şāhlik E

2105. edāni-i: erāzil-i Ü

- 2107 ‘Azm eyledi mülk-i ‘Aql’a nâ-gâh
Kaṭ‘ itdi hemîşe menzil ü râh
- L 75b 2108 Az müddet içinde Nefs’e irdi
Yünân’a bu heybet ile girdi
- E 61b 2109 Burc-ı Beden’i hişâr idindi
Çok merdüm-i kâr-zâr idindi
- 2110 Çün ‘Aşk’a irişdi bu rivâyet
İtbâ‘ ma virdi istimâlet
- 2111 Kim bizde mişâl-i reml-i şahrâ
Olmaz ‘aded-i ‘asâkir ihşâ
- R 76b 2112 Biz cünd-i mücennedü’ş-şufûfuz
Biz kavm-i mü’ebbedü’z-zuḥûfuz
- 2113 Mest-i mey-i ğayret olduğum ben
Düşmen ola *keyfe ma’ttefâk** kem
- 2114 Bu vech ile kim giderler idi
Yünân’a sefer iderler idi
- Ü 69a 2115 Az müddet içinde bî-kem ü kâst
Hısn-ı Beden üzre irdiler râst
- 2116 Çepçevre kuşatdılar hişârı
Cünd oldı yemîn ile yesârı
- 2117 Merdân-ı dürîşt ü nâ-mülâyim
Ceng itmege oldılar müdâvim
- 2118 Germ eyledi berḳ-ı tîğ ḥarbi
Ra‘d oldı anuñ şadâ-yı darbı
- 2119 Her tîğ-zen-i dilîr ü ser-bâz
Ḥayretde idi olup ser-endâz

2108. heybet: hey’et R

2109. Burc-ı: Hısn-ı E // merdüm-i: merdümi R

2112. Biz cünd-i: Bir cünd-i R // Biz kavm-i mü’ebbedü’z-zuḥûfuz: Manşûr-ı mü’eyyedü’z-zuḥûfuz Ü

* *keyfe ma’ttefâk*: Nasıl tesadüf ederse.

2117. dürîşt ü: dürîşt-i R // Ceng itmege oldılar müdâvim: Olmuşlar idi ḥaberde kâyim Ü

- 2120 Hâbler yer idi tüfeng dâyim
Tâ şevk ile ola cenge kâyim
- 2121 Her dânesi sîne-i siperde
Çün kaçre-i jâle verd-i terde
- 2122 Burc-ı Beden'i idüp leked-küb
Ötini atışdururdu her tûb
- L 76a 2123 Güyâ ki fitile-i furûzân
Bir ejder idi ki âteş-efşân
- 2124 Bu vech ile anda niçe eyyâm
Ceng itmege eylediler iğdâm
- 2125 Vesvâs idi çünki cenge me'nûs
Kıldı niçe gün hişârı mahrûs
- 2126 Pes âhir-i kâr ' Aşk-ı ' âlî
Kam' itdi o kavm-i bed-fi' âli
- R 77a 2127 Ol kal' ayı kal' idüp ser-â-pâ
Âşâr-ı tegallüb oldı peydâ
- E 62a 2128 Çün itdiler inhizâmı ihsâs
İç kal' aya düşdi Nefs ü Vesvâs
- Ü 69b 2129 Olduğda güşâde şahñ-ı nâverd
A' dâ gözün açdı Gamze-i merd
- 2130 Ser-' asker-i ' Aşk Mihr-i ser-bâz
Ceng içre olup o gün ser-efrâz

2120. Tâ şevk ile ola: Şevk ile olaydı Ü // ola cenge: ceng ola R

2121. dânesi sîne-i: dâne miyâne-i Ü

2122. Burc-ı: Hışn-ı E // Ötini atışdururdu: Ünini ulaşıdururdu R

2124. anda: ide R

2125 ve 2126. beyitler R'de takdim-tehirli.

2129: Erlikler iderdi gamze-i merd / Olmışdı dilir-i şahñ-ı nâverd Ü // 2129 ve 2130. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2130. Ceng içre olup o gün ser-efrâz: Çok cengler itdi anda mümtâz Ü

- 2131 Feth itdi zühür elinde anuñ
Dikdi ‘alemin şeh-i cihānuñ
- 2132 Kahr ile geçüp kılıçdan a‘ dā
Pür-peşte-i küşte oldu şahrā
- 2133 Vesvās’ı tutup getürdiler zār
Dil-ħaste vü nā-tüvān u nā-çār
- 2134 ‘Özr eyler idi ki Nefs’e uydum
İqbālüm ocağına şu koydum
- 2135 İhsāna sezā degüldi ammā
Raħm aña revā degüldi ašlā
- 2136 Vaķtinde viren ‘adūya ruħşat
Āħir çekiser durur nedāmet
- 2137 Emr eyledi Mihr’e ‘Aşk-ı ‘ālī
Kıtl itdi hemīn o bed-fi‘ āli
- L 76b 2138 Mecnūn-şifat idi Nefs olup zār
Dīvāna getürdiler giriftār
- 2139 Hüküm eyledi ‘Aşk-ı şīr-şavlet
Kim Nefs’e daħı idüñ siyāset
- 2140 Nefs eyledi bī-ħad i‘ tizārı
Kıldı dil ü cāndan āh u zārı
- 2141 Yüz yire koyup didi ki ey şāh
Men aħsene ecrihi ‘ala’llāh*
- R 77b 2142 Noķşānına i‘ tirāf kıldı
Terk-i reh-i i‘ tisāf kıldı

2131. elinde anuñ: az zamānda Ü // Dikdi ‘alemin şeh-i cihānuñ: Naşb oldu livā-yı ħamd anda Ü

2134. İqbālüm: İqbālümüz E

2136. Ü’de yok.

2137. Mihr’e ‘Aşk-ı: pādşāh-ı Ü // itdi hemīn: eylediler Ü

2138. Nefs: ‘Aşk Ü

2140. Ü’de yok.

2141. koyup didi ki: ĳodı vü didi Ü // *aħsene: ašlehe* Ü // 2141 ve 2142. beyitler Ü’de takdim-tehirli.

* *Men aħsene ecrihi ‘ala’llāh*: İyi eciri olan kimsenin mükāfatını vermek Allah’a düşer.

- 2143 Cürmüm n'ola olsa bî-nihâyet
Yok 'afvuña dağı hadd ü gâyet
- 2144 Bu 'acz ile inkisârumı gör
Bu 'özü ile iftikârumı gör
- 2145 Çün gördi bu âh u zârın anuñ
Güş eyledi i'tizârın anuñ
- 2146 Cüş itdi 'atâ-yı pādşāhī
'Afv oldı ne var ise günâhı
- E 62b,
Ü 70a 2147 Pes şarķ ile ğarba heybet-i 'Aşķ
Āvāze-i fetħ ü nuşret-i 'Aşķ
- 2148 Müstevli olup ķamu cihānuñ
Şāhānı muṭī' i oldı anuñ
- 2149 Yūnān'da huṭbesi oķındı
Āfākda sikkesi ṭoķındı
- 2150 Żabtında diyār-ı şarķ u Yūnān
Fermānına rām cümle şāhān
- 2151 Devletle elinde cām-ı zer-kār
Devrānı muṭī' u ṭālī' i yār
- ŞODEN EZ-YÜMN-İ BAHT FERRUĞ-FĀL*
BA'D EZ-İN DİL MUĞİM-İ ĖAŞR-I VİŞĀL
- L 77a 2152 Cüş it yine ey hezār-ı gülşen
Ėıl nağme hevā-yı bûselikden
- 2153 Efsürde-derūn olanı nerm it
'İşretgeh-i zevķ u şevķi germ it

2143. Yok 'afvuña dağı: İhsānuña var mı Ü

2147. heybet-i: şavlet-i Ü

2148. muṭī' i: muṭī' R

2150. şarķ u Yūnān: Hind ile Çin Ü // cümle şāhān: hep selātin Ü

* "Dil'in Kasr-ı Visâl'e yerleştikten sonra bahtınin açık olması"

Başlık: ĀN Kİ BĀ HÜSN İNŞĀ ŞOD DİL / KERD ĖAŞR-I VİŞĀL-RĀ MENZİL Ü

- 2154 Eyyâm-ı bahâr-ı gülsitândur
Hengâm-ı sürür-ı ‘âşıkândur
- 2155 ‘Ayš üzre durur cihân bu demde
Sen eyleme nâle künc-i ğamda
- R 78a 2156 Bûy-ı feraĥ irdi her çemenden
Dil çıksa n’ola çeh-i ĥazenden
- 2157 Gel söyle demidür ol maĥâlî
Kim n’oldı Dil-i za‘îf-ĥâlî
- 2158 Ol kim didi ĥâl-i ‘âşıkânı
Bu vech iledür anuñ beyânı
- 2159 Çâh-ı Zeĥan içre ĥaldı çün Dil
Mehcür-ı meh-i peri-şemâyil
- 2160 Ol gerçi çekerdi ihtirâkı
Ezfûn idi ĥadden iştiyâkı
- Ü 70b 2161 Bir ğonçe-leb aña hem-ser idi
Kim Mihr-i dilîre duĥter idi
- 2162 Ruĥşârı çerâĝ-ı bezm-i ‘iffet
Rûyı gül-i büstân-ı ‘işmet
- 2163 Şîrîn-ĥarekât u ĥûb-ı Helluĥ
Nüşîn-kelimât u şûĥ-pâsuĥ
- 2164 Görmezdi yüzini çeşm-i aĝyâr
Yâr idi velî ‘aceb vefâdâr
- E 63a 2165 Rengîn suĥanı ĥalâvet-âmîz
Elfâz u ‘ibâreti şeker-rîz
- 2166 Hem-şoĥbeti Ĥüsn-i dil-sitânuñ
Nâmına Vefâ dinürdi anuñ

2156. ĥazenden: Zeĥandan Ü

2157. Kim: Ki R // za‘îf: za‘îfüñ R

2158. anuñ: bunuñ E

2163. Şîrîn-ĥarekât u: Şîrîn-ĥarekât R, Ü // Nüşîn-kelimât u: Nüşîn-kelimât R, Ü // 2164 ve 2165 beyitler Ü’de takdim-tehirli.

- L 77b 2167 Bir gün aña Hüsni serv-kâmet
Derd-i dili eyledi hikâyet
- 2168 Hâl-i ğam-ı ‘aşkı bî-bahâne
Şerh itdi Vefâ’ya yana yana
- 2169 Çün bildi ğamın Vefâ-yı dil-cüy
Hüsni’e didi ey gül-i semen-büy
- 2170 Gül gibi gülüp derûnuñ it şād
Ol serv-mişāl elemden āzād
- R 78b 2171 Bâĝ-ı Ruḥusâr’da nigâra
Bir cāygeh itmişem müheyyā
- 2172 Mânend-i İrem kuşûrı çoĝdur
Bir zerre velî kuşûrı yoĝdur
- 2173 Bir ĝuşe durur fezâsı vâsi‘
Ĝüyâ ki odur behişt-i tâsi‘
- 2174 Bir kaçır-ı bülend vardur anda
Mânendi görilmedük cihânda
- 2175 Hüsni ile bulunmaz aña şânî
Hem Kaşır-ı Vişāl oĝurlar anı
- Ü 71a 2176 Bir ‘aynı var ey ruḥı gülistân
Ölümlüsi anuñ âb-ı ḥayvân
- 2177 Dirler aña âb-ı âşinâyî
Ter tutmuş o kaçır-ı dil-ĝüşâyı

2168: Bülbül gibi başladı beyâna / Aḥvâlini didi yana yana Ü

2169. ğamın: ğamuñ R, anı Ü

2170. Gül gibi gülüp: Gül gül gibi kı1 Ü

2171. Doğrusu “Ruḥusâr” olan kelimenin vezin gereĝi “Ruḥusâr” okunması için L ve Ü nüshalarında bu şekilde hareketlenmiştir. // Bâĝ-ı Ruḥusârda: Ben bâĝ-ı ‘İzârda R // nigârâ: ey nigârâ E

2172. velî: kadar Ü

2173: Bir bâĝ-ı laṭîf ü pür şafâdur / Ĝüyâ ki behişt-i dil-ĝüşâdur Ü // kûşe durur: kûşededür R

2174. Mânendi görilmedük: Rif’atde nazîri yoĝ Ü // görilmedük: görilmedi R

2176. ruḥı: ruḥ-ı E

2177. Ter tutmuş o kaçır-ı dil-ĝüşâyı: Tutar ter ü tâze ol arâyı Ü

- 2178 Sâķīsine Būse dirler anuñ
Nūş eyle ki rāḫat ola cānuñ
- 2179 Emr eyle ki vara Zūlf-i ‘ ayyār
Ma‘ şūķı o ķaşra ide iḫzār
- 2180 Seyr adına sen de nāzūkāne
Kıl ‘ iṣret-i gülşeni bahāne
- 2181 Ol ķaşr-ı laṭīfe gel muķīm ol
Yāruñla mu‘ āşir ü nedīm ol
- L 78a 2182 Ser-rişte-i iķtidār elüñde
Feth-i der-i intizār elüñde
- 2183 Maķşūd-ı cināni ḫāşıl eyle
Bīmārı devāya vāşıl eyle
- E 63b 2184 Şehlerde sūtüdedür be-ġāyet
Olmaķ şıfat-ı ‘ aṭā vü himmet
- 2185 Şerḫ eyledi çün Vefā-yı bānū
Bu re ‘yi begendi Ḥüsn-i meh-rū
- R 79a 2186 ‘ Azm eyledi ol perī-şemāyil
Kim Ķaşr-ı Vişāl’i ide menzil
- 2187 Yanında ḫavādım ü perestār
Kārında sebük-rev ü sebük-bār
- 2188 Her biri şeker-ḫor u şeker-leb
Ḥurşid-‘ izār u māh-ġabġab

2178. Nūş eyle ki rāḫat ola cānuñ: Perverdesidür o gülsitānuñ Ü

2179. Ma‘ şūķı o ķaşra: Ol meclise anı Ü

2180. ‘ iṣret-i gülşeni: gülşeni ‘ iṣret-i R

2181. Yāruñla mu‘ āşir: Yārānla muşāḫib Ü

2182. Feth-i der-i: Fethi durur R

2184. Ü’de yok.

2185. Şerḫ eyledi çün: TaķrİR idicek Ü // Bu re ‘yi: Re ‘yini Ü

2186. Pes Ķaşr-ı Vişālİ idindi menzil / ‘ Aş itmege ol perī-şemāyil Ü

2188. şeker-ḫor: şeker-leb Ü // şeker-leb: şeker-ḫor Ü // Ḥurşid-‘ izār u māh-ġabġab: Maḫbüb-ı kamer-ruḫ u kamer-fer Ü

- 2189 Güftârda âfet-i zamâne
Hübân-ı ‘ azîz ü bî-bahâne
- 2190 Kimi gül-i ter kimi şanavber
Kimi meh-i nev kimisi ahter
- 2191 Ol hūblaruñ şabāhatinden
Geçdi yere āb hacletinden
- Ü 71b 2192 Esbāb-ı tarab olup güşāde
Her güşede nūş olındı bāde
- 2193 Çün oldı maqām-ı ‘ işret ābād
Tedbîr-i Vefā’yı itdiler yād
- 2194 Anlarla çün ol perî-şemāyil
Ol qaşr-ı laţîfî kıldı menzil
- 2195 Emr eyledi Zülf-i hoş-nihāda
Tā kim vara menzil-i murāda
- 2196 Virüp Dil’e müjde sîm-tenden
Anı çıkarı çeh-i Zeķan’dan
- 2197 Çün Zülf’e irişdi emr-i ‘ ālî
Kıldı dil ü cāndan imtişāli
- 2198 Çāh-ı Zeķan’a irüp hemān-dem
Bend itdi kemendin anda muhkem
- 2199 Āheste aşāğa şaldı kendin
Pāy-ı Dil’ün aldı kayd u bendin
- L 78b 2200 Çıkdı Nazar u Hayāl ile Dil
Zülf ile qamusı yār u yek dil

2189. Hübân-ı ‘ azîz ü bî-bahâne: Reftâr u revişde nāzükâne Ü

2191-2193 arası beyitler sadece Ü’de var.

2194. çün: çü R

2196. müjde sîm-tenden: müjde-i nesîm-ten R

2197. Kıldı: İtdi Ü

2198. irüp: varup Ü

2199. aşāğa: aşāğı E

- 2201 İn'âm-ı Hudâ'ya şükr iderler
Tâ Kışır-ı Vişâl'e dek giderler
- 2202 Zülf anlara reh-nümâlık itdi
Ol meclise pişvâlık itdi
- 2203 Dil gördi ki bir maķâm-ı 'âlî
Gülzâr-ı İrem degül mişâli
- R 79b 2204 Bülbüleri nağmede hoş-elhân
Her biri okur hezâr destân
- 2205 Güller ter ü tâze her tarafda
Zanbaqları pâye-i şerefde
- E 64a 2206 Her sûda 'ayân aķar 'uyûnı
Âsûde kıılır dil ü derûnı
- 2207 İdüp nazar anda şola şaĝa
Dil vâlih iken bu bâĝ u râĝa
- Ü 72a 2208 Bir güşede nâ-geh oldı peydâ
Bir lem' a-i nûr-ı 'âlem-ârâ
- 2209 Nûr idi velî mücessem idi
Yâ hey'et-i cân-ı 'âlem idi
- 2210 Bir şüret-i dil-pezîr ü ĝarrâ
Bir tal' at-i bî-nazîr ü zibâ
- 2211 Baķduķça yüzine toymaz enzâr
Hergiz nazarına döymez ebşâr
- 2212 Hem sünbüli sâyedâr-ı lâle
Hem ĝonçesi dürc-i dürr-i jâle

2205. pâye-i rütbe-i Ü

2206. Âsûde: Tefrih Ü

2207. şola: şol u R

2209. Nûr idi velî: Bir nûr idi ki Ü // cân-ı: cân u R

2210 ve 2211. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2211. Hergiz: Ammâ Ü // döymez: toymaz R

2212. dürc-i dürr-i: dürr-i dürc-i E

- 2213 Cādūları fitne-sāz-ı ‘ālem
Āşüb-ı dil ü kazā-yı mübrem
- 2214 Gūyā ruḥıdur leṭāfet ābı
Ol kūy-ı zeḫan anuñ ḫabābı
- L 79a 2215 Ol beste-dehān u la‘ l-i sāde
Nuḳl-ı ūşekerin ü cām-ı bāde
- 2216 Hūrī-şıfat u melek-ḫaşāyıl
Taşviri degül beyāna ḳābil
- 2217 Gönli Dil’üñ eyledi ūşehādet
Kim var ise bu durur ol āfet
- 2218 Gördükde hilālin oldu meftūn
Depreşdi cününü oldu mecnūn
- R 80a 2219 Geh bu dir idi geh o idüp āḫ
Olmazdı ḫaḳıḳatinden āgāḫ
- 2220 Geh dirdi bu meh degül güneşdür
Mihr itdi baña benümle ḫoşdur
- 2221 Ümmīd-i dil-i ūşikestedür bu
Maḳşūd-ı derūn-ı ḫastedür bu
- 2222 Şabr itmedi tāb-ı ittişāle
Ḳatlanmadı lem‘ a-i cemāle
- Ü 72b 2223 Mest-i mey-i vecd olup yıḳıldı
Kendüsini anda maḫv ḳıldı
- 2224 Çün Hüsni bu ḫāli gördi anda
Gitdi ḳodı anı gülsitānda
- E 64b 2225 İtdi Naḫar u Ḥayāl’i dem-sāz
Kendü yine ḳıldı ‘ayşa āgāz

2215. beste-dehān u: beste-dehān-ı R // ūşekerin ü: ūşekerin-i R

2216. Ü’de yok.

2218. Ü’de yok.

2220. benümle ḫoşdur: o mähveşdür Ü

2224. ḳodı anı: anı ḳodı E

2225. ḳıldı ‘ayşa: ‘ayşa ḳıldı Ü

2226 Esbâb-ı ʔarab olup güşâde
Dil şevkine itdi nüş-ı bâde

2227 Çün bezm-i şarâbı âhir itdi
Şubh irdi vü menziline gitdi

ŞIFAT-I HÂL-İ ŞEM^ç U PERVÂNE*
BÂ-DİL-İ MÜBTELÂ DER-ÂN HÂNE

2228 Ol şeb ki Dil oldı mest ü şeydâ
Şan nür-ı tecelli ile Mûsâ

L 79b 2229 Bir şem^ç yaqub Hayâl-i hurrem
Dil yanına aldı geldi ol dem

2230 Eglenmege ol hazîn-i pür-süz
Geldi nüdemâ-yı meclis-efrüz

2231 Tâ kim ideler tekellüm anda
Geldi Nazar u Tebessüm anda

2232 Çün eyledi kendüsini Dil cem^ç
Toqındı gözine nâ-gehân şem^ç

R 80b 2233 Bir şâhid-i şüh u âteşin-ruh
Fürkat şebi ğam-güsâr u ferruh

2234 İklîl-i zer ile şâh-ı hâkim
Hem âteşi ʔab^ç u hem mülâyim

2235 Başında külâh-ı zer nişânı
Deste işi idi şanma anı

2236 ^çAşq ile ʔarîk-i nâr-ı fürkat
Dil-süz u hazîn ü pür-ʔarâret

2226. Ü'de yok.

2226. Bu beytin ilk mısraı 2192. beytin ilk mısraıyla aynı.

2227. irdi: oldı R

* “Şem’ ile Pervane’nin ve müptela Dil’in o evdeki durumunun nitelenmesi”

Başlık: MÜBTELÂ DER-ÂN HÂNE: NÜKTEDÂN U FERZÂNE Ü

2229. yanına: bezmine Ü

2232: Çün kendüye geldi o seg-i pîr / Toqındı gözine şem^ç-i enver Ü // gözine: yüzine E

2233. şâhid-i: çihre-i Ü // şüh u: şüh-ı R // ğam-güsâr u: ğam-güsâr-ı R // Fürkat şebi ğam-güsâr: ğayetde güzide yâr-ı Ü

- 2237 Şan leyli-i sūr o ṭab‘ ı rūşen
Mecnūn gibi pāy-bendi āhen
- Ü 73a 2238 ‘Aşķ ile idüp Vefā’yı pīşe
Yağı ile kavırılır hemīşe
- 2239 Cisminde elif gözi nem-ālūd
Āh itse serinde dūd-ı memdūd
- 2240 Tā kim irişe murād-ı cāna
Arar bu cihānı ḥāne ḥāne
- 2241 ‘Aşķ içre yaķar çerāğı mehdēn
Hiç çıķmaz ayağı bezmgehdēn
- 2242 Dil çünki bu mübtelāyı gördi
‘Aşķ şanup ol dem anı şordı
- E 65a 2243 Zerd oldı niçün ruḥ-ı cemīlūñ
Zahm-ı dilūñ içre var fitīlūñ
- L 80a 2244 Nār oldı ğamuñla dilde peydā
Ṭoldı emelūñle sine sevdā
- 2245 Var ise dilūñ nigāra düşmiş
Nār-ı ğam ile tenūñ ṭutışmış
- 2246 Olmışsın egerçi sen de her ān
Nār-ı ğam-ı dil-ber ile sūzān
- 2247 Yoķ sende hele benüm gibi sūz
Kim āteş-i ğamdayam şeb ü rüz
- R 81a 2248 Çün Şem‘ bu sözleri işitdi
Yanup yaķılup Dil’e eyitdi
- 2249 Ger olsa benüm gibi cünūnuñ
Yanardı senūñ daḥı derūnuñ

2237. ṭab‘ ı: ṭab‘ -ı R // pāy-bendi: pāy-bend-i R

2240. ḥāne ḥāne: yana yana E

2241. çerāğı: çerāğ R

2248. yaķılup: yaķılup da E

- 2250 Yoğ bende karar hiç bir dem
Başumda çün od yanar dem-â-dem
- 2251 Dildâra nişâr-ı câna geldüm
Bu külhen-i dehre yana geldüm
- 2252 Nâr-ı ğam ile gözüm bükâda
Zâhirde gören şanur şafâda
- Ü 73b 2253 Dağı bu söz irmedin tamâma
Nâ-geh çıkageldi ol mağâma
- 2254 Dil-rîş ü niyâz-mend ü medhüş
Dervîş şıfatlu bir nemed-püş
- 2255 Ol köhne nemed velî ser-â-ser
Olmış aña hil' at-i mücevher
- 2256 Şüretde zarîf ü şüh u nâzük
Hıdmetde sebük-per işde çâbük
- 2257 Pervâne görüp işinde ekşer
Seyr eyleyen aña dirdi cevher
- 2258 Çün kurb-ı ' izâr-ı Şem' e irdi
Pür-âteş olup semâ' a girdi
- L 80b 2259 Şabr itmedi süz sînesine
Od düşdi meger ki hırmenine
- 2260 Bî-çâre ümîd-i vuşlat itdi
Envâr-ı cemâle ğayret itdi
- 2261 Vecd âteşini vücûda urdı
Yağdı per ü bâlin oda urdı

2250. çün: çü R

2252. Zâhirde: Ammâ ki Ü

2253. Dağı bu söz: Dağı söz R

2256. sebük-per: sebük-ber R

2260. ğayret: kurbet Ü

2261. Vecd âteşini vücûda: Kendüyi eliyle dūda Ü // âteşini: âteşi çün R

- E 65b 2262 Şan mûy durur ki düşdi nâra
Yâ mâhidür irdi bir kenâra
- R 81b 2263 Ğayretle bedende iltihâbı
Ħayretle gönülde ıztırâbı
- 2264 Oldı ruĥ-ı Şem‘’e karşı ħayrân
Pâyinde yatur zebûn u ğalţân
- 2265 Ne şabr u qarâra bir meded var
Maşşûda ne irmege sened var
- 2266 Āĥir yine ğayret itdi nâra
Ümmîd-i teĥarrüb itdi yâra
- Ü 74a 2267 Çün ‘aşĥ ile gördi Şem‘-i ţannâz
Dervîş-i faĥîri böyle ser-bâz
- 2268 A‘ râzını görmedi mürüvvet
Gül ‘ârızın itdi ‘ arz ħat ħat
- 2269 Kendüye ısındurup gedâsın
Gösterdi cemâl-i pür-ziyâsın
- 2270 Bu şevĥ ile ol gedâ-yı bî-bâk
Yandurdu vücûdî cübbesin pâk
- 2271 Erkân-ı vefâyı itdi kâmil
‘Aşĥımı kemâle itdi vâşıl
- 2272 Gördi anı Şem‘-i ateş-efrûz
Yandı vü yaĥıldı oldu pür-sûz
- 2273 Cân virdüğine gedâsı anda
Geh giryeler itdi ğâĥ ĥande

2263. ğayretle: Ĥucretle Ü // iltihâbı: ıztırâbı Ü // ıztırâbı: piĥ ü tâbı Ü

2264. Oldı: Olmış Ü // Pâyinde: Yanında R, Ħâk üzre Ü

2265. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Maşşûda ne: Maşşûdına R

2266. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Āĥir yine ğayret itdi nâra: Cân atdı o şu‘le-i ‘izâra Ü // itdi: irdi E

2267. Çün ‘aşĥ ile gördi: Seyr eyledi çünkü Ü // Dervîş-i: Dervîş ü R

2268. Gül ‘ârızın itdi ‘ arz: ‘Arz eyledi ‘ârızın Ü

2269. ısındurup: ışındurup E, İştürüp R

2272. Gördi: Görüp Ü

2273. virdüğine: virdi yine E

- L 81a 2274 İrdi ruḥına biraz taḡayyür
Bezm ehline geldi hem taḡayyür
- 2275 Şem^ç 'üñ meger ol gedādan evvel
Bir ^çâşıkı var imiş mükemmel
- 2276 ^çAşkı ile Şem^ç -i dil-sitānuñ
Pür-āteş imiş derūnı anuñ
- 2277 Derdin ise bir dem açılıp hoş
Ağzından anuñ yaḡardı āteş
- R 82a 2278 Mıkrāzveş itse Şem^ç 'e ḥiddet
Ḥaḡḡında kesüp biçerdi ḡil^ç at
- 2279 Esrārın iderdi ḡalka rūşen
Ağzına düşen dili ucından
- 2280 Anuñla tutuşur Şem^ç -i ser-bāz
Āḡir baş egüp olur ser-endāz
- 2281 Şem^ç üstine olmuş idi nāzır
Her ḡanda ki ḡitse anda ḡāzır
- Ü 74b 2282 Meylin bilüp ol gedā-yı zāra
Ağzın aradı gelüp nigāra
- E 66a 2283 Çün Şem^ç aña cevāb virdi
Şerm itdi biraz dilin ışırdı
- 2284 Rūyın o ḡicāb idüp furūzān
Ḳıldı yine ḡande oldu sūzān
- 2285 Dil çünki bu ḡāle evvel āḡir
^çİbret gözi ile oldu nāzır

2274. İrdi ruḥına: Rūyına irdi Ü // biraz: zer-i Ü

2275. evvel: ayrı Ü // mükemmel: cefā-ḡü Ü

2280. Sadece Ü'de var. // 2280a mısraının vezni bozuk.

2281. ḡitse: gide Ü

2284. Ḳıldı yine ḡande oldu sūzān: Geldi yine şevḡe oldu ḡandān Ü

2285. Dil çünki: Çünki o R

- 2286 Şem'ün aña rüşen oldı hālī
 'Āşıklarınuñ dağı me'ālī
- 2287 Bildi anı kim bu cāy-ı miḥnet
 'Uşşāka degül sarāy-ı rāḥat
- 2288 Her vuşlata intikāl vardur
 Her nūzhete bir melāl vardur
- 2289 Bī-niṣ cihānda bal yoğdur
 Bī-zaḥmet-i mār māl yoğdur
- L 81b 2290 Dildāra raqīb ü gönçeye ḥār
 Nā-çāra sitem defīneye mār
- 2291 Āfākda tev'emān olupdur
 Yāḥod mütelāzimān olupdur
- 2292 Bir gönçe degül çemende ḥandān
 Çün lāle derūnı ṭolmadın ḳan
- 2293 Her sīnede başka sūz vardur
 'İşret gicesine rūz vardur
- R 82b 2294 Kıldı Dil-i zārı ol tefekkür
 Müstağrağ-ı lücce-i taḥayyür
- 2295 Gördükde Tebessüm anı pür-ğam
 Emr itdi şarābdāra ol dem
- 2296 Sākī şıgayup o sīm sākı
 Şundı eline şarāb-ı bākī
- Ü 75a 2297 Ol gice olındı anda 'işret
 Tā irdi şabāḥ açıldı zulmet

2287. cāy-ı: hāl-i R

2291. mütelāzimān: mülāzimān R

2292 ve 2293. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2292. çemende: cihānda E // ṭolmadın: ṭolmadı R

2293 ve 2294. beyitler Ü'de 2289. beyitten sonraki bölümde yer alıyor.

2294: İtdi Dili vādi-i taḥayyür / Seyyāḥ-ı bevādi-i tefekkür Ü

2295. Gördükde Tebessüm anı pür ğam: Çün gördi Tebessüm anı ğamnāk Ü // ol dem: bī-bāk Ü
 anda: 'ayş u Ü // şabāḥ açıldı: şabāḥ u gitdi Ü

‘AYŞ-I DİL TELH KERDEN ÂHİR-İ KÂR*
FİTNE-İ ĞAYR-I KÂFİR Ü SEHĖĖĖR

- 2298 Bir ŐubĖ ki mihr-i ‘âlem-efrûz
Virmişdi cihâna nûr olup rûz
- 2299 Oldı dil-i çerĖ pür-Ėarâret
Çün suğtegân-ı nâr-ı fûrĖat
- 2300 Ėüsñ’üñ yine yâr fûrĖatinden
Ya‘nî Dil-i zâr fûrĖatinden
- E 66b 2301 Gün günden olupdur füzûn melâli
Şabr itmege Ėalmadı mecâli
- 2302 Ma‘şûğına buldı gerĖi fûrĖat
Olmamış idi mecâl-i vuşlat
- 2303 ŤoĖmaz ser-i ehl-i ‘aşĖa beyzâ
Ger Őoymaya dil-berân ser-â-pâ
- 2304 Açılmaz o ŐaĖşa bâb-ı iğsân
Ger Ėılmaya dil-berini ‘uryân
- L 82a 2305 ‘Âşık Ėala ‘âğıbet kefensüz
ĖoĖmazsa nigârı pîrehensüz
- 2306 Çün Ėalmadı çâre iğtirâza
AĞvâli didi Vefâ vü Nâz’a
- 2307 Kim Ėîle nedür vuşûl-i yâra
Tedbîr nedür Ėuşûl-i kâra
- 2308 Heçr âteşî câna itdi te’şîr
Derd-i Dil’e lâzım oldu tedbîr

* “İşin sonunda Dil’in hayatının acı olması, sihirbaz ve kâfir Gayr’ın fitnesi”

Başlık: FİTNE-İ: ĖİLE-İ Ü // SEĖĖĖR: MEKKÂR Ü

2300. yâr: nâr-ı E, R

2301. Şabr itmege Ėalmadı mecâli: Eylerdi tevaĖĖu‘ ittîşâli Ü

2302: Eylerdi Dil ile gerĖi ŐoĖbet / Olmazdı velî vişâle fûrĖat Ü // buldu gerĖi: gerĖi buldı R

2303. Sadece Ü’de var.

2308. câna itdi: itdi câna Ü // Derd-i Dile: Cân ĖaĖĖına Ü

- R 83a 2309 Yâ derd-i derûna çâre eyleñ
Yâ cismümi pâre pâre eyleñ
- 2310 Çün gördiler anı böyle pür-ğam
Nâz ile Vefâ tanışdı ol dem
- Ü 75b 2311 Âhîr bu söz üzre oldı peymân
Kim vara Tebessüm ide dermân
- 2312 Dârû kıta bâdesine şâhuñ
Tâ bilmeye geldügin o mâhuñ
- 2313 İrgüreler anı Kaşr-ı ‘Ayş’a
Vuşlat bula Hüsni zevk-pişe
- 2314 Hiss itmeye Hüsni şâh-ı ‘ârif
Olmaya bu râza kimse vâkıf
- 2315 Bu vech ile ‘ayş idüp nihânî
Hâşıl kıla zevk u kâm-rânı
- 2316 Âhîr bu söz üzre Hüsni âfet
İtdi niçe dem Dil ile ‘işret
- 2317 Şeb gelse anuñla bezm iderdi
Şubh olsa yerine ‘azm iderdi
- 2318 Eylerdi Dil ile ‘ayş u nüşı
Hergiz anuñ olmaz idi hüşı
- 2319 Her şeb anı der-kenâr iderdi
Şubh irse kenâra qor giderdi
- L 82b 2320 Bu nev’e iderdi zevk-i yârı
İrince bu ‘işretüñ humârı

2309. Ü’de mısralar takdim-tehirli.

2314. kimse: hîç Ü

2315. zevk u: zevk-i R

2316. bu söz: bunuñ Ü

2319. şeb: gice Ü // der-kenâr: kenâr Ü // irse: olsa E, R

2320. Bu: Bir R

- E 67a 2321 Her bezm-i meyûn ħumârı vardur
Her şâdinûn inkisârı vardur
- 2322 Var idi meger Raķīb'ûn ol dem
Bir duĥteri fitne-sâz-ı   âlem
- 2323 Gerdûn gibi bî-vefâ vü ğaddâr
Peymâne-şifat hemîşe ħûn-ĥ âr
- 2324 K ub  ile mişâl-i ehl-i d zaĥ
İzhâr-ı bur det ile ç n yaĥ
- R 83b 2325   İfrît-nihâd u d v-s ret
Mekk re-i dehr   b -mürüvvet
-   76a 2326 Bed-ĥaşlet   bed-sirişt   bed-ĥ 
N mına dinürdi Ğayr-ı c d 
- 2327 Olmuşdı meger bu d v-i p r-fen
Ol m hveş n ĥav diminden
- 2328 Her çend ki n -m l yim idi
K rına vel  m d vim idi
- 2329 G lz ra kaçan giderdi ol m h
İtmezdi yanınca Ğayr'ı hem-r h
- 2330 Bu ğayret ile o mekr-i devr n
Meşĝ l idi keşf-i r za her  n
- 2331 El-kışşa ç  v k f oldu bildi
Reşk eyledi fikr-i ĥ le kıldı
- 2332 Pes bir niçe gün g zetti fırsat
Mekr eylemege bulınca ruşsat
- 2333 Bir gice meger ki Ħüsn-i dild r
Maĥm r idi kıldı terk-i g lz r
- 2334 Dil daĥı yaturdı mest   maĥm r
B ĝ içre liĥ f-ı g lde mest r

2325. Bu beytin ilk mısraı 891. beytin ilk mısraı ile aynı. // Mekk re-i dehr  : Mekk r u ĥas d u  

2331. fikr-i: fikr   R

2332. Pes bir niçe gün: Bir niçe zam n   // Mekr: Fikr R // eylemege bulınca: itmege t  ki buldı  

- 2335 Yārānı hem almış idi ğaflet
İtmişdi kıamusı ħ̄'āb-ı rāhat
- L 83a 2336 Her birisi menzilinde bī-kār
Tedbīr ne çünkü olacağ var
- 2337 Çün Ğayr'a fırsat oldu zāhir
Kaşđ eyledi fitneye o sāhir
- 2338 Bir iki kenīzek ile fi'l-ħāl
Cāy-ı Dil'e irdi fikr idüp al
- 2339 Zeyn eyledi kendüsin ser-ā-pā
Zann itdi ki Hüs'n'e ola hem-pā
- R 84a 2340 Tağyīr olırsa ger libāsı
Dīv ü melekūñ yođ iltibāsı
- E 67b,
Ü 76b 2341 Sihr itmek ile velī o cādū
Gösterdi özini Hüs-n-i bānū
- 2342 Yanına Dil'i getürdi anda
'Ayş eyledi kaşr-ı dil-sitānda
- 2343 Kaldı Nazar u Ğayāl nāyim
Dil hem-dem-i Ğayr-ı nā-mülāyim
- 2344 Tūṭī ile zāğ kıldı şoĥbet
Dīv itdi perīyle 'ayş u 'işret
- 2345 Bu deyr-i sipenc içinde geh gāh
Taĥt-ı Cem'e ehremen olur şāh
- 2346 Çün Ğayr-ı füsün-ger oldu pür-cüş
İtdi Dil-i mehveşi der-āgüş

2336. menzilinde: bir tarafta Ü

2337. fitneye: ĥīleye Ü

2338. fikr: ğayr Ü

2339. Zeyn eyledi: Tezyīn ile Ü

2342. kaşr-ı: cāy-ı Ü

2343. nāyim: ğāfil Ü // hem-dem-i ğayr-ı nā-mülāyim: ğayr ile yek-zebān u yek-dil Ü // hem-dem-i: hem-
demi R

2345. olur şāh: bulur rāh R

- 2347 Dil h̄'ābdan oldu gerçi bīdār
Olmamış idi henüz huşyār
- 2348 Maḥmūr idi çeşm-i ser-girānı
Bilmezdi zemīn ü āsmānı
- 2349 H̄ar-mühreyi dürr-i nāb şandı
Görindi serāb ol āb şandı
- 2350 Mi' yārda nākış idi vezni
Farq itmedi gāv ile gevezni
- L 83b 2351 Ol bezm çü külheni şanup bāğ
Görindi tezerv gözine zāğ
- 2352 Ser-mest idi çeşmi kendü maḥmūr
Zann itdi ki ehremen olur hūr
- 2353 Pes fetḥ kılup dehān-ı şükri
Güftāra gelüp zebān-ı şükri
- 2354 Didi ki hezār ḥamdü li'llāh
Bu baḥt müyesser oldu ey māh
- R 84b 2355 Kıldı hele ṭālī' -i mu' āvin
Şāha bu ḡulāmını muḡārin
- Ü 77a 2356 Şükrüm bu müsā' id oldu iḡbāl
Togdı yine aftāb-ı iclāl
- 2357 Bu mertebe luṭfa ey vefādār
Ben bende degül idüm sezāvār
- 2358 Geh dehşet ü ḥayreti giderdi
Hüsñ olmaduḡını ḥiss iderdi
- 2359 Dirdi niçe şehd ola bu semdür
Yā mār durur ki piç ü ḥamdur

2351. şanup: bilüp R

2352. çeşmi kendü: kendü çeşmi R

2355. ṭālī' -i: ṭālī' üm R // Şāha bu ḡulāmını: Şāhid bu 'alāmeti R

- E 68a 2360 Mâh ise niçün yüzinde yok nûr
Hür ise nedür ki görünür hor
- 2361 Ve'l-hâşıl irince şubh-ı şâdık
Nûr ile zâlâm olur muvâfık
- 2362 Maḥbûs idi çün o zâr u bîmâr
Maḡlûb idi Ğayr'a çâr u nâ-çâr
- 2363 Oldı o gice zârûri ol şem^ç
Ğayr ile berây-ı maşlahat cem^ç
- 2364 Göñlinde tereddüd ıztırâbı
Kalbinde teşevvüş inķilâbı
- 2365 İdince dem-i seher ^ç inâyet
Ol dîv ile hür kıldı ^ç işret
- L 84a 2366 Çün h̃âb-ı seherden oldı bîdâr
Bildı Nazar u Ḥayâl-i gam-h̃âr
- 2367 Kim Ğayr ile şâh-ı nâz-perver
Bir bister içinde h̃âb iderler
- 2368 Kılmış melek ile gül ^ç işret
Gelmiş bir araya nûr u zûlmet
- 2369 Ḥasretle didiler âh u şad âh
Devrân yine oldı bize bed-h̃âh
- R 85a 2370 Bu râzı tıyarsa Ḥüsn-i dil-ber
Olur yine mâ-cerâ muķarrer
- Ü 77b 2371 Anlar daḡı bunda sözde iken
Ğammâzveş oldı şubh rûşen
- 2372 Bu râzı meger Nesîm-i ğammâz
Ḥüsne varup itmiş imiş ibrâz

2360. yüzinde yok: yüzi degül Ü

2362. çâr u: çâr R

2370. râzı: ḡâlî Ü

2371. Anlar: Bunlar Ü // bunda: anda Ü // sözde: böyle E

2372. itmiş imiş: itmiş idi R

- 2373 Kim Ğayr maḳām-ı şāha irmiş
Dil Ğayr ile cāme-ḥ̣āba girmiş
- 2374 İḥsānlaruñı idüp ferāmūş
Bir çākeri eylemiş der-āġūş
- 2375 Çünkim bu peyām-ı fitne-encām
Ol mähveşe olındı i' lām
- 2376 Ğam başa çıḳup ḥumār mānend
Efrūḥte oldı nār mānend
- 2377 Mir 'at-ı dili mükedder oldı
Āyīne-i cānı muġber oldı
- 2378 Olmaġa ḥuşūş-ı ḥāle cāzim
Tā Ḳaşr-ı Vişāl'e oldı 'āzim
- E 68b 2379 Görđi ki aña ḳarīn olan yār
Her laḥzada hem-nişīn olan yār
- 2380 İkrāmına mā-şadaḳ olan Dil
İn' āmına müsteḥaḳ olan Dil
- L 84b 2381 Bulmaz diyü mihr-i Ğayr peyvend
Eylerdi ezelden ol ki sevgend
- 2382 Aġyāra enīs ü maḥrem olmuş
Bisterde celīs ü hem-dem olmuş
- 2383 Baş ḳoşmuş ele vişāle toymuş
Başdan çıḳuban hevāya uymuş
- 2384 Ğayr üstine servi sāye şalmış
Taḥt-ı Cem'i ehremenler almış

2373. ġayr: ġayrı R // şāha: yāra Ü

2374. Bir: Ol E

2376. çıḳup: urup Ü

2378. ḥuşūş-ı ḥāle: ḥabīr-i ḥāl ü Ü

2381. Bulmaz: Olmaz Ü // peyvend: pā-bend Ü

2383. Sadece Ü'de var.

2384. ġayr üstine servi sāye şalmış: Şadr-ı ber ü (?) şadr-ı dīve ḳalmış Ü

- R 85b,
Ü 78a
- 2385 Ğayret gelüp itdi dilden efgân
Çäk eyledi gül gibi girîbân
- 2386 Cādū dağı bildi bî-bahâne
Tezvîr oğı irdügin nişâna
- 2387 Bu haşyet ile derûnı pür-tâb
Ol kâhdan oldı hâke per-tâb
- 2388 Ol lahza tutup reh-i beyâbân
Segsâr iline olur şitâbân
- 2389 Gördükde bu hâli Hüsni-i âfet
Hısm itdi Dil-i za'ife gâyet
- 2390 Kahr ile idüp Hayâl'i pâ-mâl
Gözden Nazar'ı bırağdı fi'l-hâl
- 2391 Zindân-ı 'İtâb dirler idi
Bir çehde ki cây-ı münker idi
- 2392 Olmışlar iken şafâya me'nûs
İtdürdi kâmusın anda maħbûs
- 2393 Cürmi yoğiken Dil-i hazînüñ
Çekdi zararını ğafletinüñ
- 2394 Düş gibi gelürken aña vuşlat
Bî-vâkı' a çekdi derd ü miħnet
- 2395 Ol vâkı' adan mişâl-i Yûsuf
Gördi niçe vâkı' a vü te'essüf

2385. ğayret gelüp itdi dilden: ğayretle idüp derûndan Ü

2387. oldı: itdi R

2388. tutup: dutup R // olur: gider Ü

2389. Gördükde bu hâli Hüsni-i âfet: Ammâ bu tarafda Hüsni-i dildâr Ü // gâyet: bisyâr Ü

2390. Kahr ile idüp Hayâl'i pâ-mâl: Mağzûbı olup Hayâl-i pür ğam Ü

2391. R'de yok.

2392 ve 2393. beyitler Ü'de yok.

2394. vuşlat: ol dem // derd ü miħnet: 'âkıbet ğam Ü

2395. Ü'de yok.

- 2396 Bunlar ki çeh içre ƙaldı ğamnâk
Güş eyle ne ƙıldı Ğayr-ı çâlâk
- L 85a ZİKR-İ VAŞF-I ŞİTÂ VÜ CEVR-İ RAĞİB*
BÂ-DİL-İ NÂ-TÜVÂN U ZÂR U ĞARİB
- 2397 Ol demde ki irdi faşl-ı behmen
Serd oldı mizâc-ı cüy-ı gülşen
- E 69a, Ü 78b 2398 Dîbâ-yı sefîde girdi merta^c
Ğurşîd yüzine ƙıtdı burƙa^c
- 2399 Yüz göstere diyü mihr-i enver
Âyîne ƙıttardı elde cevler
- 2400 Bârân ki iderdi ƙaşd-ı gülzâr
Yağmâda idi mişâl-i Tatar
- R 86a 2401 Dey faşlı olup cihâna sulƔân
Çoƙ aƙca pul itdi Ğalka iĥsân
- 2402 Yağ saƙfa aşıldı Ğüşeāsâ
Şalkım şaçaƙ idi bâm güyâ
- 2403 Ɩış geldi ƙılıç gibi dimekden
Ɩorƙup şular oldı ğarƙ-ı âhen
- 2404 Çün yağları ğördi Ğançerāsâ
Pülâd zırh geyindi dünyâ
- 2405 Cismini idüp füsürde Behmen
Behrâm düşürdi tığın elden
- 2406 Tünd oldı çü dest burdı berdün
Püşti yere geldi berg-i zerdün

2396. Bunlar: Anlar Ü

* “Rakib’in eziyeti ve güçsüz, ağlayan, garip Dil ile kış mevsiminin niteliklerinin anlatılması”

Başlık: HER Kİ MÎ-BÂYEDEŞ VEFÂ-YI ĞABİB / LÂ-CEREM MÎ-KEŞED CEFÂ-YI RAĞİB L //
VAŞF-I SERMÂ VÜ MİĞNET-İ DİL-İ ZÂR / GEŞTEN-İ Ü ESİR-İ DİĞER BÂR Ü

2398. ƙıtdı: çekdi Ü

2399. ƙıttardı elde cevler: dutar elde cemedler R

2400. Bârân: Yârân R // ki iderdi: ider idi Ü

2402. bâm: bâde R

2406. Sadece Ü’de var.

- 2407 Sīmīn idi yeryüzi tamāmet
Olmışdı meger ki kıış kıyāmet
- 2408 Bildi gerek oldı kürki gūyā
Yer altına girdi gürk-i şahrā
- 2409 Yer altı olup vuḥūşa mesken
Olmışdı zemīn ḥiṣār-ı āhen
- 2410 Kıyāmetde görünce pūstīni
Her biri şıyırđı pūstını
- 2412 Engişt ile hīzüm oldı nā-yāb
Ḥalk oda el açdı çün zer-i nāb
- Ü 79a 2413 Yaḳup her ocağ eline ḥinnā
Raḳḳāş-ı nigāra döndi gūyā
- 2414 Dūd ile şerer çü naḥl-i pür-ḳūt
Kānūn şanasın ki kān-ı yāḳūt
- L 85b 2415 Her aḥker olup numūne-i gül
Gūyā ki duḥān o gülde bülbül
- 2416 Olmış bu diyü Ḥalīl'e gülşen
Gülzār idi çeşm-i nāsa külḥen
- 2417 İtmezdi kişi odun şafāsın
Ger virmese aña od bahāsın
- 2418 Ol oda yanacağūñ hemānā
Olmışdı bahāsı 'ūdāsā
- 2419 Bu vaḳt-i şedīd içinde nā-çār
El-kışşa giderdi Ğayr-ı seḥḥār

2407. Sīmīn: Pür sīm Ü

2408-2410 arası beyitler sadece Ü'de var.

2415. numūne-i: numūne vü Ü

2417. şafāsın: cefāsın R // virmese: virse R // od: o dür R

2419. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // vaḳt-i şedīd içinde: vaḳt içinde çār u R // seḥḥār: mekkār R

- R 86b 2420 Dâyim şeb ü rûz tâ ki gitdi
Segsâr vilâyetine yitdi
- E 69b 2421 İrişdi Raķīb-i bed-gümāna
Bildürdi ne var ise fesāne
- 2422 Hüsñ ü Dil'e n'olduğın ser-encām
Kıldı pederine cümle i' lām
- 2423 Mekk̄r eyledüğin Dil-i cüvāna
Tezvîr oķı irdüğin nişāna
- 2424 Çün pür-ğam idi Dil ü Nażar'dan
Şād oldu Raķīb bu haberden
- 2425 Furşat demidür diyü o mekk̄r
Girdi yola itdi ' azm-i Didār
- 2426 Gitdi şeb ü rûz tayy idüp rāh
Zindān-ı ' İtāb'a irdi nā-gāh
- Ü 79b 2427 Çün Hüsñ tekāsül itmiş idi
İzhār-ı teğāfül itmiş idi
- 2428 Kılmışdı fikendesin ferāmüş
Ol semtten olmuş idi hāmüş
- 2429 Düşmen Dil-i zārı buldı tenhā
Teşnî' ile kıldı anı rüsvā
- L 86a 2430 Kim bende qarın olur mı şāha
Necm öyküne mi cemāl-i māha
- 2431 Miķdārını bilmez ol ki āķir
Başında olur belāsı hāzır

2422. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Kıldı pederine cümle: Bir bir pederine itdi Ü

2423. Bu beytin ikinci mısraı 2386. beytin ikinci mısraıyla aynı.

2425. mekk̄r: cevvar Ü // Girdi: Düşdi Ü

2428. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Kılmışdı: Kılmış o R // Ol: O R

2429. kıldı anı: anı kıldı R

2431: Hadden özin ol ki tıtdı ' ālî / Bu resme olur şoñ ucı hāli Ü

- 2432 Bu nev'e cefâlar idüp ol dem
Bend itdi üçini dağı muhkem
- 2433 Bildügi cefâyı eyler idi
Bulduğı ezâyı eyler idi
- 2434 Segsâra yine olunca vâşıl
Kıldı şeb ü rüz kat' -ı menzil
- 2435 Bir hâne-i hevlnâk içinde
Bir tîre-derün meğâk içinde
- 2436 Bir vâdiye irdi dehşet-engîz
Hâr u hası cümle niş-i ser-tîz
- R 87a 2437 Mânend-i dem-i semûm bâdı
Emrâza sebep gumûma bâdı
- 2438 Vâdi-i Firâk dirler idi
Üstinde nişân-ı nâ-ümîdi
- 2439 Bir kal'ası var 'aceb haşarnâk
Terkîb-i türâbı has u hâşâk
- 2440 Hicrân idi nâm o cây-ı şûma
Menzilgeh olurdu nesr ü bûma
- 2441 İdüp Nazâr u Hayâl'i me'yûs
Kıldı Dil-i zârı anda maḥbûs
- Ü 80a 2442 Bend urdu üzerlerine muhkem
'Azm eyledi kişverine ḥurrem

2432. Bend itdi üçini dağı muhkem: Segsâr'a ilettdi zâr u pür ğam Ü

2433. Sadece Ü'de var.

2434: Bir niçe gün itdi kat' -ı menzil / Tâ oldu vilâyetine vâşıl Ü

2435. Sadece Ü'de var.

2436: Üslûb-ı binâsı ḥişt-âmîz / Tertîb-i esâsı vahşet-engîz Ü

2437. Emrâza: Teşvîre Ü

2438 ve 2439. beyitler sadece Ü'de var.

2440. cây-ı: Hışn-ı Ü

2442. üzerlerine muhkem: hemîn üzerlerine Ü // kişverine ḥurrem: menziline yine Ü

- 2443 Bunlar bu tarafda ‘âciz ü zâr
Hüsn anda ider şafâ-yı gülzâr
- E 70a 2444 Bunlar bu tarafda zâr u maḥzûn
Hüsn anda içer şarâb-ı gül-gün
- 2445 Bunlar şeb ü rûz çâh-ı ğamda
Hüsn anda ider hırâm haremde
- 2446 Geçdi bunuñ üzre niçe eyyâm
Dil derd ü belâda zâr u nâ-kâm

ŞÛRET-İ NÂME-İ DİL-İ MEYYÂL*
Kİ BE-CÂNÂN NÜVİŞT Ü KERD İRSÂL

- 2447 Ahvâl-i cihânı şanma hem-vâr
Bir mihr yanınca niçe hem var
- L 86b 2448 Bir laḥza seni ki hurrem eyler
Yıllarca şoñınca pür-ğam eyler
- 2449 Evzâ‘ımı eyledünse iz‘ân
Zinhâr felekden umma iḥsân
- 2450 Dünyâda muḥarrer ol ki yok mihr
Gerdûnda ‘aceb niçün urur mihr
- 2451 Şâhib-hüner-i belâgat-âşâr
Bu vech ile itdi keşf-i esrâr
- 2452 Çün oldı Dil-i ḥazîn ü me‘yûs
Vâdî-i Firâğ içinde maḥbûs

2443. ‘âciz ü zâr: miḥnet-encâm Ü // ider şafâ-yı gülzâr: içer şarâb-ı gül-fâm Ü

2444. zâr u maḥzûn: derd ü ğamda Ü // içer şarâb-ı gül-gün: şafâ-yı dem-be-demde Ü

2445. Ü‘de yok. // haremde: çemende R

2446: Her laḥza çekerler idi âlâm / Bu vech ile giçdi niçe eyyâm Ü // Beytin ilk mısraı 1286. beytin ilk mısraıyla aynı.

* “Âşık Dil’in sevgiliye yazıp gönderdiği mektubun sureti”

Başlık: ‘ARZ-I ḤÂL-İ DİL-İ PERİŞÂN-ḤÂL / HÛSN-RÂ MÎ-NÜVİŞT Ü KERD İRSÂL Ü

2447. Bir mihr yanınca: ‘Aşk ehline anda Ü

2448. laḥza seni: laḥzada seni R // laḥzada kişiyi Ü

2449: Eylersen ümîd-i mihr-i devrân / Hilḫat degül aña luḫ u iḥsân Ü

2450. Dünyâda: ‘Âlemde Ü // niçün: neden Ü

2452. oldı: aldı Ü

- R 87b 2453 Devr eyledi bāz-güne devrān
Menzilgehi oldı Çāh-ı Hicrān
- 2454 Cānına iderdi şabr idüp cebr
Şehd idi ‘ ilācı niçe bir şabr
- 2455 Bir gün Nazār’a şikāyet itdi
Derd ü elemin hikāyet itdi
- Ü 80b 2456 Ey yār ‘ aceb baña ne çāre
Kim ola vesīle vaşl-ı yāra
- 2457 Virmişdi zamāne baña fırsat
İrmişdi bisāt-ı kurbā ruḥşat
- 2458 ‘ Ālem şoñı bilmedüm elemdür
Dünyāda olan qarīn-i ğamdur
- 2459 İtdüğini baña çerḫ-i ğaddār
Āyā kime itmiş ola ey yār
- 2460 Hem kıldı beni diyārdan dūr
Hem itdi vişāl-i yārdan dūr
- 2461 Āyā yine yār raḥm ider mi
Yā derd ü belā ḳalur gider mi
- 2462 Hep ğam görürin zamānedən ben
Bilmem niye toğdum anadan ben
- E 70b 2463 İrüp Nazār’a bu fikr-i dil-düz
Ḳıldı ğam-ı dilden āh-ı pür-süz

2453. çāh-ı: hışn-ı Ü

2454. Sadece Ü’de var.

2455. Bir gün: Āḫir Ü // Derd ü: Derd-i R // hikāyet: rivāyet Ü

2456. baña ne: yegāne R

2457: Virmişdi zamān mecāl ü fırsat / Var idi vişāl-i yāra ḳurbet Ü

2458. Ü’de yok.

2459. Cevr ile velī sipihr-i ğaddār / Çoḳ gördi o luḫfi kıldı āzār Ü

2460. itdi vişāl-i: eyledi vaşl-ı Ü

2461. Āḫir bu elem ḳalur mı bilmem / Yā cānumı Ḥaḳ alur mı bilmem Ü

2463: Çünki kıldı Nazār kelāmını güş / Deryā-yı teraḫḫum eyledi cüş Ü

- 2464 Sevķ itdi niçe durûb-1 emşâl
Didi añâ tesliyetle fi'l-ħâl
- L 87a 2465 Bildi ki o şâh-1 nâz-perver
Olmış ğam u ğuşşa ile bî-fer
- 2466 Mir'ât-1 Cem istemez ğubârı
Her cām götürmez inkisârı
- 2467 Görđi Nazâr ıztırâb-1 şâhı
Didi añâ cândan idüp âhı
- 2468 Ey cân-1 cihân u şâh-1 'âlem
Ey revnaķ-1 'izz ü câh-1 'âlem
- 2469 Bir iki gün olduñ ise maħbûş
Zevķ ile şafâdan olma me'yûs
- R 88a 2470 Her bir kederüñ şafâsı vardur
Ğaym-1 ğamuñ incilâsı vardır
- 2471 Her zilletle bir felâh irişür
Her zulmete bir şabâh irişür
- 2472 Mevt olmasa ins ü cânı kâhir
Olmazdı hayât kıadri zâhir
- 2473 Ğam çekmede gerçi sûz vardur
Miħnet gicesine rûz vardur
- 2474 Bulmaķ dileseñ eger murâdı
Dîdâruña eyle inķiyâdı
- 2475 Dirseñ ki gönülde yoķdur ârâm
Mektûb ile ħâlûñ eyle i'âm

2464. Sadece Ü'de var.

2465-2469 arası beyitler Ü'de yok.

2467. Nazâr: çün o E

2470. R'de bu beytin 2. mısraı olarak bir önceki beytin ikinci mısraı sehven tekrar yazılmış.

2471 ve 2472. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2472. kıadri: kıadr R

2473. Ü'de yok.

2475. ħâlûñ eyle: eyle ħâlûñ Ü

- 2476 Çün Dil bu naşîhati işitdi
Hicrân ğamına taḥammül itdi
- 2477 Feth itdi devâtı aldı ḥāme
Ol mäh-liķāya yazdı nāme
- 2478 Kim ey şeh-i taḥt-ı ercümendî
Ḥurşîd-i sipihr-i ser-bülendî
- 2479 Ser-defter-i ḥayl-i nāzeninān
Ser-leşker-i ceyš-i meh-cebinān
- L 87b,
Ü 81a 2480 Ey revnaķ-ı ravza-i leṭāfet
Ey serv-i revān-ı bāĝ-ı devlet
- 2481 Āsāyiş-i ḥastegān-ı hicrân
Dermān-ı şikestegān-ı hicrân
- 2482 Bu ‘ālem-i ‘aşķ bî-ķarārı
Vādî-i ğamuñ ğarîb ü zārı
- E 71a 2483 Yüz sürdi ğubār-ı ḥāk-i pāya
‘Arz itdi şenā-yı bî-nihāye
- 2484 Didi ki şeker-lebā nigārā
Şîrîn-dehenā semen-‘izārā
- R 88b 2485 Çün sensin iki cihānda maķşûd
İtme beni fûrķatûñle nā-bûd
- 2486 Öldürme beni dimen gel öldür
Yâ müjde-i vuşlatuñla güldür
- 2487 Yanuñda yoĝısa ‘özr-ḥāhum
Yoķdur sitem idecek günāhum

2476. Hicrân ğamına: Nā-çār yine Ü

2479. Ü’de yok.

2480: Ey āyet-i muşḥaf-ı melāḥat / Şāhen-şeh-i kişver-i leṭāfet Ü

2481. Āsāyiş-i: Ey çāre-i Ü

2482. Vādî-i ğamuñ ğarîb ü zārı: Bu hem-dem-i ḥüzn ü enîs-i zārî Ü

2485: Sensin baña evvel āḥîr ümmîd / Terk itme bu derd ü ğamda cāvîd Ü

2486. Sadece Ü’de var.

- 2488 Dilden ğam-ı ‘aşkıñ ey gül-endām
Zann itme ki fāni ide eyyām
- Ü 81b 2489 Bāğ içre olunca lāle fānī
Maḥv olmaya dāğınunı nişānı
- 2490 Bālāña gönül ki mübtelādur
İşi güci miḥnet ü belādur
- 2491 Dil zülfüne ideli maḥabbet
Şeb ḥayr dimişdür emn ü rāḥat
- 2492 Uğrarsa eger ki kâşid-ı yad
Kıl bendeñi bir ḥaberle dil-şād
- 2493 Gönder bu esir-i hecre mektüb
Şiddetde olur selām merğüb
- 2494 Şol dide ḥaķı ki baḥr-i demdür
Şol sine ḥaķı ki şaḥn-ı ğamdur
- 2495 Ruḥsāruñ için ki nūr-ı Ḥaķ’dur
Envār-ı cemāle mā-şadağdur
- L 88a 2496 Hür u melek itse ‘arz-ı dīdār
Dil ğayruña olmaya ḥarīdār
- 2497 Bir ḥānede olmaz iki mihter
Bir bilde yaraşmaz iki ḥançer
- 2498 Var ise daḥı kuşūrum ey māh
Kıl luṭf u ‘aṭāñi ma‘zeret-ḥāh
- 2499 Düşvār degül sen itseñ āzār
Müşkil bu ki ḥurrem oldı aġyār

2488. Bu ve bir sonraki beyit Ü’de 2496. beyitten sonra yer almaktadır. // fānī: zāyil R

2490. Ü’de 2485. beyitten sonra yer almaktadır.

2492. Uğrarsa eger ki kâşid-ı yad: Uğrar ise fāsīd-i siḥr-ı yad E

2493. hecre: ‘aşka Ü // merğüb: inen ḥüb Ü

2496. ḥarīdār: ḥaberdār R

2497. Ü’de yok.

2498. Ü’de 2489. beyitten sonra yer almaktadır. // luṭf: ‘afv Ü

2499. sen itseñ: ki kılduñ Ü

- 2500 Hübāna olur cefāsı zīnet
Gül hāri ile bulur leṭāfet
- R 89a 2501 Terk eyleme künc-i ğamda ḥaste
Ḥātır niçe bir ḳalur ūikeste
- 2502 Cümle ḥıdemāt-ı ‘āşık-ı zār
Bir cürm ile maḥv olur mı ey yār
- E 71b 2503 Terk oldu senüñ yoluñda kişver
Vaşluñ daḥı olmadın muḳarrer
- 2504 Geh ḥande ile firīb virdüñ
Geh va‘de ile ūekīb virdüñ
- 2505 Bīgāne-şıfat ḥırām ḳılduñ
Bīgāneliği tamām ḳılduñ
- 2506 Yandum ğamuñ ile ben belā-keş
Ḥışm ile senüñ dilüñ pür-āteş
- 2507 Çün ḥālüñi benden eyledüñ güm
Ḳılma anı çeşm-i ğayra merdüm
- 2508 Ben bülbülüñ oldu çünki mehcūr
Gül-ruḥlarıñ itme ğayra manzūr
- 2509 Lāyık degül o ‘izār-ı dil-keş
Ağyāra gül ola baña āteş
- 2510 Ben teşne-dile çün oldu aḥker
Ġayr ağzına düşmesün o lebler
- L 88b 2511 Öldürmedi ise derd ü miḥnet
Gel tīg-ı müjeñle eyle rāḥat

2503. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // senüñ yoluñda: yoluñda taḥt u Ü

2504. virdüñ: ḳılduñ E //

2506. senüñ: yine Ü

2507. anı: beni R

2508-2512 arası beyitler Ü’de yok.

2510. çün: çü R

2511. tīg-ı: tūr-i R

- 2512 ‘Aşk ehlini sîne-çâk idersin
Şemşîrûn ile helâk idersin
- 2513 Baña tarab-ı vuşûl-i rahmet
Saña ta‘ ab-ı huşûl-ı zaḥmet
- 2514 Vaktidür eger iderseñ iḥsân
Şabr itmege ḳalmamışdur imkân
- 2515 Ḳılmazsañ eger ki mihrûn izhâr
Nân u nemeki ḥelâl it ey yâr

ÂN KÎ EZ-VÂRİDÂT-I ḤÂME-İ ḤÛSN*
ŞEBT ŞOD DER-CEVÂB-NÂME-İ ḤÛSN

- R 89b,
Ü 82a
- 2516 El-ḳışsa çün ol firâḳ-nâme
İrişdi bu vech ile tamâma
- 2517 Pes virdi Ḥayâl eline anı
Tâ Ḥüsne irişdüre nihânî
- 2518 Çün bād-ı şabâ teveccüh itdi
Bir ânuñ içinde Ḥüsni’e yitdi
- 2519 Yârâna bulışdı şād u ḥandân
Anlardan idüp ümid-i iḥsân
- 2520 Öpdî kef-i Nâz-ı ser-firâzı
‘Arz itdi Vefâ’ya çok niyâzı
- E 72a
- 2521 Fehm eyleyicek ḥuşûş-ı ḥâli
Gösterdi ḳamusı infî‘ âli
- 2522 Zîrâ şeker-âb-ı ḥüsni-i ḥod-bîn
Olmamış idi daḥı teskîn

2514: Luḥf eyler iseñ zamân olupdur / Zârî ile dîde ḳan olupdur Ü

2515. Ḳılmazsañ: İtmezseñ Ü // eger ki: egerçi R

* “Ḥüsni’nün cevabî mektubunda kaleminin ilhamlarından tespit edilenler”

Başlık: ḤÛSN DİL-RÂ CEVÂB-NÂME NÛVÎT / BÂ-SUḤANĦÂ-YI ZEHR-İ SİRİŞT Ü

2516. Bu beyit R’de başlıktan önceki bölümün son beytidir.

2519: Yârâna selâm idüp firāvân / ‘Arz itdi ḥuşûş-ı ḥâli pinhân Ü

2520. Nâz-ı: yâr-ı Ü // ‘Arz itdi Vefâya çok niyâzı: Keşf eyledi aña cümle râzı Ü

2521: Çün bildi Vefâ vü Nâz ḥâli / Her birisi çekdi infî‘ âli Ü

2522. ḥod-bîn: pür kîn Ü

- 2523 Ammā Dil-i bī-günāha olup yād
Kaşd eylediler ki ola dil-şād
- 2524 Ağız bir idüp berāy-ı minnet
Kıldılar o nā-tüvāna şefkat
- L 89a 2525 İrgürdiler anı hālvetine
‘Arz oldu murād hāzretine
- 2526 Çün nāmeyi gördi Hüsn-i bī-şabr
Bārān-ı sirişk ağıtdı çün ebr
- 2527 Alup ele anı ol nigārīn
Her hārfine kıldı niçe taḥsīn
- 2528 Geh gāmla derūnı oldu sūzān
Geh gül gibi ruḥları furūzān
- 2529 Geh hālin añup teraḥḥum itdi
Geh gönçe gibi tebessüm itdi
- R 90a 2530 Şevk ile eline aldı hāme
Tā kim yaza bir cevāb-nāme
- 2531 Yanına getürdi zer devātı
Feth eyledi bāb-ı vāridātı
- Ü 82b 2532 Destinde o dil-ber-i kaşab-pūş
Tūḫī-i şeker-ḥor u şeker-nūş
- 2533 Seḥḥār-ı diyār-ı Hind ü Vāsıḫ
Dānā-yı mürekkeḫ ü besāyıt
- 2534 Āşüfte vü mübtelāsı Hüsn’üñ
Başında faḫaḫ hevāsı ḥüsnüñ

2523: Ammā ki olup Vefāya kāyıl / Oldılar ikisi yār u yek-dil Ü // ola dil-şād: olalar şād R

2525. İrgürdiler anı hālvetine: Emr oldu Ḥayāl da‘vetine Ü

2526. Ü’de yok.

2527. anı ol nigārīn: nāmeyi ol pür kīn Ü

2531. eyledi bāb-ı: itdi kelām-ı R

2534. Āşüfte vü: Āşüfte-i R

- 2535 ‘ Abd idi kitâbete kesildi
Baş egdi vü hıdmetini bildi
- 2536 Nüş itdi şarâb-ı ‘ anberî̄n-ke’s
Her biri sözine didi ‘ ale’r-re’s
- 2537 Fetḥ itdi künûz-ı ‘ âşıkânı
Naqş itdi rumûz-ı pür-me‘ ânî
- 2538 Hüsni’ün tarafından idüp âğâz
Bu vech ile oldu nükte-perdâz
- 2539 Ey ğam-zede-i sitem-resîde
Ey dil-şode-i elem-keşîde
- E 72b,
L 89b 2540 Ey ‘ âşık-ı derdmend ü dil-sûz
Ğamnâk ü belâ-keş ü siyeh-rûz
- 2541 Gördüm kelimât-ı sūznâküñ
Bildüm ğam-ı zaḥm-ı cism-i çâküñ
- 2542 Güş it bu cevâb-ı bî-bedeldür
Kendü düşen ağlamaz meşeldür
- 2543 Düşse heves ü hevâya şeh-bâz
Bî-hüde hevâda itse perdâz
- 2544 Terk eylese dest-i pâdşâyı
Olsaydı şikâr-ı rû-sitâyî
- R 90b 2545 Çıkça per ü bâlden revâdur
Bî-rağbet olursa hem sezâdur
- 2546 Lâyık bu degül mi dâmi âdem
Fikr eyleye dânenen muğaddem

2535. egdi: aldı R

2537. künûz-ı: rumûz-ı Ü

2538. idüp: itdi R

2539: Ey zâr-ı elem-keşîde-i düst / ğam-ḥâr-ı sitem-resîde-i düst Ü // sitem-resîde: sitem-keşîde R

2542. cevâb-ı: cevâbı R

2543. Düşse heves ü: Ger düşse ‘ abeş Ü // heves ü: heves-i R // hevâda: fezâda Ü

2544. Olsaydı şikâr-ı rû-sitâyî: Şayd eylese anı rû-sitâyî Ü // rû-sitâyî: rüşenâyî R

2545. Bî-rağbet olursa: Kalmazsa mehâbeti Ü // Bî-rağbet: Pür ğaybet R // hem: ğam R

- Ü 83a 2547 Ammâ ki olupdur ehl-i dilden
Bu nükte-i bî-bedel mu‘ayyen
- 2548 Olsa işüñ ibtidâsı ma‘kûd
Âsân ola ‘âkıbet o maqşûd
- 2549 Hecr ile vişâl müşterekdür
‘Âşıqlara derd ü ğam mehekür
- 2550 Zindânı saña gezend şanma
Pend-i ğam-ı yârı bend şanma
- 2551 Şabr ile vişâl-i yâra kıl cezm
Bi’s-şabri kad ihtedâ ulü’l-‘azm*
- 2552 Olmaz kişi çekmeyince zindân
Yûsuf gibi taht-ı Mısr’a sultân
- 2553 Her kimse olur muṭî‘-i gerdün
Ger kıadri bülend ola vü ger dün
- 2554 Ğam-ḥ̃ârların ḥabîb unıtmaz
Bîmârların ṭabîb unıtmaz
- L 90a 2555 Ben gerçi nigâr-ı dil-furûzam
Dûd-ı dil ile siyâh-rûzam
- 2556 Memdûd ise dūd-ı âh u zârûñ
Vardur hele aña ihtiyârum
- 2557 Feryâdlar eyleseñ kem ü biş
Yok sende hicâb-ı hem-dem ü ḥ̃îş

2547. olupdur: gürûh-ı Ü // Bu nükte-i bî-bedel mu‘ayyen: Bu nükte olup durur müberhen Ü

2548. işüñ: bir iş Ü // Âsân ola ‘âkıbet: Âsânlık ile bite Ü

2550. Pend-i: Bend-i R

2551. vişâl-i yâra kıl: vişâle eylegil Ü

* “Azimli insan sabırla hidayet bulur.”

2553. Ger kıadri bülend ola vü: Ger ola bülend-ṭab‘ u Ü

2554. ğam-ḥ̃ârların: ğam-ḥ̃ârlarını R // Bîmârların: Bîmârlarını R

2555. Dūd-ı dil ile: ‘Aşq ile yine Ü

2556. Memdûd: Hem dūd E // âh u: âh R

2557. eyleseñ: eyle sen R // biş: piş R

- 2558 Ger itmeyem āh u zārı mestūr
 Țutmaz beni hiç kimse ma' zūr
- E 73a 2559 Kılısam dem-i fūrkatũnde mātem
 Māni' olur aña ta' n-ı 'ālem
- R 91a,
 Ü 83b 2560 Mūnislerüm itmek için iğfāl
 Her laḫza taşavvur eylerem al
- 2561 Setr-i dūr-i eşk için ser-ā-ser
 Hep cāmemi eyledüm mücevher
- 2562 Efgānumı def' için idüp al
 Pāyumda belā-yı savt-ı ḫalḫāl
- 2563 Āh itmemek ola tūt ki kābil
 Sedd-i reh-i eşk-i dīde müşkil
- 2564 Tedbīr ile kār ḫāşıl olmaz
 'Āşıklığa ḫīle ḫāyil olmaz
- 2565 Āh eyler isem cihān olur tār
 Āh itmez isem beni yaḫar nār
- 2566 'Āşık olanuñ cihānda her gāh
 Başında 'aceb belā olur āh
- 2567 Def' it hele dilden infi' āli
 Her fūrkatũñ irişür vişāli
- 2568 Her guşşaya bir felāḫ irişür
 Her zulmete bir şabāḫ irişür
- 2569 Çün nāme bu resme oldu āḫir
 Dür-i dūr-i baḫr ḫātır oldu

2558. Ü'de 2565. beyitten sonra yer almaktadır.

2559. Kılısam dem-i fūrkatũnde: Ben eyleyicek ğamuñla Ü

2560. Ü'de 2558. beyitten sonra yer almaktadır. iğfāl: a' ḫāl R

2562. Pāyumda belā-yı savt-ı: Ḳayd oldu baña şadā-yı Ü

2565 ve 2566. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2565. eyler isem: eyler ise Ü

2567. Ü'de 2564. beyitten sonra yer almaktadır.

2568. irişür: vardur R // irişür: vardur R

2569. baḫr ḫātır: baḫre nāzır R

- L 90b 2570 Aldı eline H̄ayāl-i nāzük
 ‘Azm eyledi rāh cüst ü çābük
- 2571 Sa‘ y itdi o k̄āşıd-ı sebük-seyr
 Bāl ü per idüp güşāde çün tayr
- 2572 Kıldı şeb ü rüz kaṭ‘ -ı menzil
 Oldı Dil-i nā-tüvāna vāşıl
- 2573 Dil-berden aña haber getürdi
 ‘Aṭşāna şudan eşer getürdi
- 2574 Mektübı eline şundı anuñ
 Virdi haberin o dil-sitānuñ
- R 91b 2575 Güyā ki virildi bir gulāma
 Bī-minnet-i kes ‘ itāk-nāme
- 2576 Çün gönçe-i zanbağ aña ol dem
 Başında yer idüp oldı hurrem
- Ü 84a 2577 Seyr itdi süṭür-ı müşk-bārın
 Gördi raqam-ı güher-nişārın
- E 73b 2578 Bir dil-ber-i gönçe-leb mişāli
 Haddinde henüz haṭṭ u ḥālī
- 2579 Mażmūnı nikāt-ı pür-me‘ ānī
 Meknūnı mübeşşer-i emānī
- 2580 Çün bildi ki var ḥabīb meylī
 Oldı Dil o nāmenūñ tufeylī
- 2581 Geh sīneye gāh başa ḳordı
 Geh nāle ider gāh oḳurdı

2570. nāzük: ser-bāz Ü // ‘Azm eyledi rāh cüst ü çābük: Semt-i dilirine itdi pervāz Ü

2571: Mānend-i ḥamām açup per ü bāl / Vādī-i Firāqa irdi fi’l-ḥāl Ü // itdi o: eyledi E, R // idüp: açup R

2572. Ü’de yok. // Kıldı: İdüp E, R

2576. idüp oldı: itdi şād u Ü

2578. dil-ber-i gönçe-leb: gönçe-i leb idi R

2579. Bu beyit R’de 2581. beyitten sonra yer almaktadır.

2581. gāh başa: geh başa R

- 2582 Göz yaşına maḥv idince anı
Eylerdi Naẓar kı lup fiğānı
- 2583 Bulmağa vişāl-i yāra ruḥṣat
Bildi ki gerek zamān u himmet
- 2584 Bu vech ile anda fikr iderken
Esbāb-ı vuşūli zıkr iderken
- L 91a 2585 İlhām olunup bu sırr-ı lā-reyb
İrişdi nidā-yı hātif-i ğayb
- 2586 Kim yine çıķup Ḥayāl vara
Bu derd ü ğama araya çāre
- 2587 Himmet'le maķām-ı Şabr'a ire
Bu ğuşşa ḥaberlerini vire
- 2588 Anlar gele bu maķāma şāyed
Olmaya ğam u elem mü 'ebbed
- 2589 Çün bildi Ḥayāl ümid-i şāhı
Pes kıldı vedā' u tıtdı rāhı
- R 92a 2590 Şabr'ıñ talebinde oldu der-kār
'Azm eyledi gitdi bād-refṭār
- 2591 Tavvāf-ı emākin oldu dāyim
Seyyāḥ-ı mesākin oldu dāyim
- 2592 Evvel çün ol itmiş idi irşād
Lāzım gelür ide yine imdād
- 2593 Yoķ ḥilmi sevāniḥ-i sürūruñ
Pāyānınadur naẓar umūruñ

2586. Ḥayāl: Ḥayāle Ü

2588. gele: ile E // mü 'ebbed: mü 'eyyed R

2589. ümid-i: fikr-i E // vedā' u: vedā' R

2590. 'Azm eyledi: ğam iline R // bād-refṭār: bād-kirdār

2592 ve 2593. beyitler sadece L'de var.

Ü 84b ŞİFAT-I HİMMET-İ HUCESTE-HİŞÂL*
BE-ĤALÂŞ-I DİL-İ FERİŞTE-MİŞÂL

- 2594 Bâğ-ı suĥanuñ hezâr-ı zârı
Bezm-i hünerüñ suĥan-güzârı
- 2595 ‘Uşşâğdan eyleyüp ser-âğâz
Bu vech ile oldı kışşa-perdâz
- 2596 Çün ‘Aql u Dil oldı zâr u ĥaste
Maĥbûs u esîr-i dil-şikeste
- 2597 Ser-leşker-i ‘Aql Şabr-ı ‘âķil
Yünân’da idinmiş idi menzil
- E 74a 2598 Olup yeri gûşe-i ķanâ‘at
Ķılmışdı ferâğat-i riyâset
- 2599 El çekmiş idi mübârezetden
Geçmişdi hevâ-yı memleketden
- 2600 Anı işidüp Ĥayâl-i nâ-kâm
‘Azm itdi ki ide ĥâli i‘lâm
- L 91b 2601 Çün Şabr ile eyledi mülâķât
Dilden aña gösterüp muşâfât
- 2602 Naķl eyledi cümle ser-güzeşti
‘Arz itdi me’âl-i kūh u deşti
- 2603 Bildürdi Raķîb ihânetini
‘Aql ile Dil’üñ ĥikâyetini
- 2604 Olduķlarını esîr ü mescün
Ġurbetde ķamusı zâr u maĥzün

* “Yaradılışı uğurlu olan Himmet ile meleğe benzeyen Dil’in kurtuluşunun niteliği”

Başlık: ŞİFAT-I DİĶĶAT-İ Ü // BE-ĤALÂŞ-I: DER-ĤALÂŞ-I Ü

2596. ‘Aql u: ‘aql-ı R // Maĥbûs u: Maĥbûs-ı R

2597. ‘Aql: ‘Aql u R // ‘âķil: şaf-ken Ü // idinmiş idi menzil: tütmiş idi mesken Ü

2598. ferâğat-i riyâset: zamânedden ferâğat Ü

2600. Anı işidüp: İşitdi anı Ü: ide ĥâli: ĥâli ide Ü

2601. muşâfât: müvâĥât Ü

2602. Naķl eyledi cümle: Ĥatm itdi beyân-ı Ü // itdi me’âl-i: eyledi seyr-i Ü

2603. ‘Aql ile Dil’üñ: ‘Aql ile degül R, Hem ‘Aql u Dil’üñ Ü

2604. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Olduķlarını: Ķalduķlarını Ü // zâr u maĥzün: bağrı pür ĥün Ü

- 2605 Hem dil-ber-i bî-nâzîrden dūr
Hem kişver ile serîrden dūr
- 2607 Her birisi mübtelâ-yı ğurbet
Yârı elem ü nedîmi zillet
- Ü 85a 2608 Çün Şabr bu kışşayı işitdi
Şabrı vü kararî cümle gitdi
- 2609 Ya‘nî ben olam dilîr-i devrân
Anlar qalalar esîr-i zindân
- 2610 Ehl-i dile bu degül mürüvvet
Kim ide bu deñlü terk-i ğayret
- 2611 Āhîr bunuñ üzre kıldılar cezm
Kim Himmet iline ideler ‘azm
- 2612 Bu fikr ile itdiler siyâhat
Tâ menzil-i kişver-i Hidâyet
- 2613 Çün Himmet’e oldılar mülâkî
‘Arz itdiler aña iştiyâkı
- 2614 Hüsñ eyledüğini fetḥ ü nuşret
‘Aql u Dil’e n’itdüğünü tamâmet
- 2615 ‘Aql olduğımı esîr ü maḥbûs
Dil qaldüğünü ḥazîn ü me‘yûs
- 2616 Mekr eyledüğünü Ğayr-ı cādū
Raḥm itmedüğün Raḳîb-i bed-ḥū
- L 92a 2617 Ol şâha Ḥayâl ü Şabr-ı nâ-kâm
Ber-vech şikâyet itdiler i‘lâm
- E 74b 2618 Himmet didi lâzım oldu ğâyet
İtlâklarına bezl-i himmet

2607. ğurbet: zaḥmet Ü // Yârı elem ü: Eglencesi ğam Ü

2608. Şabrı vü: Şabr ile R

2613. oldılar mülâkî: itdiler mülâkât Ü // ‘Arz itdiler aña iştiyâkı: Kıldılar aña beyân-ı ḥacât Ü

2614. Sadece Ü’de var.

2617: Hep Himmete kıldı Şabr i‘lâm / ‘Aql u Dile n’oldüğün ser-encâm. // Bu beytin ikinci mısraı 2422. beytin ikinci mısraıyla aynıdır.

- 2619 Zîrâ Nazar'ı ben itdüm irşād
Kim oldu bu deñlü zulum-i bî-dād
- 2620 Mağşūdum idüp huşūle mevşūl
Ger 'Aşq ide i' tizārı mağbūl
- 2621 Mağbūl *ve ger ne** şeh-r-i Dîdār
Olur yed-i qahruma giriftār
- R 93a 2622 El-kışşa bu kaçda Şabr u Himmet
'Aşq iline kıldılar 'azîmet
- Ü 85b 2623 Ammā bu tarafda Hüs-n-i dildār
Acırdı dil-i figārı her bār
- 2624 Bilür şeh-i hüs-n olan gedāsın
Añmaz mı tabīb mübtelāsın
- 2625 Pervāne ki ola nār-ı ğamda
Şem' olmaya mı 'aceb elemde
- 2626 İtmişdi Vefā'ya derdin izhār
Tā eyleye mümkin olsa tîmār
- 2627 Hem ol dağı Mihr'e evvel āhîr
İtmişdi bu ser-güzeşti zāhîr
- 2628 Ol bābda Mihr idüp tefekkür
Almışdı derūnını taħassür
- 2629 Çün Şabr ile Himmet oldu vāşıl
Mihr ile murādı kıldı hāşıl

2620. i' tizārı: i' tizār-ı R

* *ve ger ne*: değilse

2621. Mağbūl *ve ger ne*: Mağbūl-i güzîn-i R

2623. Acırdı: Ağlardı Ü // figārı: nigārı R

2624. şeh-i hüs-n olan: şeh olan R

2625. nār-ı: şem' -i R

2626. eyleye: kim ide Ü

2627. İtmişdi bu ser-güzeşti: Eylemişdi bu kışşayı Ü

2629: Çün Himmet ü Şabr vāşıl oldu / Mihr ile murād hāşıl oldu Ü

- 2630 Yārān-ı qadīm idi ezelden
Müştaş-ı ‘azīm idi ezelden
- 2631 Şād oldu vü çok ri‘āyet itdi
Alup evine ziyāfet itdi
- L 92b 2632 Geldüğine kıldı ol yegāne
‘Aşq ile bulışmağı bahāne
- 2633 Pes ‘azm kıluḡ cenāb-ı ‘Aşq’a
Yüz sürdi türāb-ı bāb-ı ‘Aşq’a
- 2634 Himmet’den olunca ol ḡaberdār
Emr eyledi cümle mīr ü sālār
- 2635 Karşusına çıkup ide ikrām
Yirine geḡüp ḡutunca ārām
- 2636 Çün meclis-i ‘Aşq’a girdi Himmet
Karşuladı anı ehl-i devlet
- E 75a 2637 Var idi ḡuḡūḡ anuñla bisyār
‘Aşq eyledi çok maḡabbet izḡār
- 2638 Ta‘zīm ile karşusına geldi
Luḡf ile anı serīre aldı
- Ü 86a 2639 Himmet nazār itdi ḡāḡ-ı ‘Aşq’a
Dīvān-ı felek-niḡāḡ-ı ‘Aşq’a
- 2640 Ol şāhda gördi cāh-ı ‘ālī
ḡuddāmı ekābir ü e‘ālī
- 2641 Şaf şaf vüzerā-yı nīk-nāmı
ḡall itmede müşkil-i enāmı

2631. vü çok: ḡatı Ü // Alup evine ziyāfet: Bir iki gün aña himmet Ü // evine: ivine R

2632. Geldüğine kıldı ol yegāne: Himmet ider idi her şorana Ü // ‘Aşq: ‘Aḡl E, ‘Aşq’ı Ü

2634. ol: ‘Aşq E // eyledi: itdi ki Ü

2635: Karşu çıkup ideler hep ikrām / Ta‘zīm ideler ḡılınca ārām Ü

2636. Karşuladı anı: Geldi aña karşu Ü

2638. Ta‘zīm ile karşusına: Tevḡīr ile ‘Aşq daḡı Ü

2640. Ol şāhda gördi cāh-ı: Bir ḡaşr-ı laḡīf gördi Ü

- 2642 Çün ‘ Aşk ile h̄alvet oldu Himmet
Taşrîh-i murâda geldi nevbet
- 2643 Feth-i suhan idüp ol yegâne
Medh okudu ‘ Aşk-ı kām-rāna
- 2644 Eṣnā-yı suhanda geçdi çok hāl
‘ Aql u dile irdi sevḳ-i aḳvāl
- 2645 Çünkim söze ferce buldı Himmet
Pes ‘ Aşk’a idüp du‘ ā-yı devlet
- 2646 Didi ki eyā şeh-i cihāndār
Turduḳça zamāne olasın var
- L 93a 2647 Efvāh-ı ricālden bu dā‘ ī
Bu vech ile ḳıldum istimā‘ ı
- 2648 Dirler peder-i şeh-i mükerrem
Sulṫān-ı kerīm rūh-ı a‘ zam
- 2649 Çün ‘ ālemi zabṫ idüp ser-ā-pā
Her kişvere h̄ükmin itdi icrā
- 2650 Ḳaşd itmiş o pādşāh-ı ‘ ālem
Ma‘ lūmı olan cezāyir-i yem
- 2651 Deryā-yı muh̄iṫe rāḡib olmuş
Esrārını keşfe ṫālīb olmuş
- R 94a 2652 Seyr eyler iken anı kemāhī
Bir h̄üb maḳāma irdi rāhı
- 2653 Raḫşende binā-yı dil-güşāsı
Cān-baḫş feraḫ-fezā hevāsı

2642: Ve’l-hāşıl o cāygehde Himmet / Görđi niçe bī-ḳıyās zīnet Ü
2643: Feth-i suhan idüp ol yegâne: Feth itdi dehān gelüp beyāna Ü
2644. hāl: ḳāl R // sevḳ-i: ḫarr-ı Ü
2645. Çünkim: çünki R
2648. Sulṫān-ı kerīm: Şāhen-şeh-i ‘ adl Ü
2651: Pes baḫr-ı muh̄iṫe oldu rāḡib / Tā kim göre ne var ḡarāyib Ü

- Ü 86b 2654 Hep rîze-i sengi la' l ü yâkût
Eşcâr-ı laîfî cümle pür-ķüt
- 2655 Çün oldu bu cāygāha vāşıl
Tutdı bir iki gün anda menzil
- E 75b 2656 Ğāyetde maķām-ı rüşen idi
Hem mālîk-i baħre mesken idi
- 2657 Dirlerdi kızına Sırr-ı Bānū
Maħşüşü idi o kâh-ı minū
- 2658 Bir aħter-i sa' d idi o duħter
Yanında ħacil meh-i münevver
- 2659 Şirîn deheni şekerden aħlā
Rengîn lebi la' l-i terden a' lā
- 2660 Şan cism-i laîfî sîm-i şāfî
Lezzetde zebānı şehd-i şāfî
- 2661 Ĥāl-i leb-i la' l-i bāde-nüşı
Bāzār-ı şafā şeker-furüşı
- 2662 Güş eyledi çün ķudūm-ı şāhı
Tekrîm ķılup aña kemāhî
- L 93b 2663 Ķondurdu anı sarāy-ı ħāşşa
Emr itdi ri' āyetin ħavāşşa
- 2664 Ĥıdmetler idüp ri' āyet itdi
Bezî-i ni' am-ı ziyāfet itdi
- 2665 Ādābı ki ħusrevāne geldi
Rūħa ķatı ' aķilāne geldi
- 2666 Çün gördi ki ħüsn ü ħulķı kāmîl
Rūħ oldu muħaşşıl aña māyîl

2655: Çün gördi bu ķaşrı Rūħ-ı ' aķîl / Bir iki gün itdi anda menzil Ü

2659. Sadece Ü'de var. Bu beyit 545. beyitle aynıdır.

2662. eyledi çün: eyleyicek Ü

2664. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Ĥıdmetler idüp ri' āyet: Ĥıdmetle kemāl-i diķķat Ü

2666: Görince o Ĥüsn-i bā-kemāli / Rūħ oldu esîr-i ħaste-ħāli Ü

- 2667 Vaşlına egerçi oldı ruḥṣat
Rūḥāni idi velī o ṣoḥbet
- R 94b,
Ü 87a 2668 Pes āḥir-i kār aña çü Meryem
İrdi dem-i nefḥ-i rūḥ-ı a' zam
- 2669 Geldi bize ṣıḥḥat üzre bu naḥl
Feyz aldı o demde Rūḥ'dan ' Aḥl
- 2670 Sırr itmedi rāzı āṣikāre
Tā naḥl-i murād iriṣdi bāra
- 2671 Çün şeh güzere itdi ol mekāndan
İrildi nigār-ı dilsitāndan
- 2672 ' İṣā gibi toḡdı ' Aḥl-ı dānā
Oldı niçe dem mekāmı deryā
- 2673 Ber-mūceb-i ṭālī' -i muvāfiḳ
Çün tād ile taḥta oldı lāyık
- 2674 Feth itmege kişver ü medāyīn
Deryā ile çekdürüp sefāyīn
- 2675 Cem' eyledi niçe şīr-dil merd
Her biri peleng-i şahn-ı nāverd
- E 76a 2676 Her cānibe gönderüp sipāhı
Çün Maḡrib iline irdi rāhı
- 2677 Feth eyledi tiḡ-ı tābdārı
Az müddet içinde ol diyārı
- L 94a 2678 Her yire ki irdi ḡāret itdi
Yūnān'a gelüp iḳāmet itdi

2667. Vaşlına egerçi oldı: Var idi vişāle gerçi Ü

2670. Sırr: Sedd R, Setr Ü

2671. İrildi: Ayrıldı R

2676: Bu vech ile çekdi çok sipāhı / Tā Maḡribe irdi ' āzm-i rāhı Ü

- 2679 Yerleşdi o yerde cünd-i İslâm
Düşmenleri oldu h̄âr u bed-nâm
- 2680 Bu âna degin ‘ale’t-tevâlî
‘Aql oldu o mülke şâh u vâlî
- 2681 Çünkü bu peyâmı ‘Aşk’a Himmet
Bu vech ile eyledi rivâyet
- 2682 Şabr ile yüz urdı Mihr-i şaf-der
Kim ey şeh-i ‘âdil ü dil-âver
- R 95a,
Ü 87b 2683 Himmet didüğünü eyle taşdıķ
Efsâne degül durur o taķķıķ
- 2684 Rûh eyledi şöhet ol mekânda
Biz bende daķı bileydük anda
- 2685 İdüp niçe ‘ayş u kâmkârî
Râm eylemiş idi ol nigârı
- 2686 Çün Himmet’ün itdügi şehâdet
Bu tezkiye ile buldı kuvvet
- 2687 Çün diñledi ‘Aşk bu beyâmı
Fehm oldu muhaşşal-ı me‘ânî
- 2688 ‘Aşk’uñ nazarında oldu zâhir
Kim ola bu söz bir aşla dâyer
- 2689 ‘Aql olduğunı aña birâder
Fehm itdi o şâh-ı pāk-gevher

2679. h̄âr: h̄zr E, h̄âr R, zâr Ü

2680. âna: vaķte Ü

2681. Çünkü bu peyâmı: Bu kışşayı çünkü Ü

2682: Şabr ile yüz urdı: Yüz urdı o demde Ü // ‘âdil ü: ‘âdil-i R

2683. Efsâne degül durur o: Naql itdügi üzredür Ü

2684. eyledi şöhet: itdi iķâmet Ü / Biz bende: Bezminde R, Ben bende Ü // bileydük: bileydüm R, Ü

2685: Râm eyledi âhîr ol nigârı / Kıldı niçe ‘ayş u kâmkârî Ü

2686: Şabr ile şehâdet oldu ta‘dîl / ‘Aşk işitmege lâzıl oldu ta‘vîl Ü

2687. Sadece Ü’de var.

2688. Ü’de yok.

2689. olduğunı aña: olduğun aña öz Ü // Fehm itdi o şâh-ı: ‘Aql eyledi ‘Aql-ı Ü

- 2690 Cevr itdügine añā firāvān
Oldı atı nādim ü periřān
- 2691 Emr eyledi tā ki Mihr-i ser-ver
Çin mülketine sürüp tek-āver
- 2692 Ta‘ cīl ile at‘ idüp menāzil
‘Al’ı kıla bezm-i ‘Aş’a vāřıl
- 2693 Himmet daı ide ‘azm-i Segsār
Alup Dil-i zārı ola am-ār
- L 94b 2694 şalb ide Raīb-i kelbi fi’l-āl
Dil Hüsñ’e ire müreffihü’l-āl
- 2695 Çün gördiler anda Mihr ü Himmet
El virdüğini zamāne furşat
- E 76b 2696 Her biri teveccüh idüp ol dem
Himmet uşağın uşandı mukem
- 2697 Bu niyyet-i ayra idüp idām
ılmazlar idi arār u ārām
- 2698 Bu müjde-i dil-güşayı ammā
Çün ıldı Vefā-yı dil-ber iřğā
- R 95b 2699 Bir mertebe řād u urrem oldu
şan mālīk-i mülk-i ‘ālem oldu
- Ü 88a 2700 Cān atdı nigār-ı bā-cemāle
Tā kim ide mutali‘ bu āle
- 2701 Hāb-ı seşeride buldı anı
Nār-ı am-ı Dil’de cism ü cānı

2690. nādim ü: nādim Ü

2692. at‘ idüp menāzil: idüp at‘ -ı menzil Ü // kıla: ide Ü

2693. Alup Dil-i zārı ola am-ār: Kim anda idi Dil giriftār Ü

2696. Ü’de yok. // uşağın: uşağın R

2697: Tāy-yı reh idüp řabā u ařām / Eylerler idi seferde idām Ü

2698. müjde-i: ışşa-i Ü // Vefā-yı dil-ber: Vefā cemī‘ an Ü

2699. mālīk-i mülk-i: řāh-ı cemī‘ -i Ü

2700. Cān atdı nigār-ı: ‘Azm eyledi Hüsñ-i Ü // kim ide: eyleye Ü

2702 Didi ki eyâ meh-i cihân-tâb
Gün toğdı başuña niçe bir h̄âb

2703 Ğam ebri açıldı ey perî-çih̄r
Çün şubh-ı vişâldür toğ ey mihr

2704 İrişdi zamân-ı şâdmânî
Vir h̄andeñi baña müjdegânî

2705 Güş eyledi çün o şâh-ı h̄übân
Gül gibi derûmı oldu h̄andân

2706 Lutf itdi Vefâ'ya bî-kerâne
Şükr eyledi H̄âlîk-ı cihâna

2707 Pâyân ire diyü intizâra
Göz dikdi reh-i vişâl-i yâra

2708 Eylerdi egerçi şâdmânî
Nâr-ı ğam-ı Dil'de idi câmı

L 95a 2709 Zî-kuvvat-i tâli' -i muvâfiq
Ma' şük ola ' aşıkına ' aşık

‘İŞK ÇÜN ŞOD Zİ-ĦÂL-İ ‘AQL ĦABİR*
GERD U-RÂ BE-MÜLK-İ ĦÎŞ VEZİR

2710 Ey himmet-i çâre-sâz u Hâdî
Sensin iki ' âlemüñ murâdı

2711 A' lâda durur senüñ maqâmuñ
Her kimse ne bilsün ihtirâmuñ

2712 Pîrâye-i tâc u taht sensin
Ser-mâye-i raht u baht sensin

2703. ebri: mühri R

2704. şâdmânî: kâm-rânî Ü

2705. Güş eyledi çün o şâh-ı h̄übân: Bu sözleri işitdi cânân Ü

2707. reh-i: der-i R

2708. Nâr-ı ğam-ı Dilde idi: Ammâ ki çekerdî Ü

2709. Ü'de yok. // Zî-kuvvat-i: Zî-kuvvat ü E

* “Aşk Akl'ın durumundan haberdar olunca veziri ülkesine gönderdi.”

2712-2714 arası beyitler Ü'de yok.

- R 96a 2713 Devlet ne kadar olınsa ‘ālī
Yanuñda kuluñ ‘ale’t-tevālī
- E 77a 2714 Her emr-i ba‘īd ü kār-ı müşkil
Olur bir işāretüñle hāşıl
- 2715 Kılmazsa eger ki luḫfuñ irşād
Olmaz reh-i ğamda ‘Aql u Dil şād
- 2716 Çıksun Dil-i zār çāh-ı ğamdan
Gel kırtar anı ğam u elemden
- 2717 Vālī’ye hem irse senden ihsān
Taḫsīn ide sözlerine Ḥassān
- Ü 88b 2718 Sen var iken anda ğam ne lāzım
Ehl-i hünere elem ne lāzım
- 2719 Fihrist-keş-i kitāb-ı lā-reyb
İklīd-ğüşā-yı maḫzenü’l-ğayb
- 2720 Kılsañ nazār-ı kabūle vāşıl
Olurdu hemīn ümīd hāşıl
- 2721 Ḥānende-i şafḫa-i me‘ānī
Bennā-yı binā-yı mihrbānī
- 2722 Didi ki çü Mihr-i ḫoş-ḫaşāyıl
Yüz şevḫ ile oldı Çīn’e vāşıl
- 2723 Zülf ile idüp maḫabbet izḫār
Ḥāl-i Dil ü ‘Aql’ı kıldı iḫbār
- L 95b 2724 Teḫlīşine ‘Aql’uñ idüp iḫdām
Aḫbār-ı sürürü kıldı i‘lām

2715. Kılmazsa: İtmezse Ü // irşād: imdād Ü

2717. irse: ire R

2718. R’de yok.

2719. Sadece Ü’de var.

2720 ve 2721. beyitler Ü’de yok.

2721. Bennā-yı: Mi‘mār-ı E, R

2722. ḫoş-ḫaşāyıl: şefḫat-āyīn Ü // Yüz: Biñ Ü // Çīne vāşıl: kādīm-i Çīn Ü // Çīne: Ḥüsne R

2723. idüp maḫabbet izḫār: maḫabbet itdi bisyār Ü // Dil ü: Dil R

2724: Anuñla maḫām-ı ‘Aql’a gitdi / Aḫbār-ı sürürü müjde kıldı Ü

- 2725 Ādāb-ı mülûkî itdi taqđīm
Hıdmetde kılup kemāl-i ta' zīm
- 2726 'Aql oldı bu luţfa şād u ħandān
Biñ cān ile kıldı şükr-i Yezdān
- 2727 Kavmin dağı kırtarup ser-ā-ser
'Arz eyledi mihr Mihr-i mihter
- 2728 Tekmīl olınuþ kamu merāsım
Çün yirine geldi hep levāzım
- 2729 Ol kavm ile ol ħuceste-mağdem
'Azm eyledi 'Aşķ'a şād u ħurrem
- R 96b 2730 Dīdāra bir iki günde irdi
Dīvān-ı sarāy-ı 'Aşķ'a girdi
- 2731 'Aql üzre nişār idüp cevāhir
'Aşķ eyledi aña 'aşķ-ı vāfir
- 2732 'Özr itdi teğāfül itdüğinden
Vādī-i cefāya gitdüğinden
- 2733 Şükrāne-i ni' met-i Ĥudāvend
Kıldı fuķarā-yı māla ħorsend
- E 77b 2734 'Aşķ idicek iltiyām-ı mevūr
'Aql eyledi iĥtirām-ı meşķūr
- 2735 İĥsānıma mā-şadaķ iderdi
Def' -i ħam-ı mā-sebaķ iderdi

2725. Ü'de yok.

2726. luţfa: ħāle Ü // kıldı: itdi Ü

2727. ser-ā-ser: ser-ā-pā Ü // 'Arz eyledi mihr Mihr-i mihter: Ta' zīm ile itdi Mihr-i dānā Ü

2728. merāsım: levāzım Ü // yirine geldi: geldi yirine Ü // levāzım: merāsım Ü

2729: 'Azm eyledi 'Aql u Ĥimmet ol dem / Kavmi ile cümle şād u ħurrem Ü

2731. 'Aql üzre: Üstine Ü

2732. itdi teğāfül: eyledi cümle Ü

2733: Şükrāne idüp cevāhir işār / Bezl-i ni' am itdi ħalka bisyār Ü

2735. Sadece Ü'de var.

- Ü 89a 2736 Çün ‘aql u ferâsetini bildi
‘Aql’ı üzerine vezîr kıldı
- 2737 Yazıldı mişâl-i âşafîyyet
Tefvîz olınup kilîd-i devlet
- 2738 Çün ‘Aql’a müsâ‘id oldı bahtı
Zabı itdi umûr-ı tâc u tahtı
- 2739 Dünyâya nizâm-ı tām virdi
Âyîn-i Cem’e kıvâm virdi
- L 96a 2740 Gösterdi cihânda ‘adl ü inşâf
Şevk ile pür oldı cümle eṭrâf
- 2741 Luṭf ile cihâmı itdi hurrem
Oldı sebep-i nizâm-ı ‘âlem
- 2742 Erbâb-ı dile maḥabbet itdi
‘İlm ehline çok ri‘âyet itdi
- 2743 Ehl-i nazarı iderdi manzûr
Şâhib-hüneri kıldı mesrûr
- 2744 Erbâb-ı fesâdı itdi ber-dâr
Aşḫâb-ı ‘inâda kıldı âzâr
- 2745 Her şahşı idüp müferriḥu’l-hâl
Kıldı zu‘efâyı fâriḡu’l-bâl
- R 97a 2746 Tedbîri olup nizâm-ı ‘âlem
Şâd oldı cemî‘-i nev‘-i âdem
- 2747 Çün ‘Aql-ı güzîn murâd buldı
Dil hâlini daḡı diñle n’oldı

2736. Çün ‘aql u: ‘Aql’uñ çü E // ‘aql u ferâsetini: ‘aqlı şafâvetini Ü // ‘aql u: ‘Aşḫ R // ‘Aql’ı: ‘Aql R
2737. devlet: mülket Ü
2738. Aql’a: yine Ü
2740. Şevkiyle: Zevkiyle Ü // eṭrâf: Eknâf Ü
2743: Şâhib-hünere olurdu mâyil / Ḳomazdı ḫaḫîr işitse kâmil Ü
2745. Her şahşı: afâkı Ü // müferriḥu’l-hâl: müferriḥu’l-bâl E // zu‘efâyı: fuḫarâyı Ü
2746. Tedbîri: Tedbîr R

ŞİFAT-I ZÂRÎ-İ DİL-İ ĞAMNÂK*
Kİ TAẒARRU^ç KONED BE-İZİD-İ PÂK

- 2748 Sâķî getür ol şarâb-ı nâbı
Kim hoş tuta bu dil-i ĥarâbı
- Ü 89b 2749 Ol mey ki güşâde-ĥâtır eyler
Esrâr-ı nihâni zâhir eyler
- 2750 Ol mey ki idüp derûnı pür-cüş
Her ĥuşşayı itdürür ferâmüş
- 2751 Ol mey ki ider ‘izârı gül-reng
‘Uşşâķı ĥomaz ĥazîn ü dil-teng
- 2752 Ol mey ki zülâl-i bâĝ-ı cândur
Hemşîre-i şîre-i cinândur
- E 78a 2753 Ol mey ki mişâl-i âb-ı ĥayvân
Olur sebep-i ĥayât-ı ebdân
- L 96b 2754 Sâķî ĥanı bâde-i kühen-sâl
Yâķût-ı müzâb u la‘l-i seyyâl
- 2755 Ol bâde ki dil-ber idicek nüş
Deryâ-yı vefâsı ola pür-cüş
- 2756 Ol bâde ki dil-güşâ vü terdür
Ser-mâye-i şoĥbet-i beşerdür
- 2757 Ol bâde ki ola erĝavâni
Leb-teşnesi âb-ı zindeĝani
- 2758 Ol bâde ki rûĥ-baĥş olupdur
Ğam-ĝine fütûĥ-baĥş olupdur
- 2759 Ol bâde ki neşvesiyle dâna
Dil âyinesin ider mücellâ

* “Ğamlı Dil’in ağlaması ve münezzeh Tanrı’ya yakarmasının nitelikleri”

2754. ĥanı: ĥanı ol E

2756. beşerdür: şererdür R

2757. ola: al u Ü // Leb-teşnesi âb-ı: Cân-baĥş-ı ĥâb Ü

2759. neşvesiyle: neş’esiyle Ü

- R 97b 2760 Ol bāde ki yok durur ħumārı
Mānend-i gül eyler ol ʿizārı
- 2761 Ol bāde ki nūş idenler anı
Olur şeh-i mülk-i şādmānī
- 2762 Ol bāde-i nāb-ı pür-ħalāvet
Kim teşnesidür raĥīķ-i cennet
- 2763 Tā kim ola neşvesiyle ʿārif
Ĥallāl-i daķāyık-ı maʿārif
- 2764 Muṭrib yine eylegil ser-āgāz
Bezm-i hüner içre ol ʿarab-sāz
- Ü 90a 2765 ʿUşşāķdan eyle bir terāne
Ĥālet vire tā ki ʿāşıkāna
- 2766 Yaʿnī ġam-ı ʿāşıkānı söyle
Ĥāl-i Dil-i nā-tüvānı söyle
- 2767 Dānā-yı vekāyiʿ-i zamāne
Gūyā-yı bedāyiʿ-i fesāne
- 2768 Didi Dil-i nā-tüvān u pā-māl
Çün ķaldı esir ü zār bir sāl
- L 97a 2769 Zindān-ı ʿİtāb içinde maĥbūs
Dil-teng ü ĥazın ü zār u meʿyūs
- 2770 Bir yaña Raķīb cevri müşkil
Bir yaña ĥabīb ġayr-ı māyil
- 2771 Bir yaña şafā vü zevķden dūr
Bir yaña degül nigāra manzūr

2760. yok durur: yokdur Ü

2761. şādmānī: cāvidānī Ü

2768. nā-tüvān u: nā-tüvān-ı R // esir ü zār: esir-i çāh Ü

2769. ʿİtāb: Firāķ Ü

2770. ġayr-ı: ġayra R

- E 78b 2772 Bir yaña başında ‘aşk-ı pür-derd
Bir yaña degül en̄isi bir ferd
- 2773 Bilmezdi ne çāre ide ğamdan
Ağlardı hemīşe bu elem̄den
- 2774 Var idi Ḥayāle intizārı
Ancağ Nazar idi ğam-güsārı
- R 98a 2775 Kalmaz diyü böyle ḥāl-i ‘ālem
Virürdi teselli aña her dem
- 2776 Bir gice ki rüy-ı çerḥ-i mīnā
Kıldı қатарāt-ı eşk peydā
- 2777 Gūyā ruḥ-ı ‘āşıkān-ı maḥzūn
Encümle müzeyyen oldı gerdūn
- 2778 ‘Ālem yine oldı tīre vü tār
Mānend-i dil-i siyāh-ı ağyār
- 2779 Kār itdi Dil’e firāḥ-ı cānān
Zār eyledi anı bend ü zindān
- Ü 90b 2780 Ḥāk-i siyāh üzre kıldı secde
Bir ḥālet irişdi geldi vecde
- 2781 Tā kim ola fetḥ-i bāb-ı ḥacāt
Ma‘būdına eyledi münacāt
- 2782 Kim ey Aḥad u Raḥīm ü Raḥmān
Rūzī-dih-i mūr u mār u insān
- 2783 Ḥallāḳ’ı zemīn ü āsmānuñ
Rezzāḳ’ı gürūh-ı ins ü cānuñ
- L 97b 2784 Her nesne senūñ қаtuñda ma‘lūm
Olmaz yüz uran қаpuña maḥrūm

2773. çāre: ḥālet Ü // hemīşe bu elem̄den: bu miḥnet ü sitemden Ü

2774. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Var idi: Çekmekde Ü

2775. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Virürdi teselli aña: Eylerdi Nazar teselli Ü

2776. Bir gice ki: Bir gice E // rüy-ı çerḥ-i: çerḥ-i rüy-ı R // Kıldı: İtdi Ü

2779. Zār eyledi: Bīmār idüp Ü

2781. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Tā kim ola fetḥ-i: Qar‘ itdi edeble Ü

- 2785 Feryād-res ol ğarīb ƙaldum
Bī-ṭāƙat ü bī-šekīb ƙaldum
- 2786 Senden eger olmaz ise dermān
İtmez baña çāre gelse Loƙmān
- 2787 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı ism-i a‘ ƙam
Ƙıl cānı ħarīm-i yāra maħrem
- 2788 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı nūr-ı imān
Ƙılma beni nār-ı hecre sūzān
- 2789 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı rūz-ı vuşlat
Ƙıl gönlüme rūzı emn ü rāħat
- R 98b 2790 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı sūz-ı ‘ uşşāƙ
İtme bu elemle ṭāƙatüm ṭaƙ
- E 79a 2791 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı ħüsn-i ħübān
İrgür demidür bu derde pāyān
- 2792 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı şevƙ-i sālīk
Ƙıl ‘ aşıƙı vaşl-ı yāra mālīk
- 2793 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı nūr-ı Aħmed
Ƙılma cefā vü cevri mümted
- 2794 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı nevħa-i Nūħ
Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı rif‘ at-i rūħ
- Ü 91a 2795 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı Şāh-ı *levlāk**
Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı ‘ ālem-i pāk
- 2796 Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı sırr-ı tevħīd
Yā Rabb be-ħaƙƙ-ı ehl-i tecrīd

2790. İtme: Ƙılma Ü

2791. pāyān: dermān R

2793. Sadece Ü’de var.

2795.şāh-ı: sırr-ı Ü

* *levlāk*: Hz. Muhammed’e izafeten söylenen (tamamı *Levlāke levlāk le-mā-ħalaƙtü’l-eflāk*) “Sen olmasaydın gökleri yaratmazdım.” mealindeki bazı hadis bilginlerine göre uydurma hadislerden olduğu söylenen hadis-i kudsiden bir iktibastır.

2796. sırr-ı: rāz-ı: Ü

- 2797 Ol derd hâkı ki buldı Eyyüb
Ol nâle hâkı ki kıldı Ya'küb
- 2798 Ol 'âşık için ki ola bî-hîş
Ol şâdıķ için ki ola dervîş
- 2799 Ol hikmet için ki bildi ebrâr
Ol hâlet için ki buldı ahyâr
- L 98a 2800 Ser-menzil-i ehl-i 'âlem için
Âhir nefes olacak dem için
- 2801 Maqtûl-i ğam-ı maḥabbet için
Maḥbûl-i cenâb-ı hazret için
- 2802 Ol sūziş için ki ğâh u bî-ğâh
Bîmâr-ı ğarîbe itdürür âh
- 2803 Merdân-ı tarîķ için İlahî
Yârân-ı şefîķ için İlahî
- 2804 Yâ Rabb ḥabîb ḥürmeti-y-çün
Bîmâr-ı ğarîb ḥürmeti-y-çün
- 2805 Esrâra 'alîm olanlar için
Dergâhuña yol bulanlar için
- R 99a 2806 Yâ mevt ile râḥat ola cânı
Göster baña yâ o dil-sitânı
- 2807 Yokdur bu cefâya řâķat ü şabr
Kılma bu ḥayât ile baña cebr
- 2808 Bu vech ile ḥâşılı o nâ-şâd
Çok nevhâ vü nâle kıldı bünyâd

2798. Ü'de "dervîş" kelimesinin yanına tashihen "dil-rîş" ibaresi konulmuştur.

2799. bildi: şâh-ı E

2800. olacak: alacak R

2803 ve 2804. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2804. Bîmâr-ı: Seyyâh-ı Ü

2805. Esrâra 'alîm: İsrâda 'alem R

2806. baña yâ: ya aña R

2807. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Yokdur bu cefâya řâķat ü: Mürr oldı femümde sükker-i Ü // Kılma:

İtme Ü

2809 Āh eyledügince ol ciger-hūn
Raḥm eyler idi sürüş-ı gerdün

Ü 91b 2810 Āh ile pür olsa deşt ü şahrā
Gögsin geçürürdi seng-i ḥārā

YĀFTEN DİL ḤALĀŞİ EZ-ŞİDDET*
KAṬL KERDEN RAḤĪB-RĀ HİMMET

E 79b 2811 Hoşdur bu cihān içinde ḡayet
Vuşlat ḥaberi ‘ aḳīb-i fūrḳat

2812 ‘ Aşḳ ehli çekerken intizārı
Yārī ide baḥtı bula yārı

2813 İrüp ḥaber-i vefā-yı dil-ber
Me’yūs iken ola luṭfa mazḥar

L 98b 2814 Olmuşken esīr-i bend ü zindān
Nā-geh irişe peyām-ı iḥsān

2815 Nevmīd iken ola kāma vāşıl
Olmaz buña bir ḡaraż mu‘ ādil

2816 Çün oldı ḥadeng-i āh-ı Dil rāst
İrişdi nişāna bī-kem ü kāst

2817 Yoḡıdı ḡaraż çü niyyetinde
İrdi ḡarażına sâ‘ atinde

2818 Çün oldı tazarru‘ uñ tamāmı
Ġam hem bile buldı iḥtitāmı

2819 Gūyā ki ḥalāşa derd ü ḡamdan
Pervāne irişdi şubḥ-demden

2809: Şol deñlü fiḡān iderdi bī-bāk / Ağlardı anuñla bile eflāk Ü

2810: Dökdükce gözinden āh idüp yaş / Gögsin giçürürdi taḡıla taş Ü

* “Dil’in zorluklardan kurtulması, Himmet’in Rakib’i öldürmesi”

2812. ‘ Aşḳ ehli: Ḥasretle Ü // Yārī ide baḥtı: Bārī ide yārī Ü

2813. vefā-yı: vişāl-i Ü

2815. Bir: hiç R

2818. ḡam hem: Hem ḡam Ü

- R 99b 2820 Hekk olmağıçun zālām-ı deycūr
Çün mihr cihāna yazdı menşūr
- 2821 Gūşına Dil'ün yitişdi ol dem
Āvāz-ı nehīb ü şavt-ı ādem
- 2822 Bir velvele tıldı tās-ı gerdün
Pür-zelzele oldı küh u hāmün
- 2823 Ol şadmet idi meger ki Himmet
Segsāra duhūle buldı furşat
- Ü 92a 2824 Ğafletde iken Raķīb-i güm-rāh
Merdān ile üstün urdı nā-gāh
- 2825 Çün vāķı' a n'olduğını tıydı
İķbāli ocağına şu koydı
- 2826 Ceng itmege kıldı ya' ni iķdām
Cem' eyledi ' asker-i ded ü dām
- 2827 Himmet ki iderdi bezl-i himmet
Merdāna virürdi istimālet
- 2828 Ol şevķe dil-āverān-ı meydān
Çün şir-i jiyān olurdı ğurrān
- L 99a 2829 Her nīze ki sīneden geķerdi
Cān çıķmağā şāh-rāh açardı
- E 80a 2830 Ğarķ olmağā düşmen-i şer-āyīn
Bir dūd-ı revān idi şerāyīn
- 2831 Āķir düşürüp Raķīb-i Dīv'i
Çıķdı göge ķavminün ğirivi

2820. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Hekk: Tañ R // cihāna: cihān R

2821. yitişdi: irişdi R

2822. tıldı: doldı R

2823. furşat: ruşşat Ü

2826. kıldı ya' ni: ya' ni kıldı Ü // kıldı: itdi R

2827. bezl-i: şarf-ı Ü

2829. çıķmağā: çıķmaķa R

- 2832 Ğayretle yürekleri delindi
Ol hışn-ı haŝinleri alındı
- 2833 Olmadı ħalāŝ o kavm-i bed-reg
Ķatl oldu kavusı nitekim seg
- 2834 A' dāya kaçan bulınsa furşat
Ruĝŝat viren eylemez ' azīmet
- R 100a 2835 Ağyār u Raķīb ola ħuŝūŝā
Menna' -ı ħabīb ola ħuŝūŝā
- 2836 Ķün kavm-i ' adū-yı münhezim hep
Buldı ki ne oldu mā-lezim hep
- 2837 Şeh bā' iş-i fitneyi getürdi
Meydān-ı siyāsete yaturdı
- 2838 Şordı Dil-i ser-firāz kanda
Ol serv-i riyāz-ı nāz kanda
- Ü 92b 2839 Yā aşlı nedür aña cefānuñ
Ol ħod dilemezdi bir ziyānuñ
- 2840 Didi baña himmet eyle göster
Ol lutfi ki nāmuñ anı ister
- 2841 Dil gerçi ki kayd u bend olupdur
Şanma aña bir gezend olupdur
- 2842 İtdümse anı nigārdan dūr
Ķıldı beni ' Aŝķ anuñla me'mūr
- 2843 Her cevır ü cefā ki mübrem idi
Ķüsn'üñ aña re'yi munzam idi
- L 99b 2844 Ğayret ki vezīr-i pādŝehdür
Fermān-dih-i zümre-i sipehdür

2836. ki ne: ne ki R // mā-lezim: münhezim R

2837. Meydān-ı: Dīvān-ı Ü // yaturdı: getürdi E

2838. serv-i: naĥl-i Ü

2840: Pes didi Raķīb-i pūr kabāĥat / Ey menba' -ı himmet ü mürüvvet Ü

2841. Şanma aña: Zann itme ki Ü

- 2845 ‘Aşq’uñ ki enīs ü yārıdur ol
Her kārda ihtiyārıdur ol
- 2846 Zecrine Dil’uñ iderdi minnet
Kātline virürdi istimālet
- 2847 İsterdi anı ki oğlı Temkīn
Dil gidüp ideydi Hüsñ’i kābīn
- 2848 Çün tutmamağ emrin oldı düşvār
Kıldum bunı irtikāb nā-çār
- E 80b 2849 Yoğsa aña ğayr-ı himmetüm yoğ
Hağğında zararlı niyyetüm yoğ
- R 100b 2850 Himmet bu kelāmı idicek gūş
Didi ğazab ile eyleyüp cūş
- 2851 Ey cāhil-i dūn ğayr-ı kābil
Ey nā-kes ü bāz-gūn u bāṭıl
- 2852 Ağyār idi men’ -i yāra lāyık
İtmez güli kimse ḥāra lāyık
- 2853 Farğ itmege kādır olmaduñ sen
Bīgāneyi yār u āşinādan
- Ü 93a 2854 Bu mekr-i ‘azīm senden oldı
Bu fikr-i sağīm senden oldı
- 2855 Bir kimse ki ḥayr gelmez andan
Yegdür zararlı gide cihāndan
- 2856 Emr eyledi pes ol dem cihāndār
İtdiler o tünd-ḥūyı ber-dār

2845. enīs ü yārıdur: müşīr-i kārıdur Ü

2848. Kıldum bunı irtikāb hā-çār: İtdüm Dil’e cevr çār u nā-çār Ü // irtikāb: irtikābı R

2851:Ü’de mısralar takdim-tehirli. // dūn-ı ğayr-ı kābil: süst-ṭab’ u kāhil Ü // dūn u: dūn-ı R // bāz-gūn:
bāj-gūn R

2853. Bīgāneyi: Bīgāne vü R

2855. zararlı gide: gide şirreti Ü

2856. pes ol dem: ol dem ol Ü

- 2857 Eñ soñra budur Raķīb ħāli
Küfrüñ çü ‘azāb olur me’āli
- 2858 Ağyār gerek ‘uķāb içinde
Şeytān yaraşur ‘azāb içinde
- L 100a 2859 Çün ehremen işin itdi itmām
Teĥlīş-i perīye kıldı iķdām
- 2860 Dil ħabsde idi çāh içinde
Ĥasretle fiġān u āh içinde
- 2861 Zūlmātda buldı cāyın anun
Būs eyledi ĥāk-i pāyın anuñ
- 2862 Üstine nişār idüp cevāhir
Gösterdi aña şafā-yı ĥātır
- 2863 Öpdü Nazar’ı gözinden ol dem
Virdi aña müjde kıldı ĥurrem
- 2864 Luţf ile güşāde itdi bendi
Ĥall eyledi ‘uķde-i kemendi
- R 101a 2865 Hem vaşl qarīb dil-rübādan
Hem devlet-i ‘Aķl-ı pādşādan
- 2866 Ol ‘āşıkā tesliyetler itdi
Medĥ eyledi ma‘zeretler itdi
- 2867 Dil daĥı görüp maĥabbetini
Üslūb-ı vefāda ĥıdmetini
- E 81a 2868 Medĥ ile şenālar itdi vāfir
Şıdķ ile du‘ālar itdi vāfir

2857. olur: ider R

2860. Dil ħabsde idi: Maĥbūs idi tīre Ü // Ĥasretle: Her laĥza Ü

2862. Gösterdi anna şafā-yı ĥātır: Ĥimmet’le şorişdı ĥāl ü ĥāzır Ü

2863. Virdi aña müjde kıldı ĥurrem: Vāfir Nazar itdi kıldı iĥsān Ü

2866. ma‘zeretler: maĥmidetler Ü

2867. vefāda: edebde Ü

2868. Medĥ: ‘Özr Ü // Şıdķ ile du‘ālar itdi vāfir: iĥlāş u dād kıldı zāhir Ü

- Ü 93b 2869 Gül gibi güşâde oldu göñli
Ġam gibi şafâda oldu göñli
- 2870 Himmet kı lup ol diyârı ġâret
Düşmenlere itdiler haġâret
- 2871 Bed-çihre vü bed-zebân u bed-gû
Mekkâre-i dehr Ġayr-ı cādû
- 2872 Bir yerde nihân idi ciger-hûn
Aġz eylediler zebûn u maġzûn
- 2873 Kıldı Dil'e gerçi i' tizârı
Sûd itmedi hergiz âh u zârı
- L 100b 2874 İdüp Nazâr-ı nedîmi taġrîz
İhlâkini kıldı aña tefvîz
- 2875 Ol sâhir ü ġilekâr u ġod-bîn
Ol kâfir-i put-perest ü bî-dîn
- 2876 İtmişdi ezâ-yı yâr u ' aşık
Olmışdı cefâ vü cevre lâyıġ
- 2877 İtdükce rucû' ile inâbet
Sûd itmedi çekdüġi nedâmet
- 2878 İrmişdi ġuşûle çün dem-i ye's
Olmadı ġabûl tevbe-i be's
- 2879 Bir nâr-ı ' azîm olındı peydâ
İtdiler o tünd-ġûyı ilġâ
- R 101b 2880 Ol âteş içinde şiddet ile
Kül oldu vücûdı miġnet ile

2869. şafâda oldu: sürûr töldi Ü

2870. itdiler: kıldılar Ü

2873. Dile gerçi: çok egerçi R // hergiz: lîk Ü

2875. put-perest ü: put-perest-i R

2876. ezâ-yı yâr u: edâ-yı yâr-ı R // cefâ vü cevre: ġatl ü ' uġâba Ü

2877. İtdükce: Eyledi Ü // Sûd itmedi çekdüġi: İtdüklerine çekkerdi Ü

2878. Ü'de yok. // İrmişdi: İrişdi R // ġabûl: ġabûle E

2879. tünd-ġûyı: pür fesâdı Ü

- 2881 Ehl-i Һıyelüñ me'âli budur
Şerrir ü Һaşüd Һâli budur
- 2882 Şanma kişi itdüğünü bulmaz
Elbette yanına ҡalmaқ olmaz
- 2883 'İlletle dirilür ol ki her bār
Miһnetle ölişer āһir-i kār
- Ü 94a   ĀMEDEN DİL BE-KİŞVER-İ DİDĀR*
DİL-İ Ü MUNTAZİR BE-VAŞL-I NİĠĀR
- 2884 Şarrāf-ı cevāhir-i me' ānī
Bu vech ile ҡıldı dür-feşānī
- 2885 Çün kār-ı Raқīb'e irdi encām
Maқşūdını Himmet itdi itmām
- E 81b   2886 Şaһrāda ҡurup Dil ile Һargāh
Ṭayy-ı reh iderler idi her gāh
- 2887 Zī-devlet-i ṭāli' -i muvāfiқ
'Azm ide diyār-ı yāra ' āşıқ
- L 101a   2888 Devletle o kām-yāb-ı kāmil
Çün ҡıldı sevād-ı şehri menzil
- 2889 Gönderdi Nesīm'i semt-i yāra
Tā kim ide müjde ol nigāra
- 2890 Yolda o daһı yelüp yügürdi
Һüsn'üñ der-i pākine yüz urdı
- 2891 Müjde dür ü gevherini saçdı
Gönli gözini şafādan açdı

* "Dil'in Didar ülkesine gelmesi, gönlünün sevgiliye kavuşmayı beklemesi"

Başlık: DİL-İ U MUNTAZİR: MUNTAZİR CĀN-I Ü E, R, Ü

2884. Bu beyit 2080. beyitle bir kelime farklılığıyla aynıdır.

2889. semt-i yāra: sīm tāra R // ol nigāra: āna vara Ü

2890. Һüsnüñ der-i pākine: Tā Һüsn diyārına Ü

2891. Müjde: Müje R // Gönli: Gönül R // şafādan: Dil ile Ü

- 2892 Didi ki ŧu gibi ŧürinüp Dil
İrdi ayağun tozına hoş-dil
- 2893 Hüs'n'ün gülünüñ hezâridur ol
Biñ cân ile ' aşk-zâridur ol
- R 102a 2894 Çün Hüs'n'e mu' ayyen oldı aḥvâl
Emr eyledi begler ide iḳbâl
- 2895 Her kimse o semte karşı gide
Tekrim ide ḥıdmetini ide
- 2896 Şubḥ idi daḥı ki Mihr-i şaf-der
Bir tevsene bindi şîr-peyker
- 2897 Dil ḥıdmetine seḥerden irdi
Ayağı tozına buse virdi
- Ü 94b 2898 Mihr irdi çü ḥaṭṭ-ı istivâya
Ḳâmet daḥı bindi bād-pâya
- 2899 Çün tayy-ı reh itdi bir niçe mîl
İrdi Dil-i şehryâra ta' cîl
- 2900 Yolınca idüp edâ-yı ḥıdmet
Gösterdi vefâda istiḳâmet
- 2901 Şeb daḥı degüldi âşikâre
Zülf irdi rikâb-ı şehryâra
- 2902 Şıdḳ ile idüp du' â-yı devlet
Şâd ol didi şâha tûl müddet
- L 101b 2903 Bu vech ile anda her şaf-ârây
Bulışdı anuñla alay alay

2892. Didi: Ya' nî Ü // ŧürinüp: ŧürinür R // İrdi ayağun: Oldı ayağun R // hoş-dil: mâyil Ü

2897. buse virdi: bus kıldı E

2900. Yolınca: Bulınca R

2901. rikâb-ı: cenâb-ı Ü

2903. anuñla: aña R

- 2904 Dirlerdi düşüp yanına hurrem
El-‘ayşu el-‘ayşu hayr maqdem*
- E 82a 2905 Kandı o şeh-i bülend-pāye
Ta‘zīm ile gülşen-i Vefā’ya
- MİHR-İ ŞAF-DER ŞALĀ-YI DA‘VET KERD*
HİMMET U ŞĀH-RĀ ZİYĀFET KERD
- 2906 Bir gün ki sipihr-i şāf u sāde
‘İşretgehin eyledi güşāde
- 2907 Ol bezme şehāb ferş-i sincāb
Sāgar meh-i nev şafaq mey-i nāb
- R 102b 2908 Başına urındı efser-i ser
Geldi der-i şāha Mihr-i şaf-der
- 2909 Himmetle Dil olmağa ziyafet
Niyyet kı lup itdi geldi da‘vet
- 2910 Bir gülşen-i hūb kıldı tezyīn
Kim her gören eyler idi taḥsīn
- 2911 Mānend-i ‘izār-ı yār dil-keş
Şahnı gül ü lāleden mūnaqqāş
- 2912 Gülşende kurup otağ-ı gül-gūn
Meclis yasadı iñen hūmāyūn
- 2913 Bir taht-ı zer urdı ol mekānda
Tertīb-i levāzım itdi anda
- Ü 95a 2914 Yanına düşüp Dil-i cüvānuñ
Şahnına getürdi gülsitānuñ

2904. Ü’de yok.

* “Yaşa, yaşa! Hoş geldin.”

2905. Ü’de mısralar takdim-tehirli // o şeh-i: üstine Ü // Ta‘zīm: İqbāl Ü

* “Saf kıran Mihr açık davet gönderdi, Himmet’e ve şāha ziyafet verdi.”

Başlık: ŞAF-DER ŞALĀ-YI DA‘VET: RÜŞEN GÜHER Rİ‘ĀYET Ü // HİMMET Ü: HİMMET-İ R

2909. olmağa: olma R // Niyyet kı lup: Kaşd eyleyüp Ü

2910. kıldı: itdi R

2912. yasadı: döşedi Ü

2913. Ü’de yok.

- 2915 Ol taht-ı zer üzre şâh geldi
Şan burc-ı sipihre mâh geldi
- 2916 Alup ele zer ayağ sâķī
‘ Arz eyledi ħalka sīm sâķı
- L 102a 2917 Yüridi ayağ iki kıoldan
Devr eyledi cām şağ şoldan
- 2918 Mâtem-zedeler yaķup dögünler
Her kıula muşâķib oldı dil-ber
- 2919 Dil-berden alınsa cām deste
Güller dirilürdi deste deste
- 2920 Çün kelle-i ehl-i ‘ ayş olur germ
Mey neşvesi kııldı dilleri nerm
- 2921 Germiyyet idüp ziyâde bâde
Virildi ħicâb u şabr bâda
- 2922 Her mest bülend idüp ħiķâbın
Alurdi su ’âlinüñ cevâbın
- E 82b,
R 103a 2923 Deff ile Gül itdi anda ħavġâ
Baġş oldı aralarında peydâ
- 2924 Def didi Gül’e nizâ’ ı kııl terk
Aķılma iñende ey yüzi berk
- 2925 Ger yüzüne kimse ġülse nâ-gâh
Başına çıkarsın ola ger şâh

2916. Alup: Aldı Ü // ayağ: ayağı R // ‘ Arz eyledi ħalka sīm sâķı: Turup ayağın şıġadı sâķı Ü

2917. Ü’de yok. // şağ u: şağ R

2918. yaķup: yapup E

2919. Dil-berden: sâķīden Ü

2920. kelle-i: ġül ile R // neşvesi: neş’esi E

2922. mest-i: kimse Ü

2923. aralarında peydâ: aralarında ħavġâ Ü

2924. iñende: ilinde E

2925. Ger yüzüne kimse ġülse: ġülse yüzüne kimesne Ü // yüzüne kimse: kimse yüzüne E // ola: olsa R

- 2926 Olmışsın egerçi sikke-şüret
Çıkdı kızılıñ zuhûra at at
- 2927 Dîvâne dimez mi saña âdem
Aa ata binesin dem-â-dem
- 2928 Şükrüm hele bu ki olmuşam pāk
Dāmānumı kimse itmedi āk
- Ü 95b 2929 Dāmānuña dest urınca her hār
alur mı özüñde zerre-i ‘ār
- 2930 Dāmānuña hārılar ulaşmış
Ālūdelik ile an bulaşmış
- 2931 ıldı beni devr egerçi enber
ere daı hergiz egmezem ser
- L 102b 2932 Dil oldu mişāl-i mevc-i ulzüm
Sīnem n’ola ger öterse güm güm
- 2933 Eyles başuma aup ‘itābı
Ellerde velī alur cevābı
- 2934 Gülme bu mekānda o muaşşal
Yüzüñ şuyı ile epsem ol gel
- ÇÜNKİ DEF Z’İN İBEL HİTĀBEŞ KERD*
GÜŞ KON GÜL Çİ HOŞ CEVĀBEŞ KERD
- 2935 Gül gūş ılınca bu hıtābı
Gūş eyle nie virür cevābı
- 2936 Dir ‘aybum olursa az eger o
Sen rû-siyeh ile nisbetüm yok

2928. hele bu ki: bu ki hele: E, R // kimse: iller Ü

2929. dest: ey R // özüñde: uranda R // zerre-i: zerrece E, Ü // zerre R

2930. Ü’de yok.

2931. ere daı hergiz: Bir kimseye lâkin Ü

2932. mevc-i: bar-i Ü

* “Def’in bu cihetten hitabına Gül’ün ne hoş cevap verdiğine kulak tut.”

Başlık: ÇÜNKİ DEF Z’İN ABL-İ: ÇÜN EZ-İN BĀB DEF R, ÇÜN EZ-İN İL DEF Ü

2935. eyle: it ki Ü

- R 103b 2937 Hüsni ile ruḥum ki dâstândur
Ruḥsâr-ı nigârdan nişândur
- 2938 Şâh üzere fiğânda şanmağıl sen
Bülbül baña medḥ oḡur yuḡardan
- 2939 El urmaya diyü her şeker-leb
Dâmânumı süzen eyledüm hep
- 2940 Yûsuf gibi zâtum olıcaḡ pāk
Dâmânumı itseler ne ġam çāk
- E 83a 2941 Hüsniüm ki Resül kâmil itdi
Alnı deri ile ḡâşıl itdi
- 2942 ‘ Ālemde bir iki pula muḡtâc
Bir müflis-i zârsın gözüñ aç
- Ü 96a 2943 Olmaḡ ne revâdur ehl-i meclis
Bir fülse görümlü şaḡş-ı müflis
- 2944 Pîrâhenüm al vâle oldı
Zer tügmeler anda jâle oldı
- 2945 Gögsün gerüp urma bî-sebeb lâf
Lâyıḡ degül işbu bezme leffâf
- L 103a 2946 Bir kaç pulı tâ ki devşürürsin
Yüz kerre yüzüñi kızdurursın
- 2947 Meclis meclis varup gezersin
Elden dem olur ḡabanca yersin
- 2948 Def diñledi çünki bu cevâbı
Bildı ki bu sözüñ budur şavâbı

2937. Hüsni ile: Hüsni içre Ü

2944. Ü’de yok.

2945. Ü’de 2941. beyitten sonra yer almaktadır. // bî-sebeb: yoḡ yire Ü

2947. Beytin ilk mısraında sekt-i melih yapılmıştır. // Meclis meclis varup: Her küşeyi dâyimâ Ü // Meclis meclis: Meclis ü meclis E //

2948. çünki bu: Def bu ḡoş Ü

- 2949 ‘Özr eyledi terk-i lâf kıldı
Noğşânına i‘ tirâf kıldı
- 2950 Çün zulmet-i leyl zâhir oldu
Ol bezm-i şehâna âhîr oldu
- DOVVOMİN RŪZ MIHTER-İ ŞĀNĪ*
KERD TERTĪB RESM-İ MĪHMĀNĪ
- R 104a 2951 Çünkim yine naḥl-bend-i ‘âlem
Bu gülşen-i çerḥi kıldı ḥurrem
- 2952 ‘Ayş itmek için oturdu behrâm
Râmiş-geri zühre mâh-ı nev cām
- 2953 Kâmet o gün eyledi ziyâfet
Kıldı Dil-i şehryârı da‘ vet
- 2954 Bir bâğçe-i feraḥ-fezâda
Bir ṭâkçe-i teraḥ-zidâda
- 2955 Vaz‘ itdi bisât-ı ‘ayş u ‘işret
Ol menzili kıldı reşk-i cennet
- 2956 Bir güşede kurdı sîmden taḥt
Tâ meclis ide Dil-i cüvân-baḥt
- 2957 Çün buldı yerini zîb ü zînet
Geldi Dil-i şehryâr u Himmet
- 2958 Ol iki emîr-i âsmân-ḳadr
Erbâb-ı şafâya oldılar şadr
- E 83b,
Ü 96b 2959 Ṭurdı yine sâḳi-i semen-ber
Gül gibi eline aldı sâğar

2949. kıldı: urdı R

* “İkinci gün ikinci kişi ziyafet düzenledi.”

Başlık: KĀMET ĀN CĀ BE-MECLĪS-İ ŞĀNĪ / KERD DA‘ VET BE-RESM-İ MĪHMĀNĪ // RESM-İ:
CĀY-I E, R

2953. o gün eyledi: daḥı eyleyüp Ü

2956. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Bir küşede kurdı sîmden: Hâzırladı sîm-i şâfdan Ü // meclis: menzil
Ü

2957. buldı yerini: meclis olındı Ü

2959. sâḳi-i semen-ber: serv-ḳad güzeller Ü // eline alup: ṭutup el üzre Ü

- L 103b 2960 Hurşîd-mişâl o cām-ı billûr
Dil hānesini iderdi pür-nûr
- 2961 Bezm ehli döşendi kı̇l u kâle
Geh fikr-i cevāba geh su'āle
- 2962 Sākî ile mey semā' a girdi
Her mest yine nizā' a girdi
- 2963 Çün biri birine daħle düşdi
Nāy'uñ gözi anda Naħl'e düşdi
- 2964 Gördi ki olup hāsedle kâyim
Başını tutar hevāda dāyim
- 2965 'Aynına çenār-ı bāğı almaz
Eşcār gözine çöpçe gelmez
- R 104b 2966 Tîz eyledi tîşe-i zebānı
Yonmağa biraz nā-tüvānı
- 2967 Didi ki nedür bu kibr ile kîn
Ey ser-keş ü bî-nevā vü ħod-bîn
- 2968 Çün küll-i tavîl aħmağ oldu
Ĥaħķuñda senüñ bu söz Ĥaħ oldu
- 2969 Zann itme cihānda hem-serüñ yoğ
Daħl itmeye bād bir yerüñ yoğ
- 2970 Bu 'ucb ile kînesinde kim var
Āħir yerüñ idiser durur nār
- 2971 Var ise ider Ĥıyānetüñ yād
Bāğ içre tutar ayağüñ üstād

2962. ile mey: mey ile Ü // girdi: irdi Ü // yine: 'abeş Ü // yine: yine bir E // girdi: irdi Ü

2964. hevāda: hevāya R

2966. tîşe-i: şîşe-i R // zebānı: lisānı Ü

2967. kibr ile kîn: kibr ü bu kîn R

2968 ve 2969. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

2968. senüñ bu söz: bu söz senüñ Ü

2969. bād: bāde R

2970. kînesinde: kînesine E // yirüñ idiser durur: yirüñi senüñ idiser Ü

- 2972 Çün bâğ-ı cihānda ‘izzetüñ yok
Tırma baña karşı nisbetüñ yok
- 2973 Ben yār ile eylerem ağız bir
Nâlem n’ola cāna kılsa te’sîr
- Ü 97a 2974 Kaşideli rāz-ı ‘aşkı şerhe
Ġam sīnemi kıldı şerha şerha
- L 104a 2975 Ten ‘aşk ile çün hayāt buldı
Göñlümle gözüm güşāde oldı
- 2976 Her dem n’ola ġamla nāle kılsam
Bil bağlamışam o yolda muhkem
- 2977 Hep perdelerümdedür ne kim var
Ser-rişte-i kār-ı ‘ilm-i edvār
- E 84a 2978 Bî-ħadd-i ‘amel nühüfte her ān
Olur pes-i perdeden nümāyān
- 2979 Taşnîf kim eyler hüner-bîn
Yelden düğüm üzre kār-ı rengin
- 2980 Bağrum ġam-ı hecr ile delindi
Beñzüm bu hevā ile alındı
- R 105a 2981 Bu kibr ile kendözünü pes tut
Güş eyle kelāmumı nefes tut
- NĀY ÇÜN KERD İ‘ TİRĀZ Ū-RĀ*
NAHL PĀSUĖ KONED BE-ĖHÜSN-İ EDĀ
- 2982 Güş eyledi çünki Nahl-i ser-keş
Pes Nây’a didi cevāb idüp hoş

2973. eylerem: itmişem E // yāra kılsa: kılsa yāra Ü
2975. Ten: Ben R // buldı: buldum R // oldı: kıldum R
2979. Yelden: Yelten R
2981. kendözünü: sen özünü E

* “Nây ona itiraz edince Nahl güzellikle cevap verir.”

Başlık: NAHL PĀSUĖ KONED BE-ĖHÜSN Ü EDĀ: NAHL-İ BĀLĀ CEVĀB DĀD-I A‘LĀ Ü // KERD
İ‘ TİRĀZ: İ‘ TİRĀZ KERD R

- 2983 Ey Ney saña bu ‘itâb çoğdur
Barmağ başacağ yerüñ mi yoğdur
- 2984 Fâş olmağa başlanılsa bir kez
‘Aybuñ üzerinde perde qalmaz
- 2985 Meclisde ki cürmüñi bilürler
Hep üstüne kec nazâr kılurlar
- 2986 Yüzüñ şuyını döküp ser-â-pâ
Qalduñ şikem ü gulü hemânâ
- 2987 Mermüzını bilmedüñ fününüñ
Ġâyetde tehî durur derünüñ
- 2988 Olsaydı eger mağabbet-i düst
Olmazdı hicâb saña bir püst
- L 104b,
Ü 97b 2989 Şanma reh-i râstdur mağâmuñ
Hep bağlamadur senüñ kelâmuñ
- 2990 Kâruñ ki nevâdir-i nevâdur
Mağbül degül ‘abeş hevâdur
- 2991 Başdan ayağa berg ile nevâyam
Kendüñ gibi şanma bî-nevâyam
- 2992 Cündine şeh-i bahâr-ı gülzâr
Qıldı beni ser-ver ü ‘alemdâr
- 2993 Hüsnum göricek çenâr-ı hurrem
El arqası yerde didi ol dem

2984. perde: yirde R

2985. Meclisde ki: meclisdeki R

2987. Mermüzını: Sır vireni R

2988 ve 2989. beyitler Ü’de takdim-tehirli.

2988. hicâb saña: dağı hicâb R, saña hicâb Ü

2989: Urma reh-i râstdan inen dem/ Hep bağlamadur sözüñ eyü kem Ü

2991. bî-nevâyam: hep nevâyam R

2992. ser-ver ü: ser-ver-i R

- 2994 Bu evc-i hevâda bir hümâyam
Şâh üzre düşer hemîşe sâyem
- R 105b 2995 Nâ-geh nefes itse mürşid-i bād
Her bir varağum Hâk'ı ider yād
- E 84b 2996 T̄übā ile eylesem teğābül
T̄übā leke * dir hemîşe bülbül
- 2997 Her şâh-ı terüm ki dil-güşādur
Şan kıadd-i bülend-i dil-rübādur
- 2998 Perverde-i sâye-i haremür
Yüzi şuyı ile muhteremür
- 2999 Ta' n eyleme baña perde-püş ol
Fehm eyle kelāmumı hamüş ol
- 3000 Çün hüsni edā ile tamāmet
Nağl eyledi beyyine iğāmet
- 3001 Nây' uñ kıurıdı teninde kıanı
Hiç kıalmadı dem nefes nişānı
- 3002 Mestānelerüñ de işi bitdi
Her birisi bir mağāma gitdi
- Ü 98a 3003 Bezm içre döşendi ferş-i sincāb
Himmet'le Dil anda kııldılar h̄āb
- ĞAMZE RŪZ-I SOVVUM ZİYĀFET SĀHT*
MECLĪS-İ HŪB U DİL-GÜŞĀ PERDĀHT
- L 105a 3004 Çün h̄āb-ı seğherden oldu bīdār
Şâh-ı felek āftāb-ı nevvār

2994. hevâda: şafâda Ü

2995. Nâ-geh: Tâ ki R // itse: ide R

* *T̄übā leke*: Ne mutlu sana!

2996. *T̄übā leke*: T̄übālik ider E

3002. mağāma gitdi: menziline yitdi Ü

3003. kııldılar: itdiler Ü

* “Gamze üçüncü gün ziyafet hazırladı, güzel ve gönül açıcı meclisi kurdu.”

Başlık: SOVVUM: SİYYUM R, DİĞER Ü

- 3005 Şem^ç -i şehri felekde yandı
Çerhüñ gözi açılup uyandı
- 3006 Hem Ğamze o gün idüp ziyafet
Kıldı Dil-i kām-yābı da^ç vet
- 3007 Bir ravza-i hūbı kıldı tezyīn
Kim her gören eyler idi taḥsīn
- 3008 Tertīb kılup o cāygāhı
Bāğına oğudı pādşāhı
- R 106a 3009 Didi ki kadem ço yüzüm üzre
Her hıdmetüñ iki gözüm üzre
- 3010 Luṭf ile idüp kabūl-i da^ç vet
Geldi Dil-i nāmdār u Himmet
- 3011 Huddām-ı Hoten getürdi çini
Meclisde bırağdı sīm sīni
- 3012 Germiyyet idüp gürūh-ı mestān
Ta^ç riż ile söyler idi destān
- 3013 Her kimse olup fesāne-perdāz
Birbirine daḥle kıldı āğāz
- KĀSE-İ ÇİN ÇÜ İ^ç TİRĀZ NÜMŪD*
DĀD NERGİS CEVĀB-İ TA^ç N-ĀLŪD
- E 85a 3014 Çün Nergis'i gördi Kāse-i Çin
Bir merdüm-i ḥod-pesend ü ḥod-bin
- 3015 Bezm ehline iltifāt kılmaz
Miğdārını gülşen içre bilmez

3006. kām-yābı: kām-yāba Ü

3010. Luṭf ile: Luṭfına R // da^ç vet: hıdmet Ü // nāmdār: şehryār E, kām-rān Ü

3011. bırağdı: pür oldı Ü

3012: Devr eyledi sāğar-ı dıraḥşān / Germ oldı yine gürūh-ı mestān Ü

3013. Birbirine: Yir yirine R

* “Kāse-i Çin, Nergis’in bu kınayıcı cevabına itiraz etti.”

Başlık: E ve L’de derkenarda MU^ç ĀREZE-İ KĀSE-İ ÇİNİ VŪ NERGİS şeklinde, Ü’de yok.

- 3016 Zerrin kadehi elinde dāyim
‘Ayš itmege rüz u şeb müdāvim
- Ü 98b 3017 Didi ki eyā esir-i şoḥbet
Bī-ğayret ü müflis ehl-i kılllet
- L 105b 3018 Çün ancaḳ elünde şeş-derüm var
Yanuñda n’ider bu cām-ı zer-kār
- 3019 Bār-ı ğam-ı dehr ile zebūnsın
Kıllletle hemişe ser-nigūnsın
- 3020 Mekhül-i başar degül misin sen
Ma’ lül-i nazar degül misin sen
- 3021 A’ mā gibi yollar üzre kāyim
Destünde ‘aşā vü kāse dāyim
- 3022 ‘Ālemde benem o pāk gevher
Kim tīnetüm oldu misk ü ‘anber
- R 106b 3023 Ger olmasa naḳşumuñ zemini
Şüret mi bulurdu naḳş-ı Çini
- 3024 Anlar ki benüm gedālarumdur
Hep yazılı mübtelālarumdur
- 3025 Düşmez diyü böyle pāk gevher
Düşürmez elinden ehl-i kişver
- 3026 ‘Ālemde ger olmasam mükerrerem
Tutmazdı el üzre ḥalḳ-ı ‘ālem
- 3027 Bezm ehline olmışam muḳarreb
Bir şāf dilem ki pāk meşreb
- 3028 Her kes baña olımaz muḳābil
Ol sen daḫı ḥaḳ kelāma ḳāyil

3018. Çün: Çü R // n’ider: nedür E, R

3021. Destünde: Destinde R

3025. diyü: idi R

3026. ḥalḳ-ı: ehl-i R

KÂSE-İ ÇİN ÇÜN İ' TİRÂZ NÜMÛD*
DÂD NERGİS CEVÂB-I TA' N-ÂLÛD

- 3029 Çün Nergis anuñ sözin işitdi
Baş egdi ʔarıq-i fikre gitdi
- 3030 Didi ki eyâ sifâl-i ' işret
V'ey süfle-nihâd u hâk-ʔinet
- Ü 99a 3031 Dirseñ ki yoğiken elde dînar
N'eyler saña bu piyâle zer-kâr
- E 85b,
L 106a 3032 Lâzım degül ola süz u sâzum
Besdür baña elde bir piyâzum
- 3033 Yoğ dîdesi diyü ʔutma noğşân
Fîhî nazarun* dir ehl-i ' âlem
- 3034 Geldüm bu mağâma çünki hâlâ
Meşhûrdur *el-garîbu a' mâ**
- 3035 ʔurup bir ayağum üzre dâyim
Ezkâruma oluram müdâvim
- 3036 Ben hüsñ ile bezme zîb ü zeynem
Gülzâr-ı cihâna nuşb-ı ' aynam
- R 107a 3037 Her lağza bulur kemâl hüsñüm
Olur ʔatı bî-mişâl hüsñüm
- 3038 Hüsñ ile çün irmişem kemâle
Üftâde fikendem oldı jâle

* “Kâse-i Çin’in itiraz etmesi üzerine Nergis dokundurucu cevap verdi.”

Başlık: MU' ÂREZE-İ KÂSE-İ ÇİNİ VÜ NERGİS R // ÇÜN Kİ KERD İN ' İTÂB-I KÂSE-İ ÇİN /
NERGESEŞ DÂD PÂSUH-I RENGİN Ü

3029. egdi ʔarıq-i: egdi vü reh-i Ü

3030. ' işret: şöhet Ü // süfle-nihâd u: süfle-nihâd R

3033. Yoğ dîdesi: Yoğdur gözi Ü

* *Fîhî nazarun*: Tartışmalı (şey)

* *el-garîbu a' mâ*: Garip kör gibidir.

3035: Ben bir ayağ üzre kâyim oldum / Ezkâr-ı Hağa müdâvim oldum Ü

3038. çün: çü R, ki Ü // Üftâde fikendem: Üftâde vü zârum Ü // oldı: ola R

- 3039 Ezhâr iline olalı ser-ver
Başumda per ü elümde şeş-per
- 3040 Ben çeşm ü çerâğ u bâğ u rāğam
Bühtân-ı hasûddan ırağam
- 3041 Bu şûret ü nağşa olma mağrûr
Zîrâ seni ma' niden kıılır dūr
- 3042 Nağşuñ ger olursa şûret-i cân
Âhir bütüñi şır işbu devrân
- 3043 Bu deñlü seni görüp mülâyim
Her mest uzadur elini dâyim
- 3044 Şanma ide kimse saña hürmet
Mažrûfina olunur ri' âyet
- 3045 Ol fâyideden ki olasın dūr
Korlar seni bir kenâra mehcūr
- Ü 99b 3046 Ta' n itme dehânuñ eyle beste
Şâyed ola hâtıruñ şikeste
- L 106b 3047 Çün Kâse-i Çîñî bu cevâbı
Güş itdi bilüp reh-i şavâbı
- 3048 Ğarq-ı ' araq oldı hacletinden
Söz söylemedi nedâmetinden
- 3049 Bezm ehli dağı ferâğat itdi
Her birisi menziline gitdi
- 3050 Himmet ile Dil dağı çeküp dest
Bir güşede ħ' âb kııldılar mest

3039. per ü: siper R

3041. şûret ü: şûret-i R

3042. şır işbu: kıırar bu E

3043. seni görüp: görüp seni Ü

3044: Şanma saña ide kimse ' izzet / Mažrûfuñadur senüñ o hürmet Ü // kimse saña: ide saña kimse R

3049. menziline gitdi: ħ' âb-ı rāhat itdi Ü

- E 86a 3051 Geçdi bunuñ üzre bir niçe rûz
Her şeb Şeb-i Kâdr ü rûz nev-rûz
- R 107b ZÜLF HEM SÂHT YEK-ŞEBÎ ŞOHBET*
KERD ÂN HER DÜ ŞÂH-RÂ DA' VET
- 3052 Bir gice ki kûbbe-i nüh evreng
Tâb-1 şafağ ile oldı gül-reng
- 3053 Meh bezm idüp encüm itdi ihzâr
Çiniñ tabağ üzre nuql-ı bisyâr
- 3054 Çerh üzre berây-ı bezm-i aħbâb
Şalmışdı şehâb ferş-i sincâb
- 3055 Ol gice meger ki Zülf-i müşkîn
Bir cây-ı ziyâfet oldı tezyîn
- 3056 Zeyn eyledi benefşezârı
Gönderdi okumağa hezârı
- 3057 Gülzârda yağdı 'ûd u 'anber
Her güşeyi eyledi mu'atţar
- 3058 Müşkîn tınub ile hayme kurdı
Her nesne ki lâzım ola gördi
- 3059 Pes Himmet ile o serv geldi
Güyâ cemene tezerv geldi
- 3060 Sâkı yine sâğara urup el
Devr eyledi câmlar müselsel
- Ü 100a 3061 Erbâb-ı tarab içüp şarâbı
Söyletmege başladı rebâbı
- L 107a 3062 Devr eyledi sâğar-ı hilâlî
Germ oldı çü âftâb ahâlî

* "Zülf bir gece düzenlediği sohbeta her iki hükümdarı da davet etti."

Başlık: KERD ÂN HER DÜ ŞÂH-RÂ DA' VET: BE-HER MİHMÂNÎ-İ DİL Ü HİMMET Ü

3053. Ü'de yok.

3058. ola: idi Ü

- 3063 Āvāze yine sipihre irdi
Bezm ehli biri birine girdi
- 3064 Baḥş eyledi anda Çeng-i pür-cüş
Çün gördi Benefşe'yi siyeh-püş
- 3065 'Abbāsi 'imāme ile tırmuş
Fikr ile başın dizine urmuş
- 3066 Mürşid geçer encümende dāyim
Siñmiş oturur çemende dāyim
- R 108a 3067 Didi aña ey sefīh-sīret
Pā-beste-i kayd-ı ḥüsn-i şüret
- 3068 İrşād iderin dime yalansın
Maḥmūrlıgıla ser-girānsın
- 3069 Başdan degül ey sefīh-i ḥod-kām
Destār-ı kebūd ziyy-i İslām
- E 86b 3070 Kendün bize ne ögüp şatarsın
Her yerde ekilmedin bitersin
- 3071 Bāzārda gezdürüp dem-ā-dem
Teşhīr kıllurlar ehl-i 'ālem
- 3072 Çok çekmek ile cefā-yı berdi
Başdan ayağa tenün gögerdi
- 3073 Şevk ehli içinde tütma menzil
Besdür saña hem-nefes esāfil
- 3074 Ehl-i dile ser-fikendeyem ben
Leşker-keş-i 'aşқа bendeyem ben

3065. 'imāme ile: libāslarla Ü

3066. giçer: gibi R

3067. Didi aña ey sefīh-sīret: Ol dem didi ey esīr-şüret Ü // ḥüsn-şüret: reng ü zīnet Ü

3071 ve 3072. beyitler Ü'de takdim-tehirli.

3072. Çok çekmek ile cefā-yı berdi: İtdün reh-i ğamdan āh-ı serdi Ü

3073. Ü'de yok.

3074. Leşker-keş-i : Şāh-ı ğam-ı Ü

- 3075 Çün oldı sözümde sūz muzmer
Her kimse beni nūvāziş eyler
- Ü 100b 3076 Olmağıla cān-fezā kelāmum
Diz üzre durur benüm maḳāmum
- L 107b 3077 Ḳaddüm ğam-ı ‘ aşḳ ile dü-tādur
Dil hem şeh-i dehr ü hem gedādur
- 3078 Çekdüm ğamı rūzgār u dilden
Çaldum bu cihānda niçe kıldan
- 3079 Yitmez mi ki her perī-şemāyil
Güftāruma olmağıla ḳāyil
- 3080 Girsem söze her biri hevādār
Otursam eger ki hep ḳafādār
- 3081 Gül-ruhlara oluram hem-āvāz
Yetmiş iki dilde söylerem rāz
- R 108b 3082 Ben müşkil-i ‘ aşḳa tercemānam
Ḥallāl-i daḳāyıḳ-ı cihānam

ÇÜN ŞENİD İ‘ TİRĀZ-I ÇENG-İ DÜ-TĀ*
DĀD PĀSUḤ BENEŞE-İ ŞEYDĀ

- 3083 Çün bildi Benefşe i‘ tirāzı
Olmadı sükün u şabra rāzı
- 3084 Didi aña ey ḥasūd-ı nā-dān
Kec-ṭab‘ u denī sefīh-i devrān
- 3085 Yoḳ yire mu‘ āriż olma böyle
Gel oturup egri ṭoḡrı söyle

3076. Diz üzre: Dizlerde Ü

3078. ğamı rūzgār u: ğam-ı rūzgārı R // kıldan: telden R

3079. Güftāruma: Dīdāruma Ü // ḳāyil: māyil Ü

* “Çılgın Benefşe, iki büküm Çeng’in itirazını duyunca cevap verdi.”

Başlık: ÇÜN ŞENİD İ‘ TİRĀZ ÇENG-İ DÜ-TĀ: ÇENG ŞOD ÇÜNKI İ‘ TİRĀZ-NÜMĀ Ü

3083. sükün u: sükün R

3084. ḥasūd: sefīh Ü // denī sefīh-i devrān: ḥasūd-ı ehl-i ‘ irfān Ü

- 3086 Bezm içre eger idüp te'eddüb
 Qılsañ hüner ehline taqarrüb
- 3087 Teşhîr ile burnuña taqup qıl
 İtmezdi saña cefâ esâfil
- E 87a 3088 Olmağıla sende za' f muhkem
 Turmazsın ayağñ üzre bir dem
- Ü 101a 3089 Meclisde kaçan otursañ ekşer
 İller girüp arkaña tutarlar
- 3090 Hep reglerüññ şumârı qâbil
 Yâ saña bu dâğdan ne hâşıl
- L 108a 3091 Derd oldı diyü baña havâle
 Efgânlar idersin ehl-i hâle
- 3092 Yanumda benüm geçinme ' aşık
 Her kimse degül o vaşfa lâyıq
- 3093 Ol kimse ki râh-ı ' aşka girür
 Kendüye çeke düzen mi virür
- 3094 Ben revnaq-ı bâğ u büstânam
 Ben hâl-i nigârdan nişânam
- 3095 Destümde süñü qolumda qalkın
 Maşşüş benüm durur bu meydân
- 3096 Būyumla dimâğlar mu' aṭṭar
 Fermânuma bâğlar musahḥhar
- R 109a 3097 Bu râyiḥamı ki müşk-būdur
 Her kim göre diye müşk budur

3086. idüp: bulup Ü // te'eddüb: te'ennî R, taqarrüb Ü // Qılsañ hüner ehline taqarrüb: Bir zerrece eyleseñ te'eddüb Ü

3087: Burnuña taqup senüñ qıl ey pîr / Qılmazlar idi hemîşe teşhîr Ü

3089. Meclisde kaçan: Bezm içre gelüp Ü // arkaña: arkañı R

3094. Ben hâl-i: Gîsü-yı Ü

3095. Sadece Ü'de var.

- 3098 Geydümse n'ola libās-ı mātem
Ma' lūm durur fenā-yı 'ālem
- 3099 'Aşq ile gönül gözini açdum
Cān mezra'ına o toħmı şaçdum
- 3100 'Aşq ile gel itme hāy u hūyı
Kim sende ne rengi var ne būyı
- 3101 Ger añladuñ ise kıl kadar rāz
Ol perdeden eyleme ser-āğāz
- 3102 Fehm eyle sözüme cevābuñ alduñ
Ta'n itdūñ ise 'itābuñ alduñ
- 3103 Bu sözleri gūş kıldı çün Çeng
Kılmadı daħı ĩtāba āheng
- Ü 101b 3104 Bezm ehli daħı ferāğat itdi
Her birisi bir kenāra gitdi
- 3105 Zīrā ki seħergeh irmiş idi
Şeb anda bisāt dirmiş idi
- 3106 'Azm eyledi gitdi şāh-ı hoş-dil
Tā Kaşr-ı Vişāl olunca menzil
- L 108b 3107 Yādına gelüp nigār-ı dil-cū
Yol bulmadı gözlerine uyħu
- E 87b 3108 Fikr-i ruħ-ı dil-sitān iderdi
Mestāne düşüp figān iderdi
- 3109 Yādına gelürdi bezm-i vuşlat
Kalmazdı qarāra şabr u tākāt

3098. Ü'de 30094. beyitten sonra yer almaktadır. // Ma' lūm durur fenā-yı 'ālem: Bildüm ki fenā bulur bu 'ālem Ü

3100. rengi: reng E

3102. itdūñ ise: eyler iseñ Ü

3103. gūş kıldı çün: çünki diñledi Ü // Kılmadı: Kılmadı R

3105. seħergeh irmiş: seħer irişmiş R // bisāt: bisāti R

3107. dil-cū: meh-rū Ü

3108. Ü'de mısralar takdim-tehirli. // Fikr-i ruħ-ı dil-sitān: Ol derd ile kaşd-ı cān Ü // düşüp: añup Ü

3109. Yādına: Fikrine Ü // bezm-i: zevk-i Ü // qarāra şabr u: qarār u şabra R

- 3110 H̄ayretiden iderdi kendüsin güm
Tâ şub̄ha degin şayardı encüm
- 3111 Yâr ile ne zevk-i âşinâyî
Şub̄h ile ne şevk-i rüşenâyî
- 3112 Cânânına geh h̄iṭâb iderdi
Geh şu gibi kendüden giderdi
- R 109b 3113 Eyledi neẓâre her kenâra
İsterdi firâḡ-ı yâra çâre
- 3114 Bu vech ile âh iderdi nâ-gâh
Görindi gözine meş‘ al-i râh
- 3115 Didi ki yüzünde var ‘alâmet
Kim urdı leked saña ol âfet
- 3116 Gün gibi tamâm olup ‘ayâruñ
Yârımla ger olmasaydı kâruñ
- 3117 Bedr olmaz idi ruḡ-ı münîrûñ
Şadr olmaz idi felekde yirûñ
- 3118 Bu nev‘e kelâm iderken anda
Mihr itdi zuhûr âsmânda
- Ü 102a 3119 Terk eyledi mâh ile h̄iṭâbı
Kıldı aña âh ile ‘itâbı
- 3120 Gördi aña vaşf-ı ‘aşkı lâyıḡ
Zann itdi ola o daḡı ‘âşık
- 3121 Didi ki olalı ‘âşık-ı zâr
Aḡlar seni her ki göre ey yâr

3112. Sadece Ü’de var.

3114. vech ile: ne‘e ki Ü

3115. yüzünde: yüzinde E, R // urdı leked: leke durur E, R

3117. yirûñ: seyrûñ R

3118. nev‘e: resme Ü

3120. ola o daḡı : o daḡı ola Ü

3121. her: kim R

- 3122 Envâr ile toğıcağ seğergâh
Gören seni didi zâdehu'llâh
- L 109a 3123 Olmasañ eger esîr-i miñnet
Zerd itmez idi yüzüñ melâlet
- 3124 Çerhüñ ki görür gözisin ey yâr
Seyr itmege ol mehi elüñ var
- 3125 Yüz süricek âstân-ı yâra
Ruhsârına idicek nezâre
- 3126 Yâruñ gibi ol nigârı farz it
Bir zerre melâlüm aña ' arz it
- 3127 Di aña ki fûrkatüñden ey mâh
Bir kendü bilür ğamın bir Allâh
- E 88a,
R 110a 3128 'Ömri günü irmedin zevâle
Lâyıq gör anı şeb-i vişâle
- 3129 Ol 'âşık-ı bî-ğarâra raħm it
Ol mürde-i intizâra raħm it
- 3130 Bu vech ile âħir ol mekânda
Ĥurşide Ĥiğâb iderken anda
- 3131 Nâ-gâh Ĥayâl zâhir oldı
Dil yanına geldi Ĥâzır oldı
- 3132 Bûs itdi niyâz ile zemîni
Şâd itdi yine Dil-i Ĥazîni
- 3133 Dil didi ki Ĥanda idüñ ey yâr
Kim fûrkatüñ ile oldı dil zâr

3123. miñnet: fûrkat Ü

3126. zerre melâlüm: zerrece Ĥâlüm Ü

3127. fûrkatüñden: hecrüñ ile Ü

3130: Bu resme o nâ-tavân u şeydâ / Mihr ile olurken anda ğüyâ Ü

3131. Dil yanına: Ol menzile Ü

3132. Şâd itdi yine Dil-i Ĥazîni: Şâhuñ şoravardı Ĥâtırımı Ü

3133. ile oldı dil zâr: itdi bizi bîmâr Ü

- Ü 102b 3134 Sen şöhet-i yâr ile şafâda
Ben derd-i firâk ile cefâda
- 3135 Bir gün irürin diyü vişâle
Döndüm bu hayâl ile hilâle
- 3136 Bir kez nazâr itse hâlüme ger
Kâfir dağı rahm idüp esirger
- 3137 Yârân ile gerçi eylerem ‘ayş
Her nûş olur nigârsuz niş
- 3138 Bilmem irişür mi derde dermân
Kâlar mı gönül bu derde nâlân
- L 109b 3139 Gûş itdi Hayâl çün bu hâli
Virdi Dil’e müjde-i vişâli
- 3140 Didi ne için hâzîn olursın
Elbette murâduñı bulursın
- 3141 Bir zevk ola mı buña mu‘âdil
Ma‘şûk ola ‘âşıkına mâyil
- 3142 Şimden girü bil ki şems-i tâli‘
Burc-ı şeref üzre oldı tâli‘
- 3143 Bahtuñ gözi h̄âbdan uyandı
Şevk ile şafâ çerâğı yandı
- R 110b 3144 Eyler hele cân u dil şehâdet
Bu fûrâte irişür nihâyet
- 3145 Yâr ola habîb zannum oldur
Vaşl ola qarîb zannum oldur

3134. Ben derd-i: Biz derd ü R

3135. Sadece Ü’de var.

3137. olur nigârsuz: nigârsuz olur Ü

3141. mâyil: nâyil R

3143. Şevk ile şafâ: Bezm-i dil ü cân Ü

- 3146 Virdi Dil'e çünkü istimâlet
Ġamdan biraz oldu cânı râhat
- 3147 Yârân ile gâh bezm iderdi
Geh seyr ü şikâra 'azm iderdi
- E 88b 3148 Bu tesliyet ile kâm u nâ-kâm
Bir niçe gün itdi şabr u ârâm
- Ü 103a ŞİFAT-I SŪZ-I 'AŞK-I FERRUĦ-FÂL*
VAŞL-I ĦŪSN Ü DİL-İ SŪTŪDE-ĦİŞÂL
- 3149 Meşşât-ı 'arâyis-i maqâle
Naqqâş-ı şahâyif-i risâle
- 3150 Ebkâr-ı me'âniyi bu yüzden
Kıldı dür-i nazm ile müzeyyen
- 3151 Kim bir gün o pādşâh-ı 'âlem
Sulţân-ı cihân-penâh-ı 'âlem
- 3152 ĦaĦan-ı mużaffer ü hümâyūn
'Aşq ol şeh-i cümle rub' -ı meskūn
- L 110a 3153 TaĦt üstine çıkdı şâd u Ħandân
Şan farq-ı felekde mihr-i raĦşân
- 3154 Yanında niçe vezîr-i dânâ
Etrâf-ı kamerde encümâsâ
- 3155 ĦŪsn ile Dil için itdi tedbîr
Kim niçe bir ola 'aĦdi te'Ħîr
- 3156 Olsun biri birisine vâşıl
Olmayalum ara yerde Ħâyil

3146. Virdi Dile çünkü: Çünkükim Dile virdi Ü

3147. gâh: kâm-ı E // seyr: şîr R

3148. tesliyet: vâsîta Ü

* "Kutlu aşkın yakıcılığı, övülmüş yaradılışı Dil ve ĦŪsn'ün kavuşmalarının nitelikleri"

Başlık: FERRUĦ-FÂL: 'ÂLİ-CÂĦ Ü // VAŞL-I ĦŪSN Ü DİL-İ SŪTŪDE-ĦİŞÂL: 'AĦD BESTEN-İ
BE-HEM DİL Ü ÂN MÂĦ Ü

3152. cümle: taĦt-ı Ü

3152. farq-ı: çerĦ-i E

- 3157 Çün halk bu sözden oldu âgâh
Her birisi didi *bârekallâh**
- R 111a 3158 Zî-fıkr-i laţîf ü re'yi şâyib
Zî-kâr-ı şerîf ü emr-i tayyib
- 3159 Pes bir yere geldi her müneccim
Vaqt irmege oldılar mülâzım
- 3160 Bir demde ki zühre ile bercîs
Teşlîş ile bulmuş idi tesdîs
- 3161 Ferruḡ-dem ü sâ'at-i hümayûn
Hengâm-ı bahâr u rûz-ı meymûn
- 3162 Meclisde be-muktezâ-yı âyîn
Dil Hüsni'e olındı 'aḡd ü kâbîn
- Ü 103b 3163 Nâz u Nazâr u Vefâ vü Himmet
Birbirine cüft olup tamâmet
- 3164 İcâb u ḡabûl ḡaşıl oldu
Esbâb-ı vuşûl kâmil oldu
- 3165 Gülşenden idüp nümüne dehri
Zeyn eylediler derûn-ı şehri
- E 89a 3166 Bir naḡş ile şehr olındı âzîn
Şûret virimezdi Mâni-i Çîn
- 3167 Ol sūrda sūr-ı şehr-i 'âlî
Zeyn oldu cevâhir ü le'âlî
- L 110b 3168 Bâḡ-ı İrem oldu şehr-i Dîdâr
Reşk eyledi zînetine Ferḡâr
- 3169 Bir sūr-ı 'aceb ḡılındı bünyâd
Kim görmemiş idi bu ḡam-âbâd

---

* *bârekallâh*: Allah mübarek etsin.

3165. Gülşenden: Gülzâra Ü

3166. Bir naḡş ile şehr olındı: Ol naḡşa ki eylediler Ü // âzîn: âyîn Ü

3167. Zeyn oldu: Ṭolmuşdı Ü

3169. 'aceb: 'acîb R // 'aceb ḡılındı: laţîf olındı Ü

- 3170 Her gūşe fezā-yı ʿ işret oldı
Her bāğçe cāy-ı şöhet oldı
- 3171 Bulınmağa anda hıdmet içre
Dönerdi kebāb şöhet içre
- 3172 Bezm ehlin ağırlayup ziyāde
Germiyyet iderdi rıtl-ı bāde
- R 111b 3173 Her hıdmetine saʿ y idüp firāvān
Bil bağlamış idi Nāy-ı nālān
- 3174 Çeng oldı mecālis içre gūyā
Her bir kılı bir dil oldı gūyā
- 3175 Def dāyiresinde şād u hurrem
El üzre tutardı halk-ı ʿ ālem
- 3176 Cām ile Kadeh olup şafā-bağş
Şemʿ oldı mecālise ziyā-bağş
- 3177 Bezl olmağıla ʿ avāma yer yer
Çekdi niçe inkisār sükker
- Ü 104a 3178 Meşşāt-ger itdi kaçd-ı zīnet
Yüz virmedi līk Hüsni-āfet
- 3179 Her hāl ki çekdi misk-i terden
Bir nīl idi hıfz için nazardan
- 3180 Oldı ruḥ-ı alı üzre her hāl
Çün merdüm-i çeşm-i ehl-i iḳbāl
- 3181 Ebrūlar içinde nağş olan nīl
Mihrāb-ı cemāle sebz kändil

3172. ehlin ağırlayup: ehli ağırlanup R

3174. oldı mecālis içre: olmış idi o demde Ü

3177. sükker: şekker R

3179. nīl: mīl R

3181. nağş olan: noḳta-i Ü // nīl: mīl R

- 3182 Dökse ‘arağ o ruğ-ı dil-ārā
Şan encüm idi şafağda peydā
- L 111a 3183 Dendān ile olmuş idi ol Fem
Bir gönçe ki anda ola şeb-nem
- 3184 Çün hānde ide olurdı peydā
Bir māh-ı nev ü iki şüreyyā
- 3185 Mi‘cer tolanup cebīn-i yāra
Devr eyledi māhı şanki Dārā
- E 89b 3186 Ol cism ile idicek muvāsā
Pīrāhenüñ oldı qadri vālā
- 3187 Çün hātem eline hem-dem oldı
Engüşt-nümā-yı ‘ālem oldı
- 3188 İtmekle ‘alāğa dest-i yāra
Buldı yüce destgāh yāra
- 3189 Elden ele düşdi Dīv ammā
İbrīhini elledi o ra‘nā
- 3190 Aldı ele bürdi şardı vāfir
İdince anı şikeste-hātır
- 3191 Göñlin ele ala diyü dil-ber
Āhır dilek itdi anı eller
- R 112a,
Ü 104b 3192 La‘l ü güherüñ o zeyn ü zībi
Arturđı cemāl-i dil-firībi
- 3193 Dāmen yüz urup zemīni öpdı
Halhāl-i zer ayagını öpdı

3185. Sadece Ü’de var.

3186 ve 3187. beyitler Ü’de takdim-tehirli.

3188. İtmekle: Çün itdi Ü

3189-3191 arası beyitler sadece Ü’de var.

3192 ve 3193. beyitler Ü’de takdim-tehirli. // dil-firībi: dil-ğarībi Ü

- 3194 Üstine yakışdı her libâsı
Oldı melek ile iltibâsı
- 3195 Her kim nazâr ide dirdi ol dem
Âşüb-ı dil ü belâ-yı ‘âlem
- 3196 Çün kaçır-ı felekde oldı mestür
Ruhsâr-ı ‘arûs-ı mihr-i pür-nür
- 3197 Dehrüñ yine ‘anberin niķâbı
Oldı ruķ-ı ‘alemün hicâbı
- 3198 Hindü-yı sipihr-i sebz târem
Yaķdı niçe deste şem‘-i encüm
- 3199 Hüsni irdi havâdim ile ol dem
Ser-menzil-i vaşla şâd u hürrem
- 3200 Me’vâsı verâ-yı perde-i hâş
Bu şevķ ile cân-ı zârı rakķâş
- 3201 Ol dem ümerâ-yı dergeh-i şâh
Düşdi Dil önine gösterüp râh
- L 111b 3202 Kâmet ile Zülf karşı geldi
Luţf ile anuñ elini aldı
- 3203 Bir perde daķı mürür kıldı
Kim Nâz u Vefâ zuhûr kıldı
- 3204 İdüp reh ü resmi şâha i‘lâm
Anlar daķı kıldılar çok ikrâm
- 3205 ‘Azm eyledi ol menâşşadan hem
Bir menzile daķı şâd u hürrem
- 3206 Dem-beste vü zâr kıldı anda
Bî-şabr u karar kıldı anda

3194. yakışdı: yitişdi R

3199. havâdim: nigârlar Ü

3202. R’de “Zülf” kelimesi iki kere yazılmış.

3204. reh ü: reh-i R

- R 112b 3207 İtmişken o yerde kendüsin güm
İrişdi güle güle Tebessüm
- E 90a,
Ü 105a 3208 Oldı Dil-i ‘âkilün delîli
Tâ kim göre dil-ber-i cemîli
- 3209 Çün Kaşr-ı Vişâl’e irdi ‘âşık
Ol halvet-i hâşşa girdi ‘âşık
- 3210 Karşu gelüp ol nigâr-ı mümtâz
Gösterdi Dil’e niyâz ile nâz
- 3211 Luţf ile elin eline aldı
Bâzûsını gerdenine şaldı
- 3212 Bî-şabr idi çünki şâh-ı medhûş
Dildârını eyledi der-âgûş
- 3213 Çıkdılar ikisi tahtgâha
Şan mihr muķâbil oldı mâha
- 3214 Dönmişdi o kürsi-i muraşşa‘
Bir hûba ki oturur murabba‘
- 3215 Burcına gelüp Simâk-i Râmiḥ
Toğdı Ḥamel üzre Sa‘ d-ı Zâbiḥ
- 3216 A‘ zelde kamer ki ṭali‘ oldı
Sa‘ deyn kırâni vâki‘ oldı
- L 112a 3217 Çün evcde idi kevkeb-i Dil
Ḥüsn olmuş idi ḥazîze mâyil
- 3218 Geldi bir araya nûr ile ḥûr
Olmışdı o gice nûr ‘alâ nûr
- 3219 Ol müy-ı miyâna şâd u ḥurrem
Bend eyledi sâ‘ idini muḥkem

3214. Dönmişdi: Dutmişdi R // hûba: hûb R // oturur: otura R

3215. Toğdı: Toğdı R

3218. Olmışdı: Olmuş R

- 3220 Ol zîr-i kemerde buldı bî-renc
Bir dürr ü cevâhir ile bir genc
- 3221 Bir dürc-i muşanna^ç u muḳaffel
Hergiz aña kimse şunmamış el
- R 113a 3222 Görmüş degül anı çeşm-i ḥāyin
İrmüş degül aña dest-i ḥāzin
- Ü 105b 3223 Miftāḥımı kıldı la^ç l-i terden
Ol dürci pür eyledi güherden
- 3224 Bir zanbaḳ-ı ḥüb u şüküfte
Gül-bergüñ içinde oldı ḥüfte
- 3225 Meydān tek ü pūda olmağın teng
Nefs atını kıldı ^ç āḳıbet leng
- 3226 Fetḥ oldı aña ḥiṣār-ı vuşlat
Naşb eyledi burcı üzre rāyet
- E 90b 3227 Yā Bāğ-ı Vişāl içinde sīmīn
Bir ḥavz görüp sezā-yı taḥsīn
- 3228 Āb ile pür idüp anı ol dem
Elmāsdan urdı lūle muḥkem
- 3229 Şarıldı biri birine gūyā
Gülşende iki nihāl-i zībā
- 3230 Bir oldı iki beden şafādan
Hep *mā vü menī*^{*} çıḳup aradan
- 3231 Cām-ı mey-i vaşlı kıldılar nūş
Biri birini idüp der-āgūş
- L 112b 3232 Şan gence şarıldı ejdehādur
Yā gonçeye meyl iden giyādur

3220. Ol zîr-i kemerde: Zîr-i kemerinde Ü // dürr ü: dürr-i R

3224. Gül-bergüñ: Gül bergi R

* *mā vü menī*: Biz ve ben.

3231. Ü'de mısralar takdim-tehirli.

3232. Ü'de yok.

- 3233 İtmişdi dehende la' line cā
Sükker şuya düşmiş idi gūyā
- 3234 Peymāne-i la' l idi şan ol leb
Şāf-ı mey-i şevk ile leb-ā-leb
- 3235 Ol bāde-i nābı idicek nūş
Cān u dil-i şāh olurdu bī-hūş
- 3236 Çok çok emilüp o hūb gerden
Açıldı benefşe nesterenden
- R 113b 3237 Rūhāni idi velī o vuşlat
Kim anı kabūl ider maḥabbet
- 3238 'Aşık ne revā ki ola dāyim
Mu' tād-ı ṭebāyi' -i bahāyim
- 3239 Nāz u Naẓar u Vefā vü Himmet
Hep ol gice buldı zevk-i vuşlat
- Ü 106a 3240 Dildārlarından aldılar kām
Maḫşūd müyesser ārzū rām
- 3241 Çünkim bu 'arūs-ı hūb-dīdār
Gösterdi yine felekde ruḫşār
- 3242 Dil meclis-i 'Aşq'a 'azm kıldı
Yārān ile tarḫ-ı bezm kıldı
- 3243 Būs eyledi dest-i pādşāhı
Yirine getürdi resm ü rāhı
- 3244 Geçdi bunuñ üzre niçe müddet
Rüz olsa şafā şeb irse vuşlat
- 3245 Maḫşūd müyesser ü felek rām
İqbāl kavī müsā' id eyyām

3233. Sükker: Şekker R

3234. Şāf-ı: Şāfī R

3235. Cān u dil-i şāh olurdu bī-hūş: Deryāveş iderdi cān-ı Dil cūş Ü

3236. Ü'de yok.

3239. zevk-i: derd-i R

3244. Beytin ilk mısraı 1627. beytin ilk mısraıyla aynı. // Rüz olsa: Rüz irse R // şeb irse: şeb olsa E

- E 91a 3246 Çün oldı tamām cümle maqşūd
Kıldı şeb ü rüz şükr-i Ma' būd
- L 113a 3247 Pes hıdmet-i Haqq'a t̄alib oldı
Esbāb-ı şalāha rāgıb oldı
- 3248 Zevk aldı safā-yı ma' neviden
Geçdi bu hıfām-ı dünyeviden
- 3249 Kıldı fuqarāyı şād u mesrūr
Zühd ile cihānda oldı meşhūr
- 3250 'Aql'a virilüp diyār-ı Yünān
'Aşq itdi Dil'i yerine sulṭān
- 3251 Bu vech ile geçdi niçe eyyām
Dil şāh-ı cihān mülük aña rām
- R 114a 3252 Devletle o pādşāh-ı 'ādil
Olmışdı her arzūya vāşıl
- 3253 Zühdi özine şi'ār idindi
Faqr ehlini yār-ı gār idindi
- 3254 Geh zıkr-i Haq ile cūş iderdi
Geh Hüsni ile 'ayş u nūş iderdi
- Ü 106b 3255 İdüp niçe müddet izdivācı
Şır ile şekerveş imtizācı
- 3256 Çün Hüsni ü Dil oldı şöhet-ārā
Rūh oldı aralarında peydā
- 3257 Ya' nī ki muqaddemāt-ı vuşlat
Gösterdi netice-i vilādet
- 3258 Vuşlatda koyan fütūh-ı rūhı
Feyz eyledi rūh-ı pür-fütūhı

3249. Zühd: 'Adl Ü

3258. Feyz: Kabz R

- 3259 Vâlî eger eyler iseñ ışğā
İtsün bu rumûzı saña ifşā
- 3260 Hilqatde eyā edîb-i ekmel
‘Aql oldı kamu cihândan evvel
- L 113b 3261 Hâk emrine itdügiçün iqbâl
Cevherdür ol ey hüceste-ef âl
- 3262 Çün andan olur be-emr-i Qâdir
Ervâh-ı mücerredât zâhir
- 3263 Ferzend-i halef-şi‘âr olur Dil
Tâ kim kıılır ol da Rûh’ı hâşıl
- 3264 Esrâr-ı ‘uqûl-i mü-şikâfi
Bu Rûh’a dimiş durur izâfî
- E 91b 3265 Hâkında bu ‘Aql’uñ ehl-i ‘irfân
Fa‘‘âl dimişler eyle iz‘ân
- R 114b 3266 Ol vâlid-i ‘Aql u ‘Aşq olan Rûh
İnsâni dimekle oldı meşrûh
- 3267 Zikr eyledüğümüz âb-ı hayvân
Oldı reşehât-ı feyz-i Rahmân
- 3268 Dil oldı hayâtdan ‘ibâret
Hüsn aşl-ı vücûddan kinâyet
- Ü 107a 3269 Çün nûş idüp ol zülâl-i nâbı
Ol âbdan olmadılar âbî
- 3270 Mümtedd olup anlaruñ hayâtı
İrmez ebedî memât-ı zâtı

3259. İtsün: Eyley R

3261. Cevherdür ol: Cevher durur Ü

3265. ‘irfân: ‘uryân R

3266: Ol Rûha ki ‘Aqla oldı vâlid / İnsâni dimiş durur remâcid Ü

3268. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // aşl-ı: oldı Ü // kinâyet: tifâyet R

3269. idüp: ide R

3270. ebedî: idi hiç R

- 3271 Reşhuñ sebeb-i vuşulidür ‘aşk
Feyzũñ eşer-i kabûlidür ‘aşk
- 3272 Nâmûs u Nesîm ü Faḥr-ı ḥod-kâm
Çeng ü Kadeḥ ü Def ü Ney ü Câm
- 3273 Vesvās ile Nefs ü Vehm-i cāsūs
İlhâm ile Tevbe Zerḳ-i sālūs
- 3274 Nâz ile Vefâ vü Zülf ü Kâmet
Sâḳ ile Zâmir ü Mihr ü Himmet
- 3275 Ğamze Ğam u Rûḥ u Sırr-ı Bânũ
Şabr ile Rakîb ü Ğayr-ı cādũ
- L 114a 3276 Hem Ḥâl ü Tebessüm Ān-ı ser-bâz
Hem ‘Ayn-ı füsün-ger ü füsün-sâz
- 3277 Nağme Nazâr u Ḥayâl-i dānâ
Ol feyze vesâyil oldı güyâ
- 3278 Oldı ‘adedi bu erba‘înüñ
Mermûzı şabâḥ-ı erba‘înüñ
- 3279 Medlûl-i şifât-ı remz-i insân
Oldı bed ü nîk hep nümâyân
- 3280 Maḥşûş yüzinden emr-i ma‘ḳûl
Gösterdi cemâlin oldı maḳbûl
- R 115a 3281 Ammâ bu taḥayyülât-ı râyık
Aşl-ı ḥükemâyadur lâyık
- 3282 Mevzû‘ idilüp vücûd-ı insân
Aḥvâl-i tenezzülât-ı a‘yân

3273. Vehm-i: Vehme R

3278. erba‘înüñ: râbi‘înüñ E // Mermûzı: medlûli Ü

3279. Medlûl-i: Remz ile Ü

3280. yüzinden: yüzinde R

3282. bu: ki R

3282 ve 3283. beyitler Ü’de yok.

- 3283 Remz oldu ki bile 'aql-ı t̄alib
Mebde' de ta' addüd-i merātib
- 3284 İnsānda ne olduğın haķıķat
Bu kışşada kıldılar iřāret
- E 92a 3285 Remz eylediler řemāyilinden
Nıķ ü bed olan řařāyilinden
- 3286 Ger medđ ola vaşf ger mezemmet
Temşil ile itdiler kināyet
- Ü 107b 3287 İde bu rumūzı ķünkü im' ān
Efsāne dimez bu naşma yārān
- 3288 Mecmū' a-i nüřha-i hikemdür bu
Nev-bāve-i ravza-i İrem'dür bu
- 3289 Gördükde anı dir ehl-i hikmet
Vālī yine 'arz ider vilāyet
- 3290 Zāhir gözedürse şüret ehli
Ma' nāyı bilür başiret ehli
- 3291 Üstād-ı suřan-ver-i Niřābūr
Kılmıř bu revıřde sa' y-i meřkūr
- L 114b 3292 Mebde' řabaķātın idüp ibdā'
Yazmış be-řariķ-i remz ü imā
- 3293 El-ħaķ bu kitābı tā kıyāmet
Olmış sebeb-i du' ā-yı raşmet

3284. ne olduğın: n'olduğın Ü // kıldılar: itdiler Ü

3285. řemāyilinden: řařāyilinden Ü // řařāyilinden: řemāyilinden Ü

3286. Ü'de yok. // kināyet: kifāyet R

3287. İde bu rumūzı ķünkü im' ān: Bu remzi ķaçan ki ide iz' ān Ü

3288 ve 3289. beyitler Ü'de yok.

3290. Sadece Ü'de var.

3291. Beytin birinci mısraı ile 396. beytin birinci mısraı aynıdır. // Niřābūr: Nisābūr Ü // Kılmıř bu revıřde sa' y-i meřkūr: Kabri ola nūr mūnisi ĥūr

3292. ibdā': inřā' Ü

3293. Olmış: Oldı Ü

- 3294 Nazm eyledüm anı neşr iken ben
Esrârı ser-â-ser oldu rüşen
- 3295 İtdüm o kitâb-ı köhneyi nev
Gün gibi cihâna şaldı pertev
- 3296 Kıldum niçe nükte dahı ilhâk
Her biri sevâd-ı çeşm-i ‘uşşâk
- R 115b 3297 Nazm olınıcağ bu dürr-i şâhî
Reşk eyledi Lâmi‘î vü Âhî
- 3298 Çün nüşha-i aşla ide taṭbîk
Taḥsîn kıla cümle ehl-i taḥkîk
- 3299 Çün ‘ârife nazmum ola manzûr
Ol neşre diye hebâ‘-i menşûr
- 3300 El-ḥağ bu kitâb-ı pür-leṭâyif
Oldı dür-i maḥzen-i ma‘ârif
- 3301 Mermûzı nefâyis-i cevâhir
Mefhûmı ‘ârâyis-i zamâyir
- 3302 Bu reşha-i çeşm-i emânî
Bu nefha-i ravza-i me‘ânî
- 3303 Âşâr-ı merâm-ı şâhib-‘iz‘ân
Esrâr-ı kelâm-ı ehl-i ‘irfân
- 3304 Pîrâye-i şafha-i emânî
‘Unvân-ı maḥalle-i me‘ânî
- 3305 Dîbâce-i defter-i efâzil
Ser-levha-i nâme-i fezâyil

3296. Her biri sevâd-ı çeşm-i ‘uşşâk: Ḥaqqâ ki oldu bu reşk-i afâk Ü

3297. Ü’de yok.

3298. Taḥsîn kıla cümle: Qadrin bilür ol dem Ü

3299 ve 3300. beyitler Ü’de yok.

3301: Mermûzı ‘avârif-i ma‘ârif / Mekkûzı cevâhir-i leṭâyif Ü

3302. beyit R’de yok.

3302. amânî: ḥağâ‘iğ Ü // Bu nefha-i ravza-i me‘ânî: Bu dâne-i sübha-i dağâ‘iğ Ü

3303-3305 arası beyitler sadece Ü’de var.

- 3306 Pîrāye-i defter-i hünerdür
Ser-māye-i merdüm-i başardur
- Ü 108a 3307 Luṭf ehline idüp istinādı
Oldur dil ü cānuñ i' tiḳādı
- E 92b 3308 Her 'ārif-i ḫaḳ-şinās u ḫaḳ-bīn
Nīgū-siyer ü mürüvvet-āyīn
- 3309 Çünkim bu kitāba olan nāzır
Vālī'ye du' ālar ide vāfir
- L 115a HİZİR-RÂ DİDEN ĀN ŞEH-İ KĀMİL*
KERDEN EZ-VEY 'ULŪM-I DİN HĀŞİL
- 3310 Ol demde ki mevsim-i ḫazānī
Kıldı ruḫ-ı bāḡı za' ferānī
- 3311 Bād itdi dıraḫt ṭāḳatin ṭaḳ
Düşdi yere ḳorḳusından evrāḳ
- 3312 Zerd oldı ' izārı gülsitānuñ
Serd oldı mizācı büstānuñ
- 3313 Felc ü yereḳān idüp sirāyet
Cūy ile dıraḫta irdi āfet
- 3314 Evrāḳ-ı çemen düşüp perişān
Ebr anı görüp olurdu giryān
- 3315 Maḫmil olup āşiyān-ı bülbül
'Azm-i sefer itdi bāḡdan gül
- 3316 Meydāna girüp şoyundu şimşād
Ḳış başdı ve lākin itdi bī-dād

3306. defter-i: meclis-i Ü

* "O olgun şâhın Hızır'ı görmesi, ondan din ilimlerini öğrenmesi"

Başlık: FETHİ KERDEN Zİ-MA' RİFET BĀBĪ / PEND DĀDEN BE-ŞĀH HİZİR-I NEBĪ Ü

3311. Sadece Ü'de var.

3313. Felc ü: Felc-i R

3314. düşüp: gezüp Ü // anı görüp olurdu: olmuş idi bu hâle Ü

3315. Ü'de 3312. beyitten sonra yer almaktadır. // Ü'de mısralar takdim-tehirli.

3316. Sadece Ü'de var.

- R 116a 3317 Zâğ u zeğān işbu hāle maḥzūn
Bāğ içre gezerdi dīde pūr-ḥūn
- 3318 Ruḥsāre-i yāsemīn zemīn-sāy
Peymāne-i lāle bād-peymāy
- 3319 Dökildi saçıldı Naḥl-i bālā
Kurtılmadı bād-ı deyden ammā
- 3320 Gelmişdi o dem ki dehr-i pūr-şūr
‘İbret nazarıyla ola manzūr
- 3321 Olmuşdı bahār köhne ‘ālem
Seyrūñ demi irmiş idi ol dem
- İŞĀRET BE-ḤAṬṬ-I İNSĀN*
- 3322 Bir gün Nazar ile Himmet ü Dil
Bāğ-ı Ruḥusār’ı kıldı menzil
- 3323 Cām-ı mey ile gönül yazarken
Fem çeşmesi yanını gezerken
- Ü 108b 3324 Gördiler anı ki taḥt urılmış
Bir ḥayme-i sebz-gūn görülmüş
- 3325 Bir sebz-libās pīr-i zāhid
Olmış ni‘ am-ı Ḥudā’ya ḥāmid
- 3326 Seccādesin āb üzre şalmış
Baḥr-i tevḥīd-i Ḥaḥḳ’a ḫalmış

3317. Zâğ u zeğān işbu: Her zâğ olup bu Ü

3318. Ü’de yok. // yāsemīn: yāsemen R

3320. Ü’de yok.

3321. Sadece Ü’de var.

* “İnsan çizgisine işaret”

Başlık: L’de derkenara yazılmış, E ve Ü’de yok.

3322. “Ruḥusār’ı” kelimesi vezin gereği L ve Ü nüshalarında böyle okunacak şekilde harekelenmiştir. //

Ruḥusārı: ruḥ-ı yārı R

3323. yazarken: Bezerken E, R

3324. urılmış: kırılmış E

3326. Beytın ikinci mısraında sekt-i melih yapılmıştır. // Baḥr-i tevḥīd-i Ḥaḥḳa: Hem baḥr-i tevḥīde E, Tevḥīd-i baḥr-İ Ḥaḥḳa R

- L 115b 3327 Çok seyr ü sülük idüp cihānda
Ayağı toziyla gelmiş anda
- 3328 Çün Dil bu ‘ azîz-i dehri gördi
Ġāyet müteḥayyir oldu turdı
- E 93a 3329 Şordı ki bu pîr-i merd-i kâmil
Bunda ne sebebden oldu nâzil
- 3330 Kıldı Dil-i kām-rāna himmet
Müjde ki bu pîr-i pür-kerāmet
- 3331 Maḳbûl-i ahāli-i cihāndur
Mes’ûl-i e’ āli-i zamāndur
- R 116b 3332 Bu ‘ ilm-i İlāhi maḥremidür
Mūsā-yı kelîm hem-demidür
- 3333 Nüş eyledi çeşme-i ḥayātı
Fehm itdi rumûz-ı ‘ ilm-i zātı
- 3334 Bu ḥazret-i Hıẓr’dur ki dāyim
Ḥaḳ ḥıdmeti üzre oldu ḳāyim
- 3335 Çün şāh işitdi bu kelāmı
Virdi aña lutf ile selāmı
- 3336 Ol ḥazreti eyledi ziyāret
Öninde getürdi hem irādet
- 3337 Çün pîr-i güzîn-i pür-ma‘ arif
Keyfiyyet-i ḥāle oldu vāḳıf
- 3338 Fetḥ eyledi ma‘ rifet künûzın
Keşf itdi ḥaḳāyıḳuñ rumûzın
- Ü 109a 3339 Pes besmeleden idüp ser-āgāz
Tevḥîd-i Ḥudā’dan açdı çok rāz
- 3340 Didi ki bu beyyināt-ı esmā
Oldı iki ‘ āleme mu‘ ammā

3327. Çok: Çün R

3329. kâmil: fâzıl Ü

- 3341 Ol bāya ki muḫḫam oldu bu ism
Esrār-ı dü ‘ālem oldu bu ism
- L 116a ÜSLŪB-I ŐEBİSTĀN
- 3342 Ol nŪz-de ḫarfi kim ‘ayāndur
Bu mŪjde hezārdan niŝāndur
- 3343 Ol nokṭa durur ‘ulŪm-ı kevneyn
‘Āriflere oldu *ḫurretŪ’l-‘ayn**
- 3344 Olmasa bu ism mīme muḫtāc
Mihr ū mehe olmaz idi ser-tāc
- 3345 Ādem olana bu remz-i rŪŝen
Aḡız ḫaberi ḫihil seḫerden
- R 117a 3346 ZŪlfeyndŪr ol celāle gŪyā
Teŝdīdden itdi ŝāne peydā
- 3347 Her bir elifi ‘aŝā-yı dīndŪr
Ser-riŝte-i gevher-i yaḫīndŪr
- E 93b 3348 ÇŪn vaḫdetŪñ anda var niŝānı
Baŝ ūzre ṭutar celāle anı
- 3349 Sırren ‘alenen anuñla ĩmān
Kesb itdi kemāl-i rif at-i ŝān
- 3350 Hā eyledi penc vaḫte telvīḫ
Ḥā ḫıldı ŝŪmār-ı ḫuldı tevzīḫ
- 3351 Rā ŝāhid-i ism-i zāta ebrŪ
Lām iki ṭarafdan aña gīsŪ

3341. bāya: bāba E, R

Başlık: L’de dekenara yazılmış, R’de 3344. beyitten sonra yer almaktadır. E ve Ū’de yok.

3342. ḫarfi: ḫarf R

* *ḫurretŪ’l-‘ayn*: Gŷz bebeḫi. İbare, Kasas sŪresi 9. āyette “ḫurretŪ ‘ayn” ŝeklinde geḫmektedir.

3344. muḫtāc: mellāc R

3346. ZŪlfeyndŪr: Bir zŪlfdŪr Ū

3348. anda var: andadur Ū

- 3352 Baħr-i aħadiyyet içre her bār
Ol nūn-ı şadef durur güher-bār
- 3353 Yāsına eger iderseñ im‘ ān
Ma‘ lūm ola sırr-ı ‘aşr-ı Qur‘ān
- Ü 109b 3354 Ger besmeleye kılnsa diĸkat
Feth ola saña künūz-ı ĸikmet
- 3355 Oldur eger eyledüñse iz‘ ān
Deryā-yı muħıṭ-i ‘ilm ü ‘irfān
- 3356 Ger aña güşāde idesin ‘ayn
Ma‘ lūmuñ olur ‘ulūm-ı kevneyn
- L 116b 3357 Her ‘ilm ü hūner ki oldı ĸāvī
Mecmū‘-ı şaħāyif-i semāvī
- 3358 Qur‘ān‘dadur ol be-ğayr-ı noĸşān
Anı daħı şāmil ümm-i Qur‘ān
- 3359 Bi’smi’llāh anı hem oldı şāmil
Bu cümleyi yine bā‘-i bismil
- 3360 Bānuñ daħı sırrın olsañ āgāh
Hep noĸtada derc idüpdür Allāh
- R 117b 3361 ‘İlmi bu sebebden eyle iz‘ ān
Bir noĸtada didi şāh-ı merdān
- 3362 Söz fehmi ider iseñ evvel āħir
Her ‘ilme bulırsın anı müş‘ir
- 3363 Çün besmele içre ĸāzret-i pīr
ĸıldı bu rumūzı şāha taĸrīr
- 3364 Pes feth kıilup dehān-ı taħķīķ
İtdi kelimāt-ı nuşı tedķīķ

3353. im‘ ān: iz‘ ān R

3354. Feth ola saña künūz-ı ĸikmet: Mekşūf ola saña ‘ilm-i ĸikmet Ü

3355. eyledüñse: eyler iseñ Ü

3357. ‘ilm ü: ‘ilm-i R

3362. ider: kıılır Ü

3365 Ey sâlik-i meslek-i hâkîkât
V'ey tâlib-i maṭlab-ı t̄arîkât

Ü 110a 3366 Ol bahre hâkîkât oldu gevher
Kim salik olanlar anı ister

3367 Bilgil kim esâs-ı şer' i tecdîd
Oldı eşer-i kemâl-i tevḥîd

E 94a 3368 Deryâya şebîhdür şerî' at
Güyâ ki sefînedür t̄arîkât

3369 Olmasa eger vücûd-ı deryâ
Olmazdı dür ü sefîne peydâ

3370 İslâm' uñı muḥkem eyle evvel
Vir ṭab' uña anuñ ile şayḳal

3371 Tevḥîde idüp dilüñ şehâdet
Ḳıl sâlik-i meslek-i hidâyet

3372 İslâm' dan el çekenler ey yâr
Sâm-ı ğama oldılar giriftâr

TÂḤḲÎḲU MAZMÛNÎ BÛNİYYE'L-İSLÂMU ' ALÂ ḤAMSİN
EŞ-ŞEHÂDETEYNÎ VE'Ş-ŞALÂTÎ VE'Z-ZEKÂTÎ VE'Ş-ŞAVMÎ
VE'L-ḤACCI İN İSTETÂ' A İLEYHÎ SEBİLÂN*

L 117a 3373 Taşdıḳ-i cinâna ḳıl şehâdet
İkrâr-ı lisânı bil hidâyet

3374 Īmândan o kimse kim çeker ser
Ġâyetde yamân belâya uğrar

3366. Ü'de 3368. beyitten sonra yer almaktadır.

3367 ve 3368. beyitler Ü'de takdim-tehirli

3371. Sadece Ü'de var.

3372. Ü'de 3374. beyitten sonra yer almaktadır.

* "İslâm beş şey üzerine bina edilmiştir: İki şehâdet, namaz, zekât, oruç tutmak, gücü yeterse hac."

Arapça ibare L'de derkenara yazılmış, E ve Ü'de yok.

3373. cinâna: cinânı E // ḳıl şehâdet: diḳḳat eyle Ü // lisânı bil hidâyet: lisâna himmet eyle Ü

- R 118a 3375 İslâm'da lâ ki muḳtebesdür
İsminde semiyi nefye besdür
- 3376 Çün vaḥdete eyledüñ şehâdet
Beş vaḳt namâzı ḳıl iḳâmet
- 3377 Ṭurduḳca ḥuṣû' ile namâza
Bâṭınla mübâşir ol niyâza
- 3378 Her demde alup vuzû-yı kâmil
Yüz şuyun anuñla eyle ḥâşıl
- 3379 Saña didügüm vuzû-yı Ḥaḳ'dur
Bâṭında riyâdan el yumâḳdur
- 3380 Zâhirde ḳolay durur nezâfet
Bâṭında gerek durur neḳâvet
- 3381 Seyr eyle namâz içindeki mâ
Bu nükteyi eylemez mi imâ
- 3382 Fevt itme şalâtı ol muşallî
Ḳıl gönlüñü lâyıḳ-ı tecellî
- Ü 110b 3383 Taḥlîl ider ise ehl-i tedbîr
Tevḥîd-i Ḥudâ'dur aṣl-ı tekbîr
- 3384 Ḳıldıḳda ziyâde ḳıl ḥuṣû' unñ
Allâh'a selâm durur rükû' unñ
- 3385 Yüzün yere düşürür o secde
Kim gelmeyesin anuñla vecde
- 3386 Zühhâda eyâ dü çeşm-i rüşen
Maḳşûd ḳıyâm u ḳa' delerden

3375. semiyi: bu semti E, semîni R // nefye: nefse E, R

3377. mübâşir: mübeşşir R

3380. neḳâvet: neḳâbet R

3382. Gönlüñi: Ḳalbüñi E

3383. Ḳıldıḳda: Ḳılduḳda R

- E 94b 3387 Zikr itmedür anı her mekânda
Oturduğı turduğı zamânda
- L 117b 3388 Hıdmetde hemîşe kıyım olğıl
Şehr-i Ramazân'ı şâyım olğıl
- 3389 Çün cev̄f berî olur ğıdâdan
Dil dağı tehî gerek riyâdan
- R 118b 3390 Nefs itse ne deñlü iştiĥâyı
Hiç ağıza alma mâ-sivâyı
- 3391 Terkisine şavmuñ itseñ im'ân
Bu sırrı tamâm iderdüñ iz'ân
- 3392 Zâhirde ki cû'adur işâret
Bâṭın yüzi 'aks-i rûy-ı raĥmet
- 3393 Var ise nişâb vir zekâtı
Kim mâluñ anuñladur ĥayâtı
- 3394 Mâl oldı egerçi ğayr-ı şâhir
Virilse zekât olur muşahhir
- 3395 Mâl olur anuñla ekle kıbil
Çün şayda zekât ile gelür ĥıl
- 3396 Tevhîde şehâdet itse her dem
Terk itse velî zekâtın âdem
- 3397 Bulmaz o şehâdet istiķâmet
Bî-tezkiye nitekim şehâdet
- Ü 111a 3398 Mâl ansuz olur ĥabâset-âlüd
Çün ğüş-t-i puĥte-i kef-endüd

3387. turduğı: durduğı R

3391. Terkisine: Terkibine R

3392. rûy-ı: cûy-ı R

3393. anuñladur: olup durur Ü

3394. şâhir: zâhir R

3398. Sadece Ü'de var.

- 3399 Olursa eger ki istiṭā' at
Ḥacc itmege kıl ḥulūṣ-ı niyyet
- 3400 Var ravza-i pāk-i Muṣṭafā'ya
Kaşd eyle teḳarrüb-i Ḥudā'ya
- 3401 Bir 'ömre sürer şafādur ḥac
Sa'y eylegil aña itmeyüp lec
- 3402 Güyā bu şurūṭ-ı ḥams kāmīl
Beş vaḳt şalātadur mümāşīl
- 3403 Bir kimsede bunlar olsa nā-būd
İslām degüldür anda mevcūd
- 3404 Olmazsa bu penc eger ki ḥālīş
İslām'ı o şaḥşuñ ola nākış
- L 118a 3405 Bu cümle kaçan ki ola taḥşīl
İslām olunur tamām tekmīl
- 3406 Müslim bu maḳāma olsa vāşıl
Ḥaḳ cezbesi olur aña ḥāşıl
- 3407 Fazlı olur ol ki ola ḥāvī
A'māline 'ālemüñ müvāzī
- 3408 Pīrāye-i rif'at oldı İslām
Ser-māye-i devlet oldı İslām
- 3409 Vālī yürri cezbe eyle ḥāşıl
Tā kim olasın murāda vāşıl
- 3410 Bī-cezbe olan füsürde-dildür
Efsürde ne belki mürde oldur
- R 119a 3411 Budur saña zübde-i naşīḥat
Bir pīr-i ṭarīḳa eyle ḥıdmet

3402. ḥams: ḥamse R

3404. Sadece Ü'de var.

3405. taḥşīl: tekmīl Ü // tekmīl: taḥşīl Ü

3406 ve 3407. beyitler Sadece Ü'de var.

3409 ve 3410. beyitler Sadece Ü'de var.

- E 95a,
Ü 111b
- 3412 Olmasañ eger ki pîr-perver
Olmaz saña zevk-i dil müyesser
- 3413 Kıl rāh-ı Hudā'da anı yoldaş
Dīvār olmaz çü yaluñuz taş
- 3414 Yoğdur dime pîr bu zamānda
Eksük degül evliyā cihānda
- 3415 Āfāk tehi degül neler var
Hāk içre yatur niçe güher var
- 3416 Bu şahn-ı cihānı şanma hālî
Her bir aşruñ olur ricāli
- 3417 Pür-ırs durur harim-i dünyā
Nā-mağreme gösterilmez ammā
- 3418 Olmaz o harime mağrem-i hāş
Kesb eylemeyen kemāl-i ihlāş
- 3419 İnsāna yakın olup durur mevt
Furşat demini şağın olur fevt
- 3420 Dünyāya gelen gider zarūrî
Müstelzim-i ğaybdur huğūrî
- 3421 Ol şevket ü şağvet ile Cemşid
Kalmadı bu kargehde cāvîd
- 3422 Mevt ile olup anuñ ferî dūn
Terk eyledi kişverin Ferîdūn
- 3423 Biñ derd ile mār gibi Dağğāk
Hāb eyledi zîr-i tude-i hāk

3413. rāh-ı Hudāda: Ü'de bu ibarenin üzeri karalanmış.

3416. Ü'de yok. // Bu beytin ikinci mısraında sekt-i melih yapılmıştır. // L nüshasında bu beytin yan tarafında "Li-küllî zamāni devletihi ve ricālihi" ibaresi bulunmaktadır.

3418. İtme dem-i furşatı şağın fevt / İnsāna yakın olup durur kevt Ü

- L 118b 3424 Dest-i ğam ile idüp ciger-ḥūn
Zāl-i Zer'i ḥarc kıldı gerdūn
- 3425 Ḥasret odı ile tende her key
Efrūḥte kıldı 'ākıbet Key
- R 119b 3426 Ḥāk ile ber-ā-ber oldı yekser
Eyvān-ı Keyān u ḳaşr-ı Ḳayşer
- 3427 Çün hiç durur cihān-ı pür-pīç
Dānā niçün ola māyil-i hiç
- 3428 Zevḳiyle şafası zıll-ı zāyil
Mihriyle vefāsı zayf-ı rāhil
- 3429 Elbette bu 'ömr büstāmı
Ser-sebz iken irişür ḥazānı
- 3430 Bu 'ālem-i pür-'ıberdür ey dil
Her şaḥşa ecel memerdür ey dil
- Ü 112a 3431 Olduñ ni'ām-ı ḥisāna maḫzar
Olma ne'am-ı edall ü ebter
- E 95b 3432 Dünyāya ne raġbet ide 'ākıl
Nā-çize olur mı merd māyil

MÜTENASŞİH ŞODEN DİL-İ 'ĀḲİL*
EZ-SÜḤANHĀ-YI ḤİZR-I DERYĀ-DİL

- 3433 Üstād-ı suḥan-verān-ı 'ālem
Bu vech ile urdı gence ḥātem
- 3434 Çün Ḥızr'uñ o şehryār-ı pür-cüş
Esrār-ı kelāmın eyledi güş

3424. ḥarc: şerḥ R

3427 ve 3428. beyitler Ü'de yok.

3428. Bu beyit, -mısralar arasındaki takdim tehir bulunmak şartıyla- 1431. beyitle aynıdır.

3432. Ü'de yok.

* "Akıllı Dil'in engin gönüllü Hızr'ın sözlerinden ders alması"

Başlık: MÜTENASŞİH: MÜTEŞANNİ' R // ḤİZR-I: PİR-İ Ü

3433. vech ile urdı gence: gence bu resme Ü // urdı: vurdı R

3434. şehryār-ı: kām-yāb-ı Ü // kelāmın: kelāmı R

- 3435 İdüp niçe hikmet istifâde
K̄albi bu cihândan oldu sâde
- 3436 Üstinde zuhûr idüp kemâhî
Âşâr-ı ma‘ârif-i İlâhî
- 3437 İhlâş üzerine yâr idindi
‘İlm ü ‘ameli şî‘âr idindi
- L 119a 3438 Hızır ile muşâhabet iderdi
K̄uṭb ile muḳârenet iderdi
- 3439 Bu dâr-ı fenâda âḫir-i kâr
K̄odı niçe yâdgâr u âşâr
- R 120a 3440 Birisi bu dâstân olupdur
Kim sübhâ-i düstân olupdur
- 3441 Bu deñlü girân-bahâ cevâhir
Hep Nîl deñizinden oldu zâhir
- 3442 ‘Aḳl ile Dil’i idüp bahâne
Cem‘ eyledi ‘aḳl u dil fesâne
- 3443 Hep dil şadefinden oldu peydâ
Bu nazm olunan le’âl-i ma‘nâ
- 3444 Sen daḫı eyâ güzîn-i ‘âlem
İşbât-ı eser kııl olma ebkem
- Ü 112b 3445 İnsân olana hüner gerekdür
Bu ‘ömre ne sîm ü zer gerekdür
- 3446 İnsânı kemâl kâmil eyler
Merdüm ki hünersüz ola n’eyler
- 3447 Ehle dime olmaz oldu raḡbet
Cehd it yûri kıılma terk-i ḡayret

3437. İhlâş üzerine: İhlâşî özine R // ‘İlm ü ‘ameli şî‘âr: Faḳr ehlini yâr-i ḡâr Ü

3438. muşâhabet: muḳârenet Ü // muḳârenet: muşâhabet Ü

3439. yâdigâr u: yâdigâr-ı Ü

3441. deñizinden: deñizinde E

3444: Sen daḫı cihânda bir eser ḳo / Yârân seni aṅmaḡa ḡaber ḳo Ü

- 3448 Urursañ eger başuñı ıaşa
Fennüñde ilet işüñi başa
- 3449 İşini iletđi başa Ferhād
Şimdi n'ola olsa hayr ile yād
- E 96a 3450 Her dem ola şanma fırsat elde
Yokdur ecelüñ dem-i ecelde
- 3451 Hayf aña benüm gibi hemişe
İde heves ü hevāyı pişe
- 3452 Yüz döndüre sāki-i zamāne
Ayağda kıoya mey-i şebāne
- 3453 Bilmem seni ben hele muķırram
Kim lehv ü hevesde müstemirrem
- 3454 Kesb-i hüner itmedin zārūrī
Men' eyleye ' izz ü cāh-ı şūrı
- 3455 Geh kāküle gāh zülfe māyil
Her lahçada bir belādadur dil
- 3456 Başumda belā-yı haṭṭ u ebrū
Dilde girih-i kemend-i gīsū
- L 119b 3457 Yok pertev-i mihr-i baht-ı güm-rāh
Başumda meger ki şu' le-i āh
- 3458 Ben vālih ü bī-ķarār kıanda
Güftār-ı güher-nişār kıanda
- 3459 Gerçi bir iki haṭar sözüm var
' Arz itmege līk ne yüzüm var

3449. iletđi: çıkardı Ü

3450. fırsat elde: elde fırsat R

3451. İde heves ü hevāyı: Her kim ide terk-i cehdi Ü

3452 ve 3453. beyitler sadece Ü'de var.

3454: Kesb eylemedin beni zārūrī / ' Avķ eyledi kıayd-ı ' aşķ-ı şūrı Ü

3455 ve 3456. beyitler sadece Ü'de var.

3459. Sadece Ü'de var.

- R 120b 3460 Bir perteve mazhar olmak ister
Tâ şem' -i suhân ola münevver
- Ü 113a 3461 Kanda ola bey' e istiâ' um
Yoğdur şemen idecek bizâ' um
- 3462 Ammâ ki yine budur ümîdüm
Kuvvet bula tâli' -i sa' idüm
- 3463 Erbâb-ı kabûl ü redd olanlar
'Aşırında fuhûl 'add olanlar
- 3464 İtdükde bu nazm-ı pâki manzûr
Vâlî'ye du' âlar ide mevfûr
- 3465 Yâ Rab be-şafâ-yı âb-ı Kevşer
Yâ Rab be-vefâ-yı âl-i Haydar
- 3466 Aşhâb-ı Resûl için İlâhî
Erbâb-ı kabûl için İlâhî
- 3467 Merdân-ı tarîk hürmeti-y-çün
Yârân-ı şefîk hürmeti-y-çün
- 3468 Yâ Rab nefes-i ricâl haqqı
'Uşşâk-ı şikeste-ğâl haqqı
- 3469 Ehl-i harem-i mükerrer için
Âhîr nefes olacak dem için
- 3470 Vâlî'ye çün ola rûz-ı maşşer
İhsânuñı kıl refîk u reh-ber

3460. Ü'de yok.

3461. idecek: eyleyün R

3462: Çün hayr-ı du' âda olmaz imsâk / Ümmîdüm odur ki ehl-i idrâk Ü

3463. Ü'de yok. // kabûl ü: kabûle R

3464. İtdükde: Qılduğda Ü

3465-3470 arası beyitler Ü'de yok.

3470. çün: çü R

- L 120a İHTİTÂM-I KİTÂB-I SİHR-ÂŞÂR*
İNTİHÂ-YI KELÂM-I GEVHER-BÂR
- 3471 *Eş-şükrü li-ğâfiri'l-ḥaṭāyā**
V'el-ḥamdü li-vâhibi'l-ʿaṭāyā
- 3472 Ḥamd olsun o Ḥâliḳu'l-enâma
İrgürdi bu nazmum ihtitâma
- R 121a 3473 Pâyâna irüp bu nazm-ı fâyıḳ
Ḥatmine ḥitâmuñ oldu lâyıḳ
- E 96b 3474 Minnet saña ey Ḥudâ-yı ʿallâm
Âğâz-ı şaḥîfe buldı encâm
- 3475 Yaḳdum ğam-ı vaşl u hecrden şemʿ
Hem âb u hem âteş eyledüm cemʿ
- 3476 Görüp didi ehl-i vecd ü ḥâlet
Vâlî yine eylemiş vilâyet
- 3477 Olmadı tekellüf ihtimâmı
Zîrâ ki dimiş durur Nizâmî
- 3478 *Ârâyiş-i gerden ez-ḥad-i ḥ iş**
Ruḥsâre-i kışsa-râ koned rîş
- 3479 Peydâ olalı bu şavt-ı bî-laḥn
Cüş itdi ferîşteġân-ı nüh şaḥn
- 3480 Nazmumla ki tevʿem oldu iʿcâz
İcâz ile nisbet itme aʿcâz

* “Sihirli işaretle taşıyan kitabın tamamlanması, inci yağdıran sözlerin son bulması”

Başlık: SİHR-ÂŞÂR: SİHR-ERḲÂM Ü // İNTİHÂ-YI KELÂM-I GEVHER-BÂR: ṬAYY-I EVRÂḲ U
İNTİHÂ-YI KELÂM Ü

* “Hataları bağışlayıcıya şükür, ihsanları hibe edene hamd”

3471. Ü’de 3517. beyitten sonra yer almaktadır.

3472. Sadece Ü’de var.

3474. Ü’de yok.

3475: Yazıldı vişâl ü hecr-i dil-keş / Bir araya geldi âb u âteş Ü

3476. ehl-i vecd ü ḥâlet: merd-i pür feşâḥat Ü

* “Boynun süsü kendi haddinden hikâyenin yanağında sakal bitirir.”

3479. Ü’de yok. // bî-laḥn: bî-ṭin R

3480. Nazmumla ki tevʿem oldu: Tevʿem iken işbu nazma Ü

- 3481 Söz gevher ü nâzım oldu ğavvâş
Âsân bulunur mı gevher-i hâş
- 3482 Deryâdur egerçi kân-ı gevher
Olur şadefî güherden ekşer
- 3483 Meşhûr kıılır le'âli kıillet
Vādîden ayırdı sengi keşret
- 3484 Olur meh-i bedr egerçi pür-nûr
Olmaz meh-i nev mişâli manzûr
- L 120b,
Ü 113b 3485 Bilsem ki hasûd-ı lâzımı'l-la' n
İl şî'ri ile niçün kıılır ta' n
- 3486 İtmez mi 'aceb o deñlü tedbîr
'Âriyyet ü mâ-melek degül bir
- R 121b 3487 Şu ańsa kıanar mı teşne hergiz
Bal dinse olur mı tatlu ağız
- 3488 Tarz-ı suhanı mücedded itdüm
Kaşr-ı hüneri müşeyyed itdüm
- 3489 Kııldum ğam-ı Dil rivâyetin nazm
Hüsn ile olan hikâyetin nazm
- 3490 Çün nazm serîrin eyledüm nev
Taḥsîn didi aña rûḥ-ı Hüsrev
- 3491 Ol taḥtuñ emîridür kelâmum
Hüsrev yeridür benüm maḳâmum
- 3492 Nazmumda görüp bu intizâmı
Reşk eyledi Gence'den Nizâmî

3481. bulunur mı: ele girer mi Ü

3482. Ü'de 3494'den sonra yer almaktadır.

3483. sengi: seng-i Ü

3484. Olur: Oldı Ü

3485. şî'ri: nazmı Ü // kıılır: ider Ü

3487. dinse: dise R

3491. Sadece Ü'de var.

3492. görüp bu intizâmı: görince bu nizâmı Ü // Gence'den: Gence'de R

- 3493 Yokdur taleb olsa bî-tevaḳḳuf
Nazmumda naḳīşa-i tekellüf
- 3494 Ger nîk ü bed ola ma' ni-i nazm
' Ayb itmesün ehl-i da' vi-i nazm
- E 97a,
Ü 114a 3495 Söz ḳadrini bilür ehl-i inşâf
Atmaz güheri yabâna şarrâf
- 3496 Her şaḥşa kelâmum açamaz yüz
' Āmiye degül ḥavâşadur söz
- 3497 Me'vâ-yı ' arâyis oldı her câ
Nâ-maḥreme gösterilmez ammâ
- 3498 Olmaz bu ' arūs-ı ḥâşa vâḳıf
İllâ ki suḥan-şinâs-ı ' ârif
- 3499 Şeyhî dimiş ol belîğ şâ' ir
Vâdî-i suḥanda merd-i mâhir
- 3500 Şâ' ir dise penc beyt-i ra' nâ
Bir beyt binâ ider hemânâ
- 3501 Nazm eylese meşnevî bir üstâd
Bir şehir-i mükemmel eyler âbâd
- 3502 Hâḳ sözdür eger ki ehl-i fiḫnat
Dir nazm-ı kitâb için vilâyet
- 3503 Ammâ bu zamânda bir ḥiredmend
' Arz eylese nazm-ı siḫr mânend

3493. Sadece Ü'de var.

3495. Bu beyiın ikinci mısraı 480. beytin ikinci mısraıyla aynıdır. // Ü'de 3498. beyitten sonra.

3498. ' ârif: munşif Ü

3499. Sadece R'de var. Vâli'nin Şeyhî'den aktardığı bu beyitler lafzen değil, mealen yapılmış alıntılardır. Şeyhî'nin söz konusu ifadeleri *Hüsrev ü Şîrin*'de geçmektedir ve şu şekildedir (Timurtaş 1980: 21):
Heves naḳşıyla ider her bir üstâd / Biş on beytün der ü dîvârın âbâd // Hüner bir şehir bünyâd
eylemekdür / Der ü dîvârın âbâd eylemekdür.

3502. Sadece Ü'de var.

- L 121a 3504 ‘Aybını ararlar evvel âhîr
Olmaz hünerine kimse nâzır
- R 122a 3505 Munşıf gerek ehl-i ‘aql u iz‘ân
Hoş didi bu beyti bir suhan-dân
- 3506 Bir ‘aybuñ olursa biñ hünerde
Oldur görinen hemîn nazarda
- 3507 Güş it ne dir ol sözi müselleme
Şeyhu’ş-şu‘arâ güzîn-i ‘âlem
- 3508 Üstâd-ı cemî‘-i ehl-i ‘irfân
Ya‘nî ki Nizâmi-i suhan-dân
- 3509 *Esbâb-ı suhan neşât u nâzest**
Z’în her du suhan bahâne-sâzest
- 3510 *Meydân-ı suhan ferağ bâyed**
Tâ tab‘-ı süvâriyî nümâyed
- Ü 114b 3511 *Der-germi-i riğ ü sahti-i küh**
Tâ çend suhan reved be-enbüh
- 3512 Çün şeyh-ı suhan şikâyet eyler
Sâyir şu‘arâ ne hâlet eyler
- 3513 Her nazm ki dilden ola tâlî‘
Andan yegin iste olma kâni‘
- 3514 Lâ-büdd iki naqş yazsa Mânî
Evvelkiye râcih ola şânî

3504. hünerine: nazarına R

3505. Munşıf gerek ehl-i ‘aql u iz‘ân: ‘Âlem muta‘aşşıb ancağ ekşer Ü // Hoş didi bu beyti bir suhan-dân:
Naql eyledi ehl-i ‘aql u iz‘ân R // suhan-dân: suhan-ver Ü

3506. hemîn: hemân E

3507. Sadece Ü’de var.

3508: L 117a Güş eyle ne dimiş ol kirâmî / Ser-çeşme-i meşnevî Nizâmî E, L, R // Bu beyt E, L ve R’de
3548. beyitten sonra yer almaktadır.

* “Sözün sebepleri neş’e ve nazdır, her şey bu iki sözden bahane olunmuştur.”

3509. E, L ve R’de 3549. beyitten sonra yer almaktadır. // *du suhan: du cihân R*

* “Süvari yaradılışın gösterilebilmesi için söz meydanının geniş olması lâzımdır.”

3510-3518 arası beyitler sadece Ü’de var.

* “Meclise kum sıcaklığında ve dağ sertliğinde bir kaç söz ne zaman gider?”

- 3515 Ehl-i suhana kesel haṭādur
Bir kem bir eyüye reh-nümādur
- 3516 Söz mülkini dāyim eylegil nev
Güş eyle ne didi Mīr-i Dehlev
- 3517 *Ḥāhī ki be-ezbehet güşāyed**
Ḥorsend me-şev be-her çī zāyed
- 3518 *Ez-puḥten-i ārd mağz ḥīzed**
Ez-yek dü laṭīfe nağz ḥīzed
- 3519 Ḥamd olsun o Ḥālīku'l-enāma
İrişdi kitābum iḥtitāma
- 3520 Bu nazm-ı laṭīf ü mu' ciz-āşār
Ḥaḳḳā bu ki oldı kân-ı esrār
- 3521 Ta' n itdi ziyāda nūr-ı şemse
Oldı reviş-i cevāb-ı Ḥamse
- 3522 Her beyt laṭīf ü dil-sitānī
Meclā-yı 'arāyis-i emānī
- 3523 Nev-güfte maḳāl bīkr-i maẓmūn
Nā-süfte le'āl siḥr ü efsūn
- 3524 Tertīb ü nīzamı tarz-ı maḥşūş
Terkīb-i kelāmı ḥükm-i menşūş
- 3525 Ger siḥr dir isem aña ḥaḳdur
Taḥsīn-i belīğa mā-şadaḳdur

* “Önüne doğan şeylere kanaatkâr olmadan yokluğunun kıtlığının ortadan kalkmasını istersin.”

* “Un pişirmekten dimağ kendine gelir, bir iki latifeden güzellik ortaya çıkar.”

3519: Nazmına Ḥudā bu neşrūn el-ḥaḳ / Çün eyledi bendesin muvaffaḳ Ü // kitābum: kitāb R

3521. reviş-i: revīşi R

3522. Ü'de 3534. beyitten sonra yer almaktadır.

3523. Ü'de 3525. beyitten sonra yer almaktadır.

3524. Ü'de 3522 beyitten sonra yer almaktadır. // Tertīb ü nīzamı: Terkīb-i ḥurūfī Ü // Terkīb-i kelāmı
ḥükm-i menşūş: Tertībi laṭīf esāsı merşūş Ü

3525 ve 3526 Sadece Ü'de var.

- 3526 Ser-māye-i merdüm-i başardur
Pirāye-i meclis-i hünerdür
- 3527 Her medḥe ki eyleye suḥan-ver
Lāyıḳdur aña bu nazm-ı hoş-ter
- 3528 Evvel ki raḳam-zen oldu ḥāme
Çıḳmıḣdı beyāza ‘ Aşḳ-nāme
- 3529 Maẓmūnın idüp sezā-yı taḥsīn
Nazm itmiş idüm laṭif ü rengīn
- 3530 Tarz-ı ḥasen üzre oldu manzūm
Rüşen-raḳam u güşāde-mefhūm
- E 97b 3531 İdüp nazār ol kitāba iḥvān
Taḥsīn güherin iderdi iḥsān
- L 121b 3532 Şimdi yine bu kitāb-ı sāmī
Kim Ḥüsñ ü Dil oldu ḥüb nāmı
- R 122b 3533 Erbāb-ı kemāle gösterüp yüz
Ebyātı olupdur üç biñ üç yüz
- 3534 Altmış iki beyt-i ser-suḥan hem
Tarz-ı ‘Acem üzre oldu munḳam
- 3535 Her beyti cilā-yı çeşm-i cāndur
Rūḥu’l-ḳudūs aña tercemāndur

3527. Ü’de yok. medḥe: medḥ R

3527. Ü’de yok.

3528: Şevḳ ile raḳam-zen oldu ḥāme / Lücceyle yazıldı ‘ Aşḳ-nāme Ü

3529: Maẓmūnın: Her birin Ü // Nazm itmiş idüm laṭif ü rengīn: Nazm itdüm iki kitāb-ı rengīn Ü

3530. Tarz-ı ḥasen üzre oldu manzūm: Didüm bir iki kitāb-ı manzūm Ü

3531. ol kitāba iḥvān: aña ehl-i ‘ irfān Ü

3532. Ü’de yok.

3533. Ebyātı olupdur: Ebyātını ḳıldum Ü

3534 ve 3535. beyitler Ü’de yok. // Anlamca bir önceki beytin devamı olan 3534. beytin Ü’de bulunmaması, nüshalar arasında eserin beyit sayısı konusunda da önemli bir farklılığı ortaya koymaktadır.

- 3536 Tārīḥ-i tamāmını münebbih
Etmemtü bi-mennihi ve cūdiḥ* (1002)
- 3537 Yigirmi üç idi sinn ü sālüm
Var idi zamāneden melālüm
- 3539 İdüp baña fetḥ-i bāb-ı ḥamse
Oldı nazar-ı cevāb-ı Ḥamse
- 3540 Ger ‘avni olursa yār u reh-ber
Bāk̄isi daḥı ola müyesser
- 3541 Virüp bu revişde iştiḥārı
Bu fende idem güher nişarı
- 3542 Destüm ura pençe Penc Genc’e
Hem-dest ola baña Şāh-ı Gence
- 3543 Koyup ser-i nüh sipihre aḳdām
Ḥusrev’den idem ziyāde iḳdām
- 3544 Bu tarzda olup iştiḥārum
Efzūn ola ḳadr ü i‘tibārum
- Ü 115b 3545 İnşāf ḳılursa ehl-i fikret
Çoḳ sa‘y-i belī’Adür bu himmet
- 3546 Heft evrengüñ gidüp niḳāmı
Evreng-nişin olam kirāmī

3536. Tarih mısraının bulunduğu Ü’de tamamı Türkçe olup 995 tarihini vermektedir ve metnin sondan 4. beyti durumundadır: Tārīḥdür aña bī-kem ü kāst / Pāyānını duldı Ḥüsñ ü Dil rāst (995).

* “(Onun) minnet ve cömertliği ile bitirdim.”

3537. Ü’de 3547 beyitten sonra yer almaktadır. // Yigirmi üç: Kim bīst ü se Ü // Var idi zamāneden: Hem var idi dehrden Ü

3539. nazar-ı: nazar u R

3540. Ü’de 3521 beyitten sonra yer almaktadır. // Ü 115 a: Ümmīdüm odur cenāb-ı ḥazret / Bāk̄isine daḥı vire ḳuvvet Ü // ola: olur E

3541. Ü’de 3549 beyitten sonra yer almaktadır. // Virüp bu revişde iştiḥārı: Yārī ider ise ‘avn-ı Bārī Ü

3542. pençe Penc Gence: Penc Gence pençe R // baña: aña Ü

3543. Ü’de mısralar takdim-tehirli. // Ḥusrevden: Anlardan Ü

3546. Birinci mısrada sekt-i melih yapılmıştır.

3547 Anlar gibi iktidârum olsa
 Kıadr ü şeref ü vaqârum olsa

3548 Kilk-i hünerüm olurdu bî-reyb
 Meşşâṭ-ı ruḥ-ı ‘arâyis-i ğayb

3549 Ger ehl-i şafâ iderse himmet
 Virem bu revîşde tâze şöhret

ESÂMÎ-İ ŞU‘ARÂ-YI KADİM*

3550 Zâtî vü Celîli vü Mu‘îdî
 Şağ olsa olurdu müstefîdi

E 98a

3551 Hâmdî ile Lâmi‘î Fuzûlî
 Urur idi ḥâtem-i kabûli

3552 ‘Âlî daḥı ‘Ârifî vü Yaḥyâ
 Taḥsîni ile olurdu gûyâ

3553 Rûmî şu‘arâda meşnevî-gûy
 Meşhûr bulardur ey hüner-cûy

3553 Her birine şad hezâr rahmet
 Kim eylediler bu resme himmet

3555 Yâ Rab kerem ü ‘aṭâ senüñdür
 ‘Afv-ı ḥalel ü ḥaṭâ senüñdür

3556 Sendendür irâde her ‘amelde
 Olsam n’ola ‘afv için emelde

3547 ve 3548. beyitler Ü’de yok.

3549. Sadece Ü’de var.

* “Eski şairlerin isimleri”

Başlık: Sadece R’de var.

3550. Bu beyit ve sonraki 4 beyit Ü’de 3521 beyitten sonra yer almaktadır. // Ü’de mısralar takdim-tehirli.

3551. ile: daḥı Ü

3552. daḥı: ile Ü // Taḥsîni ile olurdu: Taḥsîn ile olur idi R

3553. Rûmî: Rûm R // meşnevî-gûy: bunca kimse Ü // Meşhûr bulardur ey hüner-cûy: Nazm eylediler cevâb-ı Ḥamse // Meşhûr bulardur: Meşhûr anlardur E, Meşhûr-ı hünerdür R

3554. Ü’de yok.

3555-3557 arası beyitler Ü’de yok.

- 3557 Ger şerr ola işlerüm eger hayr
Sensin anı itdüren degül gayr
- 3558 Yâ Rab bu kitâb-ı dil-güşâyı
Bu ravza-i revnağ u bahâyı
- Ü 116a 3559 Erbâb-ı şafâya hem-dem eyle
Ehl-i dile yâr u maḥrem eyle
- 3560 Yâ Rab bu kitâbı tâ kıyâmet
Kıl revnağ-ı meclis-i belâgat
- 3561 İdüp nazâr-ı kabûle lâyığ
Ehl-i hüner içre eyle fâyığ
- 3562 Tâ kim ele aldığınca ḥullân
Vâlî'ye du'âlar ide iḥsân
- 3563 Didi işidüp sürüş-ı hoş-beyr
Âmîn âmîn temme bi'l-ḥayr*

3558 ve 3559. beyitler sadece Ü'de var.

3560. bu kitâbı tâ: anı tâ dem-i Ü // Kıl revnağ-ı meclis-i belâgat: Mûnis-i cân-ı ehl-i fiṭnat Ü

3561. Ü'de yok.

3562. aldığınca ḥullân: alup ehl-i 'irfân Ü

* “Âmîn, âmîn, hayırla bitti.”

3563. Ü'de yok. // İkinci mısra vezne uymamaktadır.